

యః పంచవర్షో జననీం త్వం విహాయ
 మాతుః సపత్న్యా వచసా భిన్నమర్మా ।
 వనం గతస్తపసా ప్రత్యగక్షమ్
 ఆరాధ్య లేభే మూర్ధ్ని పదం త్రిలోక్యాః । 28

తమేనమంగాత్మని ముక్తవిగ్రహే
 వ్యపాశ్రితం నిర్గుణమేకమక్షరమ్ ।
 ఆత్మానమన్విచ్ఛ విముక్తమాత్మదృక్
 యస్మిన్నిదంభేదమసత్రప్తీయతే । 29

త్వం ప్రత్యగాత్మని తదా భగవత్యనంతే
 ఆనందమాత్ర ఉపపన్నసమస్తశక్తౌ ।
 భక్తిం విధాయ పరమాం శనకైరవిద్యా-
 గ్రంథిం విభేత్స్వసి మమాహమితి ప్రరూఢమ్ । 30

సంయచ్ఛ రోషం భద్రం తే ప్రతిపం శ్రేయసాం పరమ్ ।
 శ్రుతేన భూయసా రాజస్సగదేన యథాఽఽ మయమ్ । 31

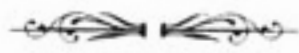
యేనోపస్యష్టాత్పురుషాల్లోక ఉద్విజతే భృశమ్ ।
 న బుధస్తద్వశం గచ్ఛేదిచ్ఛన్నభయమాత్మనః । 32

హేళనం గిరిశభ్రాతుర్తనదస్య త్వయా కృతమ్ ।
 యజ్ఞఘ్నివాన్ పుణ్యజనాన్ భ్రాతృఘ్నానిత్యమర్షితః । 33

తం ప్రసాదయ వత్సాశు సన్నత్యా ప్రశ్రయోక్తిభిః ।
 న యావన్మహతాం తేజః కులం నోఽభిభవిష్యతి । 34

ఏవం స్వాయంభువః పాత్రమనుశాస్య మనుర్మువమ్ ।
 తేనాభివందితః సాకమృషిభిః స్వపురం యయౌ । 35

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, ఏకాదశోఽధ్యాయః (11)

12 - అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

ధ్రువం నివృత్తం ప్రతిబుధ్య వైశసాత్
 అపేతమన్యుం భగవాన్ ధనేశ్వరః ।
 తత్రాగతశ్చారణయక్షకిన్నరైః
 సంస్తూయమానోఽభ్యవదత్ప్రతాంజలిమ్ । 1

ధనద ఉవాచ

భో భోః క్షత్రియదాయాద పరితుష్టోఽస్మి తేఽ సఘ ।
 యస్త్యం పితామహోదేశాద్వైరం దుస్త్యజమత్యజః । 2

న భవానవధీద్యక్షాన్ న యక్షా భ్రాతరం తవ ।
 కాల ఏవ హి భూతానాం ప్రభురప్యయభావయోః । 3

అహం త్వమిత్యపార్థా ధీరజ్ఞానాత్ పురుషస్య హి ।
 స్వాప్నీవాభాత్యతద్ద్యానాద్యయా బంధవిపర్యయౌ । 4

తద్గచ్ఛ ధ్రువ భద్రం తే భగవంతమథోక్షజమ్ ।
 సర్వభూతాత్మభావేన సర్వభూతాత్మవిగ్రహమ్ । 5

భజస్వ భజనీయాంఘ్రిమభవాయ భవచ్ఛిదమ్ ।
 యుక్తం విరహితం శక్త్యా గుణమయ్యాఽఽ త్మ మాయయా । 6

వృణీహి కామం నృప యన్మనోగతం
 మత్తస్త్వమకౌత్సానపదేఽవిశంకితః ।
 వరం వరార్హోఽంబుజనాభపాదయోః
 అనంతరం త్వాం వయమంగ శుశ్రుమ । 7

మైత్రేయ ఉవాచ

స రాజరాజేన వరాయ చోదితో
 ధ్రువో మహాభాగవతో మహామతిః ।
 హరౌ స వద్రేఽ చలితాం స్మృతిం యయా
 తరత్యయత్నేన దురత్యయం తమః । 8

తస్య ప్రీతేన మనసా తాం దత్వైడవిడస్తతః ।
 పశ్యతోంతర్దధే సోఽపి స్వపురం ప్రత్యపద్యత 9
 అథాయజత యజ్ఞేశం క్రతుభిర్చూరిదక్షిణైః ।
 ద్రవ్యక్రియా దేవతానాం కర్మకర్మఫలప్రదమ్ 10
 సర్వాత్మన్యచ్యుతేఽసర్వే తీవ్రాఘాం భక్తిముద్వహన్ ।
 దదర్శాత్మని భూతేషు తమేవావస్థితం విభుమ్ 11
 తమేవం శీలసంపన్నం బ్రహ్మణ్యం దీనవత్సలమ్ ।
 గోష్ఠారం ధర్మసేతూనాం మేనిరే పితరం ప్రజాః 12
 షట్త్రింశద్వర్తసాహస్రం శశాస క్షితిమండలమ్ ।
 భోగైః పుణ్యక్షయం కుర్వన్నభోగైరశుభక్షయమ్ 13
 ఏవం బహుసవం కాలం మహాత్మావిచలేంద్రియః ।
 త్రివర్గోపయికం నీత్వా పుత్రాయాదాన్నృపాసనమ్ 14
 మన్యమాన ఇదం విశ్వం మాయారచితమాత్మని ।
 అవిద్యారచితస్వప్నగంధర్వనగరోపమమ్ 15
 ఆత్మస్త్వపత్యసుహృదో బలమృద్ధకోశమ్
 అంతఃపురం పరివిహారభువశ్చ రమ్యాః ।
 భూమండలం జలధిమేఘలమాకలయ్య
 కాలోపస్పృష్టమితి స ప్రయయా విశాలామ్ 16
 తస్యాం విశుద్ధకరణః శివవార్చిగాహ్య
 బధ్వాఽఽసనం జితమరున్మనసాఽఽహృతాక్షః ।
 స్థూలే దధార భగవత్ప్రతిరూప ఏతద్
 ధ్యాయం స్తదవ్యవహితో వ్యస్పజత్సమాధౌ 17
 భక్తిం హరౌ భగవతి ప్రవహన్నజస్రమ్
 ఆనందబాష్పకలయా ముహురర్త్యమానః ।
 విక్లిద్యమానహృదయః పులకాచితాంగో
 నాత్మానమస్మరదసావితి ముక్తలింగః 18
 స దదర్శ విమానాగ్ర్యం నభసోఽవతరద్భువః ।
 విభ్రాజయద్దశదిశో రాకాపతిమివోదితమ్ 19
 తత్రాను దేవప్రవరౌ చతుర్బుజౌ
 శ్యామౌ కిశోరావరుణాంబుజేక్షణౌ ।
 స్థితావవష్టభ్య గదాం సువాససౌ
 కిరీటహారాంగదచారుకుండలౌ 20

విజ్ఞాయ తాపుత్రమగాయకింకరౌ
 అభ్యుత్థితః సాధ్వసవిస్మృతక్రమః ।
 ననామ నామాని గృణన్మధుద్విషః
 పార్వత్రుధానావితి సంహతాంజలిః 21
 తం కృష్ణపాదాభినివిష్టచేతసమ్
 బద్ధాంజలిం ప్రశ్రయనమ్రుకంధరమ్ ।
 సునందనందాపుపస్పృత్య సస్మితమ్
 ప్రత్యూచతుః పుష్కరనాభసమ్మతౌ 22
 సునందనందాపూచతుః
 భోభో రాజన్ సుభద్రం తే వాచం నోఽవహితః శృణు ।
 యం పంచవర్షస్తపసా భవాన్ దేవమతీతృపత్ 23
 తస్యాభిలజగద్దాతురావాం దేవస్య శార్ఙ్గీణః ।
 పార్షదావిహ సంప్రాప్తౌ నేతుం త్వాం భగవత్పదమ్ 24
 సుదుర్లయం విష్ణుపదం జితం త్వయా
 యత్సారయోఽప్రాప్య విచక్షతే పరమ్ ।
 ఆతిష్ఠ తచ్చంద్రదివాకరాదయౌ
 గ్రహర్షతారాః పరియంతి దక్షిణమ్ 25
 అనాస్థితం తే పితృభిరన్వైరప్యంగ కర్షిచిత్ ।
 ఆతిష్ఠ జగతాం వంద్యం తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ 26
 ఏతద్విమానప్రవరముత్తమశ్లోకమౌలినా
 ఉపస్థాపితమాయుష్మన్నధిరోఽథుం త్వమర్హసి 27
 మైత్రేయ ఉవాచ
 నిశమ్య వైకుంఠనియోజ్యముఖ్యయోః
 మధుచ్యుతం వాచమురుక్రమప్రియః ।
 కృతాభిషేకః కృతనిత్యమంగళో
 మునీన్ ప్రణమ్యాశిషమభ్యవాదయత్ 28
 పరీత్యాభ్యర్చ్య ధిష్ణ్యాగ్ర్యం పార్షదావభివంద్య చ ।
 ఇయేష తదధిష్ఠాతుం బిభ్రద్రూపం హిరణ్మయమ్ 29
 తదోత్తానపదః పుత్రో దదర్శాంతకమాగతమ్ ।
 సృత్యోర్మూర్త్ని పదం దత్త్వా ఆరురోహోద్భుతం గృహమ్ 30

తదా దుందుభయో నేదుర్భదంగపణవాదయః ।
 గంధర్వముఖ్యాః ప్రజగుః పేతుః కుసుమవృష్టయః । 31

స చ స్వర్లోకమారోక్ష్యన్ సునీతిం జననీం ధ్రువః ।
 అన్వస్మరదగం హిత్యా దీనాం యాస్యే త్రివిష్టపమ్ । 32

ఇతి వ్యవసితం తస్య వ్యవసాయ సురోత్తమా ।
 దర్శయామాసతుర్దేవీం పురో యానేన గచ్ఛతీమ్ । 33

తత్ర తత్ర ప్రశంసద్భిః పథి వైమానికైః సురైః ।
 అవకీర్యమాణో దదృశే కుసుమైః క్రమశో గ్రహాన్ । 34

త్రిలోకీం దేవయానేన సోఽతివ్రజ్య మునీనపి ।
 పరస్తాద్యద్భవగతిర్విష్టోః పదమథాభ్యగాత్ । 35

యద్రాజమానం స్వరుచైవ సర్వతో
 లోకాస్త్రయో హ్యాను విభ్రాజంత వీతే ।
 యన్నావ్రజన్ జంతుషు యేఽననుగ్రహాః
 వ్రజంతి భద్రాణి చరంతి యేఽనిశమ్ । 36

శాంతా సమదృశః శుద్ధాః సర్వభూతానురంజనాః ।
 యాంత్యంజసాచ్యుతపదమచ్యుతప్రియబాంధవాః । 37

ఇత్యుత్తాసపదః పుత్రో ధ్రువః కృష్ణపరాయణః ।
 అభూత్త్రయాణాం లోకానాం చూడామణిరివామలః । 38

గంభీరవేగోఽనిమిషం జ్యోతిషాం చక్రమాహితమ్ ।
 యస్మిన్ భ్రమతి కౌరవ్య మేధ్యామివ గవాం గణః । 39

మహిమానం విలోక్యాస్య నారదో భగవాన్పషిః ।
 ఆలోద్యం వితుదన్ శ్లోకాన్ సత్రేఽగాయత్రచేతసామ్ । 40

నారద ఉవాచ

నూనం సునీతేః పతిదేవతాయాః
 తపః ప్రభావస్య సుతస్య తాం గతిమ్ ।
 దృష్ట్వాభ్యుపాయానపి వేదవాదినో
 నైవాధిగంతుం ప్రభవంతి కిం నృపాః । 41

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, ద్వాదశోఽధ్యాయః (12)

యః పంచవర్షో గురుదారవాక్పరైః
 భిన్నేన యాతో హృదయేన దూయతా ।
 వనం మదాదేశకరోఽజితం ప్రభుమ్
 జిగాయ తద్భక్తగుణైః పరాజితమ్ । 42

యః క్షత్రబంధుర్భువి తస్యాధిరూఢమ్
 అన్వారురుక్షేదపి వర్షపూగైః ।
 షట్పంచవర్షో యదహోభిరల్యైః
 ప్రసాద్య వైకుంఠమవాప తత్పదమ్ । 43

మైత్రేయ ఉవాచ

వీతత్రేఽభిహితం సర్వం యత్పృష్టోఽహమిహ త్వయా ।
 ధ్రువస్యోద్దామయశసశ్చరితం సమ్మతం సతామ్ । 44

ధన్యం యశస్యమాయుష్యం పుణ్యం స్వస్త్వయసం మహాత్ ।
 స్వర్గ్యం ధ్రౌవ్యం సౌమనస్యం ప్రశస్యమఘమర్హణమ్ । 45

శ్రుత్వైతచ్ఛ్రద్ధయాభీక్షమచ్యుతప్రియచేష్టితమ్ ।
 భవేద్భక్తిర్భగవతి యేయా స్యాత్ క్షేశసంక్షయః । 46

మహాత్మ్యమిచ్ఛతాం తీర్థం శ్రోతుః శీలాదయో గుణాః ।
 యత్ర తేజస్తదిచ్ఛానాం మానో యత్ర మనస్వినామ్ । 47

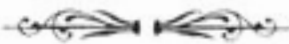
ప్రయతః కీర్తయేత్ప్రాతః సమవాయే ద్విజన్మనామ్ ।
 సాయం చ పుణ్యశ్లోకస్య ధ్రువస్య చరితం మహాత్ । 48

పౌర్ణమాస్యాం సివీవాల్యాం ద్వాదశ్యాం శ్రవణేఽథవా ।
 దినక్షయే వ్యతిపాతే సంక్రమేఽర్కదినేఽపి వా । 49

శ్రావయేత్ శ్రద్ధధానానాం తీర్థపాద పదాశ్రయః ।
 నేచ్ఛం స్తత్రాత్మనాఽఽత్మానం సంతుష్ట ఇతి సిధ్యతి । 50

జ్ఞానమజ్ఞాతతత్త్వాయ యో దద్యాత్పత్పథేఽమృతమ్ ।
 కృపాశోర్దీననాథస్య దేవాస్తస్యానుగృహ్లాతే । 51

ఇదం మయా తేఽభిహితం కురూద్వహ
 ధ్రువస్య విఖ్యాతవిశుద్ధకర్మణః ।
 హితార్చకః క్షేదనకాని మాతుః
 గృహం చ విష్ణుం శరణం యో జగామ । 52

13 - అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః

సూత ఉవాచ

నిశమ్య కౌషారవిణోపవర్ణితం
 ధ్రువస్య వైకుంఠపదాధిరోహణమ్ ।
 ప్రరూఢభావో భగవత్యధోక్షజే
 ప్రష్టం పునస్తం విదురః ప్రచక్రమే । 1

విదుర ఉవాచ

కే తే ప్రచేతసో నామ కస్యాపత్యాని సువ్రత ।
 కస్యాన్వవాయే ప్రఖ్యాతాః కుత్ర వా సత్రమాసత । 2
 మన్యే మహాభాగవతం నారదం దేవదర్శనమ్ ।
 యేన ప్రోక్తః క్రియాయోగః పరిచర్యావిధిర్హరేః । 3

స్వధర్మశీలైః పురుషైర్భగవాన్ యజ్ఞపూరుషః ।
 ఇజ్యమానో భక్తిమతా నారదేనేడితః కిల । 4

యాస్తా దేవర్షిణా తత్ర వర్ణితా భగవత్కథాః ।
 మహ్యం శుశ్రూషవే బ్రహ్మాన్ కార్త్యేన్నాచష్టమర్హసి । 5

మైత్రేయ ఉవాచ

ధ్రువస్య చోత్కలః పుత్రః పితరి ప్రస్థితే వనమ్ ।
 సార్యభౌమశ్రియం నైచ్చదధిరాజాసనం పితుః । 6

స జన్మనోపశాంతాత్మా నిస్సంగః సమదర్శనః ।
 దదర్శ లోకే వితతమాత్మానం లోకమాత్మని । 7

ఆత్మానం బ్రహ్మనిర్వాణం ప్రత్యస్తమితవిగ్రహమ్ ।
 అవబోధరసైకాత్వమానందమనుసంతతమ్ । 8

అవ్యవచ్చిన్నయోగాగ్నిదగ్ధకర్మమలాశయః ।
 స్వరూపమవరుంధానో నాత్మనోఽన్యం తదైక్షత । 9

జడాంధబధిరోన్మత్తమూకాకృతిరతన్మతిః ।
 లక్ష్మితః పథి బాలానాం ప్రశాంతార్చిరివానలః । 10

మత్వా తం జడమున్మత్తం కులవృద్ధాః సమంత్రిణః ।
 వత్సరం భూపతిం చక్రుర్యవీయాంసం భ్రమేః సుతమ్ । 11

స్వర్వీధిర్వత్సరస్యేష్టా భార్యాసూత షడాత్మజాన్ ।
 పుష్పార్లం తిగ్మకేతుం చ ఇషమూర్జం వసుం జయమ్ । 12

పుష్పార్లస్య ప్రభా భార్యా దోషా చ ద్వే బభూవతుః ।
 ప్రాతర్మధ్యందినం సాయమితి హ్యోసన్ ప్రభాసుతాః । 13

ప్రదోషో నిశిథో వ్యుష్ట ఇతి దోషాసుతాస్త్రయః ।
 వ్యుష్టస్సుతం పుష్కరిణ్యాం సర్వతేజసమాదధే । 14

స చక్షుః సుతమాకూత్యాం పత్న్యాం మనుమవాప హా ।
 మనోరసూత మహిషీ విరజాన్ నద్వలా సుతాన్ । 15

పురుం కుత్సం త్రితం ద్యుమ్నం సత్యవంఠమ్బుతం వ్రతమ్ ।
 అగ్నిష్టోమమతీరాత్రం ప్రద్యుమ్నం శిబిముల్ముకమ్ । 16

ఉల్ముకోఽజనయత్పుత్రాన్ పుష్కరిణ్యాం షడుత్తమాన్ ।
 అంగం సుమనసం ఖ్యాతిం క్రతుమంగిరసం గయమ్ । 17

సునీథాంగస్య యా పత్నీ సుషువే వేనముల్బణమ్ ।
 యద్దౌశ్శీల్యాత్స రాజర్షిర్షిర్షిణ్ణో నిరగాత్పురాత్ । 18

యమంగ శేషుః కుపితా వాగ్వజ్రా మునయః కిల ।
 గతాసోస్తస్య భూయస్తే మమంధుర్దక్షిణం కరమ్ । 19

అరాజకే తదా లోకే దస్యుభిః పీడితాః ప్రజాః ।
 జాతో నారాయణాంశేన పృథురాద్యః క్షితీశ్వరః । 20

విదుర ఉవాచ

తస్య శీలనిధేః సాధోర్బ్రహ్మణ్యస్య మహాత్మనః ।
 రాజ్ఞః కథమభూద్దృష్టా ప్రజా యద్విమనా యయౌ । 21

కిం వాంఛో వేన ఉద్దిశ్య బ్రహ్మాదండమయూయుజన్ |
దండవ్రతధరే రాజ్ఞి మునయో ధర్మకోవిదాః | 22

నావధ్యేయః ప్రజాపాలః ప్రజాభిరఘవానపి |
యదసా లోకపాలానాం బిభర్ష్యోజః స్వలేజసా | 23

వీతదాభ్యాహి మే బ్రహ్మాన్ సునీధాత్మజచేష్టితమ్ |
శ్రద్ధధానాయ భక్తాయ త్వం పరావరవిత్తమః | 24

మైత్రేయ ఉవాచ

అంగోఽశ్వమేధం రాజర్షిరాజహార మహాక్రతుమ్ |
నాజగ్ముర్దేవతాస్తస్మిన్నాహూతా బ్రహ్మవాదిభిః | 25

తమూచుర్విస్మితాస్తత్ర యజమానమథర్షిజః |
హవీంషి హూయమానాని న తే గృహ్లాంతి దేవతాః | 26

రాజన్ హవీంష్యదుష్టాని శ్రద్ధయాఽఽ సాదితాని తే |
ఛందాంస్యయాతయామాని యోజితాని ధృతవ్రతైః | 27

న విదామేహ దేవానాం హేళనం వయమణ్యపి |
యన్న గృహ్లాంతి భాగాన్ స్వాన్ యే దేవాః కర్మసాక్షిణః | 28

మైత్రేయ ఉవాచ

అంగో ద్విజవచః శ్రుత్వా యజమానః సుదుర్మనాః |
తల్ ప్రష్టం వ్యస్యజద్వాచం సదస్యాంస్తదనుజ్ఞయా | 29

నాగచ్ఛంత్యాహుతా దేవా న గృహ్లాంతి గ్రహానిహ |
సదసస్పతయో బ్రూత కిమవద్యం మయా కృతమ్ | 30

సదసస్పతయ ఊచుః

నరదేవేహ భవతో నాఘం తావన్మనాక్ స్థితమ్ |
అస్త్వేకం ప్రాక్తనమఘం యదిహేదృక్ త్వమప్రజః | 31

తథా సాధయ భద్రం తే ఆత్మానం సుప్రజం నృప |
ఇష్టస్తే పుత్రకామస్య పుత్రం దాస్యతి యజ్ఞభుక్ | 32

తథా స్వభాగధేయాని గ్రహీష్యంతి దివౌకసః |
యద్యజ్ఞపురుషః సాక్షాదపత్యాయ హరిర్వృతః | 33

తాంస్తాన్ కామాన్ హరిర్దద్యాత్ యాన్ యాన్ కామయతే జనః |
ఆరాధితో తథైవైష యథా పుంసాం ఫలోదయః | 34

ఇతి వ్యవసితా విప్రాస్తస్య రాజ్ఞః ప్రజాతయే |
పురోడాశం నిరవపన్ శిపివిష్టాయ విష్ణవే | 35

తస్మాత్పురుష ఉత్తస్థా హేమమాల్యమలాంబరః |
హిరణ్మయేన పాత్రేణ సిద్ధమాదాయ పాయసమ్ | 36

స విప్రాసుమతో రాజా గృహీత్వాంజలినౌదనమ్ |
అవఘ్రాయ ముదా యుక్తః ప్రాదాత్పత్వ్యా ఉదారధీః | 37

సా తత్పుంసవనం రాజ్ఞీ ప్రాశ్య వై పత్యురాదధే |
గర్భం కాల ఉపావృత్తే కుమారం సుషువేఽప్రజా | 38

స బాల వీవ పురుషో మాలామహమనువ్రతః |
అధర్మాశోద్భవం మృత్యుం తేనాభవదధార్మికః | 39

స శరాసనముద్యమ్య మృగయుర్వనగోచరః |
హంత్యసాధుర్మృగాన్ దీనాన్ వేనోఽసావిత్యరౌజ్ఞసః | 40

ఆక్రీడే క్రీడతో బాలాన్ వయస్యానతిదారుణః |
ప్రసహ్య నిరనుక్రోశః పశుమారమమారయత్ | 41

తం విచక్ష్య ఇలం పుత్రం శాసనైర్వివిధైర్వృషః |
యదా న శాసితుం కల్పో భృశమాసీత్పుదుర్మనాః | 42

ప్రాయేణాభ్యర్చితో దేవో యేఽప్రజా గృహమేధినః |
కదపత్యభృతం దుఃఖం యే న విందంతి దుర్భరమ్ | 43

యతః పాపీయసీ కీర్తిరధర్మశ్చ మహాన్ నృణామ్ |
యతో విరోధః సర్వేషాం యత ఆధిరనంతకః | 44

కస్తం ప్రజాపదేశం వై మోహబంధనమాత్మనః |
పండితో బహుమన్యేత యదర్థాః క్లేశదా గృహాః | 45

కదపత్యం వరం మన్యే సదపత్యాచ్ఛుచాం పదాత్ ।
నిర్విద్యేత గృహాన్మర్త్యో యత్క్లేశనివహా గృహాః । 46

వీవం స నిర్విణ్ణమనా నృపో గృహాత్
నిశీథ ఉత్తాయ మహోదయోదయాత్ ।
అలబ్ధనిద్రోఽనుపలక్ష్మితో నృభిః
హిత్వా గతో వేనసువం ప్రసుప్తామ్ । 47

విజ్ఞాయ నిర్విద్య గతం పతిం ప్రజాః
పురోహితామాత్యసుహృద్గణాదయః ।
నిచిక్యురుర్వామతిశోకకాతరాః
యథా నిగూఢం పురుషం కుయోగినః । 48
అలక్షయంతః పదవీం ప్రజాపతేః
హతోద్యమాః ప్రత్యుపస్పృత్య తే పురీమ్ ।
ఋషీన్ సమేతానభివంద్య సాశ్రవో
న్యవేదయన్ పౌరవభర్తృవిప్లవమ్ । 49

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పౌరమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, త్రయోదశోఽధ్యాయః (13)

14 - అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

భృగ్యాదయస్తే మునయో లోకానాం క్షేమదర్శినః ।
గోష్ఠర్యసతి వై నృణాం పశ్యంతః పశుసామ్యతామ్ । 1

వీర మాతరమాహూయ సునీథాం బ్రహ్మవాదినః ।
ప్రకృత్యసమ్మతం వేనమభ్యషించన్ పతిం భువః । 2

శ్రుత్వా నృపాసనగతం వేనమత్యుగ్రశాసనమ్ ।
నిలియ్యర్హస్యవః సద్యః సర్పత్రస్తా ఇవాఖవః । 3

స ఆరూఢనృపస్థానః ఉన్నద్దోఽష్టవిభూతిభిః ।
అవమేనే మహాభాగాన్ స్తబ్ధః సంభావితః స్వతః । 4

వీవం మదాంధ ఉత్పిక్తో నిరంకుశ ఇవ ద్విపః ।
షర్యటన్ రథమాస్థాయ కంపయన్నివ రోదసీ । 5

స యష్టవ్యం స దాతవ్యం స హోతవ్యం ద్విజాః క్వచిత్ ।
ఇతి న్యవారయద్దర్మం భేరీభ్రోషణ సర్వశః । 6

వేనస్యావేక్ష్య మునయో దుర్వృత్తస్య విచేష్టితమ్ ।
విమృశ్య లోకవ్యసనం కృపయోచుః స్మ సత్రిణః । 7

అహో ఉభయతః ప్రాప్తం లోకస్య వ్యసనం మహాత్ ।
ధారుణ్యభయతో దీప్తే ఇవ తస్కరపాలయోః । 8

అరాజకభయాదేషకృతో రాజాఽతదర్హణః ।
తతోఽప్యాసేద్భయం త్వద్య కథం స్యాత్స్వస్తి దేహినామ్ । 9

అహేరివ పయఃపోషః పోషకస్యాప్యనర్హభృత్ ।
వేనః ప్రకృత్యైవ ఖలః సునీథాగర్భనంభవః । 10

నిరూపితః ప్రజాపాలః స జిఘాంసతి వై ప్రజాః ।
తథాపి సాంత్యయేమాముం నాస్మాంస్తత్పాతకం స్పృశేత్ । 11

తద్విద్వద్భిరసద్భుత్తో వేనోఽస్మాభిః కృతో నృపః ।
సాంత్యితో యది నో వాచం న గ్రహీష్యత్యధర్మకృత్ । 12

లోకధిక్కారనందగ్ధం దహిష్యామః స్వతేజసా ।
వీవమధ్యవసాయైనం మునయో గూఢమన్యవః ।

ఉపప్రజ్యాబ్రువన్ వేనం సాంత్యయిత్వాథ సామభిః । 13

మునయ ఉశచుః

నృపవర్య నిబోధైతద్యత్తే విజ్ఞాపయామ భోః ।
ఆయుశ్రీబలకీర్తినాం తవ తాత వివర్ధనమ్ । 14

ధర్మ అచరితః పుంసాం వాఙ్మనః కాయబుద్ధిభిః ।
లోకాన్ విశోకాన్ వితరత్యథానంత్యమసంగినామ్ । 15

స తే మా వినశేద్వీర ప్రజానాం క్షేమలక్షణః ।
యస్మిన్ వినష్టే నృపతిరైశ్వర్యాదవరోహతి । 16

రాజన్నసాధ్యమాత్యేభ్యశ్చోరాదిభ్యః ప్రజా నృపః ।
రక్షన్ యథా బలిం గృహ్లాన్నిహ ప్రేత్య చ మోదతే । 17

యస్య రాష్ట్రే పురే చైవ భగవాన్ యజ్ఞపూరుషః ।
ఇజ్యతే స్వేన ధర్మేణ జనైర్వర్ణాశ్రమాన్వితైః । 18

తస్య రాజ్ఞో మహాభాగ భగవాన్ భూతభావనః ।
పరితుష్యతి విశ్వాత్మా తిష్ఠతో నిజశాసనే । 19

తస్మింస్తుష్టే కిమప్రాప్యం జగతామీశ్వరేశ్వరే ।
లోకాస్సపాలా హ్యేతస్మై హరంతి బలిమాదృతాః । 20

తం సర్వలోకామరయజ్ఞసంగ్రహం
త్రయీమయం ద్రవ్యమయం తపోమయమ్ ।
యజ్ఞైర్విచిత్రైర్వజతో భవాయ తే
రాజన్ స్వదేశాననురోద్ధుమర్హసి । 21

యజ్ఞేన యుష్మద్విషయే ద్విజాతిభిః
వితాయమానేన సురాః కలా హరేః ।
స్విష్టాః సుతుష్టాః ప్రదిశంతి వాంఛితం
తద్దేలనం నార్హసి వీర చేష్టితుమ్ । 22

వేన ఉవాచ

బాలిశా బత యూయం వా అధర్మే ధర్మమానినః ।
యే వృత్తిదం పతిం హిత్వా జారం పతిముపాసతే । 23

అవజానంత్యమీ మూఢా నృపరూపిణమీశ్వరమ్ ।
నాసువిందంతి తే భద్రమిహ లోకే పరత్ర చ । 24

కో యజ్ఞపురుషో నామ యత్ర వో భక్తిరీదృశీ ।
భర్తృస్నేహవిదూరాణాం యథా జారే కుయోషితామ్ । 25

విష్ణుర్విరించో గిరిశ ఇంద్రో వాయుర్యమో రవిః ।
పర్జన్యో ధనదః సోమః క్షితిరగ్నిరపాంపతిః । 26

వీతే చాన్యే చ విబుధాః ప్రభవో వరశాపయోః ।
దేహీ భవంతి నృపతేః సర్వదేవమయో నృపః । 27

తస్మాన్మాం కర్మభిర్విప్రాః యజధ్వం గతమత్సరాః ।
బలిం చ మహ్యం హరత మత్తోఽన్యః కోఽగ్రభుక్చుమాన్ । 28

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇత్థం విపర్యయమతిః పాపీయాసుత్పథం గతః ।
అనునీయమానస్తద్వాఙ్మాం స చక్రే భ్రష్టమంగళః । 29

ఇతి తే ఽ సత్కృతాస్తేన ద్విజాః పండితమానినాః ।
భగ్నాయాం భవ్యయాఙ్ఘాయాం తస్మై విదుర చుక్రుధుః । 30

హన్యతాం హన్యతామేష పాపః ప్రకృతిదారుణః ।
జీవన్ జగదసావాశు కురుతే భస్మసాద్రువమ్ । 31

నాయమర్హత్యసద్వృత్తో నరదేవవరాసనమ్ ।
యోఽధియజ్ఞపతిం విష్ణుం వినిందత్యసపత్రపః । 32

కో వైనం పరిచక్షీత వేనమేకమృతేఽశుభమ్ ।
ప్రాప్త తఃకృశమైశ్వర్యం యదనుగ్రహభాజనః । 33

ఇత్థం వ్యవసితా హంతుమృషయో రూఢమన్యవః ।
నిజఘ్నూర్ఘ్నంకృతైర్వేనం హతమచ్యుతనిందయా । 34

ఋషిభిః స్వాశ్రమపదం గతే పుత్రకళేబరమ్ ।
సునీధా పాలయామాస విద్యాయోగేన శోచతీ । 35

ఏకదా మునయస్తే తు సరస్వత్సలిలాఘ్నతాః ।
హుత్వాగ్నిన్ సత్కథాశ్చక్రురుపవిష్టాః సరిత్తటే । 36

వీక్ష్యోత్థితాన్ మహేలాత్పాతానాహుర్లోకభయంకరాన్ ।
అప్యభద్రమనాథాయా దస్యుభ్యో స భవేద్భువః । 37

వీవం మృశంత ఋషయో ధావతాం సర్వతో దిశమ్ ।
పాంసుః సముత్థితో భూతిశ్చోరాణామభిలుంపతామ్ । 38

తదుపద్రవమాజ్ఞాయ లోకస్య వసు లుంపతామ్ ।
భర్తర్యుపరతే తస్మిన్నన్యోన్యం చ జిఘాంసతామ్ । 39

వోరప్రాయం జనపదం హీనసత్త్వమరాజకమ్ ।
 లోకాన్నావారయన్ శక్తా అపి తద్దోషదర్శినః । 40
 బ్రాహ్మణః సమద్యక్ శాంతో దీనానాం సముపేక్షకః ।
 ప్రవతే బ్రహ్మ తస్యాపి భిన్నభాండాత్ పయో యథా । 41
 నాంగస్య వంశో రాజర్షేరేష సంస్థాతుమర్హతి ।
 అమోఘవీర్యా హి నృపాః వంశేఽస్మిన్ కేశవాశ్రయాః । 42
 వినిశ్చిత్వైవమృషయో విపన్నస్య మహీపతేః ।
 మమంఠురూరుం తరసా తత్రాసీద్భావకుకో నరః । 43

కాకకృష్ణోఽతిప్రాస్వాంగో ప్రాస్వబాహుర్మహాహనుః ।
 ప్రాస్వపాన్నిమ్ననాసాగ్రో రక్తాక్షస్తామ్రమూర్ధజః । 44
 తం తు తేఽవనతం దీనం కింకరోమీతి వాదినమ్ ।
 నిషీదేత్యబ్రువంస్తాత స నిషాదస్తతోఽభవత్ । 45
 తస్య వంశ్యాస్తు నైషాదాః గిరికాననగోచరాః ।
 యేనాహరజ్ఞాయమానో వేనకల్మషముల్బణమ్ । 46

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, చతుర్దశోఽధ్యాయః (14)

15 - అథ పంచదశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

అథ తస్య పునర్విప్రైరపుత్రస్య మహీపతేః ।
 బాహుభ్యాం మధ్యమానాభ్యాం మిథునం సమపద్యత । 1
 తద్బ్రష్ట్యా మిథునం జాతమృషయో బ్రహ్మవాదినః ।
 ఊచుః పరమసంతుష్టా విదిత్వా భగవత్కళామ్ । 2

ఋషయ ఉచుః

వీష విష్టోర్చగవతః కళా భువనపాలినీ ।
 ఇయం చ లక్ష్యాః సంభూతిః పురుషస్యానపాయిినీ । 3
 అయం తు ప్రథమో రాజ్ఞాం పుమాన్ ప్రథయితా యశః ।
 పృథుర్నామ మహారాజో భవిష్యతి పృథుశ్రవాః । 4
 ఇయం చ సుదతీ దేవీ గుణభూషణభూషణా ।
 అర్చిర్నామ వరారోహో పృథుమేవావరుంధతీ । 5
 వీష సాక్షాద్ధరేరంశో జాతో లోకరిరక్షయా ।
 ఇయం చ తత్పరా హి శ్రీరనుజ్జేఽనపాయిినీ । 6

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రశంసంతి స్మ తం విప్రా గంధర్వప్రవరా జగుః ।
 ముముచుః సుమనోధారాః సిద్ధా నృత్యంతి స్వస్త్రియః । 7

శంఖతూర్యమృదంగాద్యాః నేదుర్బంధుభయో దివి ।
 తత్ర సర్వ ఉపాజగ్ముర్దైవర్షి పితృణాం గణాః । 8
 బ్రహ్మో జగద్గురుర్దేవైః సహస్పత్య సురేశ్వరైః ।
 వైన్యస్య దక్షిణే హస్తే దృష్ట్వా చిహ్నం గదాభృతః । 9
 పాదయోరరవిందం చ తం వై మేనే హరేః కళామ్ ।
 యస్యాప్రతిహతం చక్రమంశః స పరమేష్ఠినః । 10
 తస్యాభిషేక ఆరబ్ధో బ్రాహ్మణైర్బ్రహ్మవాదిభిః ।
 అభిషేచనికాన్యస్మై ఆజప్రలః సర్వతో జనాః । 11
 సరితృముద్రా గిరయో నాగా గావః ఖగా మృగాః ।
 ద్యాః క్షీతిః సర్వభూతాని సమాజప్రలరుపాయనమ్ । 12
 సోఽభిషిక్తో మహారాజః సువాసాః సాధ్యలంకృతః ।
 పత్న్యార్చిషాలంకృతయా విరేజేఽగ్నిరివాపరః । 13
 తస్మైజహార ధనదో హైమం వీర వరాసనమ్ ।
 వరుణః సలిలస్రావమాతపత్రం శశిప్రభమ్ । 14
 వాయుశ్చ వాలవ్యజనే ధర్మః కీర్తిమయీం ప్రజమ్ ।
 ఇంద్రః కిరీటముత్కుష్ఠం దండం సంయమనం యమః । 15

బ్రహ్మో బ్రహ్మమయం వర్మ భారతి హారముత్తమమ్ ।
 హరిః సుదర్శనం చక్రం తత్పత్వ్యాహతాం శ్రీయమ్ । 16
 దశచంద్రమసిం రుద్రః శతచంద్రం తథాంబికా ।
 సోమోఽమృతమయానశ్వాంస్త్యష్టా రూపాశ్రయం రథమ్ । 17
 అగ్నిరాజగవం చాపం సూర్యో రశ్మిమయానిషూన్ ।
 భూః పాదుకే యోగమయ్యో ద్యౌః పుష్పావళిమన్వహమ్ । 18
 నాట్యం సుగీతం వాదిత్రమంతర్దానం చ ఖేచరాః ।
 ఋషయశ్చాశిషః సత్యాః సముద్రః శంఖమాత్మజమ్ । 19
 సింధవః పర్వతా నద్యో రథవీధీర్మహాత్మనః ।
 సూతోఽథ మాగధో వందీ తం స్తోతుముపతస్థిరే । 20
 స్తావకాంస్తానభిప్రేత్య పృథుర్వైన్యః ప్రతాపవాన్ ।
 మేఘనిర్లాదయా వాచా ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ । 21
 పృథురువాచ
 భోః సూత హే మాగధ సౌమ్య వందిన్
 లోకేఽథునా స్పష్టగుణస్య మే స్యాత్ ।

కిమాశ్రయో మే స్తవ విష యోజ్యతాం
 మా మయ్యభూవన్ వితథా గిరో వః । 22
 తస్మాత్పరోక్షేఽస్మదుపష్టుతాన్యలం
 కరిష్యథ స్తోత్రమపీచ్యవాచః ।
 సత్యుత్తమశ్లోకగుణానువాదే
 జుగుప్సితం న స్తవయంతి సభ్యాః । 23
 మహద్గుణానాత్మని కర్తుమీశః
 కః స్తావకైః స్తావయతేఽసతోఽపి ।
 తేఽస్యాభవిష్యన్నితి విప్రలబ్ధో
 జనావహాసం కుమతిర్న వేద । 24
 ప్రభవో హ్యత్మనః స్తోత్రం జుగుప్సంత్యపి విశ్రుతాః ।
 హ్రీమంతః పరమోదారాః పౌరుషం వా విగర్హితమ్ । 25
 వయం త్వవిదితా లోకే సూతాద్యాపి వరీమభిః ।
 కర్మభిః కథమాత్మానం గాపయిష్యామ బాలవత్ । 26

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, పంచదశోఽధ్యాయః (15)

16 - అథ షోడశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ
 ఇతి బృవాణం నృపతిం గాయకా మునిచోదితాః ।
 తుష్టుపుస్తుష్టమనసస్తద్భాగమృతసేవయా । 1
 నాలం వయం తే మహిమానువర్ణనే
 యో దేవవర్షోఽవతతార మాయయా ।
 వేనాంగజాతస్య చ పౌరుషాణి తే
 వాచస్పతీనామపి బభ్రముర్ధియః । 2
 అథాప్యదారశ్రవసః పృథోర్హరేః
 కళావతారస్య కథామృతాదృతాః ।
 యథోపదేశం మునిభిః ప్రచోదితాః
 శ్లాఘ్యాని కర్మాణి వయం వితన్మహి । 3

విష ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో లోకం ధర్మేఽనువర్తయన్ ।
 గోస్తా చ ధర్మసేతూనాం శాస్తా తత్పరిపంథినామ్ । 4
 విష వై లోకపాలానాం బిభర్ష్యేకస్తనౌ తనూః ।
 కాలే కాలే యథాభాగం లోకయోరుభయోర్హితమ్ । 5
 వసు కాల ఉపాదత్తే కాలే చాయం విముంచతి ।
 సమస్సర్వేషు భూతేషు ప్రతపన్ సూర్యవద్విభుః । 6
 తితిక్షత్యక్రమం వైన్యః ఉపర్యాక్రమతామపి ।
 భూతానాం కరుణః శశ్వదార్తానాం క్షితి వృత్తిమాన్ । 7
 దేవేఽవర్షత్యసౌ దేవో నరదేవవపుర్హరిః ।
 కృచ్ఛప్రాణాః ప్రజా హ్యేషః రక్షిష్యత్యజ్ఞసేంద్రవత్ । 8

అస్యాయయత్యసా లోకం వదనామృతమూర్తినా ।
 సాసురాగావలోకేన విశదస్మితచారుణా । 9

అవ్యక్తవర్ణైష నిగూఢకార్యో
 గంభీరవేధా ఉపగుప్తవిత్తః ।
 అనంతమాహాత్యగుణైకధామా
 పృథుః ప్రచేతా ఇవ సంవృతాత్మా । 10

దురాసదో దుర్విషహా ఆసన్నోఽపి విదూరవత్ ।
 నైవాభిభవितుం శక్యో వేనారణ్యుత్తితోఽనలః । 11

అంతర్పహిశ్చ భూతానాం పశ్యన్ కర్మాణి చారణైః ।
 ఉదాసీన ఇవాధ్యక్షో వాయురాత్మేవ దేహినామ్ । 12

నాదండ్యం దండయత్యేషః సుతమాతృద్విషామపి ।
 దండయత్యాత్మజమపి దండ్యం ధర్మపథే స్థితః । 13

అస్యాప్రతిహతం చక్రం పృథోరామానసాచలాత్ ।
 వర్తతే భగవానర్కో యావత్తపతి గోగణైః । 14

రంజయిష్యతి యల్లోకమయమాతృవిచేష్టితైః ।
 అథాముమాహూ రాజానం మనోరంజనకైః ప్రజాః । 15

దృఢవ్రతః సత్యసంధో బ్రహ్మణ్యో వృద్ధసేవకః ।
 శరణ్యః సర్వభూతానాం మానదో దీనవత్సలః । 16

మాతృభక్తిః పరస్త్రీషు పత్న్యామర్త ఇవాత్మనః ।
 ప్రజాసు పితృవత్ స్పిగ్ధః కింకరో బ్రహ్మవాదినామ్ । 17

దేహినామాతృవత్ ప్రేష్ఠః సుహృదాం నందివర్తనః ।
 ముక్తసంగప్రసంగోఽయం దండపాణిరసాధుషు । 18

అయం తు సాక్షాద్భగవాన్స్త్యధీశః
 కూటస్త ఆత్మా కలయావతీర్ణః ।
 యస్మిన్నవిద్యారచితం నిరర్థకం
 పశ్యంతి నానాత్వమపి ప్రతీతమ్ । 19

అయం భువో మండలమోదయాద్రేః
 గోష్ఠైకవీరో నరదేవనాథః ।
 ఆస్థాయ జైత్రం రథమాత్తచాపః
 పర్యస్యతే దక్షిణలో యథార్కః । 20

అస్మై నృపాలాః కిల తత్ర తత్ర
 బలిం హరిష్యంతి సలోకపాలాః ।
 మంస్యంత విషాం స్త్రియ ఆదిరాజం
 చక్రాయుధం తద్యశ ఉద్ధరంత్యః । 21

అయం మహీం గాం దుదుహేఽధిరాజః
 ప్రజాపతిర్వృత్తికరః ప్రజానామ్ ।
 యో లీలయాద్రీన్ స్వశరాసకోట్యా
 భిందన్ సమాం గామకరోద్యథేంద్రః । 22

విస్ఫూర్జయన్నాజగవం ధనుస్స్వయం
 యదాచరత్ క్షామవిషహ్యామాజౌ ।
 తదా నిలిల్యుర్దిశి దిశ్యసంతో
 లాంగూలముద్యమ్య యథా మృగేంద్రః । 23

వీషోఽశ్వమేధాన్ శతమాజహార
 సరస్వతీ ప్రాదురభావి యత్ర ।
 అహోరషీద్యస్య హయం పురందరః
 శతక్రతుశ్చరమే వర్తనూనే । 24

వీష స్వసదోపవనే సమేత్య
 సనత్కుమారం భగవంతమేకమ్ ।
 ఆరాధ్య భక్త్యాఽలభతామలం తత్-
 జ్ఞానం యతో బ్రహ్మపరం విదంతి । 25

తత్ర తత్ర గిరిస్తాస్తాః ఇతి విశ్రుతవిక్రమః ।
 శ్రోష్యత్యాత్మాశ్రితాగాథాః పృథుః పృథుపరాక్రమః । 26

దిశో విజిత్యాప్రతిరుద్ధచక్రః
 స్వతేజసోత్పాటితలోకశల్యః ।
 సురాసురేంద్రైరుపగీయమాన-
 మహానుభావో భవితా పతిర్భువః । 27

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, షోడశోఽధ్యాయః (16)

17 - అథ సప్తదశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

ఏవం స భగవాన్ వైన్యః ఖ్యాపితో గుణకర్మభిః |
 ఛందయామాస తాన్ కామైః ప్రతిపూజ్యాభినంద్య చ | 1

బ్రాహ్మణప్రముఖాన్ వర్ణాన్ భృత్యామాత్యపురోధసః |
 పౌరాన్ జానపదాన్ శ్రేణీః ప్రకృతీః సమపూజయత్ | 2

విదుర ఉవాచ

కస్మాద్దధార గోరూపం ధరిత్రీ బహురూపిణీ |
 యాం దుదోహ పృథుస్తత్ర కో వత్సో దోహనం చ కిమ్ | 3

ప్రకృత్యా విషమా దేవీ కృతా తేన సమా కథమ్ |
 తస్య మేధ్యం హయం దేవః కస్య హేతోరపాహరత్ | 4

సనత్కుమారాదృగవతో బ్రహ్మాన్ బ్రహ్మవిదుత్తమాత్ |
 లబ్ధ్వా జ్ఞానం సవిజ్ఞానం రాజర్షిః కాం గతిం గతః | 5

యచ్ఛాన్యదపి కృష్ణస్య భవాన్ భగవతః ప్రభోః |
 శ్రవః సుశ్రవసః పుణ్యం పూర్వదేహకథాశ్రయమ్ | 6

భక్తాయ మేఽనురక్తాయ తవ చాధోక్షజస్య చ |
 వక్తుమర్హసి యోఽదుహ్యద్వైన్యరూపేణ గామిమామ్ | 7

సూత ఉవాచ

చోదితో విదురేణైవం వాసుదేవకథాం ప్రతి |
 ప్రశస్య తం ప్రీతమనా మైత్రేయః ప్రత్యభాషత | 8

మైత్రేయ ఉవాచ

యదాభిషిక్తః పృథురంగ విప్రైః
 అమంత్రితో జనతాయాశ్చ పాలః |

ప్రజా నిరన్నే క్షితిపృష్ఠ ఏత్య
 క్షుల్ క్షామదేహః పతిమభ్యవోచన్ | 9

వయం రాజన్ జాతరేణాభితప్తా
 యథాగ్నినా కోటరస్థేన వృక్షాః |

త్వామద్య యాతాః శరణం శరణ్యం
 యస్సాధితో వృత్తికరః పతిర్షుః | 10

తన్నో భవానీహతు రాతవేఽన్నం
 క్షుధార్థితానాం నరదేవదేవ |
 యావన్న నక్షేణ్యామహ ఉజ్జితోర్జా
 వార్తాపతిస్త్వం కిల లోకపాలః | 11

మైత్రేయ ఉవాచ

పృథుః ప్రజానాం కరుణం నిశమ్య పరిదేవితమ్ |
 దీర్ఘం దధ్యా కురుశ్రేష్ఠ నిమిత్తం సోఽన్యపద్యత | 12

ఇతి వ్యవసితో బుద్ధ్యా ప్రగృహీతశరాసనః |
 సందధే విశిఖం భూమేః క్రుద్ధస్త్రిపురహో యథా | 13

ప్రవేపమానా ధరణీ నిశామ్యోదాయుధం చ తమ్ |
 గౌః సత్యపాద్రవద్భీతా మృగీవ మృగయుద్రుతా | 14

తామన్వధావత్తద్వైన్యః కుపితోఽత్యరుణేక్షణః |
 శరం ధనుషి సంధాయ యత్ర యత్ర పలాయతే | 15

సా దిశో విదిశో దేవీ రోదసీ చాంతరం తయోః |
 ధావంతీ తత్ర తత్రైనం దదర్శానూద్యతాయుధమ్ | 16

లోకే నావిందత త్రాణం వైన్యాస్త్పత్యోరివ ప్రజాః |
 త్రస్తా తదా నివవృతే హృదయేన విదూయతా | 17

ఉవాచ చ మహాభాగం ధర్మజ్ఞాపన్నవత్సల |
 త్రాహి మామపి భూతానాం పాలనేఽవస్థితో భవాన్ | 18

స త్వం జిఘాంససే కస్మాద్దీనామకృతకిల్బిషామ్ |
 అహనిష్యత్కథం యోషాం ధర్మజ్ఞ ఇతి యో మతః | 19

ప్రహరంతి న వై స్త్రీషు కృతాగస్త్వపి జంతవః |
 కిముత త్వద్విధా రాజన్ కరుణా దీనవత్సలాః | 20

మాం విపాట్యాజరాం నావం యత్ర విశ్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
ఆత్మానం చ ప్రజాశ్చేమాః కథమంభసి ధాన్యసి । 21

ప్రథురువాచ

వసుధే త్వాం వధిష్యామి మచ్ఛాసనపరాజుభీమ్ ।
భాగం బర్హిషి యా వృజ్ఞే న తనోతి చ నో వసు । 22

యవసం జగ్ద్యనుదినం నైవ దోగ్ద్యాధసం పయః ।
తస్యామేవం హి దుష్టాయాం దండో నాత్ర న శస్యతే । 23

త్వం ఖల్వోషధిబీజాని ప్రాక్స్పృష్టాని స్వయంభువా ।
న ముంచస్యాత్మరుద్ధాని మామవజ్ఞాయ మందఢీః । 24

అమూషాం క్షుత్రరీతానామార్తానాం పరిదేవితమ్ ।
శమయిష్యామి మద్భాణైర్భిన్నాయాస్తవ మేదసా । 25

పుమాన్ యోషిదుత క్లేబ ఆత్మసంభావనోఽధమః ।
భూతేషు నిరనుక్రోశో నృపాణాం తద్వధోఽవధః । 26

త్వాం స్తభ్దాం దుర్మదాం నీత్వా మాయాగాం తిలశః శరైః ।
ఆత్మయోగబలేనేమా ధారయిష్యామ్యహం ప్రజాః । 27

ఏనం మన్యుమయీం మూర్తిం కృతాంతమివ చిభ్రతమ్ ।
ప్రణతా ప్రాంజలిః ప్రాహ మహీ సంజాతవేపథుః । 28

ధరోవాచ

నమః పరస్మై పురుషాయ మాయయా
 విన్యస్తనానాతనవే గుణాత్మనే ।
నమః స్వరూపానుభవేన నిర్మత-
 ద్రవ్యక్రియాకారకవిభ్రమోర్మయే । 29

యేనాహమాత్మాయతనం వినిర్మితా
 ధాత్రా యతోఽయం గుణసర్గసంగ్రహః ।

న వీవ మాం హంతుముదాయుధః స్వరాట్
 ఉపస్థితోఽన్యం శరణం కమాశ్రయే । 30

య ఏతదాదావస్పజచ్ఛరాచరం
 స్వమాయయాఽతాశ్రయయా వితర్కయా ।
తయైవ సోఽయం కిల గోష్ఠుముద్యతః
 కథం ను మాం ధర్మపరో జిఘాంసతి । 31

నూనం బతేశస్య సమీహితం జనైః
 తన్మాయయా దుర్జయయాకృతాత్మభిః ।
న లక్ష్మతే యస్త్యకరోదకారయద్
 యోఽనేక వీకః పరతశ్చ ఈశ్వరః । 32

సర్గాది యోఽస్యానురుణద్ధి శక్తిభిః
 ద్రవ్యక్రియాకారకచేతనాత్మభిః ।
తస్మై సమున్నద్ధనిరుద్ధశక్తయే
 నమః పరస్మై పురుషాయ వేధసే । 33

స వై భవానాత్మవినిర్మితం జగద్-
 భూతేంద్రియాంతఃకరణాత్మకం విభో ।
సంస్థాపయిష్యన్నజ మాం రసాతలాత్
 అభ్యుజ్జహారాంభస ఆదిసూకరః । 34

అపాముపస్థే మయి నావ్యవస్థితాః
 ప్రజా భవానద్య రిరక్షిషుః కిల ।
స వీరమూర్తిః సమభూద్ధరాధరో
 యో మాం పయస్యగ్రశరో జిఘాంససి । 35

నూనం జనైరీహితమీశ్వరాణామ్
 అస్మద్విధై స్తద్గుణసర్గమాయయా ।
న జ్ఞాయతే మోహితచిత్తవర్త్మభిః
 తేభ్యో నమో వీరయశస్కరేభ్యః । 36

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, సప్తదశోఽధ్యాయః (17)

18 - అథ అష్టాదశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇత్థం పృథుమభిష్మాయ రుషో ప్రస్ఫురితాధరమ్ ।
 పునరాహావనిర్భీతా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా । 1

సంనియచ్ఛాభి భో మన్యుం నిబోధ శ్రావితం చ మే ।
 సర్వతః సారమాదత్తే యథా మధుకరో బుధః । 2

అస్మిం లోకేఽథ వాముష్మిన్ మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ।
 దృష్టా యోగాః ప్రయుక్తాశ్చ పుంసాం శ్రేయః ప్రసిద్ధయే । 3

తానాతిష్ఠతి యః సమ్యగుపాయాన్ పూర్వదర్శితాన్ ।
 అవరః శ్రద్ధయోపేతః ఉపేయాన్ విందతేఽంజసా । 4

తాననాదృత్య యోఽవిద్వానర్థానారభతే స్వయమ్ ।
 తస్య వ్యభిచరంత్యర్థాః అరబ్ధాశ్చ పునః పునః । 5

పురా సృష్టా హ్యోషధయో బ్రహ్మణా యా విశాంపతే ।
 భుజ్యమానా మయా దృష్టా అసద్భిరధృతవ్రతైః । 6

అపాలితానాదృతా చ భవద్భిర్లోకపాలకైః ।
 చారీభూతేఽథ లోకేఽహం యజ్ఞార్థేఽగ్రసమోషధీః । 7

నూనం తా వీరుధః క్షీణాః మయి కాలేన భూయసా ।
 తత్ర యోగేన దృష్టేన భవానాదాతుమర్హతి । 8

వత్సం కల్పయ మే వీర యేనాహం వత్సలా తవ ।
 ధోక్ష్యే క్షీరమయాన్ కామాననురూపం చ దోహనమ్ । 9

దోగ్ధారం చ మహాబాహో భూతానాం భూతభావన ।
 అన్నమీప్పితమూర్జస్వదృగవాన్ వాంఛతే యది । 10

సమాం చ కురు మాం రాజన్ దేవవృష్టం యథా పయః ।
 అపర్తావపి భద్రం తే ఉపావర్తేత మే విభో । 11

ఇతి ప్రీయం హితం వాక్యం భువ ఆదాయ భూపతిః ।
 వత్సం కృత్వా మనుం పాణావదుహత్సకలౌషధీః । 12

తథాపరే చ సర్వత్ర సారమాదదతే బుధాః ।
 తతోఽన్యే చ యథా కామం దుదుహుః పృథుభావితామ్ । 13

ఋషయో దుదుహుర్దేవీమింద్రియేష్వథ సత్తమ ।
 వత్సం బృహస్పతిం కృత్వా పయశ్చందోమయం శుచి । 14

కృత్వా వత్సం సురగణాః ఇంద్రం సోమమదూదుహన్ ।
 హిరణ్మయేన పాత్రేణ వీర్యమోజో బలం పయః । 15

దైతేయా దానవా వత్సం ప్రహ్లాదమసురర్షభమ్ ।
 విధాయాదూదుహన్ క్షీరమయఃపాత్రే సురాసవమ్ । 16

గంధర్వాస్సరసోఽధుక్షన్ పాత్రే పద్మమయే పయః ।
 వత్సం విశ్వానసుం కృత్వా గాంధర్వం మధు సౌభగమ్ । 17

వత్సేన పితరోఽర్యమ్లా కవ్యం క్షీరమధుక్షత ।
 ఆమపాత్రే మహాభాగాః శ్రద్ధయా శ్రాద్ధదేవతాః । 18

ప్రకల్ప్య వత్సం కపిలం సిద్ధాః సంకల్పనామయీమ్ ।
 సిద్ధిం నభసి విద్యాం చ యే చ విద్యాధరాదయః । 19

అన్యే చ మాయిసో మాయామంతర్దానాద్భూతాత్మనామ్ ।
 మయం ప్రకల్ప్య వత్సం తే దుదుహుర్దారణామయీమ్ । 20

యక్షరక్షాంసి భూతాని పిశాచాః పిశితాశనాః ।
 భూతేశవత్సా దుదుహుః కపాలే క్షతజాసవమ్ । 21

తథాహయో దందశూకాః సర్పా నాగాశ్చ తక్షకమ్ ।
 విధాయ వత్సం దుదుహుర్పిలపాత్రే విషం పయః । 22

పశవో యవసం క్షీరం వత్సం కృత్వా చ గోవృషమ్ ।
 అరణ్యపాత్రే చాధుక్షన్ మృగేంద్రేణ చ దంష్ట్రిణః । 23

క్రవ్యాదాః ప్రాణినః క్రవ్యం దుదుహుః స్వే కలేవరే ।
 సుపర్ణవత్సా విహగాశ్చరం చాచరమేవ చ । 24
 వటవత్సా వనస్పతయః పృథగ్రసమయం పయః ।
 గిరయో హిమవద్వత్సాః నానాధాతూన్ స్వసానుషు । 25
 సర్వే న్యముఖ్యవత్సేన స్వే స్వే పాత్రే పృథక్పయః ।
 సర్వకామదుఘాం పృథ్వీం దుదుహుః పృథుభావితామ్ । 26
 వీవం పృథ్వాదయః పృథ్వీమన్నాదాః స్వన్నమాత్మనః ।
 దోహవత్సాదిభేదేన క్షీరభేదం కురూద్వహా । 27
 తతో మహీపతిః ప్రీతః సర్వకామదుఘాం పృథుః ।
 దుహితృత్వే చకారేమాం ప్రేమ్లా దుహితృవత్సలః । 28

చూర్ణయన్ స్వధనుష్కోట్యా గిరికూటాని రాజరాట్ ।
 భూమండలమిదం వైన్యః ప్రాయశ్చక్రే సమం విభుః । 29
 అథాస్మిన్ భగవాన్ వైన్యః ప్రజానాం వృత్తిదః పితా ।
 నివాసాన్ కల్పయాంచక్రే తత్ర తత్ర యథార్హతః । 30
 గ్రామాన్ పురః పతనాని దుర్గాణి వివిధాని చ ।
 ఘోషాన్ ప్రజాన్ సశిబిరానాకరాన్ ఖేట ఖర్వటాన్ । 31
 ప్రాక్పురోరిహ నైవైషా పురగ్రామాదికల్పనా ।
 యథాసుఖం వసంతి స్మ తత్ర తత్రాకులోభయాః । 32

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, అష్టాదశోఽధ్యాయః (18)

19 - అథ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

అథాదీక్షత రాజా తు హయమేధశతేన సః ।
 బ్రహ్మవర్తే మనోః క్షేత్రే యత్ర ప్రాచీ సరస్వతీ । 1
 తదభిప్రేత్య భగవాన్ కర్మాతిశయమాత్మనః ।
 శతక్రతుర్న మమృషే పృథోర్యజ్ఞమహోత్సవమ్ । 2
 యత్ర యజ్ఞపతిస్సాక్షాద్భగవాన్ హరిరీశ్వరః ।
 అన్యభూయత సర్వాత్మా సర్వలోకగురుః ప్రభుః । 3
 అన్వితో బ్రహ్మశర్వాభ్యాం లోకపాలైః సహానుగైః ।
 ఉపగీయమానో గంధర్వైర్మునిభిశ్చాప్సరోగణైః । 4
 సిద్ధా విద్యాధరా దైత్యాః దానవా గుహ్యకాదయః ।
 సునందనందప్రముఖాః పార్షదప్రవరా హరేః । 5
 కపిలో నారదో దత్తో యోగేశాః సనకాదయః ।
 తమన్వీయుర్భాగవతాః యే చ తత్సేవనోత్సుకాః । 6

యత్ర ధర్మదుఘా భూమిః సర్వకామదుఘా సతీ ।
 దోగ్దిస్మాభీప్సితానర్థాన్ యజమానస్య భారత । 7 ।
 ఊహుః సర్వరసాన్ నద్యః క్షీరదధ్యన్నగోరసాన్ ।
 తరవో భూరివర్షాణః ప్రాసూయంత మధుచ్యుతః । 8
 సింధవో రత్ననికరాన్ గిరయోఽన్నం చతుర్విధమ్ ।
 ఉపాయనముపాజహ్రుః సర్వే లోకాః సపాలకాః । 9
 ఇతి చాథోక్షజేశస్య పృథోస్తు పరమోదయమ్ ।
 అసూయన్ భగవానింద్రః ప్రతిఘాతమచీకరత్ । 10
 చరమేణాశ్వమేధేన యజమానే యజుష్పతిమ్ ।
 వైన్యే యజ్ఞపతుం స్పర్షన్నపోవాహ తిరోహితః । 11
 తమత్రిర్భగవనైక్షత్వరమాణం విహాయసా ।
 ఆముక్తమివ పాషండం యోఽధర్మే ధర్మవిభ్రమః । 12
 అత్రిణా చోదితో హంతుం పృథుపుత్రో మహారథః ।
 అన్యథావత సంక్రుద్దస్తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ । 13

తం తాదృశాకృతిం వీక్ష్య మేనే ధర్మం శరీరిణమ్ ।
 జటిలం భస్మనాచృన్నం తస్మై బాణం స ముంచతి । 14

వధాన్నివృత్తం తం భూయో హంతవేఽత్రిరచోదయత్ ।
 జహి యజ్ఞహనం తాత మహేంద్రం విబుధాధమమ్ । 15

వీవం వైన్యసుతః ప్రోక్తస్త్వరమాణం విహాయసా ।
 అన్వద్రవదభిక్రుద్ధో రావణమ్ గృధ్రరాడివ । 16

సోఽశ్వం రూపం చ తద్దిత్వా తస్మా అంతర్జితః స్వరాట్ ।
 వీరః స్వపశుమాదాయ పితుర్యజ్ఞముపేయివాన్ । 17

తత్తస్య చాద్భుతం కర్మ విచక్ష్య పరమర్షయః ।
 నామధేయం దదుస్తస్మై విజితాశ్వ ఇతి ప్రభో । 18

ఉపస్యజ్య తమస్త్రీవ్రం జహోరాశ్వం పునర్జరిః ।
 చషాలయూపతశ్చన్నో హిరణ్యరశనం విభుః । 19

అత్రిః సందర్శయామాస త్వరమాణం విహాయసా ।
 కపాలఖట్వాంగధరం వీరో నైనమబాధత । 20

అత్రిణా చోదితస్తస్మై సందధే విశిఖం రుషా ।
 సోఽశ్వం రూపం చ తద్దిత్వా తస్మా అంతర్జితః స్వరాట్ । 21

వీరశ్చాశ్వముపాదాయ పితుర్యజ్ఞమథావ్రజత్ ।
 తదవద్యం హరేరూపం జగృహుర్జ్ఞానదుర్బలాః । 22

యాని రూపాణి జగృహే ఇంద్రో హయజిహీర్షయా ।
 తాని పాపస్య ఖండాని లింగం ఖండమిహోచ్యతే । 23

వీవమింద్రే హరత్యశ్వం వైన్యయజ్ఞజిఘాంసయా ।
 తద్భూతవిస్ఫుష్టేషు పాషండేషు మతిర్బుణామ్ । 24

ధర్మః ఇత్యుపధర్మేషు నగ్నరక్తపటాదిషు ।
 ప్రాయేణ సజ్జతే భ్రాంత్యా పేశలేషు చ వాగ్మిషు । 25

తదభిజ్ఞాయ భగవాన్ పృథుః పృథుపరాక్రమః ।
 ఇంద్రాయ కుపితో బాణమాధత్తోద్యతకారుకః । 26

తన్ముత్విజః శక్రవధాభిసంధితమ్
 విచక్ష్య దుష్ప్రేక్ష్యమసహ్యారంహసమ్ ।
 నివారయామాసురహో మహామతే
 న యుజ్యతేఽత్రాన్యవధః ప్రచోదితాత్ । 27

వయం మరుత్వంతమిహోర్ధనాశనం
 హ్వయామహే త్వచ్ఛ్రవసా హతత్విషమ్ ।
 అయాతయామోపహవైరనంతరం
 ప్రసహ్య రాజన్ జుహువామ తేఽహితమ్ । 28

ఇత్యామంత్ర్య క్రతుపతిం విదురాస్యర్షిణో రుషా ।
 స్రుగ్ధస్తాన్ జహ్వాతోఽభ్యేత్య స్వయంభూః ప్రత్యషేధత । 29

న వధ్యో భవతామింద్రో యద్యజ్ఞో భగవత్తనుః ।
 యం జిఘాంసథ యజ్ఞేన యస్యేష్టాస్తనవః సురాః । 30

తదిదం పశ్యత మహద్ధర్మవ్యతికరం ద్విజాః ।
 ఇంద్రేణానుస్థితం రాజ్ఞః కర్మైతద్విజిఘాంసతా । 31

పృథుకీర్తేః పృథోర్భూయాత్తర్ష్యేకోనశతక్రతుః ।
 అలం తే క్రతుభిః స్విష్టైర్యద్భువాన్ మోక్ష ధర్మవిత్ । 32

నైవాత్మానే మహేంద్రాయ రోషమాహర్తుమర్హసి ।
 ఉభావపి హి భద్రం తే ఉత్తమశ్లోకవిగ్రహా । 33

మాస్మిన్ మహారాజ కృథాః స్మ చింతాం
 నిశామయాస్మద్వచ ఆదృతాత్మా ।
 యద్ద్యాయతో దైవహతం సు కర్తుం
 మనోఽతిరుష్టం విశతే తమోఽంధమ్ । 34

క్రతుర్విరమతామేష దేవేషు దురవగ్రహాః ।
 ధర్మవ్యతికరో యత్ర పాషండైరింద్రనిర్మితైః । 35

విభిరింద్రోపసంస్పృష్టైః పాషండైర్తారిభిర్జనమ్ ।
 హ్రీయమాణం విచక్ష్యైనం యస్తే యజ్ఞధ్రుగశ్వముట్ । 36

భవాన్ పరిత్రాతుమిహావతీర్ణో
 ధర్మం జనానాం సమయానురూపమ్ ।
 వేనాపచారాదవలుప్తమద్య
 తద్దేహతో విష్ణుకళాసి వైన్య । 37

స త్వం విమృశ్యాస్య భవం ప్రజాపతే
 సంకల్పనం విశ్వస్యజాం పిపీషహి ।
 ఐంద్రీం చ మాయాముపధర్మమాతరం
 ప్రచండపాషండపథం ప్రభో జహి । 38

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇత్యం స లోకగురుణా సమాదిష్టో విశాంపతిః ।
 తథా చ కృత్వా వాత్సల్యం మఘోనాపి చ సందధే । 39

కృతావభృథస్నానాయ పృథవే భూరికర్మణే ।
 పరాన్ దదుస్తే పరదా యే తద్భర్తిషి తర్పితాః । 40

విప్రాః సత్యాశిషస్తుష్టాః శ్రద్ధయా లబ్ధదక్షిణాః ।
 ఆశిషో యుయుజాః క్షత్తరాదిరాజాయ సత్సృతాః । 41

త్వయాఽఽపూతా మహాబాహో సర్వ ఏవ సమాగతాః ।
 పూజితా దాసమానాభ్యాం పితృదేవర్షిమానవాః । 42

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారమహాంస్యం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, ఏకోనవింశోఽధ్యాయః (19)

20 - అథ వింశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

భగవానపి వైకుంఠః సాకం మఘవతా విభుః ।
 యజ్ఞైర్యజ్ఞపతిస్తుష్టో యజ్ఞభుక్ తమభాషత । 1

శ్రీ భగవానువాచ

ఏష తేఽకార్తిద్యుంగం హయమేధశతస్య హా ।
 క్షమాపయత అత్మానమముష్య క్షంతుమర్హసి । 2

సుధియః సాధవో లోకే సరదేవ సరోత్తమాః ।
 నాభిదుహ్యంతి భూతేభ్యో యర్షి నాత్మా కళేబరమ్ । 3

శుకుషా యది ముహ్యంతి త్వాద్భృశా దేవమాయయా ।
 శ్రమ ఏవ పరం జాలో దీర్ఘయా వృద్ధసేవయా । 4

అతః కాయమిమం విద్వానవిద్యాకామకర్మభిః ।
 అరబ్ధ ఇతి నైవాస్మిన్ ప్రతిబుద్ధోఽనుషజ్జలే । 5

అనంసక్తః శరీరేఽస్మిన్నమునోత్పాదితే గృహే ।
 అపత్యే ద్రవిణే వాపి కః కుర్యాన్మమతాం బుధః । 6

ఏకః శుద్ధః స్వయంజ్యోతిర్నిర్గుణోఽసౌ గుణాశ్రయః ।
 పశ్యగోఽనాపృతః సాక్షే నిరాత్మాఽఽత్మాఽఽత్మనః పరః । 7

య ఏవం సంతమాత్మానమాత్మస్తం వేద పూరుషః ।
 నాజ్యలే ప్రకృతిస్థోఽపి తద్గుణైః స మయి స్థితః । 8

యః స్వధర్మేణ మాం నిత్యం నిరాశీః శ్రద్ధయాన్వితః ।
 భజతే శనకైస్తస్య మనో రాజన్ ప్రసీదతి । 9

పరిత్యక్తగుణః సమ్యక్కర్షణో విశదాశయః ।
 శాంతిం మే సమవస్థానం బ్రహ్మకైవల్యమశ్నుతే । 10

ఉదాసీనమివాధ్యక్షం ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాత్మనామ్ ।
 కూటస్తమిమమాత్మానం యో వేదాప్నోతి శోభనమ్ । 11

భిన్నస్య లింగస్య గుణప్రవాహో
 ద్రవ్యక్రియాకారకచేతనాత్మనః ।
 దృష్ట్వాసు సంపత్సు విపత్సు సూరయో
 స విక్రియంతే మయి బద్ధసాహృదాః । 12

సమః సమానోత్తమమధ్యమాధమః
 సుఖే చ దుఃఖే చ జితేంద్రియాశయః ।
 మయోపక్లుప్తాభిలలోకసంయుతో
 విధత్స్వ వీరాభిలలోకరక్షణమ్ । 13

శ్రేయః ప్రజాపాలనమేవ రాజ్ఞో
 యత్ప్రాంపరాయే సుకృతాల్ షష్టమంశమ్ ।
 హర్తాన్యథా హృతపుణ్యః ప్రజానామ్
 అరక్షితా కరహోరోఽఘమత్తి । 14

వీవం ద్విజాగ్ర్యానుమతానువృత్త-
 ధర్మప్రధానోఽన్యతమోఽవితాఽస్యాః ।
 ప్రాప్సేన కాలేన గృహోపయాతాన్
 దృష్టాసి సిద్ధాననురక్తలోకః । 15

వరం చ మత్కంచన మానవేంద్ర
 వృణీష్య తేఽహం గుణశీలయంత్రితః ।
 నాహం మఖైర్వై సులభస్తపోభిః
 యోగేన వా యత్సమచిత్తవర్తి । 16

మైత్రేయ ఉవాచ

స ఇత్తం లోకగురుణా విష్వక్సేనేన విశ్వజిత్ ।
 అనుశాసిత ఆదేశం శిరసా జగృహే హరేః । 17

స్పృశంతం పాదయోః ప్రేమ్లా వ్రీడితం స్వేన కర్మణా ।
 శతక్రతుం పరిష్వజ్య విద్వేషం విససర్జ హ । 18

భగవానథ విశ్వాత్మా పృథునోపహృతార్హణః ।
 సముజ్జిహానయా భక్త్యా గృహీతచరణాంబుజః । 19

ప్రస్తానాభిముఖోఽప్యేనమనుగ్రహవిలంబితః ।
 పశ్యన్ పద్మపలాశాక్షో న ప్రతస్థే సుహృత్సతామ్ । 20

స ఆదిరాజో రచితాంజలిర్హరిమ్
 విలోకితుం నాశకదశ్రులోచనః ।
 న కించనోవాచ స బాష్పవిక్లవో
 హృదోపగూహ్యోముమధాదవస్థితః । 21

అథావమృజ్యాశ్రుకలా విలోకయన్
 అత్పస్తద్భగ్గోచరమాహ పూరుషమ్ ।
 పదా స్పృశంతం క్షితిమంస ఉన్నతే
 విన్యస్తహస్తాగ్రమురంగవిద్విషః । 22

పృథురువాచ

వరాన్ విభో త్వద్వరదేశ్వరాద్భుధః
 కథం వృణీతే గుణవిక్రియాత్మనామ్ ।

యే నారకాణామపి సంతి దేహినామ్
 తానీశ కైవల్యపతే వృణే న చ । 23

స కామయే నాథ తదప్యహం క్వచిత్
 న యత్ర యుష్మచ్ఛరణాంబుజాసవః ।
 మహత్తమాంతర్హృదయాన్ముఖచ్యుతో
 విధత్స్వ కర్ణాయుతమేష మే వరః । 24

స ఉత్తమశ్లోక మహాన్ముఖచ్యుతో
 భవత్పదాంభోజసుధాకణానిలః ।
 స్మృతిం పునర్విస్మృతతత్త్వవర్తనామ్
 కుయోగినాం నో వితరత్యలం వరైః । 25

యశశ్శివం సుశ్రవ ఆర్యసంగమే
 యదృచ్ఛయా చోపశృణోతి తే సకృత్ ।
 కథం గుణజ్ఞో విరమేద్వినా పశుమ్
 శ్రీర్యత్ప్రవప్రే గుణసంగ్రహేచ్ఛయా । 26

అథాభజే త్యాభిలపూరుషోత్తమం
 గుణాలయం పద్మకరేవ లాలసః ।
 అప్యావయోరేకపతిస్పృథోః కలిః
 న స్యాత్ కృతత్వచ్ఛరణైకతానయోః । 27

జగజ్జనన్యాం జగదీశ వైశసమ్
 స్యాదేవ యత్కర్మణి నః సమీహితమ్ ।
 కరోషి ఫల్గుప్యరు దీనవత్సలః
 స్వ వీవ ధిష్ణ్యేఽభిరతస్య కిం తయా । 28

భజంత్యథ త్వామత వీవ సాధవో
 వ్యదస్తమాయాగుణవిభ్రమోదయమ్ ।
 భవత్పదానుస్మరణాదృతే సతామ్
 నిమిత్తమన్యద్భగవన్ న విదృహే । 29

మన్యే గిరం తే జగతాం విమోహినీమ్
 వరం వృణీష్యేతి భజంతమాత్త యత్ ।
 వాచా ను తంత్యా యది తే జనోఽసితః
 కథం పునః కర్మ కరోతి మోహితః । 30

త్వన్మామయాద్ధా జన ఈశ ణండితో
 యదన్యదాశాస్త్ర ఋతాత్మనోఽ ఋధః ।
 యథా చరేద్బాలహితం పితా స్వయం
 తథా త్వమేవార్హసి సః సమీహితుమ్ । 31

మైత్రేయ ఉవాచ

శత్యాదిరాజేన నుతః స విశ్వదృక్
 తమాహ రాజన్ మయి భక్తిరస్తు తే ।
 దిష్టేదృశీ ధీర్మయి తే కృతా యయా
 మాయాం మదీయాం తరతి స్మ దుస్త్వజామ్ । 32

తత్ త్వం కురు మయాఽ ఽ దిష్టమప్రమత్తః ప్రజాపతే ।
 సదాదేశకలో లోకః సర్వత్రాప్సోతి శోభనమ్ । 33

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి వైన్యస్య రాజర్షేః ప్రతినంద్యార్థవద్వచః ।
 పూజితోఽ నుగృహీత్వైనం గంతుం చక్రేఽ చ్యుతో మతిమ్ । 34

దేవర్షి పితృగంధర్వ సిద్ధచారణవన్దగాః ।
 కిన్నరాప్పరసో మర్త్యాః ణగా భూతాన్యనేకశః । 35

యజ్ఞేశ్వరధియా రాజ్ఞా వాగ్విత్తాంజలిభక్తితః ।
 సభాజితా యయుః సర్వే వైకుంతానుగతాస్తతః । 36

భగవానపి రాజర్షేః సోపాధ్యాయస్య చాచ్యుతః ।
 హరన్నివ మనోఽ ముష్య స్వథామ ప్రత్యపద్యత । 37

అదృష్టాయ నమస్కృత్య నృపః సన్దర్శితాత్మనే ।
 అవ్యక్తాయ చ దేవానాం దేవాయ స్వపురం యయా । 38

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే సుహృదురాణి పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే సంశోఘ ధ్యాయః (20)

21 - అథ ఏకవింశోఽ ధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

మౌక్తికైః కుసుమస్రగ్భిర్లకూలైః స్వర్ణలోరణైః ।
 మహాసురభిభిర్కూపైర్మండితం తత్ర తత్ర వై । 1

చన్దనాగురులోయార్ల రథ్యాచత్వరమార్గవత్ ।
 పుష్పాక్షతఫలైస్తోక్తైర్లాజైరర్చిభిరర్చితమ్ । 2

పబ్బనైః కదలీస్తంభైః పూగపోలైః పరిష్కృతమ్ ।
 తరుషల్లవమాలాభిః సర్వతః సమలంకృతమ్ । 3

ప్రజాస్తం దీపవళిభిః సంభృతాశేషమంగలైః ।
 అభీయుర్ముష్టకన్యాశ్చ మృష్టకుండలమండితాః । 4

శంఖదుందుభిఘోషేణ బ్రహ్మఘోషేణ చర్త్విజామ్ ।
 వివేశ భవనం వీరః స్తూయమానో గతస్మయః । 5

పూజితః పూజయామాస తత్ర తత్ర మహాయశాః ।
 పారాన్ జానపదాంస్తాంస్తాన్ ప్రీతః ప్రియవరప్రదః । 6

స ఏవమాదీన్యనవద్యచేష్టితః
 కర్మాణి భూయాంసి మహాన్ మహత్తమః ।
 కుర్వన్ శశాసావనిమండలం యశః
 స్పీతం నిధాయారురుహే పరం పదమ్ । 7

సూత ఉవాచ

తదాదిరాజస్య యశో విజృంభితం
 గుణైరశేషైర్గుణవత్సభాజితమ్ ।
 క్షత్వా మహాభాగవతః సదస్పతే
 కౌషారవిం ప్రాహ గృణంతమర్చయన్ । 8

విదుర ఉవాచ

సోఽభిషిక్తః పృథుర్విప్రైర్లబ్ధాశేషసురార్హణః ।
 బిభ్రత్స వైష్ణవం తేజో బాహ్యోర్యాభ్యాం దుదోహ గామ్ ॥ 9

కో న్వస్య కీర్తిం న శృణోత్యభిజ్ఞో
 యద్విక్రమోచ్ఛిష్టమశేషభూషాః ।
 లోకాః సపాలా ఉపజీవంతి కామమ్
 అద్యాపి తన్నే వద కర్మ శుద్ధమ్ ॥ 10

మైత్రేయ ఉవాచ

గంగాయమునయోర్నద్యోరంతరాక్షేత్రమావసన్ ।
 ఆరబ్ధానేవ బుభుజే భోగాన్ పుణ్యజిహోసయా ॥ 11

సర్వత్రాస్థలితాదేశః సప్తద్వీపైకదండధృక్ ।
 అన్యత్ర బ్రాహ్మణకులాదన్యత్రాచ్యుతగోత్రతః ॥ 12

ఏకదాఽఽసీన్మహాసత్రదీక్షా తత్ర దివాకసామ్ ।
 సమాజో బ్రహ్మర్షీణాం చ రాజర్షీణాం చ సత్తమ ॥ 13

తస్మిన్నర్హత్సు సర్వేషు స్వర్చితేషు యథార్హతః ।
 ఉత్థితః సదసో మధ్యే తారాణాముడురాడివ ॥ 14

ప్రాంశుః పీనాయతభుజో గౌరః కంజారుణేక్షణః ।
 సునాసః సుముఖః సౌమ్యః పీనాంసః సుద్విజస్మితః ॥ 15

వ్యూఢవక్షా బృహచ్చోణిర్వలివల్గదలోదరః ।
 ఆవర్తనాభిరోజస్వీ కాంచనోరురుదగ్రపాత్ ॥ 16

సూక్ష్మవక్రాసితస్నిగ్ధమూర్ధజః కంబుకంధరః ।
 మహాధనే దుకూలాగ్ర్యే పరిథాయోపవీయ చ ॥ 17

వ్యంజితాశేషగాత్రశ్రీర్నియమే న్యస్తభూషణః ।
 కృష్ణాజినధరః శ్రీమాన్ కుశపాణిః కృతోచితః ॥ 18

శిశిరస్నిగ్ధతారాక్షః సమైక్షత సమంతతః ।
 డిఁచివానిదముర్వీశః సదస్సంహర్షయన్నివ ॥ 19

చారుచిత్రపదం శ్లక్ష్యం మృష్టం గూఢమవిక్లబమ్ ।
 సర్వేషాముపకారార్థం తదా అనువదన్నివ ॥ 20

రాజోవాచ

సభ్యాః శృణుత భద్రం వః సాధవో య ఇహాగతాః ।
 సత్సు జిజ్ఞాసుభిర్తర్కమావేద్యం స్వమనీషితమ్ ॥ 21

అహం దండధరో రాజా ప్రజానామిహ యోజితః ।
 రక్షితా వృత్తిదః స్వేషు సేతుషు స్థాపితా పృథక్ ॥ 22

తస్య మే తదనుష్ఠానాద్యానాహుర్బ్రహ్మవాదినః ।
 లోకాః స్యుః కామసందోహో యస్య తుష్యతి దిష్టదృక్ ॥ 23

య ఉద్ధరేత్కరం రాజా ప్రజా ధర్మేష్యశిక్షయన్ ।
 ప్రజానాం శమలం భుంక్తే భగం చ స్వం జహోతి సః ॥ 24

తత్రప్రజా భర్తృపిండార్థం స్వార్థమేవానసూయవః ।
 కురుతాథోక్షజధియస్తర్లి మేఽనుగ్రహాః కృతః ॥ 25

యూయం తదనుమోదధ్యం పితృదేవర్షయోఽమలాః ।
 కర్తుః శాస్త్రురనుజ్ఞాతుస్తుల్యం యత్రేత్య తత్ఫలమ్ ॥ 26

అస్తి యజ్ఞపతిర్నామ కేషాంచిదర్హసత్తమాః ।
 ఇహాముత్ర చ లక్ష్యంతే జ్యోత్స్నావత్యః క్వచిద్భువః ॥ 27

మనోరుత్తానపాదస్య ధ్రువస్యాపి మహీపతేః ।
 ప్రియవ్రతస్య రాజర్షేరంగస్యాస్మత్ప్రితుః పితుః ॥ 28

ఈదృశానామథాన్యేషామజస్య చ భవస్య చ ।
 ప్రహ్లాదస్య బలేశ్చాపి కృత్యమస్తి గదాభృతా ॥ 29

దౌహిత్రాదీన్పతే మృత్యోః శోచ్యాన్ ధర్మవిమోహితాన్ ।
 వర్గస్వర్గాపవర్గాణాం ప్రాయేణైకాత్ప్రహేతునా ॥ 30

యత్పాదసేవాభిరుచిస్తపస్వినామ్
 అశేషజన్మోపచితం మలం ధియః ।
 సద్యః క్షిణోత్యన్వహమేధతీ సతీ
 యథా పదాంగుష్ఠవినిస్సృతా సరిత్ ॥ 31

వినిర్దుతాశేషమనోమలః పుమాన్
 అసంగవిజ్ఞానవిశేషవీర్యవాన్ |
 యదంఘ్రిమూలే కృతకేతనః పునః
 న సంస్కృతిం క్లేశవహం ప్రపద్యతే | 32

తమేష యూయం భజతాత్మపృత్తిభిః
 మనోవచః కాయగుణైః స్వ కర్మభిః |
 అమాయినః కామదుఘాంఘ్రి పంకజమ్
 యథాధికారావసితార్కసిద్ధయః | 33

అసావిహానేకగుణోఽ గుణోఽ ధ్వజః
 పృథగ్విధద్రవ్యగుణక్రియోక్తిభిః |
 సంపద్యతేఽ ర్తాశయలింగనామభిః
 విశుద్ధవిజ్ఞానఘనః స్వరూపతః | 34

ప్రధానకాలాశయధర్మసంగ్రహే
 శరీర విష ప్రతిపద్య చేతనామ్ |
 క్రియాఫలత్వేన విభుర్విభావ్యతే
 యథానలో దారుషు తద్గుణాత్మకః | 35

అహో మమామీ వితరంత్యనుగ్రహమ్
 హరిం గురుం యజ్ఞభుజామధీశ్వరమ్ |
 స్వధర్మయోగేన యజంతి మామకాః
 నిరంతరం క్షోణితలే దృఢవ్రతాః | 36

మా జాతు తేజః ప్రభవేన్మహర్తిభిః
 తితిక్షయా తపసా విద్యయా చ |
 దేదీప్యమానేఽ జితదేవతానామ్
 కులే స్వయం రాజకులాద్విజానామ్ | 37

బ్రహ్మణ్యదేవః పురుషః పురాతనో
 నిత్యం హరిర్యచ్ఛరణాభివందనాత్ |
 అవాప లక్ష్మీమనపాయినిం యశో
 జగత్పవిత్రం చ మహత్తమాగ్రణీః | 38

యత్యేవయాశేషగుహాశయః స్వరాడ్
 విప్రప్రియస్తుష్యతి కామమీశ్వరః |

తదేవ తద్దర్శపరైర్వినితైః
 సర్వాత్మనా బ్రహ్మకులం నిషేవ్యతామ్ | 39

పుమాంలబ్ధేతానతివేలమాత్మనః
 ప్రసీదతోఽ త్యంతశమం స్వతః స్వయమ్ |
 యన్నిత్యసంబంధనిషేవయా తతః
 పరం కిమత్రాస్తి ముఖం హవిర్భుజామ్ | 40

అశ్చాత్యనంతః ఖలు తత్త్వకోవిదైః
 శ్రద్ధాహుతం యన్ముఖ ఇజ్యనామభిః |
 న వై తథా చేతనయా బహిష్కృతే
 హుతాశనే పారమహంస్యపర్యగుః | 41

యద్రుహ్మా నిత్యం విరజం సనాతనమ్
 శ్రద్ధా తపో మంగళమౌనసంయమైః |
 సమాధినా బిభ్రతి హోర్తదృష్టయే
 యత్రేదమాదర్శ ఇవావభాసతే | 42

తేషామహం పాదసరోజరేణుమ్
 ఆర్యా వహేయాధికిరీటమాయుః |
 యం నిత్యదా బిభ్రత ఆశు పాపమ్
 నశ్యత్యముం సర్వగుణా భజంతి | 43

గుణాయనం శీలధనం కృతజ్ఞమ్
 వృద్ధాశ్రయం సంవృణుతేఽ ను సంపదః |
 ప్రసీదతాం బ్రహ్మకులం గవాం చ
 జనార్దనః సానుచరశ్చ మహ్యామ్ | 44

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి బ్రువాణం నృపతిం పితృదేవద్విజాతయః |
 తుష్టుపుర్చ్ఛస్థమనసః సాధువాదేన సాధవః | 45

పుత్రేణ జయతే లోకానితి నత్యవతీశ్రుతిః |
 బ్రహ్మాదండహతః పాపో యద్వేనోఽ త్యతరత్తమః | 46

హిరణ్యకశిపుశ్చాపి భగవద్ద్విందయా తమః ।
 వివిక్షురత్యగాత్యూహోః ప్రహ్లాదస్యానుభావతః । 47
 వీరవర్య పితః పృథ్వ్యాః సనూః సంజీవ శాశ్వతీః ।
 యస్యేద్యుశ్యమ్యుతే భక్తిః సర్వలోకైకభర్తరి । 48
 అహో వయం హ్యద్య పవిత్రకీర్తేః
 త్వయైవ నాథేన ముకుందనాథాః ।
 య ఉత్తమశ్లోకతమస్య విష్ణోః
 బ్రహ్మణ్యదేవస్య కథాం వ్యవక్తి । 49

నాత్యద్భుతమిదం నాథ తవాజీవ్యానుశాసనమ్ ।
 ప్రజానురాగో మహతాం ప్రకృతిః కరుణాత్మనామ్ । 50
 అద్య నస్తమసః పారస్త్వయోపాసాదితః ప్రభో
 భ్రామ్యలాం నష్టదృష్టినాం కర్మభిర్దైవసంజ్ఞితైః । 51
 నమో విష్ణుద్దసత్త్వాయ పురుషాయ మహీయసే ।
 యో బ్రహ్మ క్షత్రమావిశ్య దిభర్తీదం స్వలేజసా । 52

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారసుహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, ఏకవింశోఽధ్యాయః (21)

22 - అథ ద్వావింశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

జనేషు ప్రగృణత్స్యేవం పృథుం పృథులవిక్రమమ్ ।
 తత్రోపజగ్ముర్మునయశ్చత్వారః సూర్యవర్చసః । 1
 తాంస్తు సిద్ధేశ్వరాన్ రాజా వ్యోమోఽపి వతరతోఽర్చిషా ।
 లోకానపాపాన్ కుర్వత్యా సాసుగోఽచష్ట లక్ష్మితాన్ । 2
 తద్దర్శనోద్గతాన్ ప్రాణాన్ ప్రత్యాదిత్సురివోత్తితః ।
 ససదస్యాసుగో వైస్య ఇంద్రియేశో గుణానివ । 3
 గౌరవాద్యంతితస్సభ్యః ప్రశ్రయానతకంధరః ।
 విధివత్పాజయాంచక్రే గృహీతాధ్యర్షణాసనాన్ । 4
 తత్పాదశౌచసలిలైర్మాల్లిలాలకబంధనః ।
 తత్ర శీలవలాం పృత్తమాచరన్మానయన్నివ । 5
 హాటకాసన అసీనాన్ స్వధిష్ఠ్యేష్వివ పావకాన్ ।
 శ్రద్ధాసంయమసంయుక్తః ప్రేతః ప్రాహ భవాగ్రజాన్ । 6
 పృథురువాచ
 అహో అచరితం కిం మే మంగళం మంగళాయనాః ।
 యస్య వో దర్శనం హ్యసీద్దుర్లభ్యానాం చ యోగిభిః । 7

కిం తస్య దుర్లభతరమిహలోకే పరత్ర చ ।
 యస్య విప్రాః ప్రసీదంతి శివో విష్ణుశ్చ సానుగః । 8
 నైవ లక్షయతే లోకో లోకాన్ పర్యటతోఽపి యాన్ ।
 యథా సర్వదృశం సర్వ ఆత్మానం యేఽస్య హేతవః । 9
 అథనా అపి తే ధన్యాః సాధవో గృహమేధినః ।
 యద్భూహో హ్యర్హవర్యాంబుత్సృణభూమిశ్వరావరాః । 10
 వ్యాలాలయద్రుమా వై తేఽప్యరిక్తాభిలసంపదః ।
 యద్భూహోస్తీర్తపాదీయపాదతీర్తవివర్జితాః । 11
 స్వాగతం వో ద్విజశ్రేష్ఠాః యద్రవలాని ముముక్షవః ।
 చరంతి శ్రద్ధయా ధీరా బాలా వివ బృహంతి చ । 12
 కచ్చిన్నః కుశలం నాథాః ఇంద్రియార్థార్థవేదినామ్ ।
 వ్యసనావాప వితస్మిన్ సతితానాం స్వకర్మభిః । 13
 భవత్యు కుశలప్రశ్నః ఆత్మరామేషు నేష్యతే ।
 కుశలా కుశలా యత్ర న సంతి మతివృత్తయః । 14

తదహం కృతవిశ్రంభః సుహృదో వస్తవస్వినామ్ ।
సంప్యచ్ఛే భవ వీతస్మిన్ క్షేమః కేనాంజసా భవేత్ । 15

వ్యక్తమాత్మవలామాత్మా భగవానాత్మభావనః ।
స్యానామనుగ్రహాయేమాం సిద్ధరూపీ చరత్యజః । 16

మైత్రేయ ఉవాచ

సృష్టోస్తత్సాక్షమాకర్ణ్య సారం సుష్టు మితం మధు ।
స్వయమాన ఇవ ప్రీత్యా కుమారః ప్రత్యువాచ హ । 17

సనయ్యుమార ఉవాచ

సాధు పృష్టం మహారాజ సర్వభూతహితాత్మనా ।
భవతా విదుషో చాపి సాధూనాం మతిరీదృశీ । 18

పంగమః ఇయ సాధూనాముభయేషాం చ సమ్మతః ।
మత్సంభాషణసంప్రశ్నః సర్వేషాం నితనోతి శమ్ । 19

అస్త్యేవ రాజన్ భవతో మధుద్విషః
పాదారవిందస్య గుణానువాదనే ।
రతిర్దురాపా విధునోతి నైషికి
కామం కషాయం మలమంతరాత్మనః । 20

శాస్త్రేష్వియానేవ సునిశ్చితో నృణాం
క్షేమస్య సద్ర్యగ్విమృశేషు హేతుః ।
అసంగ ఆత్మవ్యతిరిక్త ఆత్మని
దృఢా రతిర్బ్రహ్మణి నిర్గుణే చ యా । 21

సా శ్రద్ధయా భగవద్దర్శనచర్యయా
జిజ్ఞాసయాఽ ఽ ధ్యాత్మికయోగనిష్ఠయా ।
యోగేశ్వరోపాసనయా చ నిత్యం
పుణ్యశ్రవః కథయా పుణ్యయా చ । 22

ఆర్చేంద్రియారామసగోష్ఠ్యతృప్తయా
తత్సమ్మతానామపరిగ్రహేణ చ ।
వివిక్తరుచ్యా పరితోష ఆత్మన్
వినా హలేర్గుణపీయూషపానాత్ । 23

అహింసయా పారమహంస్యచర్యయా
స్మృత్యా ముకుందాచరితాగ్ర్యసీధునా ।
యమైరకామైర్నియమైశ్చాప్యనిందయా
నిరీహయా ద్వంద్వతితిక్ష్ణయా చ । 24

హలేర్ముహుస్తత్పరకర్ణపూర-
గుణాభిధానేన విజృంభమాణయా ।
భక్త్యా హ్యాసంగః సదసత్యనాత్మని
స్యాన్నిర్గుణే బ్రహ్మణి చాంజసా రతిః । 25

యదా రతిర్బ్రహ్మణి నైషికి పుమాన్
అచార్యవాన్ జ్ఞానవిరాగరంహసా ।
దహత్యవీర్యం హృదయం జీవకోశం
పంచాత్మకం యోనిమివోత్తితోఽగ్నిః । 26

దగ్ధాశయో ముక్తసమస్తతద్గుణో
నైవాత్మనో బహిరంతర్విచక్షే ।
పరాత్మనోర్యద్వ్యవధానం పురస్తాత్
స్వప్నే యథా పురుషస్తద్వినాశే । 27

ఆత్మానమింద్రియార్థం చ పరం యదుభయోరపి ।
సల్యాశయ ఉపాధౌ వై పుమాన్ పశ్యతి నాస్యదా । 28

నిమిత్తే నతి సర్వత్ర జలాదావపి పూరుషః ।
ఆత్మనశ్చ పరస్యాపి భిదాం పశ్యతి నాస్యదా । 29

ఇంద్రియైర్విషయాకృష్టైరాక్షిప్తం ధ్యాయలాం మనః ।
చేతనాం హరలే బుద్ధేః స్తంబస్తోయమివ హ్రదాత్ । 30

భ్రశ్యత్యనుస్మృతిశ్చిత్తం జ్ఞానభ్రంశః స్మృతిక్ష్ణయే ।
తద్రోధం కవయః ప్రాహురాత్మాపహ్నావమాత్మనః । 31

నాతః పరతలో లోకే పుంసః స్వార్థవ్యతిక్రమః ।
యదధ్యన్యస్య ప్రేయస్త్యమాత్మనః స్వవ్యతిక్రమాత్ । 32

ఆర్చేంద్రియార్థాభిధ్యానం సర్వార్థాపహ్నావో నృణామ్ ।
భ్రంశితో జ్ఞానవిజ్ఞానాద్యేనావిశతి మున్యుతామ్ । 33

న కుర్యాత్కర్తృచిత్తంగం తమస్తేవం తితీరిషుః |
ధర్మార్థ కామమోక్షాణాం యదత్యంతవిఘాతకమ్ | 34

తత్రాపి మోక్ష వివార్త ఆత్యంతికతయేష్యతే |
తైవర్షోఽర్థో యతో నిత్యం కృతాంతభయసంయుతః | 35

పరేఽపరే చ యే భావాః గుణవ్యతికరాదను |
న తేషాం విద్యతే క్షేమమీశవిధ్యంసితాశిషామ్ | 36

తత్త్వం నరేంద్ర జగతామథ తస్టుషాం చ
దేహేంద్రియానుధిషణాత్మభిరావృతానామ్ |
యః క్షేత్రవిత్తపతయా హృది విష్యగావిః
ప్రత్యకృతాస్తి భగవాంస్తమవేహి సోఽస్మి | 37

యస్మిన్నిదం సదసదాత్మతయా విభాతి
మాయా వివేకవిధుతి స్రజి వాహిబుద్ధిః |
తం నిత్యముక్త పరిశుద్ధవిబుద్ధతత్త్వం
ప్రత్యూఢకర్మకలిలప్రకృతిం ప్రపద్యే | 38

యత్పాదపంకజపలాశవిలాసభక్త్యా
కర్మాశయం గ్రథితముద్రథయంతి సంతః |
తద్వస్మి రిక్తమతయో యతయోఽపి రుద్ధ-
స్రోతోగణాస్తమరణం భజ వాసుదేవమ్ | 39

కృచ్ఛ్రో మహానిహ భవార్లపమప్లవేశాం
షడ్వర్ణనక్రమసుఖేన తితీరషంతి |
తత్త్వం హరేర్భగవతో భజనీయమంఘ్రిం
కృత్వోడుపం వ్యసనముత్తర దుస్తరార్లమ్ | 40

మైత్రేయ ఉవాచ

స వినం బ్రహ్మపుత్రేణ కుమారేణాత్మమేథసా |
దర్శితాత్మగతిః సమ్యక్ ప్రశస్యోవాచ తం నృపః | 41

రాజోవాచ

కృతోమేఽనుగ్రహః పూర్వం హరిణాఽర్థానుకంపినా |
తమాపాదయితుం బ్రహ్మాన్ భగవన్ యూయమాగతాః | 42

నిష్పాదితశ్చ కార్త్యేన భగవద్విర్భూణాఘభిః |
సాధూచ్ఛిష్టం హి మే సర్వమాత్మనా సహ కిం దదే | 43

ప్రాణా దారాః సుతా బ్రహ్మాన్ గృహాశ్చ సపరిచ్ఛదాః |
రాజ్యం బలం మహి కోశ ఇతి సర్వం నివేదితమ్ | 44

సైనాపత్యం చ రాజ్యం చ దండనేతృత్వమేవ చ |
సర్వలోకాధిపత్యం చ వేదశాస్త్రవిదర్శతి | 45

స్వమేవ బ్రాహ్మణో భుంక్తే స్వం వస్తే స్వం దదాతి చ |
తస్యైవానుగ్రహేణాస్వం భుంజతే క్షత్రియాదయః | 46

యైరీదృశీ భగవతో గతిరాత్మవాదే
వీకాంతతో నిగమిభిః ప్రతిపాదితా నః |
తుష్యంత్యదభకరుణాః స్వకృతేన నిత్యం
కో నామ తత్రప్రతికరోతి వినోదపాత్రమ్ | 47

మైత్రేయ ఉవాచ

త ఆత్మయోగపతయః ఆదిరాజేన పూజితాః |
శీలం తదీయం శంసంతః ఖేఽ భూవన్ మిషతాం నృణామ్ | 48

వైస్యస్తు ధుర్యో మహలాం సంస్థిత్యాధ్యాత్మశిక్షయా |
ఆప్తకామమివాత్మానం మేన ఆత్మన్యవస్థితః | 49

కర్మాణి చ యథాకాలం యథాదేశం యథాబలమ్ |
యథోచితం యథావిత్తమకరోద్బ్రహ్మసాత్కృతమ్ | 50

ఫలం బ్రహ్మణి విన్యస్య నిర్విషంగః సమాహితః |
కర్మాధ్యక్షం చ మన్వాసః ఆత్మానం ప్రకృతేః పరమ్ | 51

గృహేషు వర్తమానోఽపి స సామ్రాజ్యశ్రియాన్వితః |
నాసజ్జలేంద్రియార్థేషు నిరహంమతిరర్కవత్ | 52

వీచమధ్యాత్మయోగేన కర్మాణ్యనుసమాచరన్ |
పుత్రానుత్పాదయామాస పంచార్చిష్యాత్మసంమతాన్ | 53

విజితాశ్వం ధూమ్రకేశం హర్యక్షం ద్రవిణం వృకమ్ |
సర్వేషాం లోకపాలానాం దధాలైకః పృథుర్గుణాన్ | 54

గోపీథాయ జగత్కృష్ణేః కాలే స్వే స్వేఽచ్యుతాత్మకః |
మనోవాగ్మ్యత్తిభిః సామ్యైర్గుణైః సంరంజయన్ ప్రజాః | 55

రాజేత్యధాన్నామధేయం సోమరాజ ఇవాపరః |
పూర్యవద్విస్ఫుజన్ గృహ్లాన్ ప్రతపంశ్చ భువో వసు | 56

దుర్లర్లస్తేజసేవాగ్నిర్మహేంద్ర ఇవ దుర్లయః |
ఠితిక్షయా ధరిత్రీవ ద్యౌరివాభీష్టవో స్ఫణామ్ | 57

సర్వతిస్మ యథాకామం పర్తన్య ఇవ తర్చయన్ |
సముద్ర ఇవ దుర్బోధః సత్వేనాచలరాడివ | 58

ధర్మరాడివ శిక్షాయామాశ్రయే హిమవానివ |
పదేర ఇవ కోశాఢ్యో గుప్తార్తో వరుణో యథా | 59

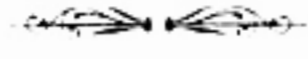
మాతరిశ్వేవ సర్వాత్మా బలేన సహసాజసా |
అవిషహ్యతయా దేవో భగవాన్ భూతరాడివ | 60

కందర్ప ఇవ సౌందర్యే మనస్వీ మృగరాడివ |
వాత్సల్యే మనువస్త్పూణాం ప్రభుత్వే భగవానజః | 61

బృహస్పతిర్బ్రహ్మవాదే అత్మవత్వే స్వయం హరిః |
భక్త్యా గో గురువిప్రేషు విష్యక్యేనానువర్తిషు |
హియా ప్రశ్రయశీలాభ్యామాత్మతుల్యః పరోద్యమే | 62

కీర్త్యోర్వ్యగీతయా పుంభిః త్రైలోక్యే తత్ర తత్ర హ |
ప్రవిష్టః కర్లరంధ్రేషు స్త్రీణాం రామః సతామివ | 63

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారసుహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, ద్వావింశో ధ్యాయః (22)

23 - అథ త్రయోవింశో ధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

భృష్ట్యాత్మానం ప్రవయసమేకదా వైన్య ఆత్మవాన్ |
ఆత్మనా వర్తిలాశేషస్వానుసర్గః ప్రజాపతిః | 1

జగతస్తన్మషశ్చాపి వృత్తిదో ధర్మభృత్యలామ్ |
విషృదితేశ్వరాదేవో యదర్థమిహ జజ్ఞివాన్ | 2

ఆత్మజేష్వాత్మజాం న్యస్య విరహోద్రుదతీమివ |
ప్రణాను విమనఃస్వేకః సదాలోఽ గాత్రపోవసమ్ | 3

తత్రావ్యదాభ్యనియమో వైభానసనుసమ్మతే |
ఆరబ్ధ ఉగ్రతపసి యథా స్వవిజయే పురా | 4

కందమూలఫలాహారః శుష్కపర్ణాశనః క్వచిత్ |
అబృష్టః కతిచిత్పక్షాన్ వాయుభక్షస్తతః పరమ్ | 5

గ్రీష్మే పంచతపా వీలో వర్షాస్యాసారషాణ్మునిః |
అకంఠమగ్నః శిశిలే ఉదకే స్తండిలేశయః | 6

తితిక్షుర్యతవాగ్ధాంత డిర్వరేలా జిలానిలః |
అరిరాధయిషుః కృష్ణమచరత్తప ఉత్తమమ్ | 7

తేన క్రమానుసిద్దేన ధ్వస్తకర్మామలాశయః |
ప్రాణాయామైః సన్నిరుద్దషడ్వర్గశ్చిన్నబంధనః | 8

సనత్కుమారో భగవాన్ యదాహాధ్యాత్మికం పరమ్ |
యోగం తేనైవ పురుషమభజత్పురుషర్తభః | 9

భగవద్దర్మిణః సాధోః శ్రద్ధయా యతతస్పదా |
భక్తిర్చగవతి బ్రహ్మణ్యనన్యవిషయాభవత్ | 10

తస్యానయా భగవతః పరికర్మశుద్ధ-
సత్త్వాత్మనస్తదను సంస్మరణానుపూర్త్యా |
జ్ఞానం విరక్తిమదభూన్నిశితేన యేన
చిచ్ఛేద సంశయపదం నిజజీవకోశమ్ | 11

చిన్నాన్యధీరధిగతాత్మగతిర్చిరీహః
తత్తత్వజేఽ చ్చినదిదం వయునేన యేన |

తావన్న యోగగతిభిర్యతిరప్రమతో
యావద్దదాగ్రజకథాసు రతిం స కుర్యాత్ । 12

ఏవం స ఏరప్రవరః సంయోజ్యాత్మానమాత్మని ।
బ్రహ్మభూలో దృఢం కాలే తత్యాజ స్వం కళేబరమ్ । 13

సంపీడ్య పాయుం పారిభ్యాం వాయుముత్సారయన్ శనైః ।
నాభ్యాం కోషేష్యవస్తాప్య హృదురఃకంఠశీర్షణి । 14

ఉత్పర్చయంస్తుతం మూర్ధ్ని క్రమేణావేశ్య నిస్తుపాః ।
వాయుం వాయో క్షిలౌ వాయుం లేజస్తేజస్వయూయుజత్ । 15

భాన్యాకాశే ద్రవం లోయే యథాస్థానం విభాగశః ।
క్షితిమంభసి తల్తేజస్వదో వాయౌ సభస్యముమ్ । 16

ఇందియేషు మనస్తాని తన్మాత్రేషు యథోద్భవమ్ ।
భూతాదినామూన్యత్కృష్య మహత్యాత్మని సందధే । 17

తం సర్వగుణవిన్యాసం జీవే మాయామయే న్యథాత్ ।
తం చానుశయమాత్మస్తమసావనుశయీ పుమాన్ ।
జ్ఞానవైరాగ్యవీర్యేణ స్వరూపస్థోఽజహాత్ప్రభుః । 18

అర్చిర్నామ మహారాజ్ఞీ తత్ప్రత్యనుగలా వనమ్ ।
సుకుమార్యతదర్తా చ యత్ప్రద్యాం స్పృశ్యనం భువః । 19

అతీవ భర్తుర్వతధర్మనిషయా
పుశ్రూషయా చారష దేహయాత్రయా ।
నావిందతార్తిం పరికర్షితాపి సా
ప్రేయస్కరస్పృశ్యనమాననిర్వృతిః । 20

దేహం విపన్యానిలచేతనాదికం
పత్యః పృథివ్యా దయితస్య చాత్మనః ।
అలక్ష్య కించిచ్చ విలప్య సా సతీ
చితామథారోపయదద్రిసానుని । 21

విధాయ కృత్యం హ్రాదినీజలాఘ్నతా
ఉత్తోడకం భర్తురుదారకర్మణః ।

సత్వా దివిస్తాంస్త్రీదశాంస్త్రీః పరీత్య
వివేశ వహ్నిం ధ్యాయతీ భర్తృపాదౌ । 22

విలోక్యానుగలాం సాధ్వీం పృథుం ఏరవరం పతిమ్ ।
తుష్టువుర్వరదా దేవైరేవపత్యః సహస్రశః । 23

కుర్వత్యః కుసుమాసారం తస్మిన్ మందరసానుని ।
నదత్స్వమరతూర్యేషు గృణంతి స్మ పరస్పరమ్ । 24

దేవ్య డీఃఠుః

అహో ఇయం వధూర్జన్యా యా వైవం భూభుజాం పతిమ్ ।
సర్వాత్మానా పతిం భేజే యజ్ఞేశం శ్రీర్వధూరివ । 25

సైషా నూనం ప్రజత్యార్జుమను వైన్యం పతిం సతీ ।
పశ్యతాస్మానతీత్యార్చిర్తుర్విభావ్యేన కర్మణా । 26

లేషాం దురాపం కిం త్వన్యస్మర్త్యానాం భగవత్ప్రదమ్ ।
భువి లోలాయుషో యే వై నైష్కర్మ్యం సాధయంతుత । 27

స పంచితో బలాత్కృత్ కృచ్ఛేణ మహలా భువి ।
అబ్జాపవర్ష్యం మానుష్యం విషయేషు విషణ్ణతే । 28

మైత్రేయ ఉవాచ

స్తువతీష్యమరస్త్రీషు పతిలోకం గలా వధూః ।
యం వా ఆత్మవిదాం భుర్యో వైన్యః సాపాచ్యుతాశయః । 29

ఇత్తం భూలాసుభావోఽసౌ పృథుః స భగవత్ప్రమః ।
కీర్తితం తన్య చరితముద్దామచరితస్య లే । 30

య ఇదం సుమహాతుగ్యం శ్రద్ధయావహితః పరీత్ ।
శ్రావయేచ్చుణుయాద్వాపి స పృథోః పదవిమియాత్ । 31

బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్వీ రాజన్యో జగతీపతిః ।
వైశ్యః పశన్ విట్పతిః స్యాచ్ఛూద్రః సత్తమలామియాత్ । 32

త్రిఃకృత్య ఇదమాకర్ష్య నరో నార్యభవాః ౨ దృతా ।
అప్రజస్సుప్రజతమో నిర్జనో ధనవత్ప్రమః । 33

అస్పష్టకీర్తిః సుయశాః మూర్ఖో భవతి పండితః ।
ఇదం స్వస్త్వయనం పుంసామమంగల్యనివారణమ్ । 34

భస్యం యశస్యమాయుష్యం స్వర్గ్యం కలిమలాపహమ్ ।
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం నమ్యక్ష్పిద్దిమభీష్టుభిః ।
శ్రద్ధయైతదనుశ్రావ్యం చతుర్థాం కారణం పరమ్ । 35

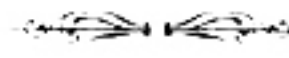
విజయాభిముఖో రాజా శ్రుత్యైతదభియాతి యాన్ ।
బలిం లస్మై హరంత్యగ్రే రాజానః పృథవే యథా । 36

ముక్తాన్యసంగో భగవత్యమలాం భక్తిముద్వహాన్ ।
వైస్యస్య చరితం పుణ్యం శృణుయాద్భ్రావయేత్పఠేత్ । 37

వైచిత్రవిర్యాభిహితం మహాన్మాహాత్వ్యసూచకమ్ ।
అస్మిన్ కృతమతిర్మర్త్యః పార్థవిం గతిమాప్నుయాత్ । 38

అనుదినమిదమాదరేణ శృణ్వన్
పృథుచరితం ప్రథయన్ విముక్తసంగః ।
భగవతి భవసింధుపోతపాదే
స చ నిపుణాం లభతే రతిం మనుష్యః । 39

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే. (త్రయోవింశో ధ్యాయః) (23)

24 - అథ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

విజితాశ్శోఽథిరాజాఽసీత్పృథుపుత్రః పృథుశ్రవాః ।
యపీయోభ్యోఽదదాల్కాష్టా భ్రాతృభ్యో భ్రాతృవత్సరః । 1

హర్యశ్చాయాఽదిశత్రాచీం ధూమ్రకేశాయ దక్షిణామ్ ।
సఠీచీం వృకసంజ్ఞాయ తుర్యాం ద్రవిణాసే విభుః । 2

అంతర్దానగతిం శత్రాల్లబ్ధ్యాంతర్దానసంజ్ఞితః ।
అపత్యత్రయమాధత్త శిఖండిన్యాం సుసమ్మతమ్ । 3

పావకః పవమానశ్చ శుచిరిత్యగ్నయః పురా ।
వసీష్ఠశాపాదుత్పన్నాః పునర్వ్యోగగతిం గతాః । 4

అంతర్దానో నభస్వల్యాం హవిర్దానమవిందత ।
య ఇంద్రమశ్వహర్తారం విద్వానపి న జఘ్నివాన్ । 5

రాజ్ఞాం వృత్తిం కరాదానదండశుల్కాదిదారుణామ్ ।
మన్యమానో దీర్ఘనత్రవ్యాజేన విససర్జ హ । 6

తత్రాపి హంసం పురుషం పరమాత్మానమాత్మదృక్ ।
యజంతల్లోకలామాప కుశలేన నమాధినా । 7

హవిర్దానాద్దవిర్దానీ విదురానూత షట్పుత్రాన్ ।
బర్హిషదం గయం శుక్లం కృష్ణం సత్యం జితవ్రతమ్ । 8

బర్హిషత్పు మహాభాగో హోవిర్దానిః ప్రజాపతిః ।
క్రియాశాండేషు నిష్ఠాతో యోగేషు చ కురూద్యహ । 9

యస్యేదం దేవయజనమనుయజ్ఞం వితస్వతః ।
ప్రాచీనాగ్రైః కుశైరాసీదాస్త్యతం వసుధాతలమ్ । 10

సాముద్రీం దేవదేవోత్తాముపయేమే శతద్రుతిమ్ ।
యాం వీక్ష్య చారుసర్వాంగీం కిశోరీం సుష్ట్యలంబృతామ్ ।
పరిక్రమంతీముద్వాహే చకమేఽగ్నిః శుకీమివ । 11

విబుధాసురగంధర్వమునిసిద్ధనలోకగాః
విజితాః సూర్యయా దిక్షు క్వణయంత్యైవ నూపురైః । 12

ప్రాచీనబర్హిషః పుత్రాః శతద్రుల్యాం దశాభవన్ ।
తుల్యనామవ్రతాః సర్వే ధర్మస్సౌతాః ప్రచేతసః । 13

పిత్రాదిష్టాః ప్రజాసర్లే తపసేఽర్హవమావిశన్ ।
దశవర్ష సహస్రాణి తపసాఽఽర్చంతప్రస్పృతిమ్ । 14

యదుక్తం వథి దృష్టేన గిరిశేన ప్రసీదతా ।
తద్ధ్యాయంతో జపంతశ్చ పూజయంతశ్చ సంయతాః । 15

విదుర ఉవాచ

ప్రచేతసాం గిరిత్రేణ యథాఽ ౧ సీత్యధిసంగమః ।
 యదుతాహ హరః ప్రేతస్తన్నో బ్రహ్మాన్ వదార్థవత్ । 16

సంగమః ఇలు విప్రర్షే శివేనేహ శరీరిణామ్ ।
 దుర్లభో మునయో దధ్యురసంగాద్యమభీష్పితమ్ । 17

అత్మారామోఽపి యస్త్వస్య లోకకల్పస్య రాధసే ।
 శక్త్యా యుక్తో విచరతి ఘోరయా భగవాన్ భవః । 18

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రచేతసః పితుర్వాక్యం శిరసాఽ ౨ దాయ సాధవః ।
 దిశం ప్రతీచిం ప్రయయుస్తపస్యాదృతచేతసః । 19

సముద్రముపవిస్తీర్ణమపశ్యన్ సుమహాత్పరః ।
 మహాన్మన ఇవ స్వచ్ఛం ప్రసన్నసలిలాశయమ్ । 20

నీలరక్తోత్పలాంభోజకల్పారేందీవరాకరమ్ ।
 హంససారసచక్రాహ్వారండవనికూజితమ్ । 21

మల్లభమరసాస్వర్యహృష్టరోమలలాంఘ్రిపమ్ ।
 పద్మకోశరజో దిక్షు విక్షిపత్పవనోత్పవమ్ । 22

తత్ర గాంధర్వమాకర్ణ్య దివ్యమార్గమనోహరమ్ ।
 విసిన్ధూర్వ రాజపుత్రాస్తే మృదంగపణవాద్యను । 23

తర్జ్వేవ సరసస్తస్మాన్నిష్కామంతం సహానుగమ్ ।
 ఉపగీయమానమమరప్రవరం విబుధానుగైః । 24

తస్త హేమనికాయాభం శితికంఠం త్రిలోచనమ్ ।
 ప్రసాదనుముఖం వీక్ష్య ప్రణేముర్జాలకౌతుకాః । 25

స తాన్ ప్రపన్నార్తిహాలో భగవాన్ ధర్మవత్సలః ।
 ధర్మజ్ఞాన్ శీలసంపన్నాన్ ప్రేతః ప్రేతానువాచ హ । 26

శ్రీరుద్ర ఉవాచ

యూయం వేదిషదః పుత్రాః విదితం వశ్శిక్తిర్హితమ్ ।
 అనుగ్రహాయ భద్రం వ వివం మే దర్శనం కృతమ్ । 27

యః పరం రంహసః సాక్షాత్ త్రిగుణాజ్ఞేపసంజ్ఞితాత్ ।
 భగవంతం వాసుదేవం ప్రపన్నః స ప్రియో హి మే । 28

స్వధర్మనిష్ఠః శతజన్మభిః పుమాన్
 విరించతామేతి తతః పరం హి మామ్ ।
 అవ్యాకృతం భాగవతోఽథ వైష్ణవమ్
 పదం యథాహం విబుధాః కళాత్యయే । 29

అథ భాగవతా యూయం ప్రియాః స్తే భగవాన్ యథా ।
 స మద్భాగవతానాం చ ప్రేయాసన్యోఽస్తి కర్తృచిత్ । 30

ఇదం వివిక్తం జస్తవ్యం పవిత్రం మంగళం పరమ్ ।
 నిశ్శ్రేయసకరం చాపి శ్రూయలాం తద్వదామి వః । 31

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇత్యనుక్రోశహృదయో భగవానాహ తాన్ శివః ।
 బద్ధాంజలీన్ రాజపుత్రాన్ నారాయణపరో వచః । 32

శ్రీ రుద్ర ఉవాచ

జితం త అత్యవిద్యుర్యస్వస్తయే స్వప్తిరస్తు మే ।
 భవతారాధసా రాద్ధం సర్వస్మా అత్యనే నమః । 33

నమః పంకజనాభాయ భూతసూక్ష్మేంద్రియాత్మనే ।
 వాసుదేవాయ శాంతాయ కూటస్థాయ స్వలోచిషే । 34

సంకర్షణాయ సూక్ష్మాయ దురంతాయాంతకాయ చ ।
 నమో విశ్వప్రబోధాయ ప్రద్యుమ్నాయాంతరాత్మనే । 35

నమో నమోఽనిరుద్దాయ హృషీకేశేంద్రియాత్మనే ।
 నమః పరమహంసాయ పూర్ణాయ నిభృలాత్మనే । 36

స్వర్ణాపవర్ణ ద్వారాయ నిర్వం కుచిషదే నమః ।
 నమో హిరణ్యవీర్యాయ చాతుర్హోత్రాయ తంతవే । 37

నమ డిర్ణ ఇషే త్రయ్యాః పతయే యజ్జరేతసే ।
 తృప్తిదాయ చ జీవానాం నమః సర్వరసాత్మనే । 38

సర్వసత్త్వాత్మదేహాయ విశేషాయ స్తవీయసే ।
 నమస్తైలోక్యపాలాయ సహ ఓజో బలాయ చ । 39

అర్థలింగాయ నభసే నమోఽంతర్చహిరాత్మనే ।
నమః పుణ్యాయ లోకాయ అముష్మై భూతివర్చసే । 40

సప్తత్తాయ నివృత్తాయ పితృదేవాయ కర్మణే ।
నమోఽధర్మవిషాకాయ మృత్యవే దుఃఖదాయ చ । 41

నమస్త అశిషామీశ మనవే కారణాత్మనే ।
నమో ధర్మాయ బృహతే కృష్ణాయాకుంతమేధసే ।
పురుషాయ పురాణాయ సాంఖ్యయోగేశ్వరాయ చ । 42

శక్తిలయ సమేతాయ మీఢుషేఽహంకృతాత్మనే ।
చేత ఆకూతిరూపాయ నమో వాచో విభూతయే । 43

దర్శనం నో దిదృక్షూణాం దేహి భాగవతార్చితమ్ ।
హసం ప్రయతమం స్వానాం సర్వేంద్రియ గుణాంజనమ్ । 44

క్షీణప్రాప్తృష్టనశ్యామం సర్వసౌందర్యసంగ్రహమ్ ।
వార్యాయతచతుర్భావం సుజాతరుచిరాననమ్ । 45

పద్మకోశపలాశాక్షం సుందరభ్రు సునాసికమ్ ।
షుద్ధిజం సుకపోలాస్యం సమకర్ణవిభూషణమ్ । 46

స్త్రీతి ప్రహసితాపాంగమ్ అలకైరుపశోభితమ్ ।
తసత్సంకజకింజల్కదుకూలం మృష్టకుండలమ్ । 47

స్ఫురత్కీరీటవలయహారనూపురమేఘలమ్ ।
శంఖచక్రగదాపద్మమాలామణ్యుత్తమర్తిమత్ । 48

సింహస్కంధత్విషో చిభ్రత్ సాభగగ్రీవకౌస్తుభమ్ ।
శ్రీయానపాయిన్యాక్షిప్తనికషాశ్మోరసోల్లసత్ । 49

పూరేచకసంవిగ్నవలివల్గదలోదరమ్ ।
నీలసంకౌమయద్విశ్వం నాభ్యాఽఽవర్తగభీరయా । 50

శ్యామశోణ్యధిరోచిష్ణుదుకూలస్వర్ణ మేఘలమ్ ।
నమచార్యంఘ్రిజంఘోరునిమ్బజానుసుదర్శనమ్ । 51

నదా శరత్పద్మపలాశరోచిషా
నఖద్యుభిర్నోఽంతరఘం విధున్వతా ।

ప్రదర్శయ స్వీయమపాస్త సాధ్వసం
పదం గురో మార్గగురుస్తమో జుషామ్ । 52

ఏతద్రూపమనుధ్యేయమాత్మశుద్ధిమభీష్యతామ్ ।
యద్భక్తియోగోఽభయదః స్వధర్మమనుతిష్ఠతామ్ । 53

భవాన్ భక్తిమలా లభ్యో దుర్లభః సర్వదేహినామ్ ।
స్వారాజ్యస్యాప్యభిమతః ఏకాంతే నాత్మవిధ్గతిః । 54

తం దురాతాధ్యమారాధ్య సతామపి దురాపయా ।
ఏకాంతభక్త్యా కో వాంఛేత్పాదములం వినా బహిః । 55

యత నిర్విష్టమరణం కృతాంతో నాభిమన్యతే ।
విశ్వం విభవంసయన్ ఏర్యశౌర్యవిస్ఫూర్ణితభ్రువా । 56

క్షణాలేనాపి తులయే న స్వర్గం నాపునర్భవమ్ ।
భగవత్సంగిసంగస్య మర్త్యానాం కిములాశిషః । 57

అథానఘాంఘ్రేస్తవ కీర్తితీర్థయోః
అంతర్చహిః స్నానవిధూతపాప్మనామ్ ।
భూతేష్వనుక్రోశసుసత్త్వశీలినాం
స్యాత్సంగమోఽనుగ్రహ ఏష నస్తవ । 58

న యస్య చిత్తం బహిరర్థవిభ్రమమ్
తమోగుహాయాం చ విశుద్ధమావిశత్ ।
యద్భక్తియోగానుగృహీతమంజసా
మునిర్విచక్షే నను తత్ర తే గతిమ్ । 59

యత్రేదం వ్యజ్యతే విశ్వం విశ్వస్మిన్నవభాతి యత్ ।
తత్త్వం బ్రహ్మాపరం జ్యోతిరాకాశమివ విస్తృతమ్ । 60

యో మాయయేదం పురురూపయాస్పజద్
చిభర్తి భూయః క్షపయత్యవిక్రియః ।
యద్భేదఋద్ధిః సదినాత్మదుఃస్తయా
తమాత్మతంత్రం భగవన్ ప్రతిమహి । 61

క్రియాకలాపైరిదమేవ యోగినః
శ్రద్ధాన్వితాః సాధు యజంతి సిద్ధయే ।

భూతేంద్రియాంతఃకరణోపలక్షితం
వేదే చ తంత్రే చ త వీవ కోవిదాః । 62

త్వమేక ఆద్యః పురుషః సుప్తశక్తిః
తయా రజస్సత్వతమో విభిద్యతే ।
మహానహం ఖం మరుదగ్ని వార్ధరాః
సురర్షయో భూతగణా ఇదం యతః । 63

సృష్టం స్వశక్త్యేదమనుప్రవిష్టః
చతుర్విధం పురమాత్మాంశకేన ।
అథో విదుస్తం పురుషం సంత మంతః
భుంక్తే హృషీకైర్మధు సారఘం యః । 64

స వీష లోకానతిచండవేగో
వికర్షసి త్వం ఖలు కాలయానః ।
భూతాని భూతైరనుమేయతత్త్వో
ఘనావలీర్వాయురివావిషహ్యః । 65

ప్రమత్తముచ్చైరితికృత్యచింతయా
ప్రస్పృద్ధలోభం విషయేషు లాలసమ్ ।
త్వమప్రమత్తః సహసాభిపద్యసే
క్షుల్లేలిహానోఽహిరివాఘుమంతకః । 66

కస్త్యత్పదాజ్జం విజహాతి పండితో
యస్తేఽవమానవ్యయమానకేతనః ।
విశంకయాస్మద్గురురర్చతి స్మ యద్-
వినోపపత్తిం మనవశ్చతుర్దశ । 67

అథ త్వమసి నో బ్రహ్మాన్ పరమాత్మన్ విపశ్చితామ్ ।
విశ్వం రుద్రభయధ్వస్తమకుతశ్చిద్భయా గతిః । 68

ఇదం జపత భద్రం వో విశుద్ధా నృపనందనాః ।
స్వధర్మమనుతిష్ఠంతో భగవత్యర్చితాశయాః । 69

తమేవాత్మానమాత్మస్తం సర్వభూతేష్యవస్థితమ్ ।
పూజయధ్వం గృణంతశ్చ ధ్యాయంతశ్చాసకృద్దరిమ్ । 70

యోగాదేశముపాసాద్య ధారయంతో మునివ్రతాః ।
సమాహితధియః సర్వ వీతదభ్యసతాదృతాః । 71

ఇదమాహ పురాస్మాకం భగవాన్ విశ్వసృక్పతిః ।
భృగ్యాదీనామాత్మజానాం సిస్సక్షుః సంసిస్సక్షతామ్ । 72

తే వయం నోదితాః సర్వే ప్రజాసర్గే ప్రజేశ్వరాః ।
అనేన ధ్వస్తతమసః సిస్సక్షో వివిధాః ప్రజాః । 73

అథేదం నిత్యదా యుక్తో జపన్నవహితః పుమాన్ ।
అచిరాచ్ఛ్రేయ ఆస్సోతి వాసుదేవపరాయణః । 74

శ్రేయసామిహ సర్వేషాం జ్ఞానం నిశ్రేయసం పరమ్ ।
సుఖం తరతి దుష్పారం జ్ఞాననౌర్వ్యసనార్లవమ్ । 75

య ఇమం శ్రద్ధయా యుక్తో మద్గీతం భగవత్ స్తవమ్ ।
అధీయానో దురారాధ్యం హరిమారాధయత్యసా । 76

విందతే పురుషోఽముష్మాద్యద్యదిచ్చత్యసత్వరమ్ ।
మద్గీతగీతాత్సుప్రీతాచ్ఛ్రేయసామేకవల్లభాల్ । 77

ఇదం యః కల్య ఉత్తాయ ప్రాంజలిః శ్రద్ధయాన్వితః ।
శృణుయాచ్ఛ్రావయేన్మర్త్యో ముచ్యతే కర్మబంధనైః । 78

గీతం మయేదం నరదేవనందనాః
పరస్య పుంసః పరమాత్మనః స్తవమ్ ।
జపంత వీకాగ్రధియస్తపో మహాత్
చరధ్వమంతే తత ఆప్స్యథేప్పితమ్ । 79

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, చతుర్వింశోఽధ్యాయః (24)

25 - అథ పంచవింశోఽ ధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి సందిశ్య భగవాన్ బార్హిషదైరభివ్రాజితః |
పశ్యతాం రాజపుత్రాణాం తత్రైవాంతర్జథే హరః | 1

రుద్రగీతం భగవతః స్తోత్రం సర్వే ప్రచేతసః |
జపంతస్తే తపస్తేపుర్వర్వాణామయుతం జలే | 2

ప్రాచీనబర్హిషం క్షత్తః కర్మస్యానక్తమాననమ్ |
నారదోఽ ధ్యాత్మతత్ప్రజ్ఞః కృపాళుః ప్రత్యబోధయత్ | 3

శ్రేయస్త్యం కతమద్రాజన్ కర్మణాఽ ఽ త్మన రహసే |
దుఃఖహానిః సుఖావాప్తిః శ్రేయస్తన్నేహ చేష్యతే | 4

రాజోవాచ

న జానామి మహాభాగ పరం కర్మాపవిద్ధధీః |
బ్రూహి మే విమలం జ్ఞానం యేన ముచ్యేయ కర్మభిః | 5

గృహీషు కూటధర్మేషు పుత్రదారధనార్హధీః |
న పరం విందతే మూఢో భ్రామ్యన్ సంసారవర్త్యుషు | 6

నారద ఉవాచ

భో భో ప్రజాపతే రాజన్ పశూన్ పశ్య త్వయాఽ ధ్వరే |
సంజ్ఞాపితాన్ జీవసంఘాన్ నిర్ఘ్నేన సహస్రశః | 7

ఏతే త్వాం సంప్రతిక్షంతే స్మరంతో వైశసం తపః |
సంపరేతమయఃకూటైశ్చిందంతు్యత్తితమన్యవః | 8

ఆత్ర తే కథయిష్యేఽ ముమితిహాసం పురాతనమ్ |
పురంజనస్య చరితం నిబోధ గదతో మమ | 9

అపీత్పురంజనో నామ రాజా రాజన్ బృహస్పతివాః |
తస్యాఽ విజ్ఞాతనామాసేత్సభాఽ విజ్ఞాతచేష్టితః | 10

సోఽ న్వేషమాణః శరణం బ్రాహ్మ పృథివీం ప్రభుః |
నానురూపం యదావిందదభూత్స విమనా ఇవ | 11

న సాధు మేనే తాస్పర్వాః భూతలే యావతీః పురః |
కామాన్ కామయమానోఽ సౌ తస్య తస్యోపపత్తయే | 12

న ఏకదా హిమవతో దక్షిణేష్యథ సాసుషు |
దదర్శ నవభిర్వార్విః పురం లక్ష్మీతలక్షణామ్ | 13

ప్రాకారోపవనాట్టాలపతివైరక్షతోరణైః |
స్వర్ణ తాప్తాయుసైః శృంగైః సంకులాం సర్వతో గృహైః | 14

నీలస్పటిక వైడూర్యముక్తామరకతారుణైః |
క్షుప్తహర్ష్యస్తలీం దీప్తాం శ్రియా భోగవతీమివ | 15

సభాచత్వరరథ్యాభిరాత్రీదాయతనాపణైః |
చైత్యధ్వజపతాకాభిర్యుక్తాం విద్రుమవేదిభిః | 16

పుర్యాస్తు బాహ్యోపవనే దివ్యద్రుమలతాకులే |
నదద్విహంగాళికులకోలాహలజలాశయే | 17

హిమనిర్జరవిప్రుష్మత్కుసుమాకరవాయునా |
చలత్రవాలవిటపనలినీతటసంపది | 18

నానారణ్యమృగవ్రాతైరనాబాధే మునివ్రతైః |
అహలాతం మన్యతే పాంథో యత్ర కోకిలకూజితైః | 19

యదృచ్ఛయాఽ ఽ గతాం తత్ర దదర్శ ప్రమదోత్తమామ్ |
భృత్యైర్లశభిరాయాంతీం ఏకైకశతనాయకైః | 20

పంచశీర్వాహినా గుప్తాం ప్రతిహరేణ సర్వతః |
అన్వేషమాణామృషభమప్రాధాం కామరూపిణీమ్ | 21

సునాసాం సుదతిం బాలాం సుకపోలాం వరాననామ్ ।
 సమవిన్యస్త కర్ణాభ్యాం విభ్రతీం కుండలశ్రియమ్ ॥ 22
 పిశంగనివీం సుశోణీం శ్యామాం కనకమేఘలామ్ ।
 పద్భ్యాం క్వణద్భ్యాం చలంతీం నూపురైర్దేవలామివ ॥ 23
 స్తనా వ్యంజితకైశోరా సమపృత్తా నిరంతరా ।
 వస్త్రాంతేన నిగూహంతీం వ్రేడయా గజగామినీమ్ ॥ 24
 లామూహ లలితం వీరః సవ్రేడస్మితశోభనామ్ ।
 స్నిగ్ధేనాపాంగపుంభేన స్పృష్టః ప్రేమోద్భ్రమద్భ్రువా ॥ 25
 కా త్వం కంజపలాశాక్షీ కస్యాసీహ కులస్సతి ।
 ఇమాముపపురీం భీరు కిం చిక్రీర్షసి శంస మే ॥ 26
 క వీలేఽ సుపథా యే తే వీకాదశ మహాభటాః ।
 వీలా వా లలనాః సుభ్రు కోఽ యం తేఽ హిః పురస్కరః ॥ 27

త్వం ప్రోర్షవాన్యన్యథ వాక్ రమాపతిం
 విచిన్వతీ కిం మునివద్రహో వనే ।
 త్వదంధ్రీ కామాప్తసమస్తకామం
 క్వ పద్మకోశః పతితః కరాగ్రాత్ ॥ 28

నాసాం వరోర్వన్యతమా భువి స్ఫుక్
 పురీమిమాం వీరవరేణ సాకమ్ ।
 అర్హస్యలంకర్తుమదభ్రకర్మణా
 లోకం పరం శ్రీరివ యజ్ఞపుంసా ॥ 29

యదేష మాపాంగవిఖండితేంద్రియం
 సవ్రేడభావస్మితవిభ్రమద్భ్రువా ।
 త్వయోపస్యష్టో భగవాన్ మనోభవః
 ప్రబాధతే ఽ ధానుగృహాణ శోభనే ॥ 30

త్వదాననం సుభ్రు సుతారలోచనం
 వ్యాలంబినీలాలకబృందసంస్కృతమ్ ।
 ఉన్నీయ మే దర్శయ వల్గువాచకం
 యద్వ్రేడయా నాభిముఖం శుచిస్మితే ॥ 31

నారద ఉవాచ

ఇత్తం పురంజనం నారీ యాచమానమధీరవత్ ।
 అభ్యసందత తం వీరం హసంతీ వీర మోహితా ॥ 32

న విదామ వయం సమ్యక్కర్తారం పురుషర్షభ ।
 అత్మనశ్చ పరస్యాపి గోత్రం నామ చ యత్కృతమ్ ॥ 33
 ఇహోద్య సంతమాల్మానం విదామ స తతః పరమ్ ।
 యేనేయం నిర్మితా వీర పురీ శరణమాత్మనః ॥ 34
 వీతే సఖాయః సభ్యో మే సరా నార్యశ్చ మానద ।
 సుప్తాయాం మయి జాగర్తి నాగోఽ యం పాలయన్ పురీమ్ ॥ 35
 దిష్ట్యాఽ ఽ గతోఽ సి భద్రం తే గ్రామ్యాన్ కామానభీష్టినే ।
 ఉద్యహిష్యామి లాంస్తేఽ హం స్వబంధుభిరరిందమ ॥ 36
 ఇమాం త్వమధితిష్ఠస్వ పురీం సవముఖీం విభో ।
 మయోపనీతాన్ గృహ్లానః కామభోగాన్ శతం సమాః ॥ 37
 కం ను త్వదన్యం రమయే హ్యరతిష్ఠమకోవిదమ్ ।
 అనంపరాయాభిముఖమశ్వస్తనవిదం పశుమ్ ॥ 38

ధర్మో హ్యత్రార్థకామౌ చ ప్రజానంబోఽ మృతం యశః ।
 లోకా విశోకా విరజా యాన్న కేవలినో విదుః ॥ 39

పిత్ృదేవర్షిమర్షానాం భూలానామాత్మనశ్చ హా ।
 క్షేమ్యం వదంతి శరణం భవేఽ స్మిన్ యద్భూహాశ్రమః ॥ 40

కా నామ వీర విభ్యాతం వదాన్యం ప్రియదర్శనమ్ ।
 న వృణోత ప్రియం ప్రాప్తం మాధృశీ త్వాదృశం పతిమ్ ॥ 41

కస్యా మనస్తే భువి భోగిభోగయోః
 స్త్రియా న సజ్జేద్భుజయోర్మహాభుజ
 యోఽ నాథవర్గాధిమలం ఘృణోద్దత-
 స్మితావలోకేన చరత్యపోహితుమ్ ॥ 42

నారద ఉవాచ

ఇతి లౌ దంపతీ తత్ర సముద్య సమయం మిథః ।
 లాం ప్రవిశ్య పురీం రాజన్ ముముదాతే శతం సమాః ॥ 43

ఉపగీయమానో లలితం తత్ర తత్ర చ గాయతైః ।
 క్రీడన్ పరివృతః స్త్రీభిర్లదినీమావిశచ్చుచౌ ॥ 44

సప్తోపరి కృతా ద్వారః పురస్తస్యాస్తు ద్వే అథః ।
 పృథగ్విషయగత్యర్థం తస్యాం యః కశ్యనేశ్వరః ॥ 45

పంచ ద్వారస్తు పారస్యాః దక్షిణైకా తథోత్తరా ।
 పశ్చిమే ద్వే అమూషాం తే నామాని నృప వర్ణయే ॥ 46

బద్ధోతాఽ ౧ ౧ విరుమ్భీ చ ప్రాగ్ద్వారావేకత్ర నిర్మితే ।
 విభాజితం జనపదం యాతి తాభ్యాం ద్యుమత్సఖః ॥ 47

సఖినీ నాఖినీ చ ప్రాగ్ద్వారావేకత్ర నిర్మితే ।
 అవధూతసఖస్తాభ్యాం విషయం యాతి సారభమ్ ॥ 48

ముఖ్యా నామ పురస్తాద్ద్వాస్తయోఽ ౨ ౨ పణబహూదనౌ ।
 విషయౌ యాతి పురరాడ్రనజ్ఞ విపణాన్వితః ॥ 49

ఓత్సహార్యుప పుర్యా ద్వార్దక్షిణేన పురంజనః ।
 రాష్ట్రం దక్షిణపాంచాలం యాతి శ్రుతధరాన్వితః ॥ 50

దేవహూర్నామ పుర్యా ద్వాః ఉత్తరేణ పురంజనః ।
 రాష్ట్రముత్తరపాంచాలం యాతి శ్రుతధరాన్వితః ॥ 51

ఆసురీనామ పశ్చాద్ద్వాః తయా యాతి పురంజనః ।
 గ్రామకం నామ విషయం దుర్మదేన సమన్వితః ॥ 52

వికృతిర్నామ పశ్చాద్ద్వాః తయా యాతి పురంజనః ।
 శైశవం నామ విషయం లుబ్ధకేన సమన్వితః ॥ 53

అంధావమీషాం పారాణాం నిర్వాచ్యేశస్సృతాపుభౌ ।
 అక్షణ్యతామధిపతిస్తాభ్యాం యాతి కరోతి చ ॥ 54

స యర్జ్యంతఃపురగలో విషూచీన సమన్వితః ।
 మోహం ప్రసాదం హర్షం వా యాతి జాయాత్మజోద్భవమ్ ॥ 55

వీచం కర్మసు సంసక్తః కామాత్మా వంచితోఽ బుధః ।
 మహిషీ యద్యదీహిత తత్తదేవాన్వవర్తత ॥ 56

క్వచిత్ప్రబంత్యాం పిబతి మదిరాం మదవిహ్వలః ।
 అశ్మంత్యాం క్వచిదశ్నాతి జక్షత్యాం సహ జక్షితి ॥ 57

క్వచిద్ధాయతి గాయంత్యాం రుదత్యాం రుదతి క్వచిత్ ।
 క్వచిద్దసంత్యాం హసతి జల్పంత్యామనుజల్పతి ॥ 58

క్వచిద్దావతి ధావంత్యాం తిష్ఠంత్యామనుతిష్ఠతి ।
 అనుశేతే శయానాయామన్వాస్తే క్వచిదాసతీమ్ ॥ 59

క్వచిచ్ఛుణోతి శృణ్వంత్యాం పశ్యంత్యామనుపశ్యతి ।
 క్వచిజ్జిఘ్రితి జిఘ్రింత్యాం స్పృశంత్యాం స్పృశతి క్వచిత్ ॥ 60

క్వచిచ్ఛ శోచతీం జాయామనుశోచతి దీనవత్ ।
 అనుహ్యాష్యతి హ్యాష్యంత్యాం ముదిలామనుమోదతే ॥ 61

విప్రలబ్ధో మహిష్యైవం సర్వప్రకృతివంచితః ।
 నేచ్ఛన్ననుకరోత్యజ్ఞః కైబ్యాత్క్రిడామ్సుగో యథా ॥ 62

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, పంచవినోకా ధ్యాయః (25)

26 - అథ షడ్వింశోఽ ధ్యాయః

నారద ఉవాచ

స వీకదా మహిష్యాసో రథం పంచాశ్వమాశుగమ్ ।
 తీక్షణం ద్విచక్రమేకాక్షం త్రివేణుం పంచబంధురమ్ ॥ 1

వీకరశ్చ్యేకదమనమేకనీడం ద్వికూబరమ్ ।
 పంచప్రహరణం సప్తవరూథం పంచవిక్రమమ్ ॥ 2

హైమోపస్కరమారుహ్యా స్వర్ణవర్మాక్షయేషుధిః ।
 నీవాదశచమూనాథః పంచప్రస్థమగాద్వనమ్ ॥ 3

తదార మృగయాం తత్ర దృష్ట ఆత్మేషుకారుకః ।
 విహాయ జాయామతదర్తాం మృగవ్యసనలాలసః ॥ 4

ఆసురీం వృత్తిమాశ్రిత్య ఘోరాత్మా నిరనుగ్రహః ।
 న్యహనన్నిశితైర్పాణైర్వనేషు వసగోచరాన్ ॥ 5

తీర్థేషు ప్రతిదృష్టేషు రాజా మేధ్యాన్ పశూన్ వనే ।
 యావదర్థమలం లుబ్ధో హన్యాదితి నియమ్యతే ॥ 6

య ఏవం కర్మ నియతం విద్వాన్ కుర్వీత మానవః ।
 కర్మణా తేన రాజేంద్ర జ్ఞానేన న స లిప్యతే ॥ 7

అన్యథా కర్మ కుర్వాణో మానారూఢో నిబధ్యతే ।
 గుణప్రవాహాపతితో నష్టప్రజ్ఞో వ్రజత్యథః ॥ 8

తత్ర నిర్విస్మయాత్లాగాం చిత్రవాజైః శిలీముఖైః ।
 విష్ణవోఽభూద్భూఃఖిలానాం దుస్సపాః కరుణాత్మనామ్ ॥ 9

శశాన్ వరాహాన్ మహిషాన్ గవయాన్ రురుశల్యకాన్ ।
 మేధ్యానన్యాంశ్చ వివిధాన్ వినిఘ్నన్ శ్రమమధ్యగాత్ ॥ 10

తతః క్షుత్పిత్తురిత్రాంతో నివృత్తో గృహమేయివాన్ ।
 కృతస్నానోచిలాహారః సంచివేశ గతక్లమః ॥ 11

అత్మానమర్తయాంచక్రే ధూపాలేపన్రగాదిభిః ।
 సాఘ్యలంకృతసర్వాంగో మహిష్యామాదధే మనః ॥ 12

తృప్తో హృష్టః సుదృప్తశ్చ కందర్పాకృష్టమానసః ।
 న వ్యచక్ష వరాహోహం గృహిణీం గృహమేధినీమ్ ॥ 13

అంతఃపురస్త్రియోఽపృచ్ఛద్విమనా ఇవ వేదిషత్ ।
 అపి పః రుశలం రామూః సేశ్వరీణాం యథా పురా ॥ 14

న తతైతర్హి రోచంతే గృహీషు గృహానంపదః ।
 యది న స్యాద్భృహీ మాలా పత్నీ వా పతిదేవలా ।
 వ్యంగే రథ ఇవ ప్రాజ్ఞః కో నామాసీత దీనవత్ ॥ 15

క్వ వర్తతే సా లలనా మజ్జంతం వ్యసనార్ణవే ।
 యా మాముద్ధరతే ప్రజ్ఞాం దీపయంతి పదే పదే ॥ 16

రామూ డీచుః

నరనాథ న జానిమస్త్యత్ప్రియా యద్వ్యవస్యతి ।
 ధూతలే నిరవస్తాలే శయానాం పశ్య శత్రుహాన్ ॥ 17

నారద ఉవాచ

పురంజనః స్వమహిషీం నిరీక్ష్యావధులాం భువి ।
 తత్సంగోన్మథితజ్ఞానో వైక్షణ్యం పరమం యయౌ ॥ 18

సాంత్యయన్ శ్లక్ష్యయా వాచా హృదయేన విదూయతా,
 ప్రేయస్యాః స్నేహసంరంభలింగమాత్మని నాభ్యగాత్ ॥ 19

అనునివ్యేఽథ శనకైర్వీలోఽనునయకోవిదః ।
 పస్పర్శ పాదయుగళమాహ చోత్సంగలాలితామ్ ॥ 20

పురంజన ఉవాచ

నూనం త్వకృతపుణ్యాస్తే భృత్యా యేష్యీశ్వరాః శుభే ।
 కృలాగస్వాత్మసాత్కృత్యా శిక్షాదండం న యుజంతే ॥ 21

పరమోఽనుగ్రహో దండ్రో భృత్యేషు ప్రభుణాత్ప్రతః ।
 బాలో న వేద తత్త్వస్య బంధుకృత్యమమర్షణః ॥ 22

సా త్వం ముఖం సుదతి సుభ్యనురాగభార-
 వ్రీడావిలంబవిలసద్దసితావలోకమ్ ॥

నీలాలకాలిభిరుపస్కృతమున్నసం నః
 స్వానాం ప్రదర్శయ మనస్విని వల్లవాక్యమ్ ॥ 23

తస్మిన్ దధే దమమహం తవ వీరపత్ని
 యోఽన్యత్ర భూసురకులాత్కృతకిల్బిషస్తమ్ ॥

పశ్యే న వితభయమున్ముదితం త్రిలోక్యామ్
 అన్యత్ర వై మురరిపోరితరత్ర దాసాత్ ॥ 24

వక్షం న లే వితిలకం మలినం విహర్షమ్
 సంరంభభీమమవిఘ్నమ్మపేతరాగమ్ ॥

పశ్యే స్తనావపి శుచోపహతా సుజాలా
 బింబాధరం విగతకుంకుమపంకరాగమ్ ॥ 25

తన్నే ప్రసీద సుహృదః కృతకిల్బిషస్య
 స్వైరం గతస్య మృగయాం వ్యసనాతురస్య ॥

కా దేవరం వశగతం కుసుమాస్త్రవేగ-
 విస్త్రస్తపాంస్తముశతీ న భజేత కృత్యే ॥ 26

ఇత శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారమహాంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, షడ్వింశోఽధ్యాయః (26)

27 - అథ సప్తవింశోఽధ్యాయః

నారద ఉవాచ

ఇత్యం పురంజనం సప్త్యగ్వశమానీయ విభ్రమైః ।
 పురంజనీ మహారాజ లేమే రమయతీ పతిమ్ ॥ 1

స రాజా మహిషీం రాజన్ సుస్థాలాం రుచిరాననామ్ ।
 కృతస్వస్త్వయనాం తృప్తామభ్యసందదుపాగలామ్ ॥ 2

తయోపగూఢః పరిరబ్ధకంధలో
 రహోఽనుమంత్రైరపకృష్టచేతనః ।
 న కాలరంహో బుబుధే దురత్యయం
 దివా నిశేతి ప్రమదాపర్తిగ్రహః । 3

శయాన ఉన్నద్దమదో మహామనాః
 మహార్హతల్పే మహిషీభుజోపధిః ।
 తామేవ వీరో మనుతే పరం యతః
 తమోఽభిభూతో న నిజం పరం చ యత్ । 4

తయైవం రమమాణస్య కామకశ్మల చేతనః ।
 క్షణార్కమివ రాజేంద్ర వ్యతిక్రాంతం నవం వయః । 5

తస్యామజనయత్పుత్రాన్ పురంజన్యాం పురంజనః ।
 శలాన్యేకాదశ విరాడాయుషో ఽర్హమథాత్యగాత్ । 6

దుహిత్యార్కశోత్తరశతం పితృమాల్యయశస్కరీః ।
 శీలోదార్యగురోపేలాః పారంజన్యః ప్రజాపతే । 7

ప పంచాలపతిః పుత్రాన్ పితృవంశవివర్తనాన్ ।
 దారైః సంయోజయామాస దుహిత్యాః సద్భృశైర్వరైః । 8

పుత్రాణాం చాభవన్ పుత్రా వీకైకస్య శతం శతమ్ ।
 ఘ్నిర్యై పారంజనో వంశః పంచాలేషు సమేధితః । 9

తేషు తద్రిక్తహారేషు గృహాకోశానుజీవిషు ।
 నిరూఢేన మమల్వేన విషయేష్యన్వబధ్యత । 10

ఈజే చ క్రతుర్ధిర్హోరైర్దీక్షితః పశుమూరకైః ।
 దేవాన్ పితౄన్ భూతపతీన్ నానాకామో యథా భవాన్ । 11

యుక్తేష్యేవం ప్రమత్తస్య కుటుంబాసక్త చేతనః ।
 ఆసహజ స వై కాలో యోఽప్రియః ప్రియయోషితామ్ । 12

చండవేగ ఇతి భ్యాలో గంధర్వాధిపతిర్కృప ।
 గంధర్వాస్తస్య బలినః షష్ఠ్యుత్తరశతత్రయమ్ । 13

గంధర్వస్తాద్భృశీరస్య మైథున్యశ్చ సితాసితాః ।
 పరివృత్త్యా విలుంపంతి సర్వకామవినిర్మితామ్ । 14

తే చండవేగానుచరాః పురంజనపురం యదా ।
 హర్తుమారేభిరే తత్ర ప్రత్యషేధత్ప్రజాగరః । 15

స సప్తభిః శలైరేకో వింశత్యా చ శతం సమాః ।
 పురంజన పురాధ్యక్షో గంధర్వైర్యయుధే బలీ । 16

క్షీయమాణే స్వసంబంధే ఏకస్మిన్ బహుభిర్యుధా ।
 చింతాం పరాం జగామార్తః స రాష్ట్ర పురబాంధవః । 17

స ఏవ పుర్యాం మధుభుక్పంచాలేషు స్వపార్శ్వదైః ।
 ఉపానీతం బలిం గృహ్లాన్ స్త్రీజిలో నావిదద్భయమ్ । 18

కాలస్య దుహితా కాచిత్త్రిలోకీం పరమిచ్ఛతీ ।
 పర్యటంతి న బర్హిష్మన్ ప్రత్యసందత కశ్యప । 19

దౌర్భగేనాత్మనో లోకే విశ్రుతా దుర్భగేతి సా ।
 యా తుష్టా రాజర్షయే తు వృతాదాత్పూర్వే వరమ్ । 20

కదాచిదటమానా సా బ్రహ్మలోకాన్మహీం గతమ్ ।
 వప్రే బృహద్రవ్రతం మాం తు జానతి కామమోహితా । 21

సుయి సంరభ్య విపులమదాచ్ఛాపం సుదుస్సహమ్ ।
 స్తాతుమర్హసి నైకత్ర మద్యాచ్ఛావిముఖో మునే । 22

తతో విహత సంకల్పా కన్యకా యవనేశ్వరమ్ ।
 మయోపదిష్టమాసాద్య వప్రే నామ్నా భయం పతిమ్ । 23

ఋషభం యవనానాం త్వాం వృణే వీరేష్పితం పతిమ్ ।
 సంకల్పస్త్యయి భూలానాం కృతః కిల న తిష్యతి । 24

ద్వావిమావనుశోచంతి బాలావసదవగ్రహణా ।
 యల్లోకశాస్త్రోపనతం న రాతి న తదిచ్ఛతి । 25

అథో భజస్య మాం భద్ర భజంతిం మే దయాం కురు ।
 ఏతావాన్ పారుషో ధర్మో యదార్తాననుకంపతే । 26

కాలకన్యోదితవచో నిశమ్య యవనేశ్వరః ।
 చిక్రీర్తురైవగుహ్యాం స సస్మితం తామభాషత । 27

మయా నిరూపితస్తుభ్యం పతిరాత్మ సమాధినా ।
 నాభినందతి లోకోఽయం త్వమభద్రామసమ్మలామ్ । 28

త్వమన్యక్తగతిర్బుంక్ష్య లోకం కర్మవినిర్మితమ్ | ప్రజ్వారోఽయం మమ భ్రాతా త్వం చ మే భగినీ భవ |
 యాహి మే పృతనాయుక్తా ప్రజానాశం ప్రణోష్యసి | 29 | చరామ్యుభాభ్యాం లోకేఽస్మిన్నన్యక్తో భీమసైనికః | 30

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, సప్తవింశోఽధ్యాయః (27)

28 - అథ అష్టావింశోఽధ్యాయః

నారద ఉవాచ

సైనికా భయనామ్నో యే బర్హిష్మన్ దిష్టకారిణః |
 ప్రజ్వారకాలకన్యాభ్యాం విచేరురవనీమిమామ్ | 1
 త ఏకదా తు రభసా పురంజనపురీం నృప |
 రురుధుర్బామభోగాధ్యాం జరత్పన్నగపాలితామ్ | 2
 కాలకన్యాపి బుభుజే పురంజనపురం బలాత్ |
 యయాభిభూతః పురుషః సద్యో నిస్సారతామియాత్ | 3
 తయోపభుజ్యమానాం వై యవనాః సర్వతో దిశమ్ |
 ద్వార్పిః ప్రవిశ్య సుభృశం ప్రార్థయన్ సకలాం పురీమ్ | 4
 తస్యాం ప్రపీడ్యమానాయామభిమానీ పురంజనః |
 అవాపోరువిధాంస్తాపాన్ కుటుంబీ మమతాకులః | 5
 కన్యోపగూఢో నష్టశ్రీః కృపణో విషయాత్మకః |
 నష్టప్రజ్ఞో హృత్తైశ్వర్యో గంధర్వై యవనైర్బలాత్ | 6
 విశీర్ణాం స్వపురీం వీక్ష్య ప్రతికూలాననాదృతాన్ |
 పుత్రాన్ షాత్రానుగామాత్యాన్ జాయాం చ గతసాహృదామ్ | 7
 ఆత్మానం కన్యయా గ్రస్తం పంచాలానరిదూషితాన్ |
 దురంతచింతామాపన్నో న లేభే తత్రప్రతిక్రియామ్ | 8
 కామానభిలషన్ దీనో యాతయామాంశ్చ కన్యయా |
 విగతాత్మగతిస్నేహః పుత్రదారాంశ్చ లాలయన్ | 9
 గంధర్వయవనాక్రాంతాం కాలకన్యోపమర్దితామ్ |
 హాతుం ప్రచక్రమే రాజా తాం పురీమనికామతః | 10
 భయనామ్నోఽగ్రజో భ్రాతా ప్రజ్వారః ప్రత్యుపస్థితః |
 దదాహ తాం పురీం కృత్స్నాం భ్రాతుః ప్రియచిక్రీర్షయా | 11

తస్యాం సందహ్యమానాయాం సపౌరః సపరిచ్ఛదః |
 కౌటుంబికః కుటుంబిన్యా ఉపాతప్యత సాన్వయః | 12
 యవనోపరుద్దాయతనో గ్రస్తాయాం కాలకన్యయా |
 పుర్యాం ప్రజ్వారసంసృష్టః పురపాలోఽన్వతప్యత | 13
 న శేకే సోఽవితుం తత్ర పురుకృచ్ఛోరువేపథుః |
 గంతుమైచ్ఛత్తతో వృక్షకోటరాదివ సానలాత్ | 14
 శిథిలావయవో యర్హి గంధర్వైర్జ్వలపారుషః |
 యవనైరరిభీ రాజన్ ఉపరుద్ధో రురోద హ | 15
 దుహిత్యాః పుత్రషాత్రాంశ్చ యామి జామాతృపార్షదాన్ |
 స్వత్వావశిష్టం యత్కించద్దహకోశపరిచ్ఛదమ్ | 16
 అహం మమేతి స్వీకృత్య గృహేషు కుమతిర్బహి |
 దధ్యా ప్రమదయా దీనో విప్రయోగ ఉపస్థితే | 17
 లోకాంతరం గతవతి మయ్యనాథా కుటుంబినీ |
 వర్తిష్యతే కథం త్వేషా బాలకాననుశోచతీ | 18
 న మయ్యనాశితే భుంక్తే నాస్మాతే స్నాతి మత్పరా |
 మయి రుష్టే సుసంత్రస్తా భర్తీతే యతవాగ్భయాత్ | 19
 ప్రబోధయతి మావిజ్ఞం వ్యుషితే శోకకర్షితా |
 వర్తైతద్భహమేధీయం వీరసూరపి నేష్యతి | 20
 కథం సు దారకా దీనా దారకీర్వాపరాయణాః |
 వర్తిష్యంతే మయి గతే భిన్ననావ ఇవోదధౌ | 21
 వీవం కృపణయా బుద్ధ్యా శోచంతమతదర్శణమ్ |
 గృహీతుం కృతధీరేనం భయనామాభ్యపద్యత | 22
 పశువద్యవనైరేష నియమానః స్వకం క్షయమ్ |
 అన్వద్రవన్ననుపథాః శోచంతో భృశమాతురాః | 23

పురీం విహాయోపగత ఉపరుద్ధో భుజంగముః ।
 యదా తమేవాసుపురీ విశీర్ణా ప్రకృతిం గతా । 24

వికృష్యమాణః ప్రసభం యవనేన బలీయసా ।
 నాదిందత్తమసాః १ విష్టః సఖాయం సుహృదం పురః । 25

తం యజ్ఞపశవో १ నేన సంజ్ఞప్తా యే १ దయాలినా ।
 కుశాలైశ్చిచ్చిదుః క్రుద్ధాః స్మరంతో १ మీవమస్య తత్ । 26

అనంతపారే తమసి మగ్నో నష్టస్త్పతిః సమాః ।
 శాశ్వతీరనుభూయార్తిం ప్రమదాసంగదూషితః । 27

తామేవ మనసా గృహ్లాన్ బభూవ ప్రమదోత్తమా ।
 అనంతరం విదర్చస్య రాజసింహస్య వేశ్మని । 28

ఉపయేమే విర్యపణాం వైదర్శీం మలయధ్వజః ।
 యుధి నిర్జిత్య రాజన్యాన్ పాండ్యః పరపురంజయః । 29

తస్యాం స జనయాంచక్రే ఆత్మజామసిలేక్షణామ్ ।
 యదీయసః సప్త సుతాన్ సప్త ద్రవిడభూభృతః । 30

ఏకైకస్యాభవత్తేషాం రాజన్నర్బుదమర్బుదమ్ ।
 భోక్ష్యతే యద్వంశభరైర్మహీ మన్వంతరం పరమ్ । 31

అగస్త్యః ప్రాగ్గుహితరముపయేమే ధృతవ్రతామ్ ।
 యస్యాం దృఢచ్యుతో జాత ఇథ్మవాహాత్మజో మునిః । 32

విభజ్య తనయేభ్యః క్షాం రాజర్షిర్మలయధ్వజః ।
 ఆఠిరాధయిషుః కృష్ణం స జగామ కులాచలమ్ । 33

హిల్వ్యా గృహాన్ సుతాన్ భోగాన్ వైదర్శీ మదిలేక్షణా ।
 అన్యథావత పాండ్యేశం జ్యోత్స్నీవ రజనీకరమ్ । 34

తత్ర చంద్రవసా నామ తామ్రపర్ణీ వటోదకా ।
 తత్పుణ్యసలిలైర్నిత్యముభయత్రాత్మనో మృజన్ । 35

కందాష్టభిర్మూలఫలైః పుష్పపల్లెస్త్యణోదకైః ।
 వర్తమానః శనైర్లాతకర్చనం తప ఆస్థితః । 36

శీతోష్ణవాలవర్షాణి క్షుత్ప్తిపాసే ప్రియాప్రియే ।
 సుఖదుఃఖే ఇతి ద్వంద్వాన్యజయత్సమదర్శనః । 37

తపసా విద్యయా పవ్వకషాయో నియమైర్వయైః ।
 యుయుజే బ్రహ్మణ్యాత్మానం విజితాక్షానిలాశయః । 38

ఆస్తే స్థాణురివైకత్ర దివ్యం వర్షతలం స్థిరః ।
 వాసుదేవే భగవతి నాన్యద్వేదోద్వహాన్ రతిమ్ । 39

స వ్యాపకతయా १ త్మానం వ్యతిరిక్తతయా १ త్మని ।
 విద్వాన్ స్వప్న ఇవామర్శసాక్షిణం విరరామ హా । 40

సాక్షాద్యగవతోక్తేన గురుణా హరిణా నృప ।
 విశుద్ధజ్ఞానదీపేన స్ఫురతా విశ్వలోముఖమ్ । 41

పరే బ్రహ్మణి చాత్మానం పరం బ్రహ్మ తథా १ త్మని ।
 విక్షమాణో విహాయేక్షామస్మాదుపరరామ హా । 42

పతిం పరమధర్మజ్ఞం వైదర్శీ మలయధ్వజమ్ ।
 ప్రేమ్లా పర్యచరద్దిత్వా భోగాన్ సా పతిదేవతా । 43

చీరవాసా వ్రతక్షామా వేణీభూతశిరోరుహా ।
 బభావుపపతిం శాంతా శిఖా శాంతమివాసలమ్ । 44

అజానతి ప్రియతమం యదోపరతమంగనా ।
 నుస్తిరాసనమాసాద్య యథాపూర్వముపాచరత్ । 45

యదా నోపలభేతాంఘ్రావూష్మాణం పత్యురర్చతీ ।
 ఆసీత్సంవిగ్నహృదయా యూథభ్రష్టా మృగీ యథా । 46

ఆత్మానం శోచతీ దీనమబంధుం విక్షవాశ్రుభిః ।
 స్తనావాసిచ్య విపినే సుస్వరం ప్రరురోద సా । 47

ఉత్తిష్టోత్తిష్ట రాజర్షే ఇమాముదధిమేఖలామ్ ।
 దస్యుభ్యః క్షత్రబంధుభ్యో బిభ్యతీం పాతుమర్హసి । 48

ఏవం విలపతీ బాలా విపినే १ నుగతా పతిమ్ ।
 పతితా పాదయోర్పర్తూరుదత్యశ్రూణ్యవర్తయత్ । 49

చితిం దారుమయీం చిత్వా తస్యాం పత్యుః కళేబరమ్ ।
 ఆదీప్య చానుమరణే విలపంతి మనో దధే । 50

తత్ర పూర్వతరః కశ్చిత్సఖా బ్రాహ్మణ ఆత్మవాన్ ।
 సాంత్వయన్ పల్లనా సామ్నా తామాహ రుదతీం ప్రభో । 51

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

కా త్వం కస్యాసి కో १ వాయం శయానో యస్య శోచసి ।
 జానాసి కేం సఖాయం మాం యేనాగ్రే విచచర్త హా । 52

అపి స్మరసి చాత్మానమవిజ్ఞాతసఖం సఖే ।
 హిత్వా మాం పదమన్విచ్ఛన్ భామభోగరతో గతః । 53

హంసావహం చ త్వం చార్య సఖాయౌ మానసాయనౌ ।
 అభూతామంతరా వౌకః సహస్రపరివత్సరాన్ । 54

స త్వం విహాయ మాం బంధో గతో గ్రామ్యమతిర్మహీమ్ ।
 విచరన్ పదమద్రాక్షీః కయాచిన్నిర్మితం స్త్రియా । 55

పంచారామం నవద్వారమేకపాలం త్రికోష్ఠకమ్ ।
 షట్కులం పంచవిపణం పంచప్రకృతి స్త్రీధవమ్ । 56

పంచేంద్రియార్థా ఆరామా ద్వారః ప్రాణా నవ ప్రభో ।
 తేజోఽబన్నాని కోష్ఠాని కులమింద్రియసంగ్రహః । 57

విపణస్తు క్రియాశక్తిర్భూతప్రకృతిరవ్యయా ।
 శక్యధీశః పుమాంస్త్వత్ర ప్రవిష్టో నావబుద్ధ్యతే । 58

తస్మిం స్త్వం రామయా స్పృష్టో రమమాణోఽశ్రుత స్మృతిః ।
 తత్సంగాదీదృశీం ప్రాప్తో దశాం పాపీయసీం ప్రభో । 59

న త్వం విదర్శదుహితా నాయం వీరః సుహృత్తవ ।
 న పతిస్త్వం పురంజన్యా రుద్దో నవముఖే యయా । 60

మాయా హ్యేషా మయా సృష్టా యత్పుమాంసం స్త్రియం సతీమ్ ।
 మన్యసే నోభయం యద్వై హంసౌ పశ్యావయోర్గతిమ్ । 61

అహం భవాన్ న చాన్యస్త్వం త్వమేవాహం విచక్ష్య భోః ।
 న నౌ పశ్యంతి కవయశ్చిద్రం జాతు మనాగపి । 62

యథా పురుష ఆత్మానమేకమాదర్శచక్షుషోః ।
 ద్విధాభూతమవేక్షేత తథైవాంతరమావయోః । 63

వీవం స మానసో హంసో హంసేన ప్రతిబోధితః ।
 స్వస్తస్తద్వ్యభిచారేణ నష్టామాప పునః స్మృతిమ్ । 64

బర్హిష్మన్నేతదధ్యాత్మం పారోక్ష్యేణ ప్రదర్శితమ్ ।
 యత్పరోక్షప్రియో దేవో భగవాన్ విశ్వభావనః । 65

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, అష్టావింశోఽధ్యాయః (28)

29 - అథ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః

ప్రాచీనబర్హిరువాచ

భగవంస్తే వచోఽస్మాభిర్న సమ్యగవగమ్యతే ।
 కవయస్తద్విజానంతి న వయం కర్మమోహితాః । 1

నారద ఉవాచ

పురుషం పురంజనం విద్యాద్యద్వ్యనక్త్యాత్మనః పురమ్ ।
 ఏకద్విత్రిచతుష్పాదం బహుపాదమపాదకమ్ । 2

యోఽవిజ్ఞాతాహృతస్తస్య పురుషస్య సఖేశ్వరః ।
 యన్న విజ్ఞాయతే పుంభిర్నానుభిర్వా క్రియాగుణైః । 3

యదా జిఘ్కన్ పురుషః కార్తస్వేన ప్రకృతేర్గుణాన్ ।
 నవద్వారం ద్విహస్తాంఘ్రి తత్రామనుత సాధ్వితి । 4

బుద్ధింతు ప్రమదాం విద్యాన్మమాహమితి యత్కృతమ్ ।
 యామధిష్ఠాయ దేహేఽస్మిన్ పుమాన్ భుంక్తేఽక్షభిర్గుణాన్ । 5

సఖాయ ఇంద్రియగణా జ్ఞానం కర్మ చ యత్కృతమ్ ।
 సఖ్యస్తద్వృత్తయః ప్రాణః పంచవృత్తిర్యథోరగః । 6

బృహద్బలం మనో విద్యాదుభయేంద్రియనాయకమ్ ।
 పాంచాలాః పంచవిషయా యన్మధ్యే నవఖం పురమ్ । 7

అక్షిణీ నాసికే కర్ణౌ ముఖం శిశ్నగుదావితి ।
 ద్వే ద్వే ద్వారౌ బహిర్యాతి యస్తదింద్రియ సంయుతః । 8

అక్షిణీ నాసికే ఆస్యమితి పంచ పురః కృతాః ।
 దక్షిణా దక్షిణః కర్ణ ఉత్తరా చోత్తరః స్మృతః ।
 పశ్చిమే ఇత్యథో ద్వారౌ గుదం శిశ్నమిహోచ్యతే । 9

ఋద్యోలాఽఽ విరుక్తి చాత్ర నేత్రే వికత్ర నిర్మితే ।
 రూపం విభ్రాజితం తాభ్యాం విచక్షే చక్షుషేశ్వరః । 10
 నలినీ నాలినీ నాసే గంధః సారభ ఉచ్యతే ।
 ఘోఽఽ వధూతో ముఖ్యాస్యం విపణో వాగ్రసవిద్రసః । 11
 అపణో వ్యవహోలోఽఽ త్ర చిల్రమంథో బహూదనమ్ ।
 పితృహార్యక్షణః కర్ణః ఉత్తరో దేవహూః స్మృతః । 12
 క్షణ్యత్తం చ నివృత్తం చ శాస్త్రం పాంచాలసంజ్ఞితమ్ ।
 పితృయానం దేవయానం శ్రోత్రాచ్యుతధవా ద్వజేత్ । 13
 అసురీ మే క్రమర్వాగ్న్వార్యవాయో గ్రామిణాం రతిః ।
 ఉపస్తో దుర్మదః ప్రోక్తో నిర్భతిర్దుద ఉచ్యతే । 14
 వైశం సరకం పాయుర్లుబ్ధకోఽఽంథో తు మే శృణు ।
 హస్తపాదౌ పుమాంస్తాభ్యాం యుక్తో యాతి కరోతి చ । 15
 అంఠఃపురం తు హృదయం విషూచిర్మన ఉచ్యతే ।
 తత్ర మోహం ప్రసాదం వా హర్షం ప్రాప్నోతి తద్దుగైః । 16
 మథా యథా విక్రియతే గుణాక్తో వికరోతి వా ।
 తథా తథోప ద్రష్టాఽఽ త్మా తద్వృత్తిరనుకార్యతే । 17
 దేహో రభస్త్విం ద్రియాశ్చః సంవత్సరయోఽఽ గతిః ।
 ద్వికర్మచక్రస్త్రిగుణభ్యజః పంచాసుబంధురః । 18
 మనోరశ్మిర్బుద్ధిసూతో హృన్నీడో ద్వంద్వకూబరః ।
 సంచేంద్రియార్థప్రక్షేపః సప్తధాతువరూథకః । 19
 అకూతిర్విక్రమో బాహ్యో మృగత్పష్టాం ప్రథావతి ।
 నీకాదశేంద్రియచమూః పంచసూనా వినోదకృత్ । 20
 సంవత్సరశ్చండవేగః కాలో యేనోపలక్షితః ।
 తస్యాహనిహ గంధర్వా గంథోర్వో రాలయః స్మృతాః ।
 హరంత్కాయుః పరిక్రాంత్కా షష్ఠ్యుత్తరశతత్రయమ్ । 21
 కలకన్యా జరా సాక్షాల్లోకస్తాం నాధినందతి ।
 స్పృహం జగ్మహే మృత్యుః క్షయాయ యవనేశ్వరః । 22
 అథయో వ్యాధయస్తస్య సైనికా యవనాశ్చరాః ।
 భూలోపనరాజురయః ప్రజ్వారో ద్వివిధో జ్వరః । 23

వివం బహువిధైర్ముఃఖైర్దైవభూలాత్మసంభవైః ।
 క్లిశ్యమానః శతం వర్షం దేహీ దేహీ తమోవృతః । 24
 ప్రాణేంద్రియమనోధర్మానాత్మన్యధ్యస్య నిర్గుణః ।
 శేతే కామలవాన్ ధ్యాయన్ మమాహమితి కర్మకృత్ । 25
 యదాఽఽ త్మానమవిజ్ఞాయ భగవంతం పరం గురుమ్ ।
 పురుషస్తు విషణ్ణేత గుణేషు ప్రకృతేః స్వద్భక్ । 26
 గుణాభిమానీ స తదా కర్మాణి కురుతేఽఽ వశః ।
 శుక్లం కృష్ణం లోహితం వా యథా కర్మాభిజాయతే । 27
 శుక్లాత్పకాశభూయిష్యాన్ లోకానాప్నోతికర్మచిత్ ।
 దుఃఖోదర్కాన్ క్రియాయాసాంస్తమః శోకోత్కటాన్ కృచిత్ । 28
 క్వచిత్పుమాన్ క్వచిచ్ఛ్రీ క్వచిన్నోభయమందధీః ।
 దేవో మనుష్యస్త్రిర్యగ్వా యథాకర్మగుణం భవః । 29
 క్షుత్పరీలో యథా దీనః సారమేయో గృహం గృహమ్ ।
 చరన్ విందతి యద్దిష్టం దండమోదనమేవ వా । 30
 తథా కామాశయో జీవ ఉచ్ఛావచపథా భ్రమన్ ।
 ఉపర్యథో వా మధ్యే వా యాతి దిష్టం ప్రీయాప్రియమ్ । 31
 దుఃఖేష్యేకలలేణాపి దైవభూలాత్మహేతుషు ।
 జీవస్య స వ్యవచ్ఛేదః స్యాచ్ఛేత్తత్తత్పరిక్రియా । 32
 యథా హి పురుషో భారం శిరసా గురుముద్వహన్ ।
 తం స్కంధేన స అధత్తే తథా సర్వాః ప్రతిక్రియాః । 33
 నైకాంతతః ప్రతీకారః కర్మణాం కర్మ కేవలమ్ ।
 ద్వయం హ్యవిద్యోపస్ఫులం స్వప్నే స్వప్న ఇవానఘ । 34
 అర్థే హ్యవిద్యమానేఽఽపి సంస్కృతిర్న నివర్తతే ।
 మనసా లింగరూపేణ స్వప్నే విచరతో యథా । 35
 అథాత్మనోఽఽ ర్థభూతస్య యతోఽఽ సర్వపరంపరా ।
 సంస్కృతిస్తద్వ్యవచ్ఛేదో భక్త్యా పరమయా గురౌ । 36
 వాసుదేవే భగవతి భక్తియోగః సమాహితః ।
 సద్ధీచీనేన వైరాగ్యం జ్ఞానం చ జనయిష్యతి । 37

సోఽచిరాదేవ రాజర్షే స్యాదచ్యుతకథాశ్రయః |
శృణ్వతః శ్రద్ధధానస్య నిత్యదా స్యాదధీయతః | 38

యత్ర భాగవతా రాజన్ సాధవో విశదాశయాః |
భగవద్గుణానుకథనశ్రవణవ్యగ్రచేతసః | 39

తస్మిన్ మహాన్ముఖరితా మధుభిచ్ఛ్రిత్ర-
పీయూష శేషసరితః పరితః స్రవంతి |
తా యే పిబంత్యవితృషో నృప గాఢకర్ణైః
తాన్ న స్నుశంత్యశనతృఢ్యయశోకమోహాః | 40

ఏతైరుపద్రుతో నిత్యం జీవలోకః స్వభావజైః |
న కరోతి హరేర్నానం కథామృతనిధౌ రతిమ్ | 41

ప్రజాపతిపతిః సాక్షాద్భగవాన్ గిరిశో మనుః |
దక్షాదయః ప్రజాధ్యక్షా నైష్ఠికాః సనకాదయః | 42

మరీచిరత్ర్యంగిరసౌ పులస్త్యః పులహః క్రతుః |
భృగుర్వసిష్ఠ ఇత్యేతే మదంతా బ్రహ్మవాదినః | 43

అద్యాపి వాచస్పతయస్తపోవిద్యానమాధిభిః |
పశ్యంతోఽపి న పశ్యంతి పశ్యంతం పరమేశ్వరమ్ | 44

శబ్దబ్రహ్మణి దుష్పారే చరంత ఉరువిస్తరే |
సుంత్రలింగైర్వ్యవచ్చిన్నం భజంతో న విదుః పరమ్ | 45

యదా యమనుగృహ్లాతి భగవానాత్మభావితః |
స జహాతి మతిం లోకే వేదే చ పరినిష్ఠితామ్ | 46

తస్మాత్కర్మసు బర్హిష్మన్నజ్ఞానాదర్థకాశిషు |
మార్దదృష్టిం కృథాః శ్రోత్రస్పర్హిష్వస్పృష్టవస్తుషు | 47

స్వం లోకం న విదుస్తే వై యత్ర దేవో జనార్దనః |
అహుర్దామ్రుథియో వేదం నకర్మకమతద్విదః | 48

ఆస్తీర్య దర్శైః ప్రాగగ్రైః కార్త్యేన క్షితిమండలమ్ |
స్తబ్ధో బృహద్వధాన్మానీ కర్మ నావైషి యత్పరమ్ |

తత్కర్మ హరితోషం యత్ సా విద్యా తన్మతిర్యయా | 49

హరిర్దేహాభృతామాత్మా స్వయం ప్రకృతిరీశ్వరః |
తత్పాదమూలం శరణం యతః క్షేమో నృణామిహ | 50

స వై ప్రియతమశ్చాత్మా యతో న భయమణ్వపి |
ఇతి వేద స వై విద్వాన్ యో విద్వాన్ స గురుర్హరిః | 51

నారద ఉవాచ

ప్రశ్న ఏవం హి సంఘిన్నో భవతః పురుషర్షభ |
అత్ర మే వదతో గుహ్యం నిశామయ సునిశ్చితమ్ | 52

క్షుద్రం చరం సుమనసాం శరణే మిథిత్వా
రక్తం షడంఘ్రిగణసామసు లుబ్ధకర్ణమ్ |
అగ్రే వృకానసుతృషోఽవిగణయ్య యాంతమ్
పృష్ఠే మృగం మృగయ లుబ్ధకబాణభిన్నమ్ | 53

(అస్యార్థః)

సుమనఃసధర్మణాం స్త్రీణాం శరణ ఆశ్రమే
పుష్ప మధుగంధవత్ క్షుద్రతమం కామ్యకర్మవిపాకజం
కామసుఖలవం జైహ్వ్యాపస్యాది విచిన్వంతం
మిథునీభూయ తదభినివేశితమనసం షడంఘ్రిగణసామ
గీతవద్ అతిమనోహరవనితాది జనాలాపేష్వతితరామతి
ప్రలోభితకర్ణం అగ్రే వృకయూథవదాత్మన ఆయుర్లరతః
అహోరాత్రాంతాన్ కాలలవవిశేషానవిగణయ్య గృహేషు
విహారంతం పృష్ఠత ఏవ పరోక్షమ్ అనుప్రవృత్తో
లుబ్ధకః కృతాంతోఽంతశ్శరేణ యమిహ పరావిధ్యతి
తమిమమాత్మానమహో రాజన్ భిన్నహృదయం
ద్రష్టుమర్హసి ఇతి

54

స త్వం విచక్ష్య మృగచేష్టితమాత్మనోఽంతః
చిత్తం నియచ్ఛ హృది కర్ణధునీం చ చిత్తే |
జహ్యాంగనాశ్రమమసత్తమయూథగాఢమ్
ప్రీణీహి హంసశరణం విరమ క్రమేణ | 55

రాజోవాచ

శ్రుతమన్వీక్షితం బ్రహ్మాన్ భగవాన్ యదభాషత |
నైతజ్ఞానంతుపాధ్యాయాః కిం న బ్రూయుర్విదుర్యది | 56

సంశయోఽత్ర తు మే విప్ర సంఘిన్నస్తత్కృతో మహాన్ |
ఋషయోఽపి హి ముహ్యంతి యత్ర నేంద్రియ వృత్తయః | 57

కర్మాణ్యారభతే యేన పుమానిహ విహాయ తమ్ |
అముత్రాన్యేన దేహేన జుష్టాని స యదశ్చుతే | 58

ఇతి వేదవిదాం వాదః శ్రూయతే తత్ర తత్ర హ |
కర్మ యత్క్రియతే ప్రోక్షం పరోక్షం న ప్రకాశతే | 59

నారద ఉవాచ

యేనైవారభతే కర్మ తేనైవాముత్ర తత్పుమాన్ |
భుంక్తే హ్యవ్యవధానేన లింగేన మనసా స్వయమ్ | 60

శయానమిమముత్పుజ్య శ్వసంతం పురుషో యథా |
కర్మాత్మన్యాహితం భుంక్తే తాదృశేనేతరేణ వా | 61

మమైతే మనసా యద్యదసావహమితి బ్రువన్ |
గృహీయాత్తత్పుమాన్ రాద్ధం కర్మ యేన పునర్భవః | 62

యథానుమీయతే చిత్తముభయైరిందియేహితైః |
ఏవం ప్రాగ్గేహజం కర్మ లక్ష్యతే చిత్తవృత్తిభిః | 63

నానుభూతం క్వ చానేన దేహీనాదృష్టమశ్రుతమ్ |
కదాచిదుపలభ్యేత యద్రూపం యాదృగాత్మని | 64

తేనాస్య తాదృశం రాజన్ లింగినో దేహాసంభవమ్ |
శ్రద్ధత్వాననుభూతోఽర్థో న మనః స్ప్రష్టమర్హతి | 65

మన ఏవ మనుష్యస్య పూర్వరూపాణి శంసతి |
భవిష్యతశ్చ భద్రం తే తథైవ న భవిష్యతః | 66

అదృష్టమశ్రుతం చాత్ర క్వచిన్ననసి దృశ్యతే |
యథా తథానుమంతవ్యం దేశకాలక్రియాశ్రయమ్ | 67

సర్వే క్రమానురోధేన మనసీందియగోచరాః |
ఆయాంతి వర్గశో యాంతి సర్వే సమనసో జనాః | 68

సత్యేకనిష్ఠే మనసి భగవత్పార్శ్వవర్తిని |
తస్మేశ్చంద్రమసీవేదముపరజ్యావభాసతే | 69

నాహం మమేతి భావోఽయం పురుషే వ్యవధీయతే |
యావద్బుద్ధిమనోఽక్షార్థగుణవ్యాహో హ్యనాదిమాన్ | 70

సుప్తిమూర్ఛోపతాపేషు ప్రాణాయానవిఘాతతః |
నేహతేఽహమితి జ్ఞానం మృత్యుప్రజ్వారయోరపి | 71

గర్భే బాల్యేఽప్యపౌష్కల్యాదేకాదశవిధం తదా |
లింగం న దృశ్యతే యూనః కుహ్యం చంద్రమసో యథా | 72

అర్థే హ్యవిద్యమానేఽపి సంస్కృతిర్న నివర్తతే |
ధ్యాయతో విషయానస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో యథా | 73

ఏవం పంచవిధం లింగం త్రివృత్ షోడశవిస్తృతమ్ |
ఏష చేతనయా యుక్తో జీవ ఇత్యభిధీయతే | 74

అనేన పురుషో దేహానుపాదత్తే విముంచతి |
హర్షం శోకం భయం దుఃఖం సుఖం చానేన విందతి | 75

యథా తృణజలూకేయం నాపయాత్యపయాతి చ |
న త్యజేన్మియమాణోఽపి ప్రాగ్గేహాభిమతిం జనః | 76

యావదన్యం న విందేత వ్యవధానేన కర్మణామ్ |
మన ఏవ మనుష్యేంద్ర భూతానాం భవభావనమ్ | 77

యదాక్షైశ్చరితాన్ ధ్యాయన్ కర్మాణ్యాచినుతేఽసకృత్ |
సతి కర్మణ్యవిద్యాయాం బంధః కర్మణ్యనాత్మనః | 78

అతస్తదపవాదార్థం భజ సర్వాత్మనా హరిమ్ |
పశ్యంస్తదాత్మకం విశ్వం స్థిత్యుత్పత్త్యప్యయా యతః | 79

మైత్రేయ ఉవాచ

భాగవతముఖ్యో భగవాన్ నారదో హంసయోగ్గతిమ్ |
ప్రదర్శ్య హ్యముమామంద్ర్య సిద్ధలోకం తతోఽగమత్ | 80

ప్రాచీనబర్హి రాజర్షిః ప్రజాసర్గాభిరక్షణే |
ఆదిశ్య పుత్రానగమత్తపసే కపిలాశ్రమమ్ | 81

తత్రైకాగ్రమనా వీరో గోవిందచరణాంబుజమ్ |
విముక్తసంగోఽనుభజన్ భక్త్యా తత్సామ్యతామగాత్ | 82

ఏతదధ్యాత్మపారోక్ష్యం గీతం దేవర్షిణానఘ |
యః శ్రావయేద్యః శృణుయాత్స లింగేన విముచ్యతే | 83

ఏతన్ముకుందయశసా భువనం పునానం
దేవర్షివర్యముఖనిస్సృతమాత్మశౌచమ్ |
యః కీర్త్యమానమధిగచ్ఛతి పారమేష్ఠ్యం
నాస్మిన్ భవే భ్రమతి ముక్తసమస్తబంధః | 84

అధ్యాత్మపారోక్ష్యమిదం మయాధిగతమద్భుతమ్ |
ఏవం స్త్రియాశ్రమః పుంసశ్చిన్నోఽముత్ర చ సంశయః | 85

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః (29)

30 - అథ త్రింశోఽధ్యాయః

విదుర ఉవాచ

యే త్వయాభిహితా బ్రహ్మాన్ సుతాః ప్రాచీనబర్హిషః |
తే రుద్రగీతేన హరిం సిద్ధిమాపుః ప్రతోష్య కామ్ | 1

కిం బార్హస్పత్యేహ పరత్ర వాఽఽథ
కైవల్యనాథప్రియపార్శ్వవర్తినః |
ఆసాద్య దేవం గిరిశం యదృచ్ఛయా
ప్రాపుః పరం నూనమథ ప్రచేతసః | 2

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రచేతసోఽఽంతరుదధౌ పితురాదేశకారిణః |
జపయజ్ఞేన తపసా పురంజనమతోషయన్ | 3

దశవర్షసహస్రాంతే పురుషస్తు సనాతనః |
తేషామావిరభూత్కృచ్ఛ్రం శాంతేన శమయన్ రుచా | 4

సుపర్లస్కంధమారూఢో మేరుశృంగమివాంబుదః |
పీతవాసా మణిగ్రీవః కుర్వన్ వితిమిరా దిశః | 5

కాశిష్టునా కనకవర్ణ విభూషణేన
భ్రాజత్కపోలవదనో విలసత్కిరీటః |
అష్టాయుతైరనుచరైర్మునిభిః సురేంద్రైః
ఆసేవితో గరుడకిన్నరగీతకీర్తిః | 6

పీనాయతాష్టభుజమండలమధ్యలక్ష్మ్య
స్పర్తల్ శ్రియా పరివృతో వనమాలయాఽఽద్యః |
బర్హిష్మతః పురుష ఆహ సుతాన్ ప్రపన్నాన్
పర్జన్యనాదరుతయా సఘృణావలోకః | 7

శ్రీ భగవానువాచ

వరం వృణీధ్వం భద్రం వో యూయం మే నృపనందనాః |
సౌహార్దేనాపృథగ్గర్మాస్తుష్టోఽహం సౌహృదేన వః | 8

యోఽనుస్మరతి సంధ్యాయాం యుష్మాననుదినం నరః |
తస్య భ్రాతృష్వాత్మసామ్యం తథా భూతేషు సౌహృదమ్ | 9

యే తు మాం రుద్రగీతేన సాయం ప్రాతః సమాహితాః |
స్తువంత్యహం కామవరాన్ దాస్యే ప్రజ్ఞాం చ శోభనామ్ | 10

యద్యాయం పితురాదేశమగ్రహిష్ట ముదాన్వితాః |
అథో వ ఉశతీ కీర్తిర్లోకాననుభవిష్యతి | 11

భవితా విశ్రుతః పుత్రోఽనవమో బ్రహ్మణో గుణైః |
య ఏతామాత్మవీర్యేణ త్రిలోకీం పూరయిష్యతి | 12

కండోః ప్రమ్లొచయా లబ్ధా కన్యా కమలలోచనా |
తాం చాపవిద్ధాం జగృహుర్భూరుహో నృపనందనాః | 13

క్షుల్క్షామాయా ముఖే రాజా సోమః పీయూషవర్షిణీమ్ |
దేశినీం రోదమానాయా నిదధే స దయాన్వితః | 14

ప్రజావిసర్గ ఆదిష్టాః పిత్రా మామనువర్తతా |
తత్ర కన్యాం వరాలోహం తాముద్వహత మా చిరమ్ | 15

అపృథగ్గర్మశీలానాం సర్వేషాం వః సుమధ్యమా |
అపృథగ్గర్మశీలేయం భూయాత్పత్వర్చితాశయా | 16

దివ్యవర్ష సహస్రాణాం సహస్రమహతౌజసః |
భామాన్ భోక్ష్యథ భోగాన్ వై దివ్యాంశ్చానుగ్రహాన్మమ | 17

అథ మయ్యనపాయిన్యా భక్త్యా పక్వగుణాశయాః |
ఉపయాస్యథ మద్దామ నిర్విద్య నిరయాదతః | 18

గృహిష్వావిశతాం చాపి పుంసాం కుశలకర్మణామ్ |
మద్వార్తా యాతయామానాం న బంధాయ గృహో మతాః | 19

నవ్యవత్ హృదయే యత్జ్ఞో బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మవాదిభిః ।
న ముహ్యంతి న శోచంతి న హ్యప్యంతి యతో గతాః । 20

మైత్రేయ ఉవాచ

వీవం బ్రువాణం పురుషార్థభాజనం
జనార్థనం ప్రాంజలయః ప్రచేతసః ।
తద్దర్శనధ్వస్తతమోరజోమలాః
గిరా గృణన్ గద్గదయా సుహృత్తమమ్ । 21

ప్రచేతస ఊచుః

నమో నమః క్షేత్రవినాశనాయ
నిరూపితోదారగుణాహ్వయాయ ।
మనోవచోవేగపురోజనాయ
సర్వాక్షమార్కైరగతాధ్వనే నమః । 22

శుద్ధాయ శాంతాయ నమః స్వనిష్ఠయా
మనస్యపార్థం విలసద్ద్వయాయ ।
నమో జగత్ స్థానలయోదయేషు
గృహీతమాయాగుణవిగ్రహాయ । 23

నమో విశుద్ధసత్త్వాయ హరయే హరిమేధసే ।
వాసుదేవాయ కృష్ణాయ ప్రభవే సర్వసాత్వతామ్ । 24

నమః కమలనాభాయ నమః కమలమాలినే ।
నమః కమలపాదాయ నమస్తే కమలేక్షణ । 25

నమః కమలకింజల్కపిశంగామలవాససే ।
సర్వభూతనివాసాయ నమోఽయుజ్జ్ఞ్మహి సాక్షిణే । 26

రూపం భగవతాత్వేతదశేషక్షేత్రసంక్షయమ్ ।
అవిచ్ఛేదం నః క్లిష్టానాం కిమన్యదనుకంపితమ్ । 27

వీతావత్త్వం హి విభుభిర్భావ్యం దీనేషు వత్సలైః ।
యదనుస్మర్యతే కాలే స్వబుద్ధ్యాభద్రరంధన । 28

మీనోపశాంతిర్భూతానాం క్షుల్లకానామపీహతామ్ ।
ఘోతర్హితోఽంతర్హృదయే కస్మాన్నో వేద నాశిషః । 29

అసావేవ వరోఽస్మాకమీప్పితో జగతః పతే ।
ప్రసన్నో భగవాన్ యేషామపవర్గగురుర్గతిః । 30

వరం వృణీమహేఽథాపి నాథ త్వత్పరతః పరాత్ ।
న హ్యంతస్త్వద్విభూతీనాం సోఽనంత ఇతి గీయసే । 31

పారిజాతేఽంజసా లబ్ధే సారంగోఽన్యన్న సేవతే ।
త్వదంఘ్రిములమాసాద్య సాక్షాత్కిం కిం వృణీమహి । 32

యావత్తే మాయయా స్పృష్టా భ్రమామ ఇహ కర్మభిః ।
తావద్భవత్ప్రసంగానాం సంగః స్యాన్నో భవే భవే । 33

తులయామ లవేనాపి న స్వర్గం నాపునర్భవమ్ ।
భగవత్సంగిసంగస్య మర్త్యానాం కిముతాశిషః । 34

యత్రేడ్యంతే కథా మృష్టాస్తృష్టాయాః ప్రశమో యతః ।
నిర్వైరం యత్ర భూతేషు నోద్వేగో యత్ర కశ్యప । 35

యత్ర నారాయణః సాక్షాద్భగవాన్ న్యాసినాం గతిః ।
సంస్తూయతే సత్కథాసు ముక్తసంగైః పునః పునః । 36

తేషాం విచరతాం పద్భ్యాం తీర్థానాం పావనేచ్ఛయా ।
భీతస్య కిం న రోచేత తావకానాం సమాగమః । 37

వయం తు సాక్షాద్భగవన్ భవస్య
ప్రియస్య సఖ్యుః క్షణసంగమేన ।
సుదుశ్చికిత్సస్య భవస్య మృత్యోః
భిషక్తమం త్వాద్య గతిం గతాః స్మః । 38

యన్నః స్వధీతం గురవః ప్రసాదితాః
విప్రాశ్చ వృద్ధాశ్చ సదాసువృత్త్యా ।
ఆర్యా నతాః సుహృదో భ్రాతరశ్చ
సర్వాణి భూతాన్యనసూయయైవ । 39

యన్నః సుతప్తం తప ఏతదీశ
నిరంధసాం కాలమదభ్రమప్పు ।
సర్వం తదేతత్పురుషస్య భూమ్నో
వృణీమహే తే పరితోషణాయ । 40

మనుః స్వయంభూర్భగవాన్ భవశ్చ
 యేఽన్యే తపోజ్ఞానవిశుద్ధసత్త్వాః ।
 అదృష్టపారా అపి యన్మహిమ్నుః
 స్తువంత్యథో త్వాత్మసమం గృణీమః । 41

నమస్సమాయ శుద్ధాయ పురుషాయ పరాయ చ ।
 వాసుదేవాయ సత్త్వాయ తుభ్యం భగవతే నమః । 42

మైత్రేయ ఉవాచ
 ఇతి ప్రచేతోభిరభిష్టుతో హరిః
 ప్రీతస్తథేత్యాహ శరణ్యవత్సలః ।
 అనిచ్ఛతాం యానమత్పస్త చక్షుషాం
 యయౌ స్వధామానపవర్గవీర్యః । 43

అథ నిర్యాయ సలిలాత్ ప్రచేతస ఉదన్వతః ।
 వీక్ష్యాకుప్యన్ ద్రుమైశ్చన్నాం గాం గాం రోద్దుమివోచ్ఛ్రితైః । 44

తతోఽగ్నిమారుతౌ రాజన్నముంచన్ముఖతో రుషా ।
 మహీం నిర్వీరుధం కర్తుం సంవర్తక ఇవాత్యయే । 45

భస్మసాత్క్రియమాణాంస్తాన్ ద్రుమాన్ వీక్ష్య పితామహః ।
 ఆగతః శమయామాస పుత్రాన్ బర్హిష్మతో నయైః । 46

తత్రావశిష్యా యే వృక్షాః భీతా దుహితరం తదా ।
 ఉజ్జహ్రుస్తే ప్రచేతోభ్యః ఉపదిష్టాః స్వయంభువా । 47

తే చ బ్రహ్మణ ఆదేశాన్మారిషాముపయేమిరే ।
 యస్యాం మహదవజ్ఞానాదజన్యజనయోనిజః । 48

చాక్షుషే త్వంతరే ప్రాప్తే ప్రాక్పర్గే కాలవిద్రుతే ।
 యః ససర్జ ప్రజా ఇష్టాః స దక్షో దైవచోదితః । 49

యో జాయమానః సర్వేషాం తేజస్తేజస్వినాం రుచా ।
 స్వయోపాదత్త దాక్ష్యాచ్ఛ కర్మణాం దక్షమబ్రువన్ । 50

తం ప్రజాసర్గరక్షాయామనాదిరభిషిచ్య చ ।
 యుయోజ యుయుజేఽన్యాంశ్చ స వై సర్వప్రజాపతీన్ । 51

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే, త్రింశోఽధ్యాయః (30)

31 - అథ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః

మైత్రేయ ఉవాచ
 తత ఉత్పన్నవిజ్ఞానాః ఆశ్వధోక్షజభాషితమ్ ।
 స్మరంత ఆత్మజే భార్యాం విసృజ్య ప్రావ్రజన్ గృహాత్ । 1

దీక్షితా బ్రహ్మసత్రేణ సర్వభూతాత్మమేధసా ।
 ప్రతీచ్యాం దిశి వేలాయాం సిద్ధోఽభూద్యత్ర జాజలిః । 2

తాన్ నిర్జితప్రాణమనోవచోదృశో
 జితాసనాన్ శాంతసమానవిగ్రహాన్ ।
 పరేఽమలే బ్రహ్మణి యోజితాత్మనః
 సురాసురేడ్యో దదృశే స్మ నారదః । 3

తమాగతం త ఉత్తాయ ప్రణిపత్యాభినంద్య చ ।
 పూజయిత్వా యథాదేశం సుఖాసీనమథాబ్రువన్ । 4

ప్రచేతస ఊచుః
 స్వాగతం తే సురర్షేఽద్య దిష్ట్యా నో దర్శనం గతః ।
 తవ చంక్రమణం బ్రహ్మన్నభయాయ యథా రవేః । 5

యదాదిష్టం భగవతా శివేనాథోక్షజేన చ ।
 తద్భహిషు ప్రసక్తానాం ప్రాయశః క్షపితం ప్రభో । 6

తన్నః ప్రద్యోతయాధ్యాత్మజ్ఞానం తత్త్వార్థదర్శనమ్ ।
 యేనాంజసా తరిష్యామో దుస్తరం భవసాగరమ్ । 7

మైత్రేయ ఉవాచ
 ఇతి ప్రచేతసాం పృష్టో భగవాన్ నారదో మునిః ।
 భగవత్యుత్తమశ్లోక ఆవిష్టాత్మాబ్రవీన్నపాన్ । 8

నారద ఉవాచ

తజ్జన్మ తాని కర్మాణి తదాయుస్తన్మనో వచః |
స్వణాం యేనేహ విశ్వాత్మా సేవ్యతే హరిరీశ్వరః | 9

కిం జన్మభిస్త్రిభిర్వేహ శాక్లసావిత్రయాజ్ఞకైః |
కర్మభిర్వా త్రయూప్తాకైః పుంసోఽపి విబుధాయుషా | 10

శ్రుతేన తపసా వా కిం వచోభిశ్చిత్తవృత్తిభిః |
బుద్ధ్యా వా కిం నిపుణయా బలేనేంద్రియరాధసా | 11

కిం వా యోగేన సాంఖ్యేన న్యాసస్వాధ్యాయయోరపి |
కిం వా శ్రేయోభిరవ్యైశ్చ న యత్రాత్మప్రదో హరిః | 12

శ్రేయసామపి సర్వేషామాత్మా హ్యవధిరర్కతః |
సర్వేషామపి భూతానాం హరిరాత్మాఽఽ త్మదః ప్రియః | 13

యథా తరోరూపనిషేచనేన
తృప్యంతి తల్ స్కంధభుజోపశాఖాః |
ప్రాణోపహారాచ్చ యథేంద్రియాణాం
తథైవ సర్వార్తణమచ్యుతేజ్యా | 14

యథైవ సూర్యాత్ప్రభవంతి వారః
పునశ్చ తస్మిన్ ప్రవిశంతి కాలే |
భూతాని భూమౌ స్థిరజంగమాని
తథా హరావేవ గుణప్రవాహాః | 15

ఏతత్పదం తజ్జగదాత్మనః పరం
సకృద్విభాతం సవితుర్యథా ప్రభా |
యథాఽసవో జాగ్రతి సుప్తశక్తయో
ద్రవ్యక్రియాజ్ఞానభిదాభ్రమాత్యయః | 16

యథా నభస్యభ్రతమః ప్రకాశా
భవంతి భూషా న భవంత్యనుక్రమాత్ |

వీచం పరే బ్రహ్మణి శక్తయస్త్యమూ
రజస్తమస్పర్త్యమితి ప్రవాహాః | 17

తేనైకమాత్మానమశేష దేహినామ్
కాలం ప్రధానం పురుషం పరేశమ్ |
స్వతేజసా ధ్వస్తగుణప్రవాహమ్
ఆత్మైకభావేన భజధ్వమద్దా | 18

దయయా సర్వభూతేషు సంతుష్ట్యా యేన కేన వా |
సర్వేంద్రియోపశాంత్యా చ తుష్యత్యాశు జనార్దనః | 19

అపహతసకలైషణామలాత్మని
అవిరతమేధితభావనోపహూతః |
నిజజనవశగత్వమాత్మనోఽయన్
న సరతి ఛిద్రవదక్షరః సతాం హి | 20

న భజతి కుమనీషిణాం స ఇజ్యామ్
హరిరథనాత్మధనప్రియో రసజ్ఞః |
శ్రుతధనకులకర్మణాం మదైర్వే
విదధతి పాపమకించనేషు సత్పు | 21

శ్రీయమనుచరతీం తదర్థినశ్చ
ద్విపదపతీన్ విబుధాంశ్చ యల్ స్వపూర్ణః |
న భజతి నిజభృత్యవర్గతంత్రః
కథమముముద్విస్యజేత్పుమాన్ కృతజ్ఞః | 22

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి ప్రచేతసో రాజన్నన్యాశ్చ భగవత్కథాః |
శ్రావయిత్వా బ్రహ్మలోకం యయౌ స్వాయంభువో మునిః | 23

తేఽపి తన్ముఖనిర్యాతం యశో లోకమలాపహమ్ |
హరేర్నిశమ్య తత్పాదం ధ్యాయంతస్తద్గతిం యయుః | 24

వీతత్తేఽభిహితం క్షత్తర్యన్మాం త్వం పరిపృష్టవాన్ ।
ప్రచేతసాం నారదస్య సంవాదం హరికీర్తనమ్ । 25

శ్రీ శుక ఉవాచ

య యేష ఉత్తానపదో మానవస్యానువర్ణితః ।
వంశః ప్రియవ్రతస్యాపి నిబోధ నృపనత్తమ । 26

యో నారదాదాత్మవిద్యామథిగమ్య పునర్మహీమ్ ।
భుక్త్వా విభజ్య పుత్రేభ్య ఐశ్వరం సమగాత్పదమ్ । 27

ఇమాం తు కౌషాఠవిణోపవర్ణితాం
క్షత్తా నిశమ్యాజితవాదసత్కథామ్ ।

ప్రవృద్ధభావోఽశ్రుకలాకులో మునేః
దధార మూర్ధ్నా చరణం హృదా హరేః । 28

విదుర ఉవాచ

సోఽయమద్య మహాయోగిన్ భవతా కరుణాత్మనా ।
దర్శితస్తమసః పాఠో యత్రాకించనగో హరిః । 29

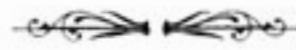
శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇత్యానమ్య తమామంత్ర్య విదురో గజసాహ్వయమ్ ।
స్యానాం దిదృక్షుః ప్రయయౌ జ్ఞాతీనాం నిర్వృతాశయః । 30

వీతద్యః శృణుయాద్రాజన్ రాజ్ఞాం హర్యర్చితాత్మనామ్ ।
ఆయుర్దనం యశః స్వస్తిగతిమైశ్వర్యమాఘ్నయాత్ । 31

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే వైయాసిక్యాం అష్టాదశసహస్రికాయాం పారమహంస్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే
ప్రచేత ఉపాఖ్యానం నామ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః (31)

ఇతి చతుర్థ స్కంధః

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణమ్

పంచమ స్కంధః

1 - అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

రాజోవాచ

ప్రియవ్రతో భాగవత అత్మారామః కథం మునే ।
 గృహేఽ రమత యన్మూలః కర్మబంధః పరాభవః । 1

న నూనం ముక్త సంగానాం తాదృశానాం ద్విజర్తభ ।
 గృహేష్వభినివేశోఽ యం పుంసాం భవితుమర్హతి । 2

మహతాం ఐలు విప్రర్షే ఉత్తమశ్లోకపాదయోః ।
 ఛాయానిర్వృతచిత్తానాం న కుంటుంటే స్తుహోమతిః । 3

సంశయోఽ యం మహాన్ బ్రహ్మన్ దారాగారసుతాదిషు ।
 సత్తస్య యత్ప్రీతిరభూత్కృష్ణే చ మతిరచ్యుతా । 4

శ్రీ శుక ఉవాచ

బాధముక్తం భగవత ఉత్తమశ్లోకస్య
 శ్రీమచ్ఛ్రీమదాదివిందమకరందరసే ఆవేశిత
 చేతసో భాగవతపరమహంసదయితకథాం
 కించిదంతరాయవిహతాం స్వాం శివతమాం
 పదవీం న ప్రాయేణ హిన్వంతి । 5

యర్హి వావ హ రాజన్ స రాజపుత్రః ప్రియవ్రతః
 పరమ భాగవతో నారదస్య చరణోపసేవయాంజసా
 వగతపరమార్థసతత్వో బ్రహ్మసత్రేణ
 దీక్షిష్యమాణోఽ వనితలపతిపాలనాయామ్నాతప్రవర
 గుణగణైకాంతభాజనతయా స్వపిత్రోపామంత్రితో
 భగవతి వాసుదేవే వీవావ్యవధానసమాధియోగేన
 సమావేశితసకల కారకక్రియాకలాపో నైవాభ్యసంద
 ద్యద్యపి తదప్రత్యామ్నాతవ్యం తదధికరణ
 ఆత్మనోఽ న్యస్మాదసలోఽ పి పరాభవమన్వీక్షమాణః । 6

అథ హ భగవానాదిదేవ వీతస్య గుణవిసర్గస్య
 పరిబృంహణానుధ్యానవ్యవసిత సకలజగదభిప్రాయ
 ఆత్మయోనిరభిలనిగమనిజగణపరివేష్టితః స్వభవనాద్
 అవతతార । 7

స తత్ర తత్ర గగనతల ఉడుపతిరివ విమానావలి
 భిరనుపథమమరపరివృత్తైరభిపూజ్యమానః పథి
 పథి చ వరూథశః సిద్ధగంధర్వసాధ్యచారణ
 మునిగణైరుపగీయమానో గంధమాదన ద్రోణీ
 మవభాసయన్బుపససర్ప । 8

తత్ర హ వా వీనం దేవర్షిర్లంసయానేన
 పితరం భగవంతం హిరణ్యగర్భముపలభమానః
 సహస్రైవోత్తార్యార్షణేన సహ పితాపుత్రాభ్యామ్
 అవహితాంజలిరుపతస్థే । 9

భగవానపి భారత తడుపనీతార్షణఃసూక్తవాక్యేన
 అతితరాముదిత గుణగణావతారః సుజయః
 ప్రియవ్రతమాదిపురుషస్తం సదయహసావలోకః
 ఇతి హోవాచ । 10

శ్రీభగవానువాచ

నిబోధ తాతేదమ్ ఋతం బ్రవీమి
 మాసూయితుం దేవమర్హస్యప్రమేయమ్ ।
 వయం భవస్తే తత విష మహర్షిః
 వహామ సర్వే వివశా యస్య దిష్టమ్ । 11

న తస్య కశ్చిత్తపసా విద్యయా వా
 న యోగవీర్యేణ మనీషయా వా ।

నైవార్థధర్మైః పరతః స్వతో వా
కృతం విహంతుం తనుభృద్విభూయాత్ | 12

భవాయ నాశాయ చ కర్మ కర్తుం
శోకాయ మోహాయ సదా భయాయ |
సుఖాయ దుఃఖాయ చ దేహయోగమ్
అవ్యక్తదిష్టం జనతాంగ ధత్తే | 13

యద్వాచి తంత్యాం గుణకర్మదామభిః
సుదుస్తరైర్వత్స వయం సుయోజితాః |
సర్వే వహామో బలిమీశ్వరాయ
ప్రోతా నసీవ ద్విపదే చతుష్పదః | 14

ఈశాభిసృష్టం హ్యవరుంధ్రహేఽంగ
దుఃఖం సుఖం వా గుణకర్మసంగాత్ |
ఆస్థాయ తత్తద్యదయుజ్ఞు నాథః
చక్షుష్మతాంధా ఇవ నీయమానాః | 15

ముక్తోఽపి తావద్భిభృయాత్స్వదేహమ్
ఆరబ్ధమశ్నన్నభిమానశూన్యః |
యథానుభూతం ప్రతియాతనిద్రః
కిం త్వన్యదేహోయ గుణాన్న వృంక్తే | 16

భయం ప్రమత్తస్య వనేష్వపి స్యాద్
యతః స ఆస్తే సహషట్సుపత్నః |
జితేంద్రియస్యాత్మరతేర్బుధస్య
గృహేశ్రమః కిం సు కరోత్యవద్యమ్ | 17

యః షట్సుపత్నాన్ విజిగీషమాణో
గృహేషు నిర్విశ్య యతేత పూర్వమ్ |
అత్యేతి దుర్గాశ్రిత ఊర్జితారీన్
క్షీణేషు కామం విచరేద్విపశ్చిత్ | 18

త్వం త్వబ్జనాభాంఘ్రి సరోజకోశ-
దుర్గాశ్రితో నిర్జితషట్సుపత్నః |
భుజ్జ్యేహ భోగాన్ పురుషోతిదిష్టాన్
విముక్తసంగః ప్రకృతిం భజస్య | 19

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇతి సమభిహితో మహాభాగవతో
భగవతస్త్రిభువనగురోరనుశాసనమాత్మనో
లఘుతయావనతశిరోధరో బాధమితి
సబహుమానమువాహ | 20

భగవానపి మనునా యథావదుప
కల్పితాపచితిః ప్రియవ్రతనారదయోరవిషమమభి
సమీక్షమాణయోరాత్మసమవస్థానమవాజ్మనసం
క్షయమవ్యవహృతం ప్రవర్తయన్నగమత్ | 21

మనురపి పరేణైవం ప్రతిసంధితమనోరథః
నురర్షివరానుమతేనాత్మజమఖిలధ రామండల
స్థితిగుప్తయే ఆస్థాప్య స్వయమతివిషమవిషయ
విషజలాశయాశాయా ఉపరరామ | 22

ఇతి హ వావ స జగతీపతిరీశ్వరేచ్ఛయా
అధినివేశితకర్మాధికారోఽఖిలజగద్బంధధ్వంసన-
పరానుభావస్య భగవత ఆదిపురుషస్యాంఘ్రి-
యుగళానవరత ధ్యానానుభావేన పరిరంధిత-
కషాయాశయోఽవదాతోఽపి మానవర్తనో
మహతాం మహీతలమనుశశాస | 23

అథ చ దుహితరం ప్రజాపతేర్విశ్వకర్మణ ఉపయేమే
బర్హిష్మతీం నామ తస్యాము హ వావ ఆత్మజానాత్మ-
సమానగుణశీలకర్మరూపవీర్యోదారాన్ దశ
భావయామృభూవ కన్యాం చ యవీయసీముర్జస్వతీం
నామ | 24

ఆగ్నిధ్రేధ్మజిహ్వాయజ్జబాహుమహావీరహిరణ్య-
రేతో ఘృతప్యష్టసవన మేధాతిథి వీతిహోత్రకవయ
ఇతి సర్వ వీవాగ్నినామానః | 25

వీతేషాం కవిర్మహావీరః సవన ఇతి త్రయః
ఆసన్నార్జ్యరేతసః త ఆత్మవిద్యాయామర్చభావాత్
ఆరభ్య కృతపరిచయాః పారమహంస్యమేవ
ఆశ్రమమభజన్ | 26

తస్మిన్ను హ వా ఉపశమశీలాః పరమర్షయః
 సకలజీవ నికాయావాసస్య భగవతో వాసుదేవస్య
 భీతానాం శరణభూతస్య శ్రీమచ్ఛరణారవిందే
 ఆదిరతస్మరణావిగళిత పరమభక్తి యోగానుభావేన
 పరిభావితాంతర్మదయాధిగతే భగవతి సర్వేషామ్
 భూతానామాత్మభూతే ప్రత్యగాత్మన్యేవాత్మనస్తాదాత్మ్యమ్
 ఆవిశేషణ సమీయుః | 27

అన్యస్యామపి జాయాయాం తయః పుత్రా ఆసన్
 ఉత్తమస్తామసో రైవత ఇతి మన్యంతరాధిపతయః | 28

వీవముపశమాయనేషు స్వతనయేష్వధ
 జగతీపతిర్జగతీమర్బుదాన్యేకాదశ పరివత్సరాణామ్
 అవ్యాహతాభిలపురుషకారసార సమ్భుతదోర్జండయుగళా-
 షీడితమౌర్వీగుణ స్తనితవిరమితధర్మప్రతిపక్షో
 బర్హిష్మత్యాశ్చానుదినమేధమానప్రమోద -
 ప్రసరణయౌషిణ్యవ్రీడా ప్రముషితహాసావలోక
 - రుచిరక్ష్యేళ్యాదిభిః పరాభూయమానవివేక ఇవ
 అనవబుధ్యమాన ఇవ మహామనా బుభుజే | 29

యావదవభాసయతి సురగిరిమనుపతిక్రామన్
 భగవానాదిత్యో వసుధాతలమర్చేనైవ ప్రతపత్యర్దేన
 అవచ్ఛాదయతి తదా హి భగవదుపాసనోప -
 చితాతిపురుషప్రభావస్తదనభినందన్ సమజవేన రథేన
 జ్యోతిర్మయేన రజనీమపి దినం కరిష్యామితి సప్త
 కృత్వ స్తరణీమనుపర్యక్రామద్వితీయ ఇవ పతంగః | 30

యే వా ఉహ తద్రథచరణనేమికృత
 పరిభాలాస్తే సప్త సింధవ ఆసన్ యత వీవ కృతాః
 సప్త భువో ద్వీపాః | 31

జమ్బు వృక్ష శాల్యలి కుశ క్రౌచ్చి శాకపుష్పరసంజ్ఞాః
 తేషాం పరిమాణం పూర్వస్మాత్పూర్వస్మాదుత్తర
 ఉత్తరో యథాసంఖ్యం ద్విగుణమానేన బహిః
 నమంతతః ఉపక్లుప్తాః | 32

శ్లోకం ఇక్షురసోపసురోదః, ఘృతోదః, క్షీరోదః, దధిమండోద
 ఖద్దోదాః సప్త జలధయః సప్తద్వీపపరిభా

ఇవాభ్యంతరద్వీప సమానా వీకైకశ్యేన యథానుపూర్వం
 సప్తస్వపి బహిర్ద్వీపేషు పృథక్పరిత ఉపకల్పితాః
 తేషు జంబూదిషు బర్హిష్మతీపతిరనువృతాన్
 అత్మజానాగ్నిధ్రేధ్యజిహ్వా యజ్ఞబాహు హిరణ్యరేతో
 భృతపృష్ఠ మేధాతిథివీతిహోత్ర సంజ్ఞాన్
 యథాసంఖ్యేనైకైకస్మిన్నేకమేవాధిపతిం విదధే | 33

దుహితరం చోర్జస్వతీం నామోశనసే
 ప్రాయచ్ఛద్యస్యామాసీద్దేవయానీ నామ కావ్యసుతా | 34

నైవం విధః పురుషకార ఉరుక్రమస్య
 పుంసాం తదంఘ్రి రజసా జితషడ్గుణానామ్ |
 చిత్రం విదూరవిగతః సకృదాదదీత
 యన్నామధేయమధునా స జహోతి బంధమ్ | 35

స వీవముపరిమితబలపరాక్రమ ఏకదా తు దేవర్షి -
 చరణానుశయనానుపతిత గుణవిసర్గ సంసర్గేణ
 అనిర్వృతమివాత్మానం మన్యమాన అత్మనిర్వేద
 ఇదమాహ | 36

అహో అసాధ్యనుష్ఠితం యదభినివేశితో
 అహమింద్రియైరవిద్యారచిత విషమవిషయాంధకూపే
 తదలమలమముష్యా వనితాయా వినోదమృగం
 మాం థిగ్ధిగితి గర్తయాంచకార | 37

పరదేవతాప్రసాదాధిగతాత్మ ప్రత్యవమర్శేనానుప్రవృత్తేభ్యః
 పుత్రేభ్య ఇమాం యథాదాయం విభజ్య
 భుక్తభోగాం చ మహిషీం మృతకమివ సహమహా
 విభూతిమపహాయ స్వయం నిహిత నిర్వేదో
 హృది గృహీతహతి విహారానుభావో భగవతో
 నారదస్య పదవిం పునలేవాసుససార. | 38

తస్య హ వా వీతే శ్లోకాః
 ప్రియవ్రతకృతం కర్మ కో ను కుర్యాద్వినేశ్వరమ్ |
 యో నేమినిమ్నైరకరోచ్ఛాయాం ఘ్నన్ సప్త వారిధీన్ | 39

భూసంస్థానం కృతం యేన సరిద్ధిరివనాదిభిః |
 సీమా చ భూతనిర్వృత్త్యై ద్వీపే ద్వీపే విభాగశః | 40

భౌమం దివ్యం మానుషం చ మహిత్యం కర్మయోగజమ్ |
 యశ్చక్రే నిరయౌపమ్యం పురుషోనుజనప్రియః | 41

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే ప్రథమోఽధ్యాయః

2 - అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఏవం పితరి సంప్రవృత్తే తదనుశాసనే వర్తమాన
 ఆగ్నిధో జమ్బూద్వీపాకసః ప్రజా ఔరసవద్దర్మావేక్షమాణః
 పర్యగోపాయత్ | 1

స చ కదాచిత్ పితృలోకకామః సురవరవనితా
 క్రీడాచల ద్రోణ్యాం భగవంతం విశ్వసృజాం
 పతిమాభృత పరిచర్యోపకరణ అత్తైకాగ్ర్యేణ
 తపస్వీ ఆరాధయాంబభూవ | 2

తదుపలభ్య భగవానాదిపురుషః సదసి
 గాయంతీం పూర్వచిత్తిం నామాప్పరసం
 అభియాపంసామాస | 3

సా చ తదాశ్రమోపవనమతిరమణీయం
 వివిధనిబిడవిటపివిటపనికర సంశ్లిష్టపురట
 లతారూఢస్తలవిహంగమమిథునైః
 ప్రోచ్యమానశ్రుతిభిఃప్రతిబోధ్యమానసలిలకుక్కుట
 కారండవ కలహంసాదిభిర్విచిత్రముపకూజితామల
 జలాశయ కమలాకరముపబభ్రామ | 4

తస్యాః సులలితగమన పదవిన్యాస గతివిలాసాయా
 శ్చానుపదం ఖణఖణాయమానరుచిర
 చరణాభరణస్వనముపాకర్ణ్య నరదేవకుమారః
 సమాధియోగేనామీలితనయననలినము కుళ
 యుగలమీషద్వికచయ్య వ్యచష్ట | 5

తామేవావిదూరే మధుకరీమివ సుమనసః
 ఉపజిఘంతీం దివిజమనుజ మనోనయనాహ్లాదదుఘైర్గతి
 విహారవ్రీడావినయావలోక సుస్వరాక్షరావయవైః
 మనసి నృణాం కుసుమాయుధస్య విదధతీం వివరం
 నిజముఖవిగలితామృతానవన హాన భాషణావోద-
 మదాంధ మధుకరనికరోపరోధేన ద్రుతపద
 విన్యాసేన వల్గుస్పందన స్తనకలశకబరభారరశనాం
 దేవీం తదవలోకనేన వివృతావసరస్య భగవతో
 మకరధ్వజస్య వశముపనీతో జడవదితి హోవాచ | 6

కా త్వం చిక్తిర్వసి చ కిం మునివర్య శైలే
 మాయాసి కాపి భగవత్పరదేవతాయాః |
 విజ్యే బిభర్షి ధనుషీ సుహృదాత్మనోఽర్థే
 కిం వా మృగాన్ మృగయసే విపినే ప్రమత్తాన్ | 7

బాణావిమౌ భగవతః శతపత్రపత్రౌ
 శాంతావపుంఖరుచిరావతితిగ్మదంతౌ |
 కస్మై యుయుంక్షసి వనే విచరన్న విద్రుః
 క్షేమాయ నో జడధియాం తవ విక్రమోఽస్తు | 8

శిష్యా ఇమే భగవతః పరితః పతంతి
 గాయంతి సామ సరహస్యమజస్రమీశమ్ |
 యుష్మచ్ఛిఖా విలులితాః సుమనోఽభివృష్టిః
 సర్వే భజంత్యప్సిగణా ఇవ వేదశాఖాః | 9

వాచం పరం చరణపంజరతిత్తిరీణాం
 బ్రహ్మన్నరూపముఖరాం శృణవామ తుభ్యమ్ |
 లబ్ధా కదంబరుచిరంకవిటంకబింబే
 యస్యామలాతపరిధిః క్వ చ నల్కలం తే | 10

కిం సంభృతం రుచిరయోర్ద్విజ శృంగయోస్తే
 మధ్యే కృశో వహసి యత్ర దృశిః శ్రీతా మే ।
 పంకోఽ రుణః సురభిరాత్మవిషాణ రఃదృగ్
 యేనాశ్రమం సుభగ మే సురభికరోషి । 11

లోకం ప్రదర్శయ సుహృత్తమ తావకం మే
 యత్రత్య ఇత్తమురసావయవావపూర్వై ।
 ఆస్మద్విధస్య మన ఉన్నయనౌ బిభర్తి
 బహ్వాద్భృతం సరసరాససుధాది వక్త్రే । 12

కా వాఽ త్మవృత్తిరదనాద్దవిరంగ వాతి
 విష్ణోః కలాస్య నిమిషోన్మకరౌ చ కర్ణౌ ।
 ఉద్విగ్మమీనయుగళం ద్విజపక్ష్యై శోచిః
 ఆసన్న భృంగనికరం సర ఇన్ముఖం తే । 13

యోఽ సౌ త్వయా కరసలోజహతః పతంగో
 దిక్షు భ్రమన్ భ్రమత విజయతేఽ క్షిణీ మే ।
 ముక్తం స తే స్మరసి వక్రజటావరూథం
 కష్టోఽ నిలో హరతి లంపట విష నీవీమ్ । 14

రూపం తపోధన తపశ్చరతాం తపోఘ్నం
 హ్యేతత్తు కేన తపసా భవతోపలబ్ధమ్ ।
 చక్షుం తపోఽ ర్కసి మయా సహ మిత్ర మహ్యం
 కిం వా ప్రసీదతి స వై భవభావనో మే । 15

న త్వాం త్యజామి దయితం ద్విజ దేవదత్తం
 యస్మిన్ మనో దృగపి నో న వియాతి అగ్గమ్ ।
 మాం చారు శృంగ్యర్హసి నేతుమనువ్రతం తే
 చిత్తం యతః ప్రతిసరంతు శివాః సచివ్యః । 16

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇతి అలనానునయాతివిశారదో గ్రామ్యవైదగ్యయా
 పరిభాషయా తాం విబుధవధూం విబుధమతిరధి-
 సభాజయామాస । 17

సా చ తతస్తస్య వీరయాథపలేర్చుద్ది-
 శీలరూప విద్యా వయః శ్రీయోదాల్వేణ సరాక్షిప్త-
 మనాస్తేన సహాయుతాయుత పరివత్సలోపలక్షణం
 కాలం జంబూద్వీపపతినా భౌముస్వర్ల భోగాన్
 బుభుజే । 18

తస్యాము హ వా ఆత్మజాన్ స రాజవరః
 ఆగ్నిధ్రో నాభికింపురుషహరివర్షేలావృతరమ్యక
 హిరణ్మయకురు భద్రాశ్వ కేతుమాలసంజ్ఞాన్
 నవ పుత్రానజనయత్ । 19

సా సూర్వాథ సుతాన్నవాసువత్సరం గృహే
 వివాపహాయ పూర్వచిత్తిర్యాయ వివాజం
 దేవముపతస్థే । 20

ఆగ్నిధ్రసుతాస్తే మారురసుగ్రహవౌత్పత్తికేనైవ
 సంహననబలోపేలాః పిత్రా విభక్తా ఆత్మతుల్యనామాని
 యథాభాగం జంబూద్వీపవర్షాణి బుభుజః । 21

ఆగ్నిధ్రో రాజా ఆత్మప్తః కామానాం అప్పరసి
 మేవానుదినమధిమన్యమానస్తస్యాః సలోకలాం
 శ్రుతిభిరవారుంధ యత్ర పితరో మాదయంతే । 22

సమ్మరేతే పితరి నవభ్రాతరో మేరుదుహిత్యార్మేరు-
 దేవీం ప్రతిరూపాముగ్రదంష్ట్రీం లలాం రమ్యాం
 శ్యామాం నారీం భద్రాం దేవవీతి మితి సంజ్ఞాః
 నవోదవహన్ । 23

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారమహాంస్యం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, ద్వితీయోఽఽధ్యాయః

3 - అథ తృతీయోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

నాభిరపత్యకామోఽప్రజయా మేరుచేవ్యా
భగవంతం యజ్ఞపురుషం అవహితాత్మాఽయజత | 1

తస్య హ వాప శ్రద్ధయా విశుద్ధభావేన యజతః
ప్రవర్ణేషు ప్రచరన్తు ద్రవ్యదేశ కాల మంతర్షిగక్షిణా-
విధాన యోగోపపత్త్యా దురధిగమోఽపి భగవాన్
భాగవతవాత్సల్యతయా సుప్రతీక ఆత్మానమపరాజితం
నిజజనాభిప్రేతార్థవిధిత్వయా గృహీతహృదయో
హృదయంగమం మనోసయనానందనావయవాభి-
రామమావిశ్చకార | 2

అథ హ తమావిష్కృత భుజయుగళద్వయం
హిరగ్మయం పురుషవిశేషం కపిశకౌశేయాంబర
ధరమ్ ఉరసి విలసచ్ఛ్రీవత్పలలామం దరవరవనరుహ
వనమాలా అచూరీ అమ్మతమణిగదాభిః ఉపలక్షితం
స్ఫుటకెరగ ప్రవరముకుట కుండల-
కటకకటిసూ త్రహారకేయూరనూపురాద్యంగ భూషణ-
విభూషితం ఋత్విక్వదస్యగృహపతయోఽధనాః
ఇవోత్తమధనముపలభ్య సబహుమానం
అర్చణేనావనతశీర్షాణ ఉపతస్మః | 3

ఋత్విజ డోమః

అర్చసి ముహురర్చత్తమార్చణమస్మాకమనుపథానాం
నమో నమ ఇత్యేతావత్పదుపశిక్షితం కోఽర్చతి
పుమాన్ ప్రకృతిగుణవ్యతికరమతిరనీశ ఈశ్వరస్య
పరస్య ప్రకృతిపురుషయోరర్చాక్షనాభిర్నామరూపాకృతిభీ
రూపనిరూపణమ్ | 4

సకలజననివాయవృజిననిరసన శివతమ ప్రవర
గుణగణైక దేశకథనాదృతే | 5

పరిజనాసురాగవిరచితశబలసంశబ్దసలిల సితకిసలయ-
తులసికా దూర్వ్యాంకురైరపి సంభృతయా సపత్యయా
కిల పరమ పరితుష్యసి | 6

అథానయాపి స భవత ఇజ్యయోరుభారభరయా
సముచితమర్చమిహోపలభామహే | 7

అత్యని దీవానుసవనమంజసాఽవ్యతిరేకేణ బోధాయమావాశేష
పురుషార్చ స్వరూపస్య కింతు నాథాశిషః
ఆశాసానానామేతదభిసంరాధనమాత్రం భవితుమర్చతి | 8

తద్యథా బాలితానాం స్వయమాత్మనః శ్రేయః
పరమవిదుషాం పరమపరమపురుష ప్రకర్త కరుణయా
స్వమహిమానం చాపవర్ణాభ్యముపకల్పయిష్యన్
స్వయం నాపచితః ఏవేతరవదిహోపలక్షితః | 9

అథాయమేవ వలో హ్యర్చత్తమ యర్తి బర్తిషి
రాజర్షేర్చరదర్చభో భవాన్ నిజపురుషేక్షణవిషయ ఆసీత్ | 10

అనంగనిశితజ్ఞానానలవిధూతాశేషమలానాం
భవత్స్వభావానామూర్తారామాణాం మునీనామనవరత
పరిగుణితగుణగణ పరమమంగళాయన
గుణగణకథనోఽపి | 11

అథ కథంచిత్ స్థలనక్షత్రతనజ్యంభణదురవస్థావాదిషు
వివతానాం నః స్మరణాయ జ్వరమరణదశాయామపి
సకలకశ్యల నిరసనాని తవ గుణకృత నామధేయాని
వచనగోచరాణి భవంతు | 12

కిం చాయం రాజర్చిరపత్యకామః ప్రజాం
భవాదృశీమాశాసాన ఈశ్వరమాశిషాం స్వర్ణాపవరయోరపి
భవంతముపధావతి ప్రజాయామర్తప్రత్యయో
ధనదమివాధనః ఫలీకరణమ్ | 13

కో వా ఇహ లేఽపరాజితోఽపరాజితయా
మాయయానవసిత పదవ్యానావృతమతిర్విషయ-
విషరయానావృత ప్రకృతిరనుపాసిత మహాచ్ఛరణః | 14

యదుహ వాప తవ పునరదభ్రకర్తరిహ
సమాహూతస్త్రార్థధియోం మందానాం నస్తద్యదేవహేళనం
దేవదేవార్చసి సామ్యేన సర్వాన్ ప్రతివోభుమవిదుషామ్ | 15

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇతి నిగదేనాభిష్టాయమానో భగవాననిమిషర్షభో
పర్షరాభివాదిలాభిపందితచరణః సదయమిదమాహ | 16

శ్రీ భగవానువాచ

అహో బలాహమ్మషయో భవద్భిరవితభగీర్షిర్వరం
అనులభమభియాచితో యదముష్యాత్మజో మయా
సద్భ్రో భూయాదితి మమాహమేవాభిరూపః
కైవల్యాల్ అథాఽపి బ్రహ్మవాదో న మృషో
భవతుమర్తతి మమైవ హి ముఖం యద్విజ
దేవకులమ్ | 17

తతః ఆగ్నిధ్రీయేఽంశకలయావతరిష్యామ్యాత్మ
తుల్యమనుపలభమానః | 18

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇతి నిశామయంత్యా మేరుదేవ్యాః
పతిమభిధాయాంతర్తథే భగవాన్ | 19

బర్హిషీ తస్మిన్నేవ విష్ణుదత్త భగవాన్ వరమర్హిభిః
ప్రసాదితో నాభేః ప్రియచికిర్షయా తదవరోధాయనే
మేరుదేవ్యాం ధర్మాన్ దర్శయితుశామో వాతరశనానాం
శ్రమణానాం ఋషీణామూర్త్వమంధినాం శుక్లయా
తసువా అవతతార | 20

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పాఠమహంస్యాం సంహితాయాం సంవమస్కంధే తృతీయోఽధ్యాయః (3)

4 - అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

అథ హ తముత్తయైవాభివ్యజ్యమానభగవల్లక్షణం
సామ్యోపశమ వైరాగ్యైశ్వర్య మహావిభూతిభిరనుదినమ్
నీధమానానుభావం ప్రకృతయః ప్రజా బ్రాహ్మణాః
దేవతాశ్చావనితలసమవనాయాతితరాం జగ్గుధుః | 1

తస్య హ వా ఇత్తం వర్క్షణా వరీయసా బృహత్
శ్లోకేన చాజసా బలేన శ్రియా యశసా వీర్యశౌర్యాభ్యాం
చ పితా ఋషభ ఇతిదం నామ చకార | 2

తస్య హి ఇంద్రః స్పర్షమానో భగవాన్ వర్తే న
వవర్ష తదవధార్య భగవాన్పృషభదేవో యోగీశ్వరః
ప్రహస్యాత్మయోగమాయయా స్వవర్షమజనాభం
వామాభ్యవర్షత్ | 3

నాభిస్తు యథాభిలషితం సుప్రజస్త్యమవరుధ్యాతి-
ప్రమోదభరవిహ్యలో గద్గదాక్షరయా గిరా స్వైరం గృహీత
వరలోకసధర్మం భగవంతం పురాణ పురుషం
మాయావిలసితమతిర్వృత్స తాలేతి సానురాగ
ముపలాలయన్ పరాంనిర్వృతిముపగతః | 4

విదితానురాగమాపార ప్రకృతి జనపదో రాజా
వాధిరాత్మజం సమయసేతురక్షాయామభిషిచ్య

బ్రాహ్మణేషూపనిధాయ సహ మేరుదేవ్యా విశాలాయాం
ప్రసన్న నిపుణేన తపసా సమాధియోగేన
నరనారాయణాఖ్యం భగవంతం వాసుదేవ
ముపాసీనః కాలేన తన్మహిమానమవాప | 5

యస్య హ వా పాండవేయ శ్లోకాపుదాహారంతి-
కో ను తత్కర్మ రాజర్షేర్నాభేరన్వాచరేత్పుమాన్
అపత్యలామగాద్యస్య హతిః శుద్ధేన కర్మాణా | 6

బ్రహ్మణ్యోఽన్యః కులో నాభేర్విప్రా మంగళపూజితాః
యస్య బర్హిషీ యజ్ఞేశం దర్శయామాసురోజసా | 7

అథ హ భగవాన్పృషభదేవః స్వవర్షం కర్మక్షేత్రం
అనుమన్యమానః ప్రదర్శిత గురుకులవాసో
లబ్ధవర్షైర్గురుభిరనుజ్ఞాలో గృహమేధినాం ధర్మానను
శిక్షమాణో జయంత్యామింద్ర-
దత్తాయాముభయలక్షణం కర్మ సమామ్నాయామ్నాతం
అభియుంజన్నాత్మజానామాత్మ సమానానాం శతం
జనయామాస | 8

యేషాం ఖలు మహాయోగీ భరతో జ్యేష్ఠః శ్రేష్ఠగుణః
అసీద్యేనేదం వర్షం భారతమితి వ్యపదిశంతి | 9

తమను కుశావర్త ఇలావర్తో బ్రహ్మవర్తో
మలయః కేతుర్బద్రసేన ఇంద్రస్త్విగ్విదర్భః కీకట
ఇతి నవ నవతి ప్రధానాః | 10

కవిర్నరిరంతరిక్షః ప్రబుద్ధః పిప్పలాయనః |
అవిర్తోత్తోఽథ ద్రుమిశశ్చమనః కరభాజనః | 11

ఇతి భాగవత ధర్మదర్శనా నవ మహాభాగవతాః
తేషాం సుచరితం భగవన్మహిమోపబృంహితం
వసుదేవనారదసంవాదముపశమాయనం ఉపరిష్టాత్
వర్ణయిష్యామః | 12

యవీయాంస ఏకాశీతిర్జాయంతేయాః పితురాదేశకరా
మహాశాలీనా మహాశ్రోత్రియాః యజ్ఞశీలాః కర్మవిశుద్ధా
బ్రాహ్మణా బభూవుః | 13

భగవాన్పషభసంజ్ఞ ఆత్మతంత్రః స్వయం
నిత్యనివృత్తానర్థపరంపరః కేవలే ఆనందానుభవ
ఈశ్వర ఏవ విపరీతవత్కర్మాణ్యారభమాణః
కాలేనానుగతం ధర్మమాచరణేనోపశిక్షయన్మతద్విదాం
సమః ఉపశాంతో మైత్రః కారుణికో

ధర్మార్థయశఃప్రజానందామృతావరోధేన గృహీషు
లోకం నియమయత్ | 14

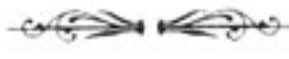
యద్యచ్ఛ్రీర్షణ్యాచరితం తత్తదనువర్తతే లోకః | 15
యద్యపి స్వవిదితం సకలధర్మం బ్రాహ్మం గుహ్యం
బ్రాహ్మణైర్గర్భిత మార్గేణ సామాదిభిరుపాయైర్జనతామను
శశాస | 16

ద్రవ్యదేశకాలవయశ్శుద్ధర్షిగ్వివిధోద్దేశోపచితైః
సర్వైరపి క్రతుభిర్యథోపదేశం శతకృత్వ ఇయాజ | 17

భగవతర్షభేణ పరిరక్ష్యమాణ ఏతస్మిన్ వర్షే న
కశ్చన పురుషో వాంఛత్యవిద్యమానమివాత్మనోఽన్య-
స్మాత్కథంచన కిమపి కర్త్తిచిదవేక్షతే భర్తర్యనుసవనం
విజృంభితస్నేహాతిశయమంతరేణ | 18

స కదాచిదటమానో భగవాన్పషభో బ్రహ్మవర్తగతో
బ్రహ్మర్షిప్రవరసభాయాం ప్రజానాం నిశామయంతీనామాత్మ
జాన్ అవహితాత్మనః ప్రశ్రయప్రణయభర
సుయంత్రితానప్యపశిక్షయన్నితి హోవాచ | 19

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, చతుర్థోఽధ్యాయః (4)

5 - అథ పంచమోఽధ్యాయః

ఋషభ ఉవాచ
నాయం దేహో దేహభాజాం నృలోకే
కష్టాన్ కామానర్లతే విద్భుజాం యే |
తపో దివ్యం పుత్రకా యేన సత్త్వం
శుభ్యేద్యస్మాద్బ్రహ్మసాఖ్యం త్వనంతమ్ | 1
మహాత్మేవాం ద్వారమాహుర్విముక్తేః
తమోద్వారం యోషితాం సంగి సంగమ్ |
మహాంతస్తే సమచిత్తాః ప్రశాంతాః
విమన్యవః సుహృదః సాధవో యే | 2
యే వా మయీశే కృతసౌహృదార్థాః
జనేషు దేహమృరవార్తికేషు |

గృహీషు జాయాత్మజరాతిమత్సు
న ప్రీతియుక్తా యావదర్థాశ్చ లోకే | 3
నూనం ప్రమత్తః కురుతే వికర్మ
యదింద్రియప్రీతయ ఆప్యణోతి |
న సాధు మన్యే యత ఆత్మనోఽయమ్
అసన్నపి క్లేశద ఆస దేహః | 4
పరాభవస్తావదబోధజాతో
యావన్న జిజ్ఞాసత ఆత్మతత్త్వమ్ |
యావత్క్రియాస్తావదిదం మనో వై
కర్మాత్మకం యేన శరీరబంధః | 5

వీవం మనః కర్మవశం ప్రయుంక్తే
 అవిద్యయాఽఽ త్మన్యుపథీయమానే ।
 ప్రీతిర్న యావన్మయి వాసుదేవే
 న ముచ్యతే దేహయోగేన తావత్ । 6

యదా న పశ్యత్యయథా గుణేహం
 స్వార్థే ప్రమత్తః నహసా విపశ్చిత్ ।
 గతస్మృతిర్విందతి తత్ర తాపాన్
 అసాద్య మైథున్యమగారమజ్ఞః । 7

పుంసః స్త్రియా మిథునీభావమేతం
 తయోర్మిథో హృదయగ్రంథిమాహుః ।
 అలో గృహక్షేత్రసుతాప్తవిత్తైః
 జనస్య మోహోఽ యమహం మమేతి । 8

యదా మనో హృదయగ్రంథిరస్య
 కర్మానుబద్ధో ద్రుఢ ఆశ్లథేత ।
 తదా జనః సంపతివర్తతేఽస్మాత్
 ముత్తః పరం యాత్యతిహాయ హేతుమ్ । 9

హంసే గురౌ మయి భక్త్యానువృత్త్యా
 వితృష్ణయా ద్వంద్వతితిక్షయా చ ।
 సర్వత్ర జంఠోర్వ్యసనావగత్వా
 జిజ్ఞాసయా తపసేహానివృత్త్యా । 10

మత్కర్మభిర్మత్కథయా చ నిత్యం
 మద్దేవసంగాద్గుణకీర్తనాన్మే ।
 నిర్వైరసామ్యోపశమేన పుత్రాః
 జిహాసయా దేహగేహాత్మబుద్ధేః । 11

అధ్యాత్మయోగేన వివిక్తసేవయా
 ప్రాణేంద్రియాల్మాభిజయేన సద్ర్యక్ ।
 నప్రద్యయా బ్రహ్మచర్యేణ శశ్వత్
 అసంప్రమాదేన యమేన వాచామ్ । 12

సర్వత్ర మద్భావవిచక్షణేన
 జ్ఞానేన విజ్ఞానవిరాజితేన ।

యోగేన ధృత్యుద్యమసత్త్వయుక్తో
 లింగం వ్యసాహేత్యుశలోఽ హమాఖ్యమ్ । 13

కర్మాశయం హృదయగ్రంథిబంధమ్
 అవిద్యయాఽఽ సాదితమప్రమత్తః ।
 అనేన యోగేన యథోపదేశం
 సమ్యగ్వ్యసోహ్యోపరమేత యోగాత్ । 14

పుత్రాంశ్చ శిష్యాంశ్చ నృపో గురుర్యా
 మల్లోకకామో మదనుగ్రహార్థః ।
 ఇత్తం విమన్యురనుశిష్యాదతజ్జ్ఞాన్
 న యోజయేత్ కర్మసు కర్మమూఢాన్ ।
 కం యోజయన్ మనుజోఽర్థం లభేత
 నిపాతయన్వష్టదృశం హి గర్తే । 15

లోకః స్వయం శ్రేయసి నష్టదృష్టిః
 యోఽర్థాన్ సమీహేత నికామకామః ।
 అన్యోఽన్యవైరః సుఖలేశహేతోః
 అనంతదుఃఖం చ న వేద మూఢః । 16

క స్తం స్వయం తదభిజ్ఞో విపశ్చిత్
 అవిద్యాయామంతరే వర్తమానమ్ ।
 దృష్ట్వా పునస్తం సఘ్నాః కుబుద్ధిం
 ప్రయోజయేదుత్పథగం యథాంధమ్ । 17

గురుర్న స స్యాత్ స్వజనో న స స్యాత్
 పితా న స స్యాజ్జననీ న సా స్యాత్ ।
 దైవం న తత్ స్యాన్న పతిశ్చ స స్యాత్
 న మోచయేద్యః సముపేతమృత్యుమ్ । 18

ఇదం శరీరం మమ దుర్విభావ్యం
 సత్త్వం హి మే హృదయం యత్ర ధర్మః ।
 పృష్టే కృతో మే యదధర్మ ఆరాత్
 అతో హి మామృషభం ప్రాహురార్యాః । 19

తస్మాద్భవంతో హృదయేన జాలాః
 సర్వే మహీయాంసమముం సనాభమ్ ।
 అక్లిష్టబుద్ధ్యా భరతం భజధ్వం
 శుశ్రూషణం తద్భరణం ప్రజానామ్ । 20

భూతేషు వీరుద్యు ఉదుత్తమా యే
 సరీస్పాస్తేషు సబోధనిష్ఠాః ।
 తతో మనుష్యాః ప్రమథాస్తతోఽపి
 గంధర్వసిద్ధా విబుధానుగా యే । 21

దేవాసురేభ్యో మఘవత్ప్రధానాః
 దక్షాదయో బ్రహ్మసుతాస్తు తేషామ్ ।
 భవః పరః సోఽథ విరించవీర్యః
 స మత్పరోఽహం ద్విజదేవదేవః । 22

స బ్రాహ్మణైస్తులయే భూతమన్యత్
 పశ్యామి విప్రాః కిమతః పరం తు ।
 యస్మిన్ సృభిః ప్రహలతం శ్రద్ధయాహమ్
 అశ్నామి కామం న తథాగ్నిహోత్రే । 23

ధృతా తనూరుశతీ మే పురాణీ
 యేనేహ సత్యం పరమం పవిత్రమ్ ।
 శమో దమః సత్యమనుగ్రహశ్చ
 తపస్తితిక్షానుభవశ్చ యత్ర । 24

మత్తోఽప్యనంతాత్పరతః పరస్మాత్
 స్వర్గాపవర్గాధిపతేర్షు కించిత్ ।
 యేషాం కిముస్యాదితరేణ తేషామ్
 అకించనానాం మయి భక్తిభాజామ్ । 25

సర్వాణి మద్దిష్ట్యతయా భవద్భిః
 చరాణి భూతాని సుతా ధ్రువాణి ।
 సంభావితవ్యాని పదే పదే వో
 వివిక్తదృగ్చిస్తదుహార్హణం మే । 26

మనో వచో దృక్కరణే హితస్య
 సాక్షాత్ప్రతం మే పరిబర్హణం హి ।
 వినా పుమాన్ యేన మహావిమోహాత్
 కృతాంతపాశాన్న విమోక్తుమీశేత్ । 27

శ్రీ శుక ఉవాచ

వీవమనుశాస్యాత్మజాన్ స్వయమనుశిష్టానపి
 లోకానుశాసనార్థం మహానుభావః పరమ-
 సుహృద్భగవాన్పషభాపదేశ ఉపశమశీలానాముపరత-
 కర్మణాం మహామునీనాం భక్తిజ్ఞానవైరాగ్య లక్షణం
 పారమహంస్యం ధర్మముపశిక్షమాణః స్వతనయశత-
 జ్యేష్ఠం పరమభాగవతం భగవజ్జన పరాయణం
 భరతం ధరణి పరిపాలనాయాభిషిచ్య స్వయం
 భవన వీవోర్వరితశరీరమాత్ర పరిగ్రహ ఉన్మత్త ఇవ
 గగనపరిధానః ప్రకీర్ణకేశ ఆత్మన్యారోపితాహవనీయో
 బ్రహ్మోవర్తాత్ ప్రవవ్రాజ । 28

జడాంధముకబధిరపిశాచోన్మాదకవదవధూత-
 వేషోఽభిభాష్యమణోఽపి జనానాం గృహీత
 మానవ్రతస్తూష్ణీం బభూవ । 29

తత్ర తత్ర పురగ్రామాకరఖేటవాటఖర్వటశిబిరవ్రజ-
 ఘోషసార్థగిరివనాశ్రమాదిష్వసుపథం అవనిచరాపసదైః
 పరిభూయమానో మక్షికాభిరివ వనగజస్తర్జన-
 తాడనావమేహనష్ఠీవనగ్రావశకృద్రజః ప్రక్షేప
 పూతివాలదురుక్తైః తదవిగణయన్నేవ
 అసత్సంస్థానే వీతస్మిన్ దేహోపలక్షణే సదపదేశ
 ఉభయాను- భవస్వరూపేణ స్వమహిమావస్థానేన
 అసమారోపితాహం మమాభిమానత్వాత్
 అవిఖండితమనాః పృథివీమేకచరః పరిబభ్రామ । 30

అతిసుకుమార కరచరణోరస్థుల విపులబాహ్యంసగల
 వదనాద్యవయవవిన్యాసః ప్రకృతిసుందర స్వభావ
 హాససుముఖో నవనలినదళాయమాన శిశిరతా
 రారుణాయత నయన రుచిరః సదృశసుభగ కపోలకర్ణ
 కంఠనాసో విగూఢస్మితవదనమహోత్సవేన పురవనితానాం
 మనసి కుసుమ శరాసనముపదధానః పరాగవలమ్బు-
 మానకుటిల జటిలకపిశకేశభూరిభారోఽవధూతమలినః
 నిజశరీరేణ గ్రహగృహీత ఇవాదృశ్యత । 31

యర్హి వాచ స భగవాన్ లోకమిమం యోగస్యాద్ధా
 ప్రతీపమివాచక్షాణః తత్రప్రతి క్రియాకర్మ బీభత్సితమితి

వ్రతమాజగరమాస్తితః శయాన వీవాశ్నాతి పిబతి
భాదత్యవమేహతి హదతి స్మ చేష్టమాన ఉచ్చరిత
అదిగోదేశః | 32

తస్య హ యః పురీషసురభిసాగంధ్యవాయుస్తం
దేశం దశయోజనం సమంతాత్ సురభిం చకార | 33

వీవం గోమృగకాకచర్యయా వ్రజంస్త్రిష్టన్నాసీనః శయానః
కాకమృగగోచరితః పిబతి భాదతి అవమేహతి స్మ | 34

ఇతి నానాయోగచర్యాచరణో భగవాన్ కైవల్యపతిః
ఋషభోఽవిరతపరమ మహానందానుభవ ఆత్మని
సర్వేషాం భూతానామాత్మభూతే భగవతి వాసుదేవే
ఆత్మనోఽవ్యవధానానంతరోదరభావేన సిద్ధ
సమస్తార్థపరిపూర్ణో యోగైశ్వర్యాణి వైహాయస -
మనోజవాంతర్దానపరకాయప్రవేశదూర గ్రహణాదీని
యద్యచ్ఛయోపగతాని నాంజసా నృప
హృదయేనాభ్యనందత్ | 35

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, పంచమోఽధ్యాయః (5)

6 - అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

రాజోవాచ

న సూనం భగవ ఆత్మారామాణాం యోగసమీరిత
భానావభర్జితకర్మబీజానామైశ్వర్యాణి పునః
క్లేషదానిభవితుమర్హంతి యద్యచ్ఛయోపగతాని | 1

ఋషిరువాచ

సత్యముక్తం కిం త్వహ వా వీకే న మనసోఽద్ధా
విశమ్భమనవస్తానస్య శరకిరాల ఇవ సంగచ్ఛంతే | 2

తథా చోక్తమ్

న కుర్యాత్కర్మిణీ సఖ్యం మనసి హ్యానవస్థితే |
యద్విసంభాచ్చిరాచ్చిర్లం చస్కంద తప ఐశ్వరమ్ | 3

విత్యం దదాతి కామస్య ఛిద్రం తమను యేఽ రయః |
యోగినః కృతమైత్రస్య పయ్యర్థాయేవ పుంశ్చలీ | 4

కామో మన్యుర్మదో లోభః శోకమోహభయాదయః |
కర్మబంధశ్చ యన్మూలః స్వేకుర్యాత్కో ను తద్దుభః | 5

అత్తైవమథిలలోకపాలలలామో 2 పి
పింక్షణైర్లడవద్ అవధూత వేషభాషాచరితైరవిలక్తిత
భగవత్పభావో యోగినాం సామృతాయవిధి

మనుశిక్షయన్ స్వకళేబరం జిహాసురాత్మన్యాత్మానమ్
అసంవ్యవహితమ్ అనర్దాంతరభావేన అన్వీక్షమాణ
ఉపరతానువృత్తిరుపరరామ | 6

తస్య హ వా వీవం ముక్తలింగస్య భగవతః
ఋషభస్య యోగమాయావాసనయా దేహ
ఇమాం జగతీమభిమానాభాసేన సంక్రమమాణః
కోంకవేంకకుటకాన్ దక్షిణకర్ణాటకాన్ దేశాన్
యద్యచ్ఛయోపగతః కుటకాచలోపవన ఆస్య-
కృతాశ్మకవల ఉన్మాద ఇవ ముక్తమూర్తజోఽ
సందీతః వీవ విచచార | 7

అథ సమీరవేగవిధూలవేణు వికర్షణ
జాలోగ్రదావానలః తద్వనమాలేలిహానః సహ లేన
దదాహ | 8

యస్య కిలానుచరితముషాకర్ణ్య కోంకవేంకకుటకానాం
రాజా అర్హన్యామోపశిక్ష్య కలావధర్మ ఉత్పృష్టమాణే
భవితవ్యేన విమోహితః స్వధర్మవధమకులో
భయమపహాయ కుపథః పాషండమనమంజసం
నిజమనీషయా మందః సంప్రవర్తయిష్యతే | 9

యేన హ వావ కలౌ మనుజాపసదా దేవమాయా-
 విమోహితాః స్వవిధి నియోగ శౌచచారిత్రవిహీనాః
 దేవహేళనాన్యపవ్రతాని నిజనిజేచ్ఛయా గృహ్లానాః
 అస్నానానాచమనాశౌచకేశోల్లంఛనాదీని కలినా
 అధర్మబహుళేనోపహతధియో బ్రహ్మబ్రాహ్మణ-
 యజ్ఞపురుషలోకవిదూషకాః ప్రాయేణ భవిష్యంతి | 10

తే చ హ్యర్వాక్షనయా నిజలోకయాత్రయాంధ
 పరంపరయా ౨౨ శ్వస్తాః తమస్యంధే
 స్వయమేవ ప్రపతిష్యంతి | 11

అయమవతారో రజసోపఘ్నత కైవల్యోప శిక్షణార్థః
 తస్యానుగుణాన్ శ్లోకాన్ గాయంతి | 12

అహో భువః సప్తసముద్రవత్త్యా
 ద్వీపేషు వర్షేష్యధిపుణ్యమేతత్ |
 గాయంతి యత్రత్యజనా మురారేః
 కర్మాణి భద్రాణ్యవతారవంతి | 13

అహో ను వంశో యశసావదాతః
 ప్రైయవ్రతో యత్ర పుమాన్ పురాణాః |
 కృతావతారః పురుషః స ఆద్యః
 చచార ధర్మం యదకర్మ హేతుమ్ | 14

కో న్యస్య కాష్టామపరోఽనుగచ్ఛేత్
 మనోరథేనాప్యభవస్య యోగీ |
 యో యోగమాయాః స్పృహయత్యుదస్తాః
 హ్యసత్తయా యేన కృతప్రయత్నాః | 15

ఇతి హ స్మ సకలవేదలోక దేవబ్రాహ్మణగవాం
 పరమగురోర్భగవత ఋషభాఖ్యస్య విశుద్ధా
 చరితమీరితం పుంసాం సమస్తదుశ్చరితాభిహరణం
 పరమమహామంగళాయనమ్ ఇదమనుశ్రద్ధయోప
 చితయానుశ్చణోత్పాత్రావయతి చావహిలో భగవతి
 తస్మిన్ వాసుదేవే వీకాంతలో భక్తిరసయోరపి
 సమనువర్తతే | 16

యస్యామేవ కవయ ఆత్మానమవిరతం
 వివిధవృజిన సంసారపరితాపోపతప్యమానమ్
 అనుసవనం స్నాపయంతస్తయైవ పరయా
 నిర్వుత్త్యా హ్యపవర్గం ఆత్యంతికం పరమ-
 పురుషార్థమపి స్వయమాసాదితం నో వీవాద్రియంతే
 భగవదీయత్వేనైవ పరిసమాప్తసర్వార్థాః | 17

రాజన్ పతిర్గురురలం భవతాం యదూనాం
 దైవం ప్రీయః కులపతిః క్వ చ కింకరో వః |
 అస్త్యేవమంగ భగవాన్ భజతాం ముకుందో
 ముక్తిం దదాతి కర్మిచిత్ స్మ న భక్తియోగమ్ | 18

నిత్యానుభూతనిజలాభనివృత్తతృష్ణః
 శ్రేయస్యతద్రచనయా చిరసుప్తబుద్ధేః |
 లోకస్య యః కరుణయాభయమాత్మలోకమ్
 ఆఖ్యాన్నమో భగవతే ఋషభాయ తస్మై | 19

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, షష్ఠోఽధ్యాయః (6)

7 - అథ సప్తమోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

భరతస్తు మహాభాగవతో యదా భగవతావనితల-
పరిపాలనాయ నంచంతిలస్తదనుశాసనపరః
పంచజనీం విశ్వరూప దుహితరముపయేమే | 1

తస్యాము హ వా ఆత్మజాన్
కర్త్యేనానురూపాన్ ఆత్మనః పంచ
జనయామాస భూతాదిరివ భూతసూక్ష్మాణి | 2

సుమతిం రాష్ట్రభృతం సుదర్శనం ఆవరణం
భూమ్రుకేతుమితి అజనాభం నామైతద్వర్తం
భారతమితి యత అరభ్య వ్యపదిశంతి | 3

స బహువిన్మహీపతిః పితృపితామహవల్
ఉరువత్సలతయా స్వేస్వే కర్మణి వర్తమానాః
సజాః స్వధర్మమనువర్తమానః పర్యపాలయత్ | 4

ఈజే చ భగవంతం యజ్ఞక్రతురూపం
క్రతుభిరుచ్ఛావచైః శ్రద్ధయాఽఽహృలాగ్ని-
హోత్రదర్శిపూర్ణమాసచాతుర్మాస్యపశు సోమానాం
సఖ్యతివికృతిభిరనుసవనం చాతుర్లోత్రవిధినా | 5

సప్రుచరత్సు నానాయాగేషు విరచితాంగ-
శ్రీయేష్వపూర్వం యత్తత్క్రియాఫలం ధర్మాభ్యం
పరే బ్రహ్మణి యజ్ఞపురుషే సర్వదేవతాలింగానాం
మంత్రాణామర్క నియామకతయా సాక్షాత్కర్తరి
పదేవతాయాం భగవతి వాసుదేవ వీవ భావయమాస
అత్యనైపుణ్యమృదిలకషాయో హవిష్వధ్వర్యుభిః
గృహ్యమాణేషు స యజమానో యజ్ఞభాజో
దేవాంస్తాన్ పురుషావయవేషు అభ్యధ్యాయత్ | 6

వీవం కర్మవిశుద్ధ్యా విశుద్ధసత్త్వస్యాంతర్నదయాకాశ
శరీరే బ్రహ్మణి భగవతి వాసుదేవే

మహాపురుషరూపోపలక్షణే శ్రీవల్సకౌస్తుభ
వనమాలారిదరగదాదిభిరుపలక్షితే నిజపురుష
హృల్లిఖితేనాత్మని పురుషరూపేణవిరోచమాస
ఉచ్చైస్తరాం భక్తిరనుదినమేథమాసరయా జాయత | 7

వీవం వర్షాయుతసహస్రపర్యంతావసిత-
కర్మనిర్వాణావసరోఽఽభిభుజ్యమాసం స్వతసయేభ్యో
తిక్తం పితృపైతామహం యథాదాయం విభజ్య
స్వయం సకలసమ్మన్వికేలాత్ స్వనికేలాత్
పులహోశ్రమం ప్రవవ్రాజ | 8

యత్ర హ వాచ భగవాన్ హారిరద్యాపి
తత్రత్యానాం నిజజనానాం వాత్సల్యేన సన్నిధాప్యత
ఇచ్ఛామూపేణ | 9

యత్రాశ్రమపదాన్యుభయలో నాభిభిర్బుష్పకైః
చక్రనదీ నామ సరిత్రవరా సర్వతః పవిత్రీకరోతి | 10

తస్మిన్ వాచ కిల స వీకలః పులహోశ్రమోపవనే
వివిధ మనుమ కిసలయతులసికాంబుభిః
కందమూలఫలోపహౌశ్చ సమీహమానో భగవత
అరాధనం వివిక్త ఉపరతవిషయాభిలాషః
ఉపసంభ్యలోపశమః పరాం నిర్వృతిమవాప | 11

తయేత్తమవిరతపురుషపరిచర్యయా భగవతి
ప్రవర్తమానానురాగభర ద్రుతహృదయశైథిల్యః
ప్రహర్షవేగేనాత్మస్యద్భిద్యమానరోమపులకమలక
బౌత్కంక్యప్రవృత్తప్రణయబాష్ప నిరుద్ధావలోక-
నయన వీవం నిజరమణారుణచరణారవిందా
నుధ్యానపరిచిత భక్తియోగేన పరిష్ఠుతపరమాష్లాద-
గంభీరహృదయ హ్రదావగాఢధిషణస్తామపి
క్రియమాణాం భగవత్సపర్యాం స సస్మార | 12

ఇత్థం ధృతభగవద్వ్రత ఐణేయాజినవాససా
 అనుసవనాభిషేకార్థకపిశ కుటిల జటాకలాపేన చ విరోచమానః
 సూర్యస్యా భగవంతం హిరణ్మయం పురుషముజ్జిహ్వనే
 సూర్యమండలేఽభ్యుపతిష్ఠన్నేతదు హోవాచ | 13

పరోరజః సవితుర్జాతవేదో
 దేవస్య భర్గో మనసేదం జజాన |
 సురేతసాఽదః పునరావిశ్య చక్షే
 హంసం గృధ్రాణం నృషద్రింగిరామిమః | 14

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః (7)

8 - అథ అష్టమోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఏకదా తు మహానద్యాం కృతాభిషేకనైయమికా-
 వశ్యకో బ్రహ్మక్షరమభిగృణానో ముహూర్తత్రయముదకాంతే
 ఉపవివేశ | 1

తత్ర తదా రాజన్ హరిణీ పిపాసయా
 జలాశయాభ్యాశమేకైవోపజగామ | 2

తయా పేపీయమాన ఉదకే తావదేవావిదూరేణ
 నదతో మృగపతేరున్నాదో లోకభయంకర
 ఉదపతత్ | 3

తముపశ్రుత్య సా మృగవధూః ప్రకృతివిక్లవా
 చకితనిరీక్షణా సుతరామపి హరిభయాభినివేశ-
 వ్యగ్రహృదయా పారిష్లవదృష్టిరగతతృషా భయాత్
 సహసైవోచ్ఛక్రామ | 4

తస్యా ఉత్పతంత్యా అంతర్వత్ప్యాః
 ఉరుభయావగలితో యోనినిర్గతో గర్భః ప్రోతసి
 నిపపాత | 5

తత్రసవోత్పర్షణభయభేదాతురా స్వగణేన
 వియుజ్యమానా కస్యాంచిద్దర్యాం కృష్ణసారసతీ
 నిపపాతాథ చ మమార | 6

తంత్యేణకుణకం కృపణం ప్రోతసానూహ్యమానం
 అభివీక్ష్యాపవిద్దం బంధురివానుకంపయా

రాజర్షిర్భరత ఆదాయ మృతమాతరమిత్యాశ్రమ-
 పదమనయత్ | 7

తస్య హ వా ఏణకుణక ఉచ్చైరేతస్మిన్
 కృతనిజాభిమానస్యాహరహస్తతోషణే పాలన-
 లాలన ప్రీణనానుధ్యానేనాత్మ నియమాః
 సహాయమాః పురుషపరిచర్యాదయ ఏకైకశః
 కతిపయేనాహర్షణేన వియుజ్యమానాః కిల సర్వే
 ఏవోదవసన్ | 8

అహో బతాయం హరిణకుణకః కృపణ ఈశ్వర-
 రథ చరణపరిభ్రమణ రయేణ స్వగణ సుహృద్భృంధుభ్యః
 పరివర్జితః శరణం చ మోషసాదితో మామేవ మాతాపితౌ
 భ్రాతృజ్ఞాతీన్ యౌధికాంశ్చైవోపేయాయ నాన్యం
 కంచన వేద మయ్యతివిప్రబ్రశ్చాత ఏవ మయా
 మత్పరాయణస్య షోషణ పాలన ప్రీణనలాలనమనసూయు-
 నానుష్ఠేయం శరణ్యోపేక్షా ఽదోషవిదుషా | 9

నూనం హ్యోర్యాః సాధవ ఉపశమశీలాః
 కృపణసుహృద ఏవంవిధార్థే స్వార్థానపి
 గురుతరానుపేక్షంతే | 10

ఇతి కృతానుషంగ ఆసనశయనాటన స్థానా-
 శనాదిషు సహ మృగజహునా స్నేహోనుబద్ధహృదయ
 ఆసీత్ | 11

కుశకుసుమ సమిత్రలాశ ఫలమూలోదకాన్యా-
హరిష్యమాణో వృకసాలావృకాదిభ్యో భయమాశంసమానో
యదా సహ హరిణకుణకేన వనం సమావిశతి | 12

పథిషు చ ముగ్ధభావేన తత్ర తత్ర విషక్తమతి-
ప్రణయభరహృదయః కార్పణ్యాల్ స్కంధేనోద్యహతి
వీవముత్సంగ ఉరసి చాథాయోపలాలయన్ముదం
పరమామవాప | 13

క్రియాయాం నిర్వర్త్యమానాయామంతరాలే
అప్యుత్తాయోత్తాయ యదైనమభిచక్షీత తర్హి వావ
స వర్షపతిః ప్రకృతిస్థేన మనసా తస్మా ఆశిషః
ఆశాస్తే స్వస్తి స్తాద్వత్స తే సర్వత ఇతి | 14

అన్యదా భృశముద్విగ్నమనాః నష్టద్రవిణ ఇవ
కృపణః సకరుణమతితర్హేణ హరిణకుణక విరహా-
విహ్వలహృదయ సంతాపస్తమేవానుశోచన్ కిల
కశ్మలం మహదభిరంభిత ఇతి హోవాచ | 15

అపి బత స వై కృపణ వీణబాలకో
మృతహరిణీసుతోఽహో మమానార్యస్య
శతకిరాతమలేరకృతసుకృతస్య కృతవిస్రంభః
ఆత్మప్రత్యయేన తదవిగణయన్ సుజనః
ఇవాగమిష్యతి | 16

అపి క్షేమేణాస్మిన్నాశ్రమోపవనే శష్యాణి
చరంతం దేవగుప్తం ద్రక్ష్యామి | 17

అపి చ న వృకః సాలావృకోఽన్యతమో వా
నైకచర ఏకచరో వా భక్షయతి | 18

నిన్యోచతి హ భగవాన్ సకల జగత్ క్షేమోదయః
త్రయ్యాత్మాద్యాపి మమ న మృగవధూన్యాస
ఆగచ్ఛతి | 19

అపిస్విదకృతసుకృతమాగత్య మాం
సుఖయిష్యతి హరిణ రాజకుమారో వివిధ రుచిర-
దర్శనీయ నిజమృగదారక వినోదైరసంతోషం
స్యానామపనుదన్ | 20

క్షేళికాయాం మాం మృషా సమాధినా
ఆమీలితదృశం ప్రేమసంరంభేణ చకితచకితః
ఆగత్య పృషదపరుష విషాణాగ్రేణ లుతతి | 21

ఆసాదితహవిషి బర్హిషి దూషితే మయోపాలభ్యో
భీతభీతః సపద్యుపరతరాస ఋషికుమారవల్
అవహిత కరణకలాప ఆస్తే | 22

కిం వా అరే ఆచరితం తపస్తపస్విన్యానయా
యదియమవనిః సవినయకృష్ణసారతనయ-
తనుతర సుభగశివతమాఖరఘురపదపంక్తిభిః
ద్రవిణ విధురాతురస్య కృపణస్య మమ ద్రవిణ-
పదవీం సూచయంత్యాత్మానం చ సర్వతః
కృతకౌతుకం ద్విజానాం స్వర్గాపవర్గ కామానాం
దేవయజనం కరోతి | 23

అపిస్విదసౌ భగవానుడుపతిరేనం మృగపతి-
భయాన్భ్రతమాతరం మృగబాలకం స్వాశ్రమ-
పరిభ్రష్టమనుకంపయా కృపణజనవత్సలః పరిపాతి | 24

కిం వా ఆత్మజవిశ్లేషజ్వరదవదహన
శిఖాభిరువ తవ్యమానహృదయన్తలనలినీకం
మాముపస్పృతమృగీతనయం శిశిరశాంతాసురాగ-
గుణిత నిజవదనసలిలామృతమయగభస్తిభిః
సుధయతీతి చ | 25

వీవమఘటమాన మనోరథాకులహృదయో
మృగదారకాభాసేన స్వారబ్జకర్మణా యోగారంభణలో
విభ్రంశితః స యోగతాపసో భగవదారాధన-
లక్షణాచ్చ కథమితరథా జాత్యంతర వీణకుణకే
ఆనంగః సాక్షాన్నిశ్చేయనప్రతిపక్షతయా
ప్రాకృతిత్వక్తదుస్త్యజ హృదయాభిజాతస్య
తస్యైవమంతరాయ విహత యోగారంభణస్య
రాజర్షేర్భరతస్య తావన్మృగార్చక పోషణపాలన
ప్రీణన లాలనానుషంగేణావిగణయతః
ఆత్మానమహిరివాఘుబిలం దురతిక్రమః కాలః
కరాలరభస ఆపద్యత | 26

తదానీమపి పార్శ్వవర్తినమాత్మజమివాను-
 శోచంతం అభివీక్షమాణో మృగ ఏవాభినివేశిత-
 మనా విస్ఫుజ్య లోకమిమం సహ మృగేణ కళేబరం
 మృతమను న మృతజన్మానుస్త్పతిరితర-
 వన్బుగశరీరమవాప | 27

తత్రాపి హ వా ఆత్మనో మృగత్వకారణం
 భగవదారాధన సమీహోనుభావేనానుస్త్పత్య
 భృశమనుతప్యమాన ఆహ | 28

అహో కష్టం భ్రష్టోఽహమాత్మవతాం
 అనుపధాద్యద్విముక్తసమస్త సంకస్య వివిక్త-
 పుణ్యారణ్య శరణస్యాత్మవత ఆత్మని సర్వేషామాత్మనాం
 భగవతి వాసుదేవే తదనుశ్రవణమననసంకీర్తనారాధ

నానుస్మరణాభియోగేన అశూన్యసకలయామేన
 కాలేన సమావేశితం సమాహితం కార్త్యేస్త్విన
 మనస్తత్తు పునర్మమాబుధస్యారాన్బుగనుతమను
 పరిసుస్రావ | 29

ఇత్యేవం నిగూఢనిర్వేదో విస్ఫుజ్య మృగీం మాతరం
 పునర్బుగవత్ క్షేత్రముపశమశీలమునిగణదయితం
 సాలగ్రామం పులస్త్య పులహోశ్రమం కాలజ్జరాత్రత్యాజగామ | 30

తస్మిన్నపి కాలం ప్రతీక్షమాణః సంగాచ్చ
 భృశముద్విగ్న ఆత్మసహచరః శుష్కపర్ల తృణ-
 వీరుధా వర్తమానో మృగత్వనిమిత్తావసానమేవ
 గణయన్ మృగశరీరం తీర్థోదకక్లిన్నముత్సర్ల | 31

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, అష్టమోఽధ్యాయః (8)

9 - అథ నవమోఽధ్యాయః

శ్రీశుక ఉవాచ

అథ కన్యచిద్విజవరస్యాంగిరః ప్రవరస్య
 శమదమతపస్వీధ్యాధ్యాయనత్యాగ సంతోషతితిక్షా-
 ప్రశ్రయ విద్యానసూయాత్మ జ్ఞానానందయుక్తస్యాత్మ-
 నదృశశ్రుతశీలాచార రూపాదార్యగుణా నవ
 సోదర్యా అంగజా బభూవుః మిథునం చ
 యవీయస్యాం భార్యాయామ్ | 1

యస్తు తత్ర పుమాంస్తం పరమభాగవతం
 రాజర్షిప్రవరం భరతముత్స్పృష్టమృగశరీరం
 చరమశరీరేణ విప్రత్వం గతమాహుః | 2

తత్రాపి స్వజనసంగాచ్చ భృశముద్విజమానో
 భగవతః కర్మబంధ విధ్వంసన శ్రవణ స్మరణ
 గుణవివరణ చరణారవింద యుగళం మనసా

విదధదాత్మనః ప్రతిఘాతమాశంకమానో
 భగవదనుగ్రహేణానుస్త్పతస్వపూర్వ జన్మావలిః
 ఆత్మానమున్మత్త జడాంధబధిర స్వరూపేణ
 దర్శయామాస లోకస్య | 3

తస్యాపి హ వా ఆత్మజస్య విప్రః పుత్రస్నేహోను-
 బద్ధమనా ఆసమావర్తనాత్ సంస్కారాన్
 యథోపదేశం విదధాన ఉపనీతస్య చ పునః
 శౌచాచమనాదీన్ కర్మనియమాననభిప్రేతానపి
 సమశిక్షయత్ అనుశిష్టేన హి భావ్యం పితుః
 పుత్రేణేతి | 4

స చాపి తదుహ పితృసన్నిధావేవాసధ్రీచీనమివ
 స్మ కరోతి ఛందాంస్యధ్యాపయిష్యన్ సహ
 వ్యాహృతిభిః సప్రణవశిరస్త్రిపదీం సావిత్రిం

గ్రైష్మవాసంతికాన్ మాసానధీయానమప్యసమవేత-
రూపం గ్రాహయామాస 15

వీవం స్వతనుజ ఆత్మన్యనురాగావేశితచిత్తః
శౌచాధ్యయనవ్రతనియమగుర్వనల శుశ్రూషణా
ద్యౌపకుర్వాణక కర్మాణ్యనభియుక్తాన్యపి
సమనుశీష్టేన భావ్యమిత్యసదాగ్రహః
పుత్రమనుశాస్య స్వయం
తావదనధిగతమనోరథః కాలేనాప్రమత్తేన
స్వయం గృహ వీవ ప్రమత్తః ఉపసంహృతః 16

అథ యవీయసీ ద్విజసతీ స్వగర్భజాతం
మిథునం సపత్న్యా ఉపన్యస్య స్వయమను-
సంస్థయా పతిలోకమగాత్ 17

పితర్యుపరతే భ్రాతర వీనమతత్రభావ-
విదస్త్రయ్యాం విద్యాయామేవపర్యవసితమతయో
న పరవిద్యాయాం జడమతిరితి భ్రాతుః
అనుశాసననిర్బంధాస్ప్యవృత్సంత 18

స చ ప్రాకృతైర్ద్విపదసశుభిరున్మత్త-
జడబధిరేత్యభిభాష్యమాణో యదా తదనురూపాణి
ప్రభాషతే కర్మాణి చ స కార్యమాణః పరేచ్ఛయా
కరోతి విష్టితో వేతనతో వా యాచ్ఛయా యదృచ్ఛయా
వోపసాదితమల్పం బహుమ్పృష్టం కదన్నం
వాభ్యవహరతి పరం నేంద్రియప్రీతినిమిత్తమ్ నిత్యనివృత్తనిమిత్త-
స్వసిద్ధవిశుద్ధానుభవానందస్వాత్మలాభాధిగమః
సుఖదుఃఖయోర్వంద్య నిమిత్తయోరసంభావితదేహాభిమానః 19

శీతోష్ణవాతవర్షేషు వృష ఇవానావృతాంగః పీనః
సంహననాంగః స్థణ్డీలనంవేశనానున్మర్త-
నామజ్జనరజసా మహామణిరివానభివ్యక్త బ్రహ్మవర్చసః
కుపటావృతకటిరుపవీతేనోరుమషిణా ద్విజాతిరితి
బ్రహ్మబంధురితి సంజ్ఞయా 2 తద్జ్ఞజనావమతో
విచచార 10

యదా తు పరత ఆహారం కర్మవేతనత ఈహమానః
స్వభాతృభిరపి కేదారకర్మణి నిరూపితస్తదపి
కరోతి కిం తు సమం విషమం న్యూనమధికమితి
న వేద కణపిణ్యాకఫలీకరణకుల్మాష స్థాలీపురీషా-
దీన్యపి అమృతవదభ్యవహరతి 11

అథ కదాచిత్ కశ్చిద్వృషలపతిర్చద్రకాల్వై
పురుషపశుమాలభతాపత్యకామః 12

తస్య హ దైవవిముక్తస్య పశోః పదవీం
తదనుచరాః పరిధావంతో నిశి నిశీథసమయే
తమసాఽఽవృతాయామనధిగత పశవ ఆకస్మికేన
విధినా కేదారాన్ వీరాసనేన మృగవరాహాదిభ్యః
సంరక్షమాణమాంగిరఃప్రవరసుతమపశ్యన్ 13

అథ త వీనమనవద్య లక్షణమవమృశ్య భర్తృ
కర్మనిష్పత్తిం మన్యమానా బద్ధ్యా రశనయా
చండికాగృహముపనిన్యుర్ముదా వికసితవదనాః 14

అథ పణయస్తం స్వవిధినాభిషిచ్య అహతేన
వాససాఽఽచ్ఛాద్య భూషణానులేప స్రక్తిలకాది-
భిరుపస్కృతం భుక్తవంతం ధూపదీప మాల్యలాజకి-
నలయాంకుర ఫలోపహారోపేతయా వైశన-
సంస్థయా మహలా గీతస్తుతి మృదంగ పణవ-
ఘోషేణ చ పురుషపశుం భద్రకాళ్యాః పురతః
ఉపవేశయామాసుః 15

అథ వృషలరాజపణిః పురుషపశోరస్యగాసవేన
దేవీం భద్రకాళీం యక్ష్యమాణస్తదభిమంత్రిత
మసిమతికరాలం నిశితముపాదదే 16

ఇతి తేషాం వృషలానాం రజస్తమః ప్రకృతీనాం
ధన మదరజ ఉత్పిక్తమనసాం భగవత్కలావీర-
కులం కదర్థీకృత్యోత్పథేన స్వైరం విహరతాం
హింసావిహారాణాం కర్మాతిదారుణం
యద్రృహ్మభూతస్య సాక్షాద్రృహ్మర్షిసుతస్య
నిర్వైరస్య సర్వభూతసుహృదః సూనాయా-

మవ్యననుమతమాలంభనం తదుపలభ్య
 బ్రహ్మతేజసాతి దుర్విషహేణ దందహ్యమానేన
 వపుషో సహసోచ్చచాట సైవ దేవీ భద్రకాళీ | 17

భృశమమర్షరోషావేశరభసవిలసిత భృకుటి
 విటప కుటిల దంష్ట్రారుణేక్షణాటోపాతి భయానక-
 వదనా హంతుకామేవేదం మహాట్టహాసం
 అతిసంరంభేణ విముంచంతీ తత ఉత్పత్య
 పాపీయసాం దుష్టానాం వృషలానాం తేనైవాసినా
 వివృక్షశీరాం గలాత్ స్రవంతమస్యగాసవమత్యుష్ణం
 సహగణేన నిపీయాతిపానమదవిహ్వలోచ్చైస్తరాం

స్వపార్షదైః సహ జగౌ ననర్త చ విజహార చ శిరః
 కందుకలీలయా | 18

వీవమేవ ఖలు మహదభిచారాతిక్రమః
 కార్త్యేయ నాత్మని ఫలతి | 19

స వా వీతద్విష్ణుదత్త మహదద్భుతం యదసంభ్రమః
 స్వశిరశ్చేదన ఆపతితేఽపి విముక్త దేహోద్యాత్య భావనుదృఢ-
 హృదయగ్రన్థినాం సర్వసత్త్వసుహృదాత్మనాం
 నిర్వైరాణాం సాక్షాదృగవతా నిమిషోరివరాయుధేనాప్రమత్తేన
 తేస్తైర్భావైరభిరక్ష్యమాణానాం తత్ప్రాదమూల-
 మకుతశ్చిద్భయముపస్పతానాం భాగవతపరమ-
 హంసానామ్ | 20

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, నవమోఽధ్యాయః (9)

10 - అథ దశమోఽధ్యాయః

శ్రీశుక ఉవాచ

అథ సింధుసావీరపతే రహలాగణస్య వ్రజత-
 ఇక్షుమత్యాస్తటే తత్కులపతినా శిబికావాహా
 పురుషోన్వేషణ సమయే చైవేనోపసాదితః స
 ద్విజవర ఉపలబ్ధః వీష పీవా యువా
 సంహననాంగో గోఖరవద్దురం వోధుమలమితి
 పూర్వం విష్టిగృహీతైస్సహ గృహీతః ప్రసభమతదర్శః
 ఉవాహ శిబికాం స మహానుభావః | 1

యదా హి ద్విజవరస్యేషుమాత్రావలోకానుగతేః
 న సమాహితా పురుషగతిస్తదా విషమగతాం స్వశిబికాం
 రహలాగణ ఉపధార్య పురుషోనధివహత ఆహ హే
 వోధారః సాధ్యతిక్రామత కిమితి విషమముహ్యతే
 యానమితి | 2

అథ త ఈశ్వరవచః సోపాలంభముపాకర్ణ్యోపాయ-
 తురీయాచ్ఛంకిత మనసస్తం విజ్ఞాపయాంబభూపుః | 3

స వయం నరదేవ ప్రమత్తా భవన్నియ-
 మానుపథాః సాధ్యేవ వహామః అయమధునైవ

నియుక్తోఽపి న ద్రుతం వ్రజతి నానేన సహ
 వోధుముహ వయం పారయామ ఇతి | 4

సాంసర్గికో దోష వీవ నూనమేకస్యాపి సర్వేషాం
 సాంసర్గికాణాం భవితమర్హతీతి నిశ్చిత్య నిశమ్య
 కృపణవచో రాజా రహలాగణ ఉపాసితవృద్ధోఽపి
 నిసర్గేణ బలాత్కృత ఈషదుత్థితమన్యరవిస్పృష్ట-
 బ్రహ్మతేజసం జాతవేదసమివ రజసా-
 వృతమతిరాహ | 5

అహో కష్టం భ్రాతర్వ్యక్తమురుపరిశ్రాంతో
 దీర్ఘమధ్వానమేక వీవ ఊహివాన్ సుచిరం
 నాతిపీవా న సంహననాంగో జరసా చోపద్రుతో
 భవాన్ సభే నో వీవాపర వీతే సంఘట్టిన ఇతి
 బహు విప్రలబ్ధోఽప్యవిద్యయా రచిత ద్రవ్యగుణ-
 కర్మాశయ స్వచరమకలేవరేఽవస్తుని
 సంస్థానవిశేషేఽహం మమేత్యనధ్యారోపితమిధ్యా-
 ప్రత్యయో బ్రహ్మభూతస్తాస్త్వీం శిబికాం
 పూర్వవదువాహ | 6

అథ పునః స్వశిబికాయాం విషమగతాయాం
 ప్రకుపిత ఉవాచ రహలాగణః కిమిదమరే త్వం
 జీవన్మృతో మాం కదర్శీకృత్య భర్తృశాసనమతి-
 చరసి ప్రమత్తస్య చ తే కరోమి చికిత్సాం దండ-
 పాణిరివ జనతాయా యథా ప్రకృతిం స్వాం
 భజిష్యస ఇతి 17

వివం బహ్వాబద్ధమపి భాషమాణం
 సరదేవాభిమానినం రజసా తమసానువిద్దేన
 మదేన తిరస్కృతాశేషభగవత్ప్రియనికేలం
 పండితమానినం న భగవాన్ బ్రాహ్మణో
 బ్రహ్మభూతః సర్వభూతసుహృదాత్మా యోగేశ్వర-
 చర్యాయాం నాతిప్యుత్పన్నమతిం స్మయమాన
 ఇవ విగతస్మయ ఇదమాహ 18

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

త్వయోదితం వ్యక్తమవిప్రలబ్ధమ్
 భర్తుస్య మే స్యాద్యది వీర భారః |
 గంతుర్యది స్యాదధిగమ్యమథ్యా
 పీవేతి రాశౌ న విదాం ప్రవాదః 19

స్థైల్యం కార్యం వ్యాధయ ఆధయశ్చ
 క్షుత్త్యద్యయం కలిరిచ్చా జరా చ |
 నిద్రా రతిర్మన్యరహంమదః శుచో
 దేహేన జాతస్య హి మే న సంతి 10

జీవన్మృతత్వం నియమేన రాజన్
 ఆద్యంతవద్యద్వికృతస్య దృష్టమ్ |
 స్వస్వామ్యభావో ధ్రువ రుడ్య యత్ర
 తర్హ్యచ్యతేఽసౌ విధికృత్యయోగః 11

విశేషబుద్ధేర్వివరం మనాకృ
 పశ్యామ యన్న వ్యవహారతోఽన్యత్ |
 క రుశ్వరస్తత్ర కిమీశితవ్యమ్
 తథాపి రాజన్ కరవామ కిం తే 12

ఉన్నత్తమత్తజడవత్స్వసంస్తామ్
 గతస్య మే వీర చికిత్సితేన |
 అర్థః కియాన్ భవతా శిక్షితేన
 స్తబ్ధప్రమత్తస్య చ పిష్టపేషః | 13
 శ్రీశుక ఉవాచ

విలాపదనువాదపరిభాషయా ప్రత్యుదీర్య
 మునివర ఉపశమశీల ఉపరతానాత్ప్రనిమిత్త
 ఉపభోగేన కర్మారబ్ధం ప్యపనయన్
 రాజయానమపి తథోవాహ 14

స చాపి పాండవేయ సింధుసౌవీరవతిః
 తత్ప్రజిజ్ఞాసాయాం సమ్యక్ప్రృద్ధయాధికృతాధికారః
 తద్ద్వదయగ్రంథిమోచనం ద్విజవచ ఆశ్రుత్య
 బహుయోగగ్రంథసమ్మతం త్వరయావరుప్యా
 శిరసా పాదమూలముపస్పృతః క్షమాపయన్
 విగతస్పదేవస్మయ ఉవాచ 15

కస్త్యం నిగూఢశ్చరసి ద్విజానాం
 బిభర్షి సూత్రం కతమోఽవధూతః |
 కస్యాసి కుత్రత్య ఇహోపి కస్మాత్
 క్షేమాయ నశ్చేదసి నోత శుక్లః 16

నాహం విశంకే సురరాజవజ్రాత్
 న త్ర్యక్షశూలాన్న యమస్య దందాత్ |
 నాగ్భ్యుర్కసోమానిలవిత్రపాస్త్రాత్
 శంకే భృశం బ్రహ్మకులావమానాత్ 17

తద్రూప్యాసంగో జడవన్నిగూఢ-
 విజ్ఞానవీర్యో విచరస్యపారః |
 వచాంసి యోగగ్రథితాని సాధో
 న నః క్షమంతే మనసాపి భేత్తుమ్ 18

అహం చ యోగేశ్వరమాత్మతత్త్వ-
 విదాం మునీనాం ప్రవరం గురుం వై |
 ప్రష్టం ప్రవృత్తః కిమిహారణం తత్
 సాక్షాద్ధరిం జ్ఞానకళావతీర్ణమ్ 19

స వై భవాన్ లోకనిరీక్షణార్థమ్
 అవ్యక్తలింగో విచరత్యపిస్విత్ ।
 యోగేశ్వరాణాం గతిమంథబుద్ధిః
 కథం విచక్షీత గృహోనుబంధః । 20

దృష్టః శ్రమః కర్మత ఆత్మనో వై
 భర్తుర్గతుర్భవతశ్చానుమనేః ।
 యథాఽసతోదానయనాద్యభావాత్
 సమూల ఇష్టో వ్యవహారమార్గః । 21

స్థాల్యగ్ని తాపాత్పయసోఽపి తాపః
 తత్తాపతస్తండులగర్భరంధిః ।
 దేహేంద్రియాస్వాశయసన్నికర్షాత్
 తత్సంస్ృతిః పురుషస్యానురోధాత్ । 22

శాస్తాభిగోప్తా నృపతిః ప్రజానామ్
 యః కింకరో వై న పినష్టి పిష్టమ్ ।
 స్వధర్మమారాధనమచ్యుతస్య
 యదీహమానో విజహాత్యఘౌఘమ్ । 23

తన్నే భవాన్ నరదేవాభిమాన-
 మదేన తుచ్చీకృతసత్తమస్య ।
 కృషీష్ట మైత్రీదృశమార్తబంధో
 యథా తరే సదవధ్యానమంహః । 24

న విక్రియా విశ్వసుహృత్సఖస్య
 సామ్యేన వీతాభిమతేస్తవాపి ।
 మహద్విమానాత్ స్వకృతాద్ధి మాదృజ్ -
 నజ్జీక్ష్వత్యదూరాదపి శూలపాణిః । 25

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, దశమోఽధ్యాయః (10)

11 - అథ ఏకాదశోఽధ్యాయః

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

అకోవిదః కోవిదవాదవాదాన్
 వదస్యథో నాతివిదాం వరిష్ఠః ।
 న సూరయో హి వ్యవహారమేనమ్
 తత్త్వావమర్శేన సహామనంతి । 1

తథైవ రాజన్సురుగార్హమేధ-
 వితానవిద్యోరువిజృంభితేషు ।
 న వేదవాదేషు హి తత్త్వవాదః
 ప్రాయేణ శుద్ధో ను చకాస్తి సాధుః । 2

న తస్య తత్త్వగ్రహణాయ సాక్షాత్
 వరీయసీ రపి వాచః సమాసన్ ।
 స్వప్నే నిరుక్త్యా గృహమేధిసౌఖ్యం
 న యస్య హేయానుమితం స్వయం స్యాత్ । 3

యావన్మనో రజసా పూరుషస్య
 సత్త్వేన వా తమసా వానురుద్ధమ్ ।
 చేతోభిరాకూతిభిరాతనోతి
 నిరంకుశం కుశలం చేతరం వా । 4

స వాసనాత్మా విషయోపరక్తో
 గుణప్రవాహో వికృతః షోడశాత్మా ।
 బిభ్రత్పుథజ్ఞానుభి రూపభేదమ్
 అంతర్బహిష్టుం చ పురైస్తనోతి । 5

దుఃఖం సుఖం వ్యతిరిక్తం చ తీవ్రం
 కాలోపపన్నం ఫలమావ్యనక్తి ।
 ఆలింగ్య మాయారచితాంతరాత్మా
 స్వదేహినం సంస్ృతిచక్రకూటః । 6

తావానయం వ్యవహారః సదావిః
 క్షేత్రజ్ఞ సాక్ష్యో భవతి స్థూలసూక్ష్మః ।

తస్మాన్మనో లింగమదో వదంతి
గుణగుణత్వస్య పరాపరస్య । 7

గుణానురక్తం వ్యసనాయ జంతోః
క్షేమాయ నైర్గుణ్యమథో మనః స్యాత్ ।
యథా ప్రదీపో ఘృతవర్తిమత్సన్
శిఖాః సధూమా భజతి హ్యన్యదా స్వమ్ ।
పదం తథా గుణకర్మానుబద్ధమ్
వృత్తిర్మనః శ్రయతేఽన్యత్ర తత్త్వమ్ । 8

ఏకాదశాసన్ మనసో హి వృత్తయః
ఆకూతయః పంచ ధియోఽభిమానః ।
మాత్రాణి కర్మాణి పురం చ తాసామ్
వదంతి హైకాదశ వీర భూమీః । 9

గంధాకృతిస్పర్శరసశ్రవాంసి
విసర్గరత్యర్త్యభిజల్పశిల్పాః ।
ఏకాదశం స్వీకరణం మమేతి
శయ్యామహం ద్వాదశమేక ఆహుః । 10

ద్రవ్యస్వభావాశయకర్మకాలైః
ఏకాదశామీ మనసో వికారాః ।
సహస్రశః శతశః కోటిశశ్చ
క్షేత్రజ్ఞతో న మిథో న స్వతః స్యుః । 11

క్షేత్రజ్ఞ ఏతా మనసో విభూతీః
జీవస్య మాయారచితస్య నిత్యాః ।

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, ఏకాదశోఽధ్యాయః (11)

12 - అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

రహలాగణ ఉవాచ
నమో నమః కారణవిగ్రహాయ
స్వరూపతుచ్చీకృతవిగ్రహాయ ।
నమోఽవధూత ద్విజబంధులింగ
నిగూఢనిత్యానుభవాయ తుభ్యమ్ । 1

ఆవిర్జితాః క్వాపి తిరోహితాశ్చ
శుద్ధో విచక్షే హ్యవిశుద్ధకర్తుః । 12

క్షేత్రజ్ఞ ఆత్మా పురుషః పురాణః
సాక్షాత్ స్వయంజ్యోతిరజః పరేశః ।
నారాయణో భగవాన్ వాసుదేవః
స్వమాయయాత్మన్యవధీయమానః । 13

యథానిలః స్థావరజంగమానామ్
ఆత్మన్యరూపేణ నివిష్ట రశేత్ ।
ఏవం పరో భగవాన్ వాసుదేవః
క్షేత్రజ్ఞ ఆత్మేదమనుప్రవిష్టః । 14

న యావదేతాం తనుభృన్నరేంద్ర
విధూయ మాయాం వయునోదయేన ।
విముక్తనంగో జితషట్పపత్నో
వేదాత్మతత్త్వం భ్రమతీహ తావత్ । 15

న యావదేతన్మన ఆత్మలింగమ్
సంసారతాపావపనం జనస్య ।
యచ్ఛోకమోహోమయరాగలోభ-
వైరానుబంధం మమతాం విధత్తే । 16

భ్రాతృవ్యమేనం తదదభ్రవీర్యమ్
ఉపేక్షయాధ్యేధితమప్రమత్తః ।
గురోర్తరేశ్చరణోపాసనాస్త్రో
జహి వ్యభీకం స్వయమాత్మమోషమ్ । 17

జ్వరామయార్తస్య యథాగదం సత్
నిదాఘదగ్ధస్య యథా హిమాంభః ।
కుదేహమానాహివిదష్టదృష్టేః
బ్రహ్మాన్ వచస్తేఽన్యతమౌషధం మే । 2

తస్మాద్భవంతం మమ సంశయార్థం
 ప్రక్ష్యామి పశ్చాదధునా సుబోధమ్ ।
 అధ్యాత్మయోగగ్రథితం తవోక్తం
 ఆఖ్యాహి కౌతూహలచేతసో మే । 3

యదాహ యోగేశ్వర దృశ్యమానం
 క్రియాఫలం సద్వ్యవహారమూలమ్ ।
 న హ్యంజసా తత్త్వవిమర్శనాయ
 భవానముష్మిన్ భ్రమతే మనో మే । 4

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

అయం జనో నామ చలన్ పృథివ్యాం
 యః పార్థివః పార్థివ కస్య హేతోః ।
 తస్యాపి చాంధ్ర్యోరథి గుల్ఫజంఘా-
 జానూరుమధ్యోరశిరోధరాంసాః । 5

అంసేఽథి దార్వీ శిబికా చ యస్యాం
 సావీరరాజేత్యపదేశ ఆస్తే ।
 యస్మిన్ భవాన్ రూఢనిజాభిమానో
 రాజాస్మి సింధుష్వేతి దుర్మదాంధః । 6

శోచ్యానిమాంస్త్యం హ్యాధికష్టదీనాన్
 విష్ట్యా నిగృహ్లాన్ నిరనుగ్రహోఽసి ।
 జనస్య గోప్తాస్మి వికత్తమానో
 న శోభసే వృద్ధసభాసు ధృష్టః । 7

యదా క్షితావేవ చరాచరస్య
 విదామ నిష్ఠాం ప్రభవం చ నిత్యమ్ ।
 తన్నామతోఽన్యద్వ్యవహార మూలం
 నిరూప్యతాం సత్క్రియయానుమేయమ్ । 8

వీవం నిరుక్తం క్షితిశబ్దవృత్తం
 అసన్నిధానాత్పరమాణవో యే ।
 అవిద్యయా మనసా కల్పితాస్తే
 యేషాం సమూహేన కృతో విశేషః । 9

వీవం కృశం స్థూలమణుర్బృహద్యత్
 అసచ్ఛ సజ్జీవమజీవమన్యత్ ।
 ద్రవ్యస్వభావాశయకాలకర్మ
 నామ్నా జయావేహి కృతం ద్వితీయమ్ । 10

జ్ఞానం విశుద్ధం పరమార్థమేకం
 అనంతరం త్వబహిర్బ్రహ్మ సత్యమ్ ।
 ప్రత్యక్రృశాంతం భగవచ్ఛబ్దసంజ్ఞం
 యద్వాసుదేవం కవయో వదంతి । 11

రహలాగణైతత్తపసా న యాతి
 న చేజ్యయా నిర్వపణాద్భహోద్వా ।
 నచ్ఛందసా నైవ జలాగ్నిసూర్యైః
 వినా మహత్పాదరజోఽభిషేకమ్ । 12

యత్రోత్తమః శ్లోకగుణానువాదః
 ప్రస్తూయతే గ్రామ్యకథావిఘాతః ।
 నిషేవ్యమాణోఽనుదినం ముముక్షోః
 మతిం సతీం యచ్ఛతి వాసుదేవే । 13

అహం పురా భరతో నామ రాజా
 విముక్తదృష్టశ్రుతసంగ బంధః ।
 ఆరాధనం భగవత ఈహమానో
 మృగోఽభవం మృగసంగాత్ హతార్థః । 14

సా మాం స్మృతిర్మృగదేహేఽపి వీర
 కృష్ణార్చనప్రభవా నో జహాతి ।
 అథో అహం జనసంగాదసజ్గో
 విశంకమానోఽవివృతశ్చరామి । 15

తస్మాన్నరోఽసంగసుసంగజాత-
 జ్ఞానాసినైహైవ వివృక్లమోహః ।
 హరిం తదీహోకథనశ్రుతిభ్యాం
 లబ్ధస్మృతిర్యాత్యతిపారమధ్వనః । 16

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, ద్వాదశోఽధ్యాయః (12)

13 - అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః

బ్రాహ్మణ ఉవాచ
 దురత్యయేఽధ్వన్యజయా నివేశిత్
 రజస్తమస్సత్వవిభక్తకర్మదృక్ |
 స ఏష సార్థోఽర్థ పరః పరిభ్రమన్
 భవాటవీం యాతి స శర్మ విందతి | 1

 యస్యామిమే షణ్ణారదేవ దస్యవః
 సార్థం విలుంపంతి కునాయకం బలాత్ |
 గోమాయవో యత్ర హరంతి సార్థికం
 ప్రమత్తమావిశ్య యథోరణం వృకాః | 2

 ప్రభూతవీరుత్యణగుల్మగహ్వరే
 కఠోరదంశైర్మశకైరుపద్రుతః |
 క్వచిత్తు గంధర్వపురం ప్రపశ్యతి
 క్వచిత్ప్వచిచ్ఛురయోల్ముకగ్రహమ్ | 3

 నివాసతో యద్రవిణాత్మబుద్ధిః
 తతస్తతో ధావతి భో అటవ్యామ్ |
 క్వచిచ్ఛ వాత్యోత్థితపాంసుధూమ్రా
 దిశో న జానాతి రజస్వలాక్షః | 4

 అదృశ్యర్షిల్లీస్వనకర్ణశూలః
 ఉలూకవాగ్నిర్వ్యథితాంతరాత్మా |
 అపుణ్యవృక్షాన్ శ్రయతే క్షుధార్థిలో
 మరీచిలోయాన్యభిధావతి క్వచిత్ | 5

 క్వచిద్వితోయాః సరితోఽభియాతి
 పరస్పరం చాలషతే నిరంధః |
 ఆసాద్య దావం క్వచిదగ్నితప్తో
 నిర్విద్యతే క్వ చ యక్షైర్భృతాసుః | 6

 శూరైర్భృతస్యః క్వ చ నిర్విణ్ణచేతాః
 శోచన్ విముహ్యన్నుపయాతి కశ్మలమ్ |
 క్వచిచ్ఛ గంధర్వపురం ప్రవిష్టః
 ప్రమోదతే నిర్వృతవస్మహూర్తమ్ | 7

చరన్ క్వచిత్కంటకశర్కరాంఘ్రిః
 నగారురుక్షుర్విమనా ఇవాస్తే |
 పదే పదేఽభ్యంతరవహ్నినార్థితః
 కౌటుమ్బికః క్రుధ్యతి వై జనాయ | 8

 క్వచిన్నిగీర్ణోఽజగరాహిణా జనో
 నావైతి కించిద్విపినేఽపవిద్ధః |
 దష్టః స్మ శేతే క్వ చ దందశూకైః
 అంధోఽంధకూపే పతితస్తమిన్రే | 9

 కర్షి స్మ చిత్ క్షుద్రరసాన్ విచిన్వన్
 తన్మక్షికాభిర్వ్యథితో విమానః |
 తత్రాతికృచ్ఛాత్ ప్రతిలబ్ధమానో
 బలాద్విలుమ్పంత్యథ తంతతోఽన్యే | 10

 క్వచిచ్ఛ శీతాతపవాతవర్ష-
 ప్రతిక్రియాం కర్తుమనీశ ఆస్తే |
 క్వచిన్నిథో విపణన్ యచ్ఛ కించిత్
 విద్వేషమ్పచ్ఛత్యుత విత్తశాత్యాత్ | 11

 క్వచిత్క్వచిత్ క్షీణధనస్తు తస్మిన్
 శయ్యాసనస్థానవిహారహీనః |
 యాచన్ పరాదప్రతిలబ్ధకామః
 పారక్యద్భ్రష్టిర్లభతేఽవమానమ్ | 12

 అన్యోన్యవిత్తవ్యతిషంగవృద్ధ-
 వైరానుబంధో వివహన్ మిథశ్చ |
 అధ్వన్యముష్మిన్నురుకృచ్ఛవిత్త-
 బాధోపసర్జైర్విహరన్ విపన్నః | 13

 తాంస్తాన్ విపన్నాన్ స హి తత్ర తత్ర
 విహాయ జాతం పరిగృహ్య సార్థః |
 ఆవర్తతేఽద్యాపి స కశ్చిదత్ర
 వీరాధ్వనః పారముపైతి యోగమ్ | 14

మనస్విన్ నిర్జితదిగ్గజేంద్రాః
 మమేతి సర్వే భువి బద్ధవైరాః |
 మృధే శయీరన్న తు తద్ర్వజంతి
 యన్వస్తదండో గతవైరోఽభియాతి | 15

ప్రసజ్జతి క్వాపి లతాభుజాశ్రయః
 తదాశ్రయావ్యక్తపదద్విజస్నుహః |
 క్వచిత్కదాచిద్ధరిచక్రతస్త్రసన్
 సఖ్యం విధత్తే బకకంకగృధైః | 16

తైర్వంచితో హంసకులం సమావిశన్
 అరోచయన్ శీలముపైతి వానరాన్ |
 తజ్జాతిరాసేన సునిర్వృతేంద్రియః
 పరస్పరోద్వీక్షణవిస్మృతావధిః | 17

ద్రుమేషు రంస్యన్ సుతదారవత్సలో
 వ్యవాయదీనో వివశః స్వబంధనే |
 క్వచిత్ప్రమాదాద్ధిరికందరే పతన్
 వల్లీం గృహీత్వా గజభీత ఆస్థితః | 18

అతః కథంచిత్ స విముక్త ఆపదః
 పునశ్చ సార్థం ప్రవిశత్యరిందమ |
 అధ్వన్యముష్మిన్నజయా నివేశితో
 భ్రమన్ జనోఽద్యాపి న వేద కశ్చన | 19

రహలాగణ త్వమపి హ్యధ్వనోఽస్య
 సన్వస్తదండః కృతభూతమైత్రః |
 అసజ్జితాత్మా హరిసేవయా శితం
 జ్ఞానాసిమాదాయ తరాతిపారమ్ | 20

రాజోవాచ

అహో నృజన్మాఖిలజన్మశోభనం
 కిం జన్మభిస్త్వపరైరప్యముష్మిన్ |

న యద్దుషీకేశయశః కృతాత్మనాం
 మహాత్మానాం వః ప్రచురః సమాగమః | 21

న హ్యద్భుతం త్వచ్ఛరణాజ్జరేణుభిః
 హతాంహసో భక్తిరథోక్షజేఽమలా |
 మౌహలార్తికాద్యస్య సమాగమాచ్ఛ మే
 దుస్తర్కములోఽపహతోఽవివేకః | 22

నమో మహద్భ్యోఽస్తు నమః శిశుభ్యో
 నమో యువభ్యో నమ ఆ వటుభ్యః |
 యే బ్రాహ్మణా గామవధూతలింగాః
 చరంతి తేభ్యః శివమస్తు రాజ్ఞామ్ | 23

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇత్యేవముత్తరామాతః స వై బ్రహ్మర్షిసుతః
 సింధుపతయ ఆత్మసతత్త్వం విగణయతః
 పరానుభావః పరమకారుణికతయోపదిశ్య
 రహలాగణేన సకరుణమభివందితచరణః
 ఆ పూర్ణార్ణవ ఇవ నిభృతకరణోర్వ్యాశయో
 ధరణిమిమాం విచచార | 24

సౌవీరపతిరపి సుజననమవగతపరమాత్మ-
 సతత్త్వ ఆత్మన్యవిద్యాధ్యారోపితాం చ దేహాత్మమతిం
 వినసర్జ వీవం హి నృప భగవదాశ్రితాశ్రితానుభావః | 25

రాజోవాచ

యో హ వా ఇహ బహువిదా మహాభాగవత
 త్వయాభిహితః పరోక్షేణ వచసా జీవలోకభవాధ్వా
 స హ్యోర్యమనీషయా కల్పితవిషయో
 నాంజసాప్యత్పన్న లోకసమధిగమః అథ
 తదేవైతద్దురవగమం సమవేతానుకల్పేన
 నిర్దిశ్యతామితి | 26

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, త్రయోదశోఽధ్యాయః (13)

14 - అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః

స హోవాచ

య ఏష దేహాత్మమానినాం సత్త్వాదిగుణవిశేషవికల్పిత
 కుశలాకుశల సమవహార వినిర్మితవివిధదేహావలిభిర్వియోగ-
 సంయోగాద్యనాదిసంసారానుభవస్య ద్వారభూతేన
 షడింద్రియవర్గేణ తస్మిన్ దుర్గాధ్వవదసుగమే
 అధ్వన్యాపతిత ఈశ్వరస్య భగవతో విష్ణోర్వశవర్తిన్యా
 మాయయా జీవలోకోఽయం యథా వణిక్పార్థో
 అర్థపరః స్వదేహా నిష్పాదిత కర్మానుభవః
 శ్మశానవదశివతమాయాం సంసారాటవ్యాం గతో
 నాద్యాపి విఫలబహుప్రతియోగేహస్తత్తాపోపశమనీం
 హరిగురుచరణారవిందమధుకరాను పదవీమవరుంధే
 యస్యాముహా వా వీతే షడింద్రియనామానః
 కర్మణా దస్యవ వీవ తే

1

తద్యథా పురుషస్య ధనం యత్కించిద్దర్శౌపయికం
 బహుకృప్రాధిగతం సాక్షాత్ పరమ పురుషోరాధన-
 లక్షణో యోఽసౌ ధర్మస్తం తు సాంపరాయ
 ఉదాహరంతి తద్ధర్మ్యం ధనం దర్శనస్పర్శన
 శ్రవణస్పృశనావస్థూణ సంకల్ప వ్యవసాయగృహగ్రామ్యోపభోగేన
 కునాథస్యాజితాత్మనో యథా సార్థస్య విలుంపంతి

2

అథ చ యత్ర కౌటుంబికా దారాపత్యాదయో
 నామ్నా కర్మణా వృక సృగాలా వీవానిచ్చలోఽపి కదర్యస్య
 కుటుంబిన ఉరణకవల్ సంరక్ష్యమాణం మిషలోఽపి హరంతి

3

యథా హ్యనువత్సరం కృష్యమాణమప్యదగ్గబీజం
 క్షేత్రం పునరేవావపనకాలే గుల్మత్పణ
 వీరుద్భిర్గహ్వరమివ భవత్యేవమేవ గృహోశ్రమః
 కర్మక్షేత్రం యస్మిన్ న హి కర్మాణ్యుత్పీదంతి
 యదయం కామకరండ ఏష ఆవసథః

4

తత్ర గతో దంశమశకసమాపసదైర్మనుజైః
 శలభ శకుంతతస్కర మూషకాదిభిరుప-
 రుధ్యమానబహిః ప్రాణః క్వచిత్ పరివర్తమానోఽస్మిన్నధ్వస్య-

విద్యాకామకర్మభిరుపరక్త మనసానుపవన్నార్థం
 నరలోకం గంధర్వనగరముపపన్నమితి
 మిథ్యాదృష్టిరనుపశ్యతి

5

తత్ర చ క్వచిదాతపోదకనిభాన్ విషయానుపధావతి
 పానభోజన వ్యవాయాదివ్యసనలోలుపః

6

క్వచిచ్చాశేషదోషనిషదనం పురీషవిశేషం
 తద్వర్ణగుణ నిర్మితమతిః సువర్ణముపాదితృత్యగ్ని
 కామకాతర ఇవోల్మక పిశాచమ్

7

అథ కదాచిన్నివాసపానీయ ద్రవిణాద్యనేకాత్మోప-
 జీవనాభినివేశ వీతస్యాం సంసారాటవ్యామితస్తతః
 పరిధావతి

8

క్వచిచ్చ వాత్యోపమ్యయా ప్రమదయా
 ఆరోహమారోపితస్తత్కాలరజసా రజనీభూతః
 ఇవాసాధుమర్యాదో రజస్వలాక్షోఽపి దిగ్గేవతా
 అతిరజస్వలమతిర్న విజానాతి

9

క్వచిత్ సకృదవగతవిషయవైతథ్యః స్వయం
 పరాభిధ్యానేన విభ్రంశితస్మృతిస్తయైవ
 మరీచిలోయప్రాయాంస్తానేవాభిధావతి

10

క్వచిదులూక రిఖిల్లిస్వనవదతి పరుషరభసాటోపం
 ప్రత్యక్షం పరోక్షం వా రిపురాజకుల
 నిర్చర్చితేనాతి వ్యథితకర్ణముల హృదయః

11

స యదా దుగ్ధపూర్వసుకృతస్తదా
 కారస్కరకాకతుండాద్యపుణ్యద్రుమలతా విషోదపానవల్
 ఉభయార్థ శూన్య ద్రవిణాన్ జీవన్మృతాన్
 స్వయం జీవన్ మ్రియమాణ ఉపధావతి

12

ఏకదా అసత్రసంగాన్నికృత-
 మతిర్వ్యుదకస్రోతః స్థలనవదుభయతో ఽపి
 దుఃఖదం పాషండమభియాతి

13

యదా తు పరబాధయాంధ ఆత్మనే
నోపనమతి తదా హి పితృపుత్ర బర్హిష్మతః
పితృపుత్రాన్ వా స ఖలు భక్షయతి | 14

కృచిదాసాద్య గృహం దావవత్
ప్రియార్థవిధురమనుభోదర్కం శోకాగ్నినా
దహ్యామానో భృశం నిర్వేదముపగచ్ఛతి | 15

కృచిత్కాల విషమిత రాజకుల రక్షసాపహృత-
ప్రియతమధనానుః ప్రమృతక ఇవ విగత
జీవలక్షణః ఆస్తే | 16

కదాచిన్మనోరథోపగత పితృపితామహాద్య-
సతృదితి స్వప్న నిర్వృతిలక్షణమునుభవతి | 17

కృచిద్బ్రహ్మశ్రమకర్మచోదనాతిభరగిరిం
ఆరురుక్షమాణోలోక వ్యసన కర్షిత మనాః
కంటకశర్కరాక్షేత్రంప్రవిశన్నివ సీదతి | 18

కృచిచ్చ దుస్సహేన కాయాభ్యంతరవహ్నినా
గృహీతసారః స్వకుటుంబాయ క్రుధ్యతి | 19

స ఏవ పునర్నిద్రాజగరగృహీతోఽంధే తమసి
మగ్నః శూన్యారణ్య ఇవ శేతే నాన్యత్ కించన వేద
శవ ఇవాపవిద్యః | 20

కదాచిద్బ్రహ్మమానదంష్ట్రో దుర్జనదందశూకైరలబ్ధ
నిద్రాక్షణో వ్యధిత హృదయేనానుక్షీయమాణ
విజ్ఞానోఽంధకూపే ఽంధవత్పతతి | 21

కర్ణి స్మ చిత్ కామమధులవాన్ విచిన్వన్
యదా పరదార పరద్రవ్యాణ్యవరుంధానో రాజ్ఞా
స్వామిభిర్వా నిహతః పతత్యపారే నిరయే | 22

అథ చ తస్మాదుభయథాపి హి
కర్మాస్మిన్నాత్మనః సంసారావపనముదాహరంతి | 23

ముక్తస్తతో యది బంధాద్దేవదత్త ఉపాచ్ఛినత్తి
తస్మాదపి విష్ణుమిత్ర ఇత్యనవస్థితిః | 24

కృచిచ్చ శీతాతపవతాద్యనేకాధిదైవిక-
భౌతికాత్మనాం దశానాం ప్రతి నివారణేఽకల్పో
దురంతచింతయా విషణ్ణ ఆస్తే | 25

కృచిన్మిథో వ్యవహరన్ యత్కించద్దనమన్యేభ్యో
వా కాకిణీకా మాత్రమప్యపహరన్ యత్కించద్వా
విద్వేషమేతి విత్త శాత్యాత్ | 26

అధ్యన్యముష్మిన్నిమే ఉపసర్గాస్తథా సుఖదుఃఖరాగ-
ద్వేషభయాభిమాన ప్రమాదోన్మాద-
శోకమోహలోభమాత్సర్యేర్వ్యావమానక్షుత్పిపాసాధి
వ్యాధి జన్మజరామరణాదయః | 27

క్వాపి దేవమాయయా స్త్రీయా
భుజలతోపగూఢః ప్రస్కన్నవివేకవిజ్ఞానో
యద్విహార గృహారంభాకుల హృదయస్తదాశ్రయావసక్త-
సుతదుహితృ కలత్ర భాషితావలోక విచేష్టితాపహృత-
హృదయ ఆత్మానమజితాత్మాఅపారేఽస్తే తమసి
ప్రహిణోతి | 28

కదాచిదీశ్వరన్య భగవతో విష్ణోశ్చక్రాత్
వరమాణ్యాదిద్విపరార్థావవర్గకాలోపలక్షణాత్
పరివర్తితేన వయసా రంహసా హరత
ఆబ్రహ్మతృణ స్తమ్బాదీనాం భూతానామనిమిషతో
మిషతాం విత్రస్తహృదయస్తమేవేశ్వరం కాలచక్ర
నిజాయుధం సాక్షాద్భగవంతం యజ్ఞపురుషమనాదృత్య
పాషండదేవతాః కంకగృధ్ర బకవటప్రాయాః
ఆర్యసమయ పరిహృతాః సాంకేత్యేనాభిధత్తే | 29

యదా పాషండిభిరాత్మవంచితైః తైరురువంచితో
బ్రహ్మకులం సమావసంస్తేషాం శీలముపనయనాది-
శ్రౌతస్మార్త కర్మానుష్ఠానేన భగవతో యజ్ఞ
పురుషస్యారాధనమేవ తదరోచయన్ శూద్రకులం
భజతే నిగమాచారేఽశుద్ధితో యస్య మిధునీభావః
కుటుంబభరణం యథా వానరజాతేః | 30

తత్రాపి నిరవరోధః స్వేరేణ విహరన్నతికృపణబుద్ధిః
అన్యోన్య ముఖ నిరీక్షణాదినా గ్రామ్యకర్మణైవ
విస్మృతకాలావధిః | 31

క్వచిద్్రుమవదైహికార్థేషు గృహేషు రంస్యన్
యథా వానరః సుతదార వత్సలో వ్యవాయక్షణః | 32

ఏవమధ్వన్యవరుంధానో మృత్యుగజభయాత్
తమసి గిరికందర ప్రాయే | 33

క్వచిచ్ఛీత వాతాద్యనేకదైవికభౌతికాత్మీయానాం
దుఃఖానాం ప్రతినివారణేఽకల్పో దురంత
విషయవిషణ్ణ ఆస్తే | 34

క్వచిన్మిథో వ్యవహరన్ యత్కించిద్దనముపయాతి
విత్తశాత్యేన | 35

క్వచిత్ క్షీణధనః శయ్యాసనాశనాద్యుపభోగ-
విహీనో యావదప్రతిలబ్ధమనో రథోపగతాదానే
ఆవసితమతిస్తతస్తతోఽవమానాదీని జనాదభి-
ఞ్చతే | 36

ఏవం విత్తవ్యతిషంగవివృద్ధ వైరానుబంధోఽపి
పూర్వవాసనయా మిథ ఉద్వహత్యథాపవహతి | 37

ఏతస్మిన్ సంసారాధ్వని నానాక్షేణోప సర్గబాధితః
ఆపన్న విపన్నో యత్ర యస్తముహ వావేతరస్తత్ర
విస్మయ జాతం జాతముపాదాయ శోచన్
ముహ్యన్ బిభ్యద్వివదన్ క్రందన్ సంహృష్యన్
శాయన్ నహ్యామానః సాధు వర్జితో
వైచావర్తతేఽద్యాపి యత ఆరబ్ధ ఏష నరలోకసార్థో
యమధ్వనః పారముపదిశంతి | 38

యదిదం యోగానుశాసనం న వా
వితదవరుంధతే యన్వ్యస్తదండా మునయః
ఉపశమశీలా ఉపరతాత్మానః సమవగచ్ఛంతి | 39

యదపి దిగిభజయినో యజ్ఞినో యే వై
రాజర్షయః కింతు పరం మృధే శయీరన్నస్యామేవ

మమేయమితి కృత వైరానుబంధా యాం విస్మయ
స్వయముపసంహృతాః | 40

కర్మవల్లీమవలంబ్య తత ఆపదః
కథంచిన్నరకాద్విముక్తః పునరప్యేవం
సంసారాధ్వని వర్తమానో నరలోకసార్థముపయాతి,
ఏవముపరి గతోఽపి | 41

తస్యేదముపగాయంతి

ఆర్షభస్యేహ రాజర్షేర్మనసాపి మహాత్మనః |
నానువర్తార్హతి నృపో మక్షికేవ గరుత్మతః | 42

యో దుస్త్వజాన్ దారసుతాన్ సుహృద్రాజ్యం హృదిస్సుశః |
జహౌ యువైవ మలవదుత్తమశ్లోకలాలసః | 43

యో దుస్త్వజాన్ క్షితిసుతస్వజనార్థదారాన్
ప్రార్థ్యాం శ్రియం సురవరైః సదయావలోకామ్ |
నైచ్చన్వృషస్తదుచితం మహతాం మధుద్విట్
సేవానురక్తమనసామభవోఽపి ఫల్గుః | 44

యజ్ఞాయ ధర్మపతయే విధినైపుణాయ
యోగాయ సాంఖ్యశిరోసే ప్రకృతీశ్వరాయ |
నారాయణాయ హరయే నమ ఇత్యుదారం
హాస్యన్ మృగత్వమపి యః సముదాజహార | 45

య ఇదం భాగవతసభాజితా-
వదాతగుణకర్మణో రాజర్షేర్చరతస్యానుచరితం
స్వస్త్వయనమాయుష్యం ధన్యం యశస్యం
స్వర్గ్యాపవర్గ్యం వానుశృణోత్యాఖ్యాస్యతి
అభినందతి చ సర్వా వివాశిష ఆత్మన ఆశాస్తే న
కాంచన పరత ఇతి | 46

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, చతుర్దశోఽధ్యాయః (14)

15 - అథ పంచదశోఽధ్యాయః

శ్రీ కుక ఉవాచ

భరతస్యాత్మజః సుమతిర్నామాభిహిలో
యముహా వావ కేచిత్ పాషండిన ఋషభ-
పదవీమసువర్తమానం చానార్యాః
అవేదసమామ్నాలాం దేవలాం స్వమనీషయా
పాపీయస్యా కలౌ కల్పయిష్యంతి

1

తస్మాద్ వృద్ధసేనాయాం దేవలాజిన్నామ
పులోఽభవత్

2

అథాసుర్యాం తత్రనయో దేవద్యుష్ణస్తలో
థేసుమల్యాం సుతః పరమేష్ఠీ తస్య
సువర్చలాయాం ప్రతిహ ఉపజాతః

3

య ఆత్మవిద్యామాఖ్యాయ స్వయం
సంకుద్ధో మహా పురుషమనుసస్మార

4

ప్రతిహోత్ సువర్చలాయాం
ప్రతిహారాదయస్త్రయః అసన్నిజ్యాకోవిదాః సూనవః
ప్రతిహర్తుః స్తుల్యామజ భూమానావజనిషోలామ్

5

భూమ్న ఋషికుల్యాయాముద్గీభస్తతః ప్రస్తావో
దేవకుల్యాయాం ప్రస్తావాన్నియుల్యాయాం
హృదయజ ఆసీద్విభుః విభో రల్యాం చ పృథు-
షేగాస్తస్మాస్తక ఆకూల్యాం జజ్ఞే నక్తాదృతిపుత్రో
గయో రాజర్షిప్రవర ఉదారశ్రవా అజాయత
సాక్షాదృగవతో విష్ణోర్లగదిరక్షిషయా గృహీత-
సత్త్వస్య కలాఽఽత్మవత్త్వాది లక్షణేన
మహాపురుషలాం ప్రాప్తః

6

స చై స్వభర్తేణ ప్రజాపాలన పోషణ ప్రేణనోప-
లాలనాసుతాసనలక్షణేనేజ్యాదినా చ భగవతి
మహాపురుషే పరావరే బ్రహ్మణి సర్వాత్మనార్చిత

పరమార్థ లక్షణేన బ్రహ్మ విచరణాను సేవయా
ఆపాదిత భగవద్భక్తి యోగేన చాభీక్షణః
పరిభావితాతిశుద్ధ మతిరుపరలానాత్వ్య ఆత్మేని
స్వయముపలభ్యమాన బ్రహ్మత్మానుభవోఽపి
నిరభిమాన దీవావనిమజ్జాగుపత్

17

తస్యేమాం గాథాం పాండవేయ పురావిదః
ఉపగాయంతి

18

గయం నృపః కః ప్రతియాతి కర్మభిః
యజ్వాభిమానీ బహువిద్ధర్మగోష్ఠా
సమాగతశ్రీః సదసస్పతిః సలాం
సత్సేవకోఽన్యో భగవత్కలామృతే

19

యమభ్యషించన్ పరయా ముదా సతిః
సత్యాశిషో దక్షకన్యాః సతిద్విః
యస్య ప్రజానాం దుదుహే ధరాఽఽశిషో
నిరాశిషో గుణవత్సన్నుతోథాః

20

ఛందాన్యకామస్య చ యస్య కామాన్
దుదూహురాజ ప్రురథో బలిం నృపాః
ప్రత్యంచితా యుధి ధర్మేణ విప్రాః
యదాశిషాం షష్టమంశం పరేత్య

21

యస్యాధ్వరే భగవానధ్వరాత్మా
మఘోని మాద్యత్యురుసోమపీథే
శ్రద్ధావిశుద్ధాచలభక్తియోగ-
సమర్పితేజ్యాఫలమాజహార

22

యత్రోణనాదృర్లిషి దేవతిర్యక్-
మనుష్యవీరుత్సణమావిరించాత్

23

ప్రీయేత సద్యః స హ విశ్వజీవః
 ప్రీతః స్వయం ప్రీతిమగాఢయస్య | 13

గయాఢ్యయంత్యాం చిత్రరథః
 సుగతిరవరోధనః ఇతి త్రయః పుత్రా బభూవుః
 చిత్రరథాదూర్ణాయాం సప్రమాడజనిష్ఠ | 14

తత ఉత్కలాయాం మరీచిర్మరీచేర్పిందుమత్యాం
 దిందుమానుదపద్యత, తస్మాత్సరఫణాయాం
 మధునామాభవత్ మధోః సుమనసి వీరవ్రతస్తతో

భోజాయాం మంథు ప్రమంథూ జజ్ఞాతే మంథోః
 సత్యాయాం భావనస్తతో దూషణాయాం
 త్వష్టాజనిష్ఠ త్వష్టుర్విరోచనాయాం విరజో విరజస్య
 శతజిత్రవరం పుత్రశతం కన్యా చ విషూచ్యాం
 కిల జాతమ్ | 15

తత్రాయం శ్లోకః

ప్రైయవ్రతం వంశమిమం విరజశ్చరమోద్భవః |
 అకరోదత్యలం కీర్త్యా విష్ణుః సురగణం యథా | 17

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే సారమహాంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, పంచవశోఽ ధ్యాయః (15)

16 - అథ షోడశోఽ ధ్యాయః

రాజోవాచ

ఉక్తస్త్వయా భూమండలాయామవిశేషో
 యావదాదిత్యస్తపతి యత్ర చాసా జ్యోతిషాం
 గణైశ్చంద్రమా వా సహ దృశ్యతే | 1

తత్రాపి ప్రియవ్రతరథచరణపరిభ్రాతైః సప్తభిః
 వస్త సింధవ ఉపక్లుప్తాః యత వీతస్యాః
 వస్తద్రీపవిశేషవికల్ప స్త్వయా భగవన్ ఇలు
 మాచితః వీత దేవాభిలమహం మానతో
 లక్షణతశ్చ సర్వం విజిజ్ఞాసామి | 2

భగవతో గుణమయే స్థూలరూప ఆవేశితం
 మనో హ్యగుణేఽపి సూక్ష్మతమ ఆత్మజ్యోతిషి పరే
 బ్రహ్మణి భగవతి వాసుదేవాభ్యే క్షమమావేశితుం
 తదుహైతద్గురోఽర్హస్యనువర్ణయితుమితి | 3

ఋషిరువాచ

న నై మహారాజ భగవతో
 హయాగుణవిభూతేః కాష్ఠాం మనసా వచసా వాధి-
 గంతుమలం విబుధాయుషోపి పురుషస్తస్మాత్

ప్రాధాన్యేనైవ భూగోళకవిశేషం
 నామరూపమానలక్షణలో వ్యాఖ్యాస్యామః | 4

యో వాయం ద్వీపః కువలయకమలకోశాభ్యంతర
 కోశో నియుతయోజనవిశాలః సమవర్తులో యథా
 పుష్కర పత్రమ్ | 5

యస్మిన్ నవ వర్షాణి నవయోజన
 సహస్రాయామాన్యష్టభిర్మర్యాదాగిరిభిః సువిభక్తాని
 భవంతి | 6

విషాం మధ్యే ఇలావృతం నామాభ్యంతరవర్షం
 యస్య నాభ్యామవస్థితః సర్వతః సావర్ణః
 కులగిరిరాజో మేరుర్ద్విపాయామసమున్నాహః
 కర్ణికాభూతః కువలయకమలస్య మూర్ధని
 ద్వాత్రింశత్సహస్రయోజనవితతో మూలే
 షోడశసహస్రం తావతాంతర్భూమ్భ్యాం ప్రవిష్టః | 7

ఉత్తరోత్తరేణేలావృతం నీలః శ్వేతః శృంగవానితి
 త్రయో రమ్యక హిరణ్మయ కురూణాం
 వర్షాణాం మర్యాదా గిరయః ప్రాగాయలాః

ఉభయతః క్షారోదావధయో ద్వి సహస్ర పృథవః
వీకైకశః పూర్వస్మాత్ పూర్వస్మాదుత్తర ఉత్తరో
దశాంశాదికాంశేన దైర్ఘ్య ఏవ ప్రాసంతి | 8

ఏవం దక్షిణేనేలావృతం నిషఢో హేమకూటో
హిమాలయ ఇతి ప్రాగాయతా యథా
నీలాదయోఽయుతయోజనోత్సేధా హరివర్షకింపురుషః
భారతానాం యథాసంఖ్యమ్ | 9

తథైవేలావృతమపరేణ పూర్వేణ చ మాల్యవద్గంధ-
మాదనావానీల నిషఢాయతౌ ద్విసహస్రం పప్రథతుః
కేతుమాల భద్రాశ్వయోః సీమానం విదధాతే | 10

మందరో మేరుమందరః సుషార్వ్యః కుముదః
ఇత్యయుత యోజనవిస్తారోన్నాహః
మేరోశ్చతుర్దిశమవష్టంభగిరయ ఉపక్లుప్తాః | 11

చతుర్వేతేషు చూతజంబూకదంబన్యగ్రోధాశ్చత్వారః
పాదపప్రవరాః పర్వతకేతవ ఇవాధిసహస్రయోజనో-
న్నాహస్తావద్విటపవితతయః శతయోజన పరిణాహః | 12

ప్రదాశ్చత్వారః పయోమధ్విక్షురసమ్పృష్టజలాః
యదుపస్పర్శిన ఉపదేవగణా యోగైశ్వర్యాణి
స్వాభావికాని భరతర్షభ ధారయంతి | 13

దేవోద్యానాని చ భవంతి చత్వారి నందనం
చైత్రరథం వైభ్రాజికం సర్వలోభద్రమితి | 14

యేష్యమరపరివృథాః సహ సురలలనా
లలామయూథ పతయ ఉపదేవగణైరుపగీయమాన
మహిమానః కిల విహరంతి | 15

మందరోత్పంగ ఏకాదశశతయోజనోత్పంగ-
దేవచూతశిరసో గిరిశిఖరస్థూలాని
ఫలాన్యమృతకల్పాని పతంతి | 16

తేషాం విశీర్యమాణానామతిమధురసురభి-
సుగంధి బహుళారుణరసోదేనారుణోదా నామ
నదీ మందరగిరిశిఖరాన్నిపతంతీ పూర్వేణేలావృతం
ఉపస్థావయతి | 17

యదుపజోషణాద్భవాన్యా అనుచరీణాం
పుణ్యజన వధూనామవయవస్పర్శ సుగంధవాతో
దశయోజనం సమంతాదనువాసయతి | 18

ఏవం జంబూఫలానామత్యుచ్చనిపాతవిశీర్ణానామనస్తి-
ప్రాయాణామిభ కాయ నిభానాం రసేన జంబూ
నామనదీ మేరుమందర శిఖరాదయుతయోజనాదవనితలే
నిపతంతీ దక్షిణేనాత్మానం
యావదిలావృతముపస్యందయతి | 19

తావదుభయోరపి రోధసోర్యా మృత్తికా
తద్రసేనానువిధ్యమానా వాయుర్క సంయోగవిపాకేన
సదామరలోకాభరణం జాంబూనదం నామ సువర్ణం భవతి | 20

యదుహ వావ విబుధాదయః సహ యువతిభిర్మకుట-
కటకకటి సూత్రాద్యాభరణరూపేణ ఖలు ధారయంతి | 21

యస్తు మహాకదంబుః సుషార్వ్య నిరూఢః
యాస్తస్య కోటరేభ్యో వినిస్సృతాః పంచాయామ-
పరీణాహః పంచ మధుధారాః సుషార్వ్యశిఖరాత్
పతంత్యోఽపరీణాత్మానమిలావృతమనుమోదయంతి | 22

యా హ్యుపయుంజానానాం ముఖనిర్వాసితో
వాయుః సమంతాచ్చతయోజనమనువాసయతి | 23

ఏవం కుముదనిరూఢో యః శతవల్గో నామ వట స్తస్య
స్కంధేభ్యో నీచీనాః పయోదధిమధుఘృతగుడాన్నాద్యమృర-
శయ్యాసనాభరణాదయః సర్వ ఏవ కామదుఘా
నదాః కుముదాగ్రాత్ పతంతస్తముత్తరేణేలావృతం
ఉపయోజయంతి | 24

యానుపజుషాణానాం న కదాచిదపి ప్రజానాం
వలీపలిత క్లమస్వేద దౌర్గంధ్యజరామయ-
మృత్యుశీతోష్ణవైవర్ణ్యోపసర్గాదయస్తాపవిశేషా-
భవంతి యావజ్జీవం సుఖం నిరతిశయమేవ | 25

కురంగ కురర కుసుంభ వైకంక త్రికూట-
శిశిరపతంగ రుచక నిషఢ శినీవాస కపిల శంఖ-

నైడూర్యజారుథి హంసర్షభ నాగ కాలాంజర-
 నారదాదయో వింశతిగిరయో మేరోః కర్ణికాయాః
 ఇవ కేసరభూలా మూలదేశే పరిత ఉపక్లుప్తాః | 26

జరదేవకూటా మేరుం పూర్వేణాష్టాదశ
 యోజనసహస్రముదగాయతో ద్విసహస్రం
 పృథుతుంగౌ భవతః ఏవమపరేణ
 పవనపారియాత్రౌ దక్షిణేన కైలాసకరవీతౌ
 ప్రాగాయతో ఏవముత్తరతస్త్రిశృంగమకరో

అష్టభిరేతైః పరిస్త్వలోఽగ్నిరివ పరితశ్చకాస్తి
 కాంచనగిరిః | 27

మేరోర్కూర్తని భగవత ఆత్మయోనేర్మధ్యతః
 ఉపక్లుప్తాం పురీమయుత యోజన సాహస్రీం
 సమచతురస్రాం శాలకౌంభీం వదంతి | 28

తామసుపరితో లోకపాలానామష్టానాం
 యథాదిశం యథారూపం తురీయ మానేన
 పురోఽష్టాపుపక్లుప్తాః | 29

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః (16)

17 - అథ సప్తదశోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

తత్ర భగవతః సాక్షాద్యజ్ఞలింగస్య
 విష్ణోర్విక్రమతో వామపాదాంగుష్ఠనఖ నిర్భిన్నో-
 త్పాండకటాహవివరేణాంతః ప్రవిష్టా యా
 బాహ్యజలథారా తచ్చరణపంకజావనేజనారుణకింజల్కౌ
 పకంజితాభిలజగదఘమలాపహోపస్పర్శనామలా సాక్షాద్భ-
 గవత్పదీత్యనుపలక్షితవచోఽభిధీయమానాతి-
 మహలా కాలేన యుగ సహస్రోపలక్షణేన దివో
 మూర్తస్యవతలార యత్తద్విష్ణుపదమాహుః | 1

యత్ర హ వావ వీరవ్రత ఔత్తానపాదిః పరమభాగ-
 వతోఽస్మత్కుల దేవతాచరణారవిందోదకమితి
 యామనుసవనముత్కృష్టమాణభగవద్భక్తి యోగేన
 భృశం క్షిద్యమానాంతర్కదయ ఔత్కంఠ్యవివశామీలితలోచన
 యుగళకుటుల విగళితామలబాష్పకళియాభివ్యజ్యమాన
 తోమ పులకకులకోఽధునాపి పరమాదరేణ
 శిరసా దిభర్తి | 2

తతః సప్తర్షయస్తత్రభావాభిజ్ఞా యాం నను
 తపస ఆత్యంతికీ సిద్ధిరేతావతి భగవతి
 సర్వాయాని వాసుదేవేఽనుపరతభక్తియోగలాభేనైవ
 ఉపేక్షితాన్యార్తార్థగతయో ముక్తిమివాగలాం

ముముక్షవ ఇవ సబహుమానమద్యాపి జటాజూటైః
 ఉద్యహంతి | 3

తతో ఽ నేకసహస్రకోటివిమానానీక
 సంకులదేవయానేనావతరంతీండుమండలమావార్య
 బ్రహ్మాసదనే నిపతతి | 4

తత్ర చతుర్థా భిద్యమానా
 చతుర్విర్ణామభిశ్చతుర్దిశమభిస్పందంతీ
 నదనదీపతిమేవాభినివిశతి సీలాలకనందా
 చక్షుర్భద్రేతి | 5

సీలా తు బ్రహ్మాసదనాల్
 కేసరాచలాదిగిరిశిఖరేభ్యోఽథోఽథః ప్రసవంతీ
 గంధమాదన మూర్తసు పతిత్వాంతరేణ భద్రాశ్వ
 వర్షం ప్రాచ్యాం దిశి క్షార సముద్రమభిప్రవిశతి | 6

ఏవం మాల్యవచ్చిఖలాన్నిష్పతంతి తతో
 అనుపరతవేగా కేతుమాలమభి చక్షుః ప్రతీచ్యాం
 దిశి సరిత్పతిం ప్రవిశతి | 7

భద్రా చోత్తరతో మేరుశిరసో నిపతితా
 గిరిశిఖరాద్గిరిశిఖరమతిహోయ శృంగవతః

శృంగాదవస్యందమానా ఉత్తరాంస్తు కురూనభితః
ఉదీచ్యాం దిశి జలధిమభిప్రవిశతి | 8

తత్తైవాలకనందా దక్షిణేన బ్రహ్మసదనాద్బహుని
గిరికూటాన్యతిక్రమ్య హేమకూటాద్దైమకూటాన్యతిరభసతర-
రంహసా లుతయంతీ భారతమభివర్షం దక్షిణస్యాం
దిశి జలధిమభిప్రవిశతి యస్యాం స్నానార్థం
చాగచ్ఛతః పుంసః పదే పదే
అశ్వమేధరాజసూయాదీనాం ఫలం న దుర్లభమితి | 9

అన్యే చ నదా నద్యశ్చ వర్షే వర్షే సంతి బహుశో
మేర్వాదిగిరిదుహితరః శతశః | 10

తత్రాపి భారతమేవ వర్షం
కర్మక్షేత్రమన్యాన్యష్ట వర్షాణి స్వర్గిణాం
పుణ్యశేషోప భోగస్థానాని భామాని స్వర్గపదాని
వ్యపదిశంతి | 11

ఏషు పురుషాణామయుతపురుషాయుర్వర్షాణాం
దేవకల్పానాం నాగాయుత ప్రాణానాం వజ్రసంహనన-
బలవయోమోదప్రముదిత మహాసౌరత-
మిథునవ్యవాయాపవర్గవర్ష ధృతైకగర్భకళత్రాణాం
తత్ర తు త్రేతాయుగసమః కాలో వర్తతే | 12

యత్ర హ దేవపతయః స్వే స్వర్గణనాయకైర్విహిత-
మహార్షణాః సర్వర్తుకుసుమస్తబక్ఫలకిసలయశ్రియా
ఆనమ్యమాన విటపలతా విటపిభిరుపశుమృ-
మానరుచిరకాననాశ్రమాయతన వర్షగిరిద్రోణీషు
తథా చామల జలాశయేషు వికచవివిధనవనరుహా-
మోదముదితరాజహంస జలకుక్కుట-
కారండవసారస చక్రవాకాదిభిర్మధుకరనికరా-
కృతిభిరుపకూజితేషు జలక్రీడాదిభిర్విచిత్రవినోదైః
సులలితసురసుందరీణాం కామకలిల-
విలాసహాసలీలావలోకాకృష్టమనోదృష్టయః స్వైరం
విహరంతి | 13

నవస్వపి వర్షేషు భగవాన్ నారాయణో
మహాపురుషః పురుషాణాం తదనుగ్రహాయాత్మ-
తత్త్వవ్యూహేనాత్మనాద్యాపి సన్నిధీయతే | 14

ఇలావృతే తు భగవాన్ భవ ఏక ఏవ పుమాన్
న హ్యన్యస్తత్రాపరో నిర్విశతి భవాన్యాః
శాపనిమిత్తజ్ఞో యత్రవేక్ష్యతః స్త్రీభావస్తత్రశ్చాద్వక్ష్యామి | 15

భవానీనాత్మైః స్త్రీగణార్చుదసహస్రై రవరుభ్యమానో
భగవతశ్చతుర్మాఠైర్మహాపురుషస్య తురీయాం
తామసీం మూర్తిం ప్రకృతిమాత్మనః సంకర్షణ-
సంజ్ఞామాత్మసమాధిరూపేణ సన్నిధాప్యైతదభిగృణన్
భవ ఉపధావతి | 16

శ్రీ భగవానువాచ

ఓం నమో భగవతే మహాపురుషాయ
సర్వగుణసంఖ్యానాయానంతాయావ్యక్తాయ నమ
ఇతి | 17

భజే భజన్యారణపాదపంకజం
భగస్య కృత్స్నస్య పరం పరాయణమ్ |
భక్తేష్వలం భావితభూతభావనం
భవాపహం త్వాం భవభావమీశ్వరమ్ | 18

న యస్య మాయాగుణచిత్తవృత్తిభిః
నిరీక్షతో హ్యన్వపి దృష్టిరజ్యతే |
ఈశే యథా నోఽజితమన్యరంహసాం
కస్తం న మన్యేత జిగీషురాత్మనః | 19

అసద్బుశో యః ప్రతిభాతి మాయయా
క్షీబేవ మధ్వాసవతామ్రులోచనః |
న నాగవధ్వోఽర్హణ ఈశిరే హ్రీయా
యత్పాదయోః స్పర్శనధర్మితేంద్రియాః | 20

యమాహురస్య స్థితిజన్మసంయమం
త్రిభిర్విహీనం యమనంతమృషయః |
న వేద సిద్ధార్థమివ క్వచిత్ స్థితం
భూమండలం మూర్తసహస్రధామసు | 21

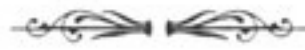
యస్యాద్య ఆసీద్గుణవిగ్రహో మహాన్
 విజ్ఞానధిష్ఠ్యో భగవానజః కిల ।
 యత్సంభవోఽహం త్రివృతా స్వతేజసా
 వైకారికం తామసమైంద్రియం సృజే । 22

వీతే వయం యస్య వశే మహాత్మనః
 స్థితాః శకుంతా ఇవ సూత్రయంత్రితాః ।

మహానహం వైకృతతామసేంద్రియాః
 సృజామ సర్వే యదనుగ్రహాదిదమ్ । 23

యన్నిర్మితాం కర్త్యపి కర్మపర్వణీం
 మాయాం జనోఽయం గుణసంగమోహితః ।
 న వేద నిస్తారణయోగమంజసా
 తస్మై నమస్తే విలయోదయాత్మనే । 24

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, సప్తదశోఽధ్యాయః (17)

18 - అథ అష్టాదశోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

తథా చ భద్రశ్రవా నామ
 ధర్మసుతస్తత్కులపతయః పురుషా భద్రాశ్వవర్షే
 సాక్షాద్భగవతో వాసుదేవస్య ప్రియాం తనుం
 ధర్మమయీం హయశీర్షాభిధానాం పరమేణ
 సమాధినా సన్నిధాప్యేదమభిగృణాంత ఉపధావంతి । 1

భద్రశవస ఊచుః

ఓం నమో భగవతే ధర్మాయాత్మ విశోధనాయ నమ ఇతి । 2

అహో విచిత్రం భగవద్విచేష్టితం
 ఘ్నంతం జనోఽయం హి మిషన్ న పశ్యతి ।
 ధ్యాయన్నసద్యర్థి వికర్మ సేవితం
 నిర్ఘృత్య పుత్రం పితరం జిజీవిషతి । 3

వదంతి విశ్వం కవయః స్మ నశ్వరం
 పశ్యంతి చాధ్యాత్మవిదో విపశ్చితః ।
 తథాపి ముహ్యంతి తనాజ మాయయా
 సువిస్మితం కృత్యమజం నతోఽస్మి తమ్ । 4

విశ్వోద్భవస్థాననిరోధకర్మ తే
 హ్యకర్తురంగీకృతమప్యపావృతః ।
 యుక్తం న చిత్రం త్వయి కార్యకారణే
 సర్వాత్మని వ్యతిరిక్తే చ వస్తుతః । 5

వేదాన్ యుగాంతే తమసా తిరస్కృతాన్
 రసాతలాద్యో నృతురంగవిగ్రహాః ।
 ప్రత్యాదదే వై కవయే ఖభియాచతే
 తస్మై నమస్తే ఖవితథేహితాయ ఇతి । 6

హరివర్షే చాపి భగవాన్ నరహారిరూపేణాస్తే
 తద్రూప గ్రహణ నిమిత్తముత్తరత్రాభిధాస్యే ।
 తద్దయితం రూపం మహాపురుషగుణభాజనో
 మహాభాగవతో దైత్య దానవకులతీర్థికరణ-
 శీలాచరితః ప్రహ్లాదోఽవ్యవధానానస్యభక్తియోగేన
 సహ తద్వర్షపురుషైరుపాస్తే ఇదం చోదాహరతి । 7

ఓం నమో భగవతే శ్రీనరసింహాయ
 నమస్తేజస్తేజసే ఆవిరావిర్భవ వజ్రనఖ వజ్రదంష్ట్ర
 కర్మాశయాన్ రంధయ రంధయ తమో గ్రస
 గ్రస ఓం స్వాహా అభయమభయమాత్మని
 భూయిష్యాః ఓం క్షౌమ్

స్వస్యస్తు విశ్వస్య ఖలః ప్రసీదతాం
 ధ్యాయంతు భూతాని శివం మిథో ధియా ।
 మనశ్చ భద్రం భజతాదధోక్షజే
 ఆవేశ్యతాం నో మతిరప్యహైతుకీ । 9

మాగారదారాత్మజవిత్తబంధుషు
 సంగో యది స్యాద్భగవత్ప్రియేషు నః ।
 యః ప్రాణవృత్త్యా పరితుష్ట ఆత్మవాన్
 సిద్ధ్యత్యదూరాన్న తథేంద్రియప్రియః । 10

యత్యంగలబ్ధం నిజవీర్యవైభవం
 తీర్థం ముహుః సంస్పృశతాం హి మానసమ్ ।
 హరత్యజోఽంతః శ్రుతిభిర్గతోఽంగజం
 కో వై న సేవేత ముకుందవిక్రమమ్ । 11

యస్యాస్తి భక్తిర్భగవత్యకించనా
 సర్వైర్గుణైస్తత్ర సమాసతే సురాః ।
 హరావభక్తస్య కుతో మహద్గుణాః
 మనోరథేనాసతి ధావతో బహిః । 12

హరిర్హి సాక్షాద్భగవాన్ శరీరిణామ్
 ఆత్మా రుషాణామివ తోయమీప్పితమ్ ।
 హిత్వా మహాంస్తం యది సజ్జితే గృహే
 తదా మహత్త్వం వయసా దమ్పతీనామ్ । 13

తస్మాద్రజోరాగవిషాదమన్య -
 మానస్సుహాభయదైన్యాధిమూలమ్ ।
 హిత్వా గృహం సంస్మృతిచక్రవాళమ్
 నృసింహపాదం భజతా కుతో భయమ్ ఇతి । 14

కేతుమాలేఽపి భగవాన్ కామదేవ స్వరూపేణ
 లక్ష్మ్యః ప్రియచికిర్షయా ప్రజాపతేర్బహిత్కాణాం
 పుత్రాణాం తద్వర్షపతీనాం పురుషాయుషా
 అహోరాత్ర పరిసంఖ్యానానాం యాసాం గర్భా
 మహాపురుషమహాస్త్రతేజసోద్వేజితమనసాం
 విధ్వస్తా వ్యసవః సంవత్సరాంతే వినిపతంతి । 15

అతీవ సులలితగతి విలాసవిలసిత-
 రుచిరహాసలేశావలోక లీలయా కించిదుత్తం-
 భితనుందరభ్రూమండలనుభగవదనారవింద-
 శ్రియా రమాం రమయన్నిన్ద్రియాణి రమయతే । 16

తద్భగవతో మాయామయం రూపం
 పరమసమాధియోగేన రమాదేవీ సంవత్సరస్య
 రాత్రిషు ప్రజాపతేర్బహిత్కాభిరుపేతాహస్సు చ
 తద్భర్తృభిరుపాస్తే ఇదం చోదాహరతి । 17

ఓం హ్రోం హ్రీం హ్రూం ఓం నమో భగవతే
 హృషీకేశాయ సర్వగుణ విశేషైర్విలక్ష్మితాత్మనే
 ఆకూతీనాం చిత్తీనాం చేతసాం విశేషాణాం
 చాధిపతయే షోడశకళాయ ఛందోమయాయ
 అన్నమయాయామృతమయాయ సర్వమయాయ
 సహసే ఓజసే బలాయ కాంతాయ కామాయ
 నమస్తే ఉభయత్ర భూయాత్ । 18

స్త్రీయో వ్రతైస్త్యా హృషీకేశ్వరం స్వతో
 హ్యారాధ్య లోకే పతిమాశాసతేఽన్యమ్ ।
 తాసాం న తే వై పరిపాంత్యపత్యం
 ప్రియం ధనాయూంషి యతోఽస్వతంత్రాః । 19

స వై పతిః స్యాదకుతోభయః స్వయం
 సమంతతః పాతి భయాతురం జనమ్ ।
 స ఏక ఏవేతరథా మిథో భయం
 నైవాత్మలాభాదధి మన్యతే పరమ్ । 20

యా తస్య తే పాదసరోరుహోర్జణం
 నికామయేత్ సాఖిలకామలంపటా ।
 తదేవ రాసీప్పితమీప్పితోఽర్చితో
 యద్భగ్న యాచ్ఛా భగవన్ ప్రతప్యతే । 21

మత్ప్రాప్తయేఽజేశసురాసురాదయః
 తప్యంత ఉగ్రం తప ఐంద్రియేధియః ।
 ఋతే భవత్పాదపరాయణాన్న మాం
 విందంత్యహం త్వద్భదయా యతోఽజిత । 22

స త్వం మనూష్యచ్యుత శీర్షి వందితం
 కరాంబుజం యత్ప్రేదధాయి సాత్వతామ్ ।
 బిభర్షి మాం లక్ష్మ వరేణ్య మాయయా
 క ఈశ్వరస్యేహితమూహితుం విభుః ఇతి । 23

రమ్యకే చ భగవతః ప్రియతమం
 మాత్స్యమవతార రూపం తద్వర్షపురుషస్య మనోః
 ప్రాక్ ప్రదర్శితం స ఇదానీమపి మహతా
 భక్తియోగేన ఆరాధయతీదం చోదాహరతి । 24

ఓం నమో భగవతే ముఖ్యతమాయ నమః
 సత్ప్రాయ ప్రాణాయామోజసే సహసే బలాయ
 మహామత్ప్రాయ నమ ఇతి । 25

అంతర్బహిశ్చాఖిలలోకపాలకైః
 అదృష్టరూపో విచరస్యురుస్వనః ।
 స ఈశ్వరస్త్వం య ఇదం వశేఽనయత్
 నామ్నా యథా దారుమయీం నరః స్త్రియమ్ । 26

యం లోకపాలాః కిల మత్సరజ్వరాః
 హిత్వా యతంతోఽపి పృథక్పమేత్య చ ।
 పాతుం స శేకుర్విపదశ్చతుష్పదః
 సరీస్పపం స్థాణు యదత్ర దృశ్యతే । 27

భవాన్ యుగాంతార్లవ ఊర్మిమాలిని
 క్షోణీమిమామోషధివీరుధాం నిధిమ్ ।
 మయా సహోరు క్రమతేఽజ ఓజసా
 తస్మై జగత్ప్రాణగణాత్మనే నమః ఇతి । 28

హిరణ్మయేఽపి భగవాన్ నివసతి
 కూర్మతనుం బిభ్రాణస్తస్య తత్ప్రియతమాం
 తనుమర్యమా సహ వర్షపురుషైః పితృగణాధి-
 పతిరుపధావతి మంత్రమిమం చానుజపతి । 29

ఓం నమో భగవతేఽకూపారాయ సర్వసత్త్వగుణ
 విశేషణాయానుపలక్షిత స్థానాయ నమో వర్షణే
 నమో భూమ్నే నమో నమోఽవస్థానాయ నమస్తే । 30

యద్రూపమేతన్నిజమాయయాత్పితమ్
 అర్థస్వరూపం బహురూపరూపితమ్ ।
 సంఖ్యా న యస్యాస్త్యయథోపలంభనాత్
 తస్మై నమస్తేఽవ్యపదేశరూపిణే । 31

జరాయుజం స్వేదజమండజోద్భిదం
 చరాచరం దేవర్షిపితృభూతమైంద్రియమ్ ।
 ద్యౌః ఖం క్షితిః శైలసరిత్యముద్ర -
 ద్వీపగ్రహాత్ క్షేత్యభిధేయ ఏకః । 32

యస్మిన్నసంఖ్యేయవిశేషనామ-
 రూపాకృతౌ కవిభిః కల్పితేయమ్ ।
 సంఖ్యా యయా తత్త్వదృశాపనీయతే
 తస్మై నమః సాంఖ్యనిదర్శనాయ తే ఇతి । 33

ఉత్తరేషు చ కురుషు భగవాన్ యజ్జపురుషః
 కృత వరాహరూప ఆస్తే తం తు దేవీ హైషా
 భూః సహ కురుభిరస్థలితభక్తియోగేనోపధావతి
 ఇమాం చ పరమాముపనిషదమావర్తయతి । 34

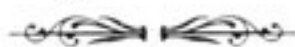
ఓం నమో భగవతే మంత్రతత్త్వలింగాయ
 యజ్జక్రతవే మహాధ్వరావయవాయ
 మహాపురుషాయ నమః కర్మశుక్లాయ
 త్రియుగాయ నమస్తే । 35

యస్య స్వరూపం కవయో విపశ్చిత్
 గుణేషు దారుష్పివ జాతవేదసమ్ ।
 మథ్నంతి మథ్నా మనసా దిదృక్షవో
 గూఢం క్రియార్జైర్నమ ఈరితాత్మనే । 36

ద్రవ్యక్రియాహేత్యయనేశకర్తృభిః
 మాయాగుణైర్వస్తునిరీక్షితాత్మనే ।
 అన్వీక్షయాంగాతిశయాత్మబుద్ధిభిః
 నిరస్తమాయాకృతయే నమో నమః । 37

కరోతి విశ్వస్థితిసంయమోదయం యస్యేప్పితం నేప్పితమీక్షితుర్గుణైః	ప్రమథ్య దైత్యం ప్రతివారణం మృధే యో మాం రసాయా జగదాదినూకరః
నూయా యథాయో భ్రమతే తదాశ్రయం గ్రావో నమస్తే గుణకర్మసాక్షిణే 38	కృత్వాగ్రదంష్ట్రే నిరగాదుదన్వతః క్రీడన్నివేభః ప్రణతాస్మి తం విభుమితి 39

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే అష్టాదశోఽధ్యాయః (18)

19 - అథ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః

శ్రీశుక ఉవాచ

కింపురుషే వర్షే భగవంతమాదిపురుషం
లక్ష్మణాగ్రజం సీతాభిరామం రామం
తచ్చరణసన్నికర్షాభిరతః పరమభాగవతో
హనుమాన్ సహ కింపురుషైరవిరతభక్తిరుపాస్తే | 1

అర్షిషేణేన సహ గంధర్వైరనుగీయమానాం
పరమకల్యాణీం భర్తృభగవత్కథాం
సముపశృణోతి స్వయం చేదం గాయతి | 2

ఓం నమో భగవతే ఉత్తమశ్లోకాయ నమ
ఆర్యలక్ష్మణ శీలవ్రతాయ నమ ఉప శిక్షితాత్మన
ఉపాసితలోకాయ నమః సాధువాదనికషణాయ
నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ మహాపురుషాయ
మహారాజాయ నమ ఇతి | 3

యత్తద్విశుద్ధానుభవమాత్రమేకం
స్వతేజసా ధ్వస్తగుణవ్యవస్థమ్ |
ప్రత్యక్రృశాంతం సుధియోపలంభనం
హ్యానామరూపం నిరహం ప్రపద్యే | 4

మర్త్యావతార స్త్విహ మర్త్యశిక్షణం
రక్షోవధాయైవ న కేవలం విభోః |
కులోఽన్యథా స్యాద్రమతః స్వ ఆత్మనః
సీతాకృతాని వ్యసనానీశ్వరస్య | 5

న వై స ఆత్మాత్మవలాం సుహృత్తమః
సక్తస్తిలోక్యాం భగవాన్ వాసుదేవః |

న స్త్రీకృతం కశ్మలమశ్నువీత
న లక్ష్మణం చాపి విహాతుమర్హతి | 6

న జన్మ నూనం మహతో న సౌభగం
న వాఙ్మ బుద్ధిర్నాకృతిస్తోషహేతుః |
తైర్యద్విసృష్టానపి నో వనాకసః
చకార సఖ్యే బల లక్ష్మణాగ్రజః | 7

సురోఽసురో వాప్యథ వానరో నరః
సర్వాత్మనా యః సుకృతజ్ఞముత్తమమ్ |
భజేత రామం మనుజాకృతిం హరిం
య ఉత్తరాననయత్ కోసలాన్ దివమ్ || ఇతి || 8

భారతేఽపి వర్షే భగవాన్ నర నారాయణాఖ్య
అకల్పాంతముపచితధర్మ జ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యోపశమో
పరమాత్మోపలమ్బనమనుగ్రహాయాత్మవతామను-
కమ్పయా తపోఽవ్యక్తగతిశ్చరతి | 9

తం భగవాన్ నారదో వర్ణాశ్రమవతీభిర్చారతీభిః
ప్రజాభిర్భగవత్ప్రోక్తాభ్యాం సాంఖ్యయోగాభ్యాం
భగవదనుభావోపవర్ణనం సావర్ణేరుపదేక్ష్యమాణః
పరమభక్తి భావేనోపసరతి ఇదం చాభిగృణోతి | 10

ఓం నమో భగవతే ఉపశమశీలాయోపరతానాత్ప్రాయ
నమోఽకించన విత్తాయ ఋషిఋషభాయ
నరనారాయణాయ పరమహంస పరమగురవే
ఆత్మారామాధిపతయే నమో నమ ఇతి | 11

గాయతి చేదమ్-

కర్తాస్య సర్గాదిషు యో న బధ్యతే
 న హన్యతే దేహగతోఽపి దైహికైః |
 ద్రష్టుర్న దృగ్యస్య గుణైర్విదూష్యతే
 తస్మై నమోఽసక్తవివిక్తసాక్షిణే | 12

ఇదం హి యోగేశ్వర యోగనైపుణం
 హిరణ్యగర్భో భగవాన్ జగాద యత్ |
 యదంతకాలే త్వయి నిర్గుణే మనో
 భక్త్యా దధీతోఽజ్జితదుష్కళేబరః | 13

యథైహికాముష్మికకామలమ్బుటః
 సుతేషు దారేషు ధనేషు చింతయన్ |
 శంకేత విద్వాన్ కుకళేబరాత్యయాద్
 యస్తస్య యత్నః శ్రమ ఏవ కేవలమ్ | 14

తన్నః ప్రభో త్వం కుకళేబరాత్పితాం
 త్వన్నాయయాహం మమతామథోక్షజ |
 భింద్యామి యేనాశు వయం సుదుర్బిదాం
 విధేహి యోగం త్వయి నః స్వభావమితి || | 15

భారతేప్యస్మిన్ వర్షే సరిచ్ఛైలాః సంతి బహవో
 మలయో మంగళప్రస్థో మైనాకస్త్రికూట ఋషభః
 కూటకః కోల్లకః సహ్యో దేవగిరిర్మృగముకః శ్రీశైలో వేంకటో
 మహేంద్రో వారిధారో వింధ్యః శుక్తిమాన్మక్షగిరిః
 పారియాత్రో ద్రోణశ్చిత్రకూటో గోవర్ధనో
 రైవతకః కకుభో నీలో గోకాముఖ ఇంద్రకీలః
 కామగిరిరితి చాన్యే చ శతసహస్రశః శైలాస్తేషాం
 నితమ్బప్రభవాః నదా నద్యశ్చ సంత్యసంఖ్యాతాః | 16

ఏతాసామషో భారత్యః ప్రజా నామభిరేవ
 పునంతీనామాత్మనా చోపస్పృశంతి | 17

చంద్రవశా తామ్రపర్ణీ అవటోదా కృతమాలా
 వైహాయసీ కావేరీ వేణీ పయస్వినీ శర్మరావర్తా
 తుంగభద్రా కృష్ణా వేణ్యా భీమరథీ గోదావరీ
 నిర్వింధ్యా పయోష్ణీ తాపీ రేవా సురసా నర్మదా

చర్మణ్యతీ సింధురంధః శోణశ్చ నదౌ మహానదీ
 వేదస్త్పతిర్పషికుల్యా త్రిసామా కౌశికీ మందాకినీ
 యమునా సరస్వతీ దృషద్వతీ గోమతీ సరయూరోధస్వతీ
 సప్తవతీ సుషోమా శతద్రూశ్చంద్రభాగా మరుద్వృధా
 వితస్తా అసిక్నీ విశ్వేతి మహానద్యః | 18

అస్మిన్నేవ వర్షే పురుషైర్లబ్ధజన్మభిః శుక్లలోహిత-
 కృష్ణవర్ణేన స్వారజ్యేన కర్మణా దివ్యమానుష-
 నారకగతయో బహ్వ్య ఆత్మన ఆనుపూర్వ్యేణ
 సర్వా హ్యేవ సర్వేషాం విధీయంతే యథావర్ణ-
 విధానమపవర్గశ్చాపి భవతి | 19

యోఽసౌ భగవతి సర్వభూతాత్మన్యనాత్వే
 అనిరుక్తేఽనిలయనే పరమాత్మని వాసుదేవే
 అనన్యనిమిత్త భక్తియోగలక్షణో నానాగతినిమిత్తావిద్యా
 గ్రంథిరంధన ద్వారేణ యదా హి మహాపురుష
 పురుషప్రసంగః | 20

ఏతదేవ హి దేవా గాయంతి-
 అహో అమీషాం కిమకారి శోభనమ్
 ప్రసన్న ఏషాం స్విదుత స్వయం హరిః |
 యైర్లన్మ లబ్ధం నృషు భారతాజిరే
 ముకుందసేవోపయికం స్పృహో హి నః | 21

కిం దుష్కరైర్నః క్రతుభిస్తపోవ్రతైః
 దానాదిభిర్వా ద్యుజయేన ఫల్గునా |
 న యత్ర నారాయణపాదపంకజ-
 స్పృతిః ప్రమ్మృష్టాతిశయేంద్రియోత్సవాత్ | 22

కల్పాయుషాం స్థానజయాత్ పునర్భవాత్
 క్షణాయుషాం భారతభూజయో వరమ్ |
 క్షణేన మర్త్యేన కృతం మనస్వినః
 సన్న్యస్య సంయాంత్యభయం పదం హరేః | 23

న యత్ర వైకుంఠకథాసుధాపగా
 న సాధవో భాగవతాస్తదాశ్రయాః |

న యత్ర యజ్ఞేశమఖా మహోత్సవాః
సురేశలోకోఽపి న వై స సేవ్యతామ్ | 24

ప్రాప్తా నృజాతిం త్విహ యే చ జంతవో
జ్ఞానక్రియాద్రవ్యకలాపసమ్భృతామ్ |

న వై యతేరన్నపునర్భవాయ తే
భూయో వనాకా ఇవ యాంతి బంధనమ్ | 25

యైః శ్రద్ధయా బర్హిషి భాగో హవిః
నిరుప్తమిష్టం విధిమంత్రవస్తుతః |

ఏకః పృథజ్ఞామభిరాహుతో ముదా
గృహ్లాతి పూర్ణః స్వయమాశిషాం ప్రభుః | 26

సత్యం దిశత్యర్థితమర్థితో నృణామ్
నైవార్థదో యత్పునరర్థితా యతః |

స్వయం విధత్తే భజతామనిచ్ఛతామ్
ఇచ్ఛాపిథానం నిజపాదపల్లవమ్ | 27

యద్యత్ర నః స్వర్గసుఖావశేషితమ్
స్వీష్టస్య సూక్తస్య కృతస్య శోభనమ్ |

తేనాజనాభే స్మృతిమజ్జన్మ నః స్యాద్
వర్షే హరిర్యద్భజతాం శం తనోతి | 28

శ్రీ శుక ఉవాచ

జంబూద్వీపస్య చ రాజన్నపద్వీపానష్టా హైకే
ఉపదిశంతి సగరాత్మజైరశ్వాన్వేషణ ఇమాం
మహీం పరితో నిఘనద్ధిరుపకల్పితాన్ | 29

తద్యథా స్వర్గప్రస్థశ్చంద్రశుక్ల ఆవర్తనో
రమణకో మందర హరిణః పాంచజన్యః సింహాళో
లంకేతి | 30

ఏవం తవ భారతోత్తమ జంబూద్వీప
వర్షవిభాగో యథోపదేశముపవర్ణితః ఇతి | 31

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, ఏకోనవింశోఽధ్యాయః (19)

20 - అథ వింశోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

అతః పరం ప్లక్షాదీనాం ప్రమాణలక్షణసంస్థానతో
వర్షవిభాగ ఉపవర్ణ్యతే | 1

జమ్బూద్వీపోఽయం యావత్ప్రమాణ
విస్తారస్తావతా క్షారోదధినా పరివేష్టితో యథా
మేరుర్జమ్బూభ్యేన లవణోదధిరపి తతో ద్విగుణవిశాలేన
ప్లక్షాభ్యేన పరిక్షిప్తో యథాపరిభాబాహ్యోపవనేన
ప్లక్షో జమ్బూప్రమాణో ద్వీపాఖ్యాకరో హిరణ్మయ
ఉత్తితో యత్రాగ్నిరుషాస్తే సప్తజిహ్వాః తస్యాధిపతిః
ప్రియవ్రతాత్మజ ఇథ్మజిహ్వాః స్వం ద్వీపం
సప్తవర్షాణి విభజ్య సప్తవర్షనామభ్య ఆత్మజేభ్య
ఆకలయ్య స్వయమాత్మయోగేనోపరరామ | 2

శివం యవసం సుభద్రం శాంతం క్షేమమమృతమభయమితి
వర్షాణి తేషు గిరయో నద్యశ్చ సప్తైవాభిజ్ఞాతాః | 3

మణికూటో వజ్రకూట ఇంద్రసేనో
జ్యోతిష్మాన్ సుపర్ణో హిరణ్యస్థీవో మేఘమాల
ఇతి సేతుశైలాః అరుణా నృవ్లా ఆంగీరసీ సావిత్రి
సుప్రభాతా ఋతమ్బరా సత్యమ్బరేతి మహానద్యః
యాసాం జలోపస్పర్శన విధూతరజస్తమసో
హంసపతంగోర్వాయన సత్యాంగ సంజ్ఞాశ్చత్వారో
వర్ణాః సహస్రాయుషో విబుధోపమసందర్శన
ప్రజననాః స్వర్గద్వారం త్రయ్యా విద్యయా భగవంతం
త్రయీమయం సూర్యమాత్మానం యజంతే | 4

ప్రత్నస్య విష్ణో రూపం యత్సత్యస్వర్తస్య బ్రహ్మణః |
అమృతస్య చ మృత్యోశ్చ సూర్యమాత్మానమీమహి ఇతి | 5

ప్లక్షాదిషు పంచసు పురుషాణామాయురింద్రియమోఽః
సహో బలం బుద్ధిర్విక్రమ ఇతి చ సర్వేషామౌత్పత్తికీ
సిద్ధిరవిశేషేణ వర్తతే | 6

స్తక్ష: స్వసమానేనేక్షురసోదేనావృతో యథా
తథా ద్వీపోఽపి శాల్యలో ద్విగుణవిశాలః
సమానేన సురోదేనావృతః పరివృజ్ఞే | 7

యత్ర హ వై శాల్యలీ ప్లక్షాయామా యస్యాం
వావ కిల నిలయమాహుర్చగవతశ్చందఃస్తుతః
పతత్రరాజస్య సా ద్వీపహలాతయ ఉపలక్ష్యతే | 8

తద్వీపాధిపతిః ప్రియవ్రతాత్మజో యజ్ఞబాహుః
స్వసుతేభ్యః సప్తభ్యస్తన్నామాని సప్తవర్షాణి
వ్యభజత్ సురోచనం సౌమనస్యం రమణకం
దేవవర్షం పారిభద్రమాప్యాయనమవిజ్ఞాతమితి | 9

తేషు వర్షాద్రయో నద్యశ్చ సప్తైవాభిజ్ఞాతాః
స్వరసః శతశృంగో వామదేవః కుందో ముకుందః
పుష్పవర్షః సహస్రశ్రుతిరితి అనుమతీ సినీవాలీ
సరస్వతీ కుహూ రజనీ నందా రాకేతి | 10

తద్వర్షపురుషాః శ్రుతధరవీర్యధరవసుంధరే-
షంధరసంజ్ఞాః భగవంతం వేదమయం
సోమమాత్మానం వేదేన యజంతే. | 11

స్వగోభిః పితృదేవేభ్యో విభజన్ కృష్ణశుక్లయోః |
ప్రజానాం సర్వాసాం రాజాంధః సోమో న ఆస్తితి | 12

ఏవం సురోదాదృహిస్తద్ద్విగుణః సమానేనావృతో
ఘృతోదేన యథాపూర్వః కుశద్వీపో యస్మిన్ కుశస్తమ్బో
దేవకృతస్తద్వీపాఖ్యాకరోజ్వలన ఇవాపరః
సుశష్పరోచిషో దిశో విరాజయతి | 13

తద్వీపపతిః పైయవ్రతో రాజన్ హిరణ్యరేతా
నామ స్వం ద్వీపం సప్తభ్యః స్వపుత్రేభ్యో యథాభాగం
విభజ్య స్వయం తప ఆతిష్ఠత వసు వసుదానదృఢరుచి
నాభిగుప్తస్తుత్యవ్రతవివిక్తవామదేవనామభ్యః | 14

తేషాం వర్షేషు సీమాగిరయో నద్యశ్చాభిజ్ఞాతాః
సప్తసప్తైవ చక్రశ్చతుఃశృంగః కపిలశ్చిత్రకూటో

దేవానీక ఊర్వరోమా ద్రవిణ ఇతి రసకుల్యా
మధు కుల్యా మిత్రవిందా శ్రుతవిందా దేవగర్భా
ఘృతచ్యుతా మంత్రమాలేతి | 15

యాసాం పయోభిః కుశద్వీపాకసః
కుశలకోవిదాభియుక్తకులకసంజ్ఞా భగవంతం
జాతవేదసరూపిణం కర్మకౌశలేన యజంతే | 16

పరస్య బ్రహ్మణః సాక్షాజ్ఞాతవేదోఽపి హవ్యవాట్ |
దేవానాం పురుషాంగానాం యజ్ఞేన పురుషం యజేతి | 17

తథా ఘృతోదాదృహిః క్రౌంచద్వీపో ద్విగుణః
స్వమానేన క్షీరోదేన పరిత ఉపక్లుప్తో వృతో యథా
కుశద్వీపో ఘృతోదేన యస్మిన్ క్రౌంచో నామ
పర్వతరాజో ద్వీపనామనిర్వర్తక ఆస్తి | 18

యోఽసౌ గుహస్రహరణోన్మథితనితమ్బుకుంజోఽ
పి క్షీరోదేనాసిచ్యమానో భగవతా వరుణేనాభిగుప్తో
విభయో బభూవ | 19

తస్మిన్నపి పైయవ్రతో ఘృతపృష్ఠో
నామాధిపతిః స్వే ద్వీపే వర్షాణి సప్త విభజ్య తేషు
పుత్రనామసు సప్త రిక్తాదాన్ వర్షపాన్ నివేశ్య
స్వయం భగవాన్ భగవతః
పరమకల్యాణయశసః ఆత్మభూతస్య
హరేశ్చరణారవిందముపజగామ | 20

ఆమో మధురుహో మేఘపృష్ఠః సుధామా
భ్రాజిష్ఠో లోహితార్లో వనస్పతిరితి ఘృతపృష్ఠసుతాః
తేషాం వర్షగిరయః సప్తసప్తైవ నద్యశ్చాభిఖ్యాతాః
శుక్లో వర్షమానో భోజన ఉపబర్హిణో నందో
నందనః సర్వతోభద్ర ఇతి అభయా అమృతాఘా
ఆర్యకా తీర్థవతీ వృత్తి రూపవతీ పవిత్రవతీ శుక్లేతి | 21

యాసామమృః పవిత్రమమలముపయుంజానాః
పురుషర్షభద్రవిణదేవక సంజ్ఞా వర్షపురుషా
ఆపోమయం దేవమపాం పూర్ణేనాంజలినా
యజంతే | 22

ఆపః పురుషవీర్యాః స్థ పునంతీర్చూర్చువస్సువః ।
తా నః పునీతామీవఘ్నీ స్పృశతామాత్మనా భువః ॥ఇతి॥ 23

ఏవం పురస్తాత్ క్షీరోదాత్పరిత ఉపవేశితః
శాకద్విపో ద్వాత్రింశల్లక్షయోజనాయామః సమానేన
చ దధిమండోదేన పరివృతః యస్మిన్ హి శాకో
నామ మహీరుహః స్వక్షేత్రవ్యపదేశకో యస్య హ
మహాసురభిగంధస్తద్వీపమనువాసయతి | 24

తస్యాపి ప్రైయవ్రత ఏవాధిపతిర్నామ్నా
మేధాతిథిః సోఽపి విభజ్య సప్త వర్షాణి
పుత్రనామాని తేషు స్వాత్మజాన్
పురోజవమనోజవ పవమాన ధూన్మానీకచిత్రరేఫ
బహురూప విశ్వధారసంజ్ఞాన్ నిధాప్యాధిపతీన్
స్వయం భగవత్యనంత ఆవేశితమతిస్తపోవనం
ప్రవివేశ | 25

ఏతేషాం వర్షమర్యాదాగిరయో నద్యశ్చ సప్త
సప్తైవ ఈశాన ఉరుశృంగో బలభద్రః శతకేశరః
సహస్రస్రోతో దేవపాలో మహానస ఇతి అనఘా
ఆయుర్దా ఉభయస్పృష్టిరపరాజితా పంచపదీ
సహస్రస్రుతిర్విజభృతిరితి | 26

తద్వర్షపురుషా ఋతవ్రత సత్యవ్రత
దానవ్రతానువ్రతనామానో భగవంతం వాయ్వాత్మకం
ప్రాణాయామవిధూత రజస్తమసః పరమసమాధినా
యజంతే | 27

అంతః ప్రవిశ్య భూతాని యో బిభర్త్యాత్మకేతుభిః ।
అంతర్యామీశ్వరః సాక్షాత్పాతు నో యద్వశే స్ఫుటమ్ | 28

ఏవమేవ దధిమండోదాత్పరతః
పుష్కరద్వీపస్తతో ద్విగుణాయామః సమంతత
ఉపకల్పితః సమానేన స్వాదూదకేన సముద్రేణ
బహిరావృతో యస్మిన్ బృహత్పుష్కరం జ్వలన-
శిఖామలకనకప్రత్రాయుతాయుతం భగవతః
కమలాసనస్యాధ్యాసనం పరికల్పితమ్ | 29

తద్వీపమధ్యే మానసోత్తరో నామైక
ఏవార్వాచీనపరాచీన వర్షయోర్మర్యాదాచలోఽయుత-
యోజనోఽచ్రాచాయామో యత్ర తు చతుస్పషు
దిక్షు చత్వారి పురాణి లోకపాలానామిన్ద్రాదీనామ్
యదుపరిష్టాత్ సూర్యరథస్య మేరుం పరిభ్రమతః
సంవత్సరాత్మకం చక్రం దేవానామహోరాత్రాభ్యాం
పరిభ్రమతి | 30

తద్వీపస్యాధిపతిః ప్రైయవ్రతో వీతిహోత్రో
నామైతస్యాత్మజౌ రమణక ధాతకీనామానౌ వర్షపతీ
నియుజ్య స స్వయం పూర్వజవద్యుగవత్కర్మశీల
ఏవాస్తే | 31

తద్వర్షపురుషా భగవంతం బ్రహ్మరూపిణం
సకర్మకేణ కర్మణాఽఽ రాధయంతి ఇదం
చోదాహరంతి | 32

యత్తత్కర్మమయం లింగం బ్రహ్మలింగం జనోఽర్చయేత్ ।
ఏకాంతమద్యయం శాంతం తస్మై భగవతే నమః ॥ఇతి॥ 33

ఋషిరువాచ

తతః పరస్తాల్లోకాలోకనామాచలో
లోకాలోకయోరంతరాలే పరిత ఉపక్షిప్తః | 34

యావన్నానసోత్తరమేర్వోరంతరం తావతీ
భూమిః కాంచన్యన్యాఽఽ దర్శితలోపమా
యస్యాం ప్రహితః పదార్థో న కథంచిత్సునః
ప్రత్యుపలభ్యతే తస్మాత్సర్వసత్త్వ పరిహృతా
అసీత్ | 35

లోకాలోక ఇతి సమాఖ్యా యదనేనాచలేన
లోకాఽలోకస్యాంతర్వర్తినావస్థాప్యతే | 36

స లోకత్రయాంతే పరిత ఈశ్వరేణ విహితో
యస్మాత్పూర్వాదీనాం ధ్రువాపవర్గాణాం
జ్యోతిర్గణానాం గభస్తయోఽర్వాచీనాంస్త్రీన్

లోకానావితన్వానా న కదాచిత్పరాచీనాః
భనితుముత్సహంతే తావదున్నహనాయామః | 37

ఏతావాన్ లోకవిన్యాసో మానలక్షణసంస్థాభిర్విచింతితః
కవిభిః స తు పంచాశతోక్తిగణితస్య భూగోళకస్య
తురీయ భాగోఽయం లోకాలోకాచలః | 38

తదుపరిష్టాచ్ఛతస్పష్టాశాస్త్వాత్మయోనినాథిల
జగద్గురుణాథి వినివేశితా యే ద్విరదపతయ
ఋషభః పుష్కరచూడో వామనోఽపరాజిత ఇతి
సకల లోకస్థితిహేతవః | 39

తేషాం స్వవిభూతీనాం లోకపాలానాం చ
వివిధవీర్యోపబృంహణాయ భగవాన్ పరమమహాపురుషో
మహా విభూతిపతిరంతర్యామ్యాత్మనో విశుద్ధసత్త్వం
ధర్మజ్ఞాన వైరాగ్యైశ్వర్యాద్యష్టమహాసిద్ధ్యుపలక్షణం
విష్వక్సేనాదిభిః స్వపార్షదప్రవరైః పరివారితో
నిజవరాయుధోపశోభితైః నిజభుజదండైః
సంధారయమాణస్తస్మిన్ గిరివరే సమంతాత్పకల
లోకస్వస్తయ ఆస్తే | 40

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే వింశోఽధ్యాయః (20)

21 - అథ ఏకవింశోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఏతావానేవ భూవలయస్య సన్నివేశః
ప్రమాణలక్షణతో వ్యాఖ్యాతః | 1

ఏతేన హి దివో మండలమానం తద్విదః
ఉపదిశంతి యథా ద్విదలయోర్నిష్పావాదీనామ్
తే అంతరేణాంతరిక్షం తదుభయసంధితమ్ | 2

యన్మధ్యగతో భగవాంస్తపతాం
పతిస్తపన ఆతపేన త్రిలోకీం ప్రతపతి
అవభాసయత్యాత్మభాసా స ఏష

ఆకల్పమేవం వేషం గత ఏష భగవాన్
ఆత్మయోగ మాయయా విరచిత వివిధ
లోకయాత్రాగోపీథాయేత్యర్థః | 41

యోఽంతర్విస్తార ఏతేన హ్యలోకపరిమాణం
చ వ్యాఖ్యాతం యద్బహిర్లోకాలోకాచలాత్ తతః
పరస్తాద్యోగేశ్వరగతిం విశుద్ధాముదాహరంతి | 42

అండమధ్యగతః సూర్యో ద్యావాభూమ్యోర్యదంతరమ్ |
సూర్యాండగోళయోర్మధ్యే కోట్యః స్యుః పంచవింశతిః | 43

మృతేఽండ ఏష ఏతస్మిన్ యదభూత్ తతో మూర్తాండ ఇతి వ్యపదేశః |
హిరణ్యగర్భ ఇతి యద్దిరణ్యాండసముద్భవః | 44

సూర్యేణ హి విభజ్యంతే దిశః ఖం ద్యౌర్మహీ భిదా |
స్వర్గాపవర్గౌ నరకా రసాకాంసి చ సర్వశః | 45

దేవతిర్యజ్మనుష్యాణాం సరీస్యపసవీరుధామ్ |
సర్వజీవనికాయానాం సూర్య ఆత్మా దృగీశ్వరః | 46

ఉదగయనదక్షిణాయనవైషువత సంజ్ఞాభి-
ర్మాండ్యశైఘ్ర్యసమానాభిర్గతిభిరారోహణావరో
హణ సమానస్థానేషు యథాసవనమభిపద్యమానో
మకరాదిషు రాశిష్యహోరాత్రాణి
దీర్ఘప్రాస్యసమానాని విధత్తే | 3

యదా మేషతులయోర్వర్తతే తదాహోరాత్రాణి
సమానాని భవంతి యదా వృషభాదిషు
పంచసు చ రాశిషు చరతి తదాహాన్యేవ
వర్తంతే ప్రాసతి చ మాసి మాస్యేకైకా ఘటికా
రాత్రిషు | 4

యదా వృశ్చికాదిషు పంచసు రాశిషు వర్తతే
తదాహోరాత్రాణి విపర్యయాణి భవంతి | 5

యావద్దక్షిణాయనమహాని వర్తంతే
యావదుదగయనం రాత్రయః | 6

ఏవం నవకోటయ ఏకపంచాశలక్షాణి
యోజనానాం మానసోత్తర గిరిపరివర్తన
స్యోపదిశంతి తస్మిన్నైంద్రీంపురీం పూర్వస్మాత్
మేరోర్దేవధానీం నామ దక్షిణతో యామ్యాం
సంయమనీం నామ పశ్చాద్వారుణీం నిమ్లాచనీం
నామ ఉత్తరతః సౌమ్యాం విభావరీం నామ
తానూదయమధ్యాహ్నాంతమయనిశీధానీతి
భూతానాం ప్రవృత్తినివృత్తినిమిత్తాని సమయ
విశేషణ మేరోశ్చతుర్దిశమ్ | 7

తత్రత్యానాం దివసమధ్యంగత ఏవ సదా
ఆదిత్యస్తపతి సవ్యేనాచలం దక్షిణేన కరోతి | 8

యత్రోదేతి తస్య హ సమాన సూత్రనిపాతే
నిమ్లాచతి యత్ర క్వచన స్యందేనాభితపతి తస్య
హైష సమాన సూత్రనిపాతే ప్రస్యాపయతి తత్ర
గతం న పశ్యంతి యే తం సమనుపశ్యేరన్ | 9

యదా చైంద్ర్యాః పుర్యాః ప్రచలతే
పంచదశఘటికాభిర్యామ్యాం సపాద కోటిద్వయం
యోజనానాం సార్థద్వాదశలక్షాణి సాధికాని
చోపయాతి | 10

ఏవం తతో వారుణీం సౌమ్యామైంద్రీం చ పునః
తథాన్యే చ గ్రహాః సోమాదయో నక్షత్రైస్సహ
జ్యోతిశ్చక్రే సమభ్యుద్యంతి సహ వాభినిమ్లాచంతి | 11

ఏవం ముహూర్తేన చతుస్త్రింశలక్షయోజనాస్యష్ట
శతాధికాని సౌరో రథస్త్రయీమయోఽసౌ చతస్పషు
పరివర్తతే పురీషు | 12

యస్యైకం చక్రం ద్వాదశారం షణ్ణేమి త్రిణాభి
సంవత్సరాత్మకం సమామనంతి తస్యాక్షో
మేరోర్మూర్తని కృతమానసోత్తరే కృతేతరభాగో యత్ర
ప్రోతం రవిరథచక్రం తైలయంత్రచక్రవత్
భ్రమన్మానసోత్తరగిరౌ పరిభ్రమతి | 13

తస్మిన్మక్షే కృతమూలో ద్వితీయోఽక్షస్త్యుర్యమానేన
సంమితస్తైలయంత్రాక్షవద్భువే కృతోపరిభాగః | 14

రథనీడస్తు షట్త్రింశలక్షయోజనాయతస్తురీయ-
భాగవిశాలస్తావాన్ రవిరథయుగో యత్ర
హయాశ్చందోనామాసః సప్తారుణయోజితాః
వహంతి దేవమాదిత్యమ్ | 15

పురస్తాత్ సవితురరుణః పశ్చాచ్ఛ నియుక్తః
సౌత్యే కర్మణి కిలాస్తే | 16

తథా వాలభిల్యా ఋషయోఽంగుష్ఠపర్వమాత్రాః
షష్ఠి సహస్రాణి పురతః సూర్యం సూక్తవాకాయ
నియుక్తాః సంస్తువంతి | 17

తథాన్యే చ ఋషయో గంధర్వాప్సరసో నాగాః
గ్రామణ్యో యాతుధానా దేవా ఇత్యేకైకశో గణాః
సప్తచతుర్దశ మాసి మాసి భగవంతం
సూర్యమాత్మానం నానానామానం పృథజ్నానానామాసః
పృథక్కర్మభిర్వంద్యశ ఉపాసతే | 18

లక్ష్యోత్తరం సార్థనవకోటియోజనపరిమండలం
భూవలయస్య క్షణేన సగవ్యూత్యుత్తరం
ద్విసహస్రయోజనాని స భుంక్తే | 19

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, ఏకవింశోఽధ్యాయః (21)

22 - అథ ద్వావింశోఽధ్యాయః

రాజోవాచ

యదేతద్భగవత ఆదిత్యస్య మేరుం ధ్రువం
చ ప్రదక్షిణేన పరిక్రామతో రాశీనామభిముఖం
ప్రచలితం చాప్రదక్షిణం భవతోపవర్ణితమముష్య
వయం కథమనుమిమీమహీతి | 1

స హోవాచ

యథా కులాలచక్రేణ భ్రమతా సహభ్రమతాం
తదాశ్రయాణాం పిపీలికాదీనాం గతిరన్యైవ
ప్రదేశాంతరేష్యప్యపలభ్యమానత్వాత్ ఏవం
నక్షత్ర రాశిభిరుపలక్షితేన కాల చక్రేణ ధ్రువం
మేరుం చ ప్రదక్షిణేన పరిధావతా సహ
పరిధావమానానాం తదాశ్రయాణాం సూర్యాదీనాం
గ్రహాణాం గతిరన్యైవ నక్షత్రాంతరే రాశ్యంతరే
చోపలభ్యమానత్వాత్ | 2

స ఏష భగవానాదిపురుష ఏవ
సాక్షాన్నారాయణో లోకానాం స్వస్తయ
ఆత్మానం త్రయీమయం కర్మవిశుద్ధినిమిత్తం
కవిభిరపి చ వేదేన విజిజ్ఞాస్యమానో ద్వాదశధా
విభజ్య షట్సు వసంతాదిష్పుతుషు
యథోపజోషమృతు గుణాన్ విదధాతి | 3

తమేతమిహ పురుషాస్త్రయ్యా విద్యయా
వర్ణాశ్రమాచారానుపథా ఉచ్ఛావచైః
కర్మభిరామ్నాతైర్యోగవితానైశ్చ శ్రద్ధయా
యజంతోఽంజసా శ్రేయః సమధిగచ్ఛంతి | 4

అథ స ఏష ఆత్మా లోకానాం
ద్వాపృథివ్యోరంతరేణ నభోవలయస్య
కాలచక్రగతో ద్వాదశ మాసాన్ భుంక్తే రాశిసంజ్ఞాన్
సంవత్సరావయవాన్ మాసః పక్షద్వయం దివా
నక్షత్రచేతి సపాదర్క్షద్వయం ఉపదిశంతి యావతా

షష్ఠమంశం భుంజీత స వై ఋతురిత్యుపదిశ్యతే
సంవత్సరావయవః | 5

అథ చ యావతార్దేన నభోవీధ్యాం ప్రచరతి
తం కాలమయనమాచక్షతే | 6

అథ చ యావన్నభోమండలం సహ
ద్వాపృథివ్యోర్మండలాభ్యాం కార్దేన్యైవ సహ
భుంజీత తం కాలం సంవత్సరం
పరివత్సరమిళావత్సరమనువత్సరం వత్సరమితి
భానోర్మాంద్య శైఘ్ర్యసమగతిభిః సమామనంతి | 7

ఏవం చంద్రమా అర్కగభస్తిభ్య ఉపరిష్టాలక్షయోజనత
ఉపలభ్యమానోఽర్కస్య సంవత్సరభుక్తిం
పక్షాభ్యాం మాసభుక్తిం సపాదర్క్షాభ్యాం దినేనైవ
పక్షభుక్తిమగ్రచారీ ద్రుతతరగమనో భుంక్తే | 8

అథ చాపూర్యమాణాభిశ్చ కళాభిరమరాణాం
క్షీయమాణాభిశ్చ కళాభిః పితృణామహోరాత్రాణి
పూర్వపక్షాపరపక్షాభ్యాం వితన్వాసః సర్వ-
జీవనివహప్రాణో జీవశ్చైకమేకం నక్షత్రం
త్రింశతా ముహూర్తైర్భుంక్తే | 9

స ఏషః షోడశకళః పురుషో భగవాన్
మనోమయోఽన్నమయోఽమృతమయో దేవ
పితృమనుష్య భూతపశుపక్షినరీసృపవీరుధాం
ప్రాణాప్యాయనశీలత్వాత్ సర్వమయ ఇతి వర్ణయంతి | 10

తత ఉపరిష్టాత్రిలక్షయోజనతో నక్షత్రాణి
మేరుం దక్షిణేనైవ కాలాయన ఈశ్వరయోజితాని
సహాభిజితాష్టావింశతిః | 11

తత ఉపరిష్టాదుశనా ద్విలక్షయోజనత
ఉపలభ్యతే పురతః పశ్చాత్ సహైవార్కస్య
శైఘ్ర్యమాంద్యసామ్యాభిర్గతిభిరర్కవచ్ఛరతి లోకానాం

నిత్యదానుకూలవీఠ ప్రాయేణ వర్షయంశ్చారేణానుమీయతే
స వృష్టివిష్టమ్భుగ్రహోపశమనః | 12

ఉశనసా బుధో వ్యాఖ్యాతః తత
ఉపరిష్టాద్విలక్షయోజనతో బుధః సోమసుత
ఉపలభ్యమానః ప్రాయేణ శుభకృత్
యదార్కాద్వ్యతిరిచ్ఛేత తదాతివాతాభప్రాయా-
నావృష్ట్యాదిభయమాశంసతే | 13

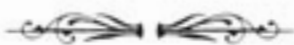
అత ఊర్ధ్వమంగారకోఽపి యోజనలక్షద్వితయ
ఉపలభ్యమానస్త్రిభిస్త్రిభిః పక్షైరేకైశ్చో రాశీన్
ద్వాదశానుభుంక్తే యది స వక్త్రేణాభివర్తతే
ప్రాయేణా శుభగ్రహోఽఘశంసః | 14

తత ఉపరిష్టాద్విలక్షయోజనాంతరగతో
భగవాన్ బృహస్పతిరేకైకస్మిన్ రాశౌ పరివత్సరం
పరివత్సరంచరతి యది స వక్త్రః స్యాత్
ప్రాయేణానుకూలో బ్రాహ్మణకులస్య | 15

తత ఉపరిష్టాద్వ్యోజనలక్షద్వయాత్ ప్రతీయమానః
శనైశ్చర ఏకైకస్మిన్ రాశౌ త్రింశన్ మాసాన్
విలంబమానః సర్వానేవానుపర్యేతి తావద్ధిరనువత్సరైః
ప్రాయేణ హి సర్వేషామశాంతికరః | 16

తత ఉత్తరస్మాద్ ఋషయ ఏకాదశలక్షయోజనాంతరే
ఉపలభ్యంతే య ఏవ లోకానాం శమనుభావయంతో
భగవతో విష్ణోర్యత్సరమం పదం ప్రదక్షిణం ప్రక్రమంతి | 17

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః (22)

23 - అథ త్రయోవింశోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

అథ తస్మాత్ పరతస్త్రియోదశలక్షయోజనాంతరతో
యత్ తద్విష్ణోః పరమం పదమభివదంతి యత్ర
హ మహాభాగవతో ధ్రువ ఔత్తానపాదిరగ్నినేంద్రేణ
ప్రజాపతినా కశ్యపేన ధర్మేణ చ సమకాలయుగ్మిః
సబహుమానం దక్షిణతః క్రియమాణ ఇదానీమపి
కల్పజీవినామా జీవ్య ఉపాస్తే తస్యేహానుభావ
ఉపవర్ణితః | 1

స హి సర్వేషాం జ్యోతిర్గణానాం
గ్రహనక్షత్రాదీనామనిమిషేణావ్యక్తరంహసా భగవతా
కాలేన భ్రామ్యమాణానాం స్థాణురివావష్టమ్భుః
ఈశ్వరేణ విహితః శశ్వదవభాసతే | 2

యథా మేఢీస్తమ్భు ఆక్రమణపశవః సంయోజితాస్త్రిభిః
త్రిభిః సవనైర్యథాస్థానం మండలాని చరంతి ఏవం
భగణా గ్రహోదయ ఏతస్మిన్నంతర్బహిర్యోగేన

కాలచక్ర ఆయోజితా ధ్రువమేవావలమ్బ్య
వాయునోదీర్యమాణా ఆకల్పాంతం పరి-
చంక్రమంతి నభసి యథామేఘాః శ్యేనాదయో
వాయువశాః కర్మసారథయః పరినర్తంతే ఏవం
జ్యోతిర్గణాః ప్రకృతిపురుష సంయోగానుగృహీతాః
కర్మనిర్మిత గతయో భువి న పతంతి | 3

కేచనైతజ్యోతిరనీకం శిశుమార సంస్థానేన భగవతో
వాసుదేవస్య యోగధారణాయామనువర్ణయంతి | 4

యస్య పుచ్ఛాగ్రేఽవాక్ శిరసః కుండలీభూతదేహస్య
ధ్రువ ఉపకలల్పితః తస్య లాంగులే
ప్రజాపతిరగ్నిరింద్రో ధర్మ ఇతి పుచ్ఛమూలే ధాతా
విధాతా చ కట్యాం సప్తర్షయః తస్య దక్షిణావర్త-
కుండలీభూతశరీరస్య యాన్యుదగయనాని
దక్షిణపార్శ్వే తు నక్షత్రాణి ఉపకల్పయంతి
దక్షిణాయనాని తు సవ్యే యథా శిశుమారస్య

కుండలాభోగసన్నివేశస్య పార్శ్వయోరుభయోరప్య
వయవాః సమసంఖ్యాః భవంతి పృష్ఠే త్వజవీధీ
అకాశగంగా చోదరతః | 5

పునర్యసుపుష్యో దక్షిణవామయోః శ్రోణ్యోరార్ధాశ్లేషే
చ దక్షిణవామయోః పశ్చిమయోః పాదయోరభిజదుత్తరాషాఢే
దక్షిణవామయోర్పాసికయోర్యథాసంఖ్యం శ్రవణ
పూర్వాషాఢే దక్షిణ వామయోర్లోచనయోర్దనిష్ఠా
మూలం చ దక్షిణవామయోః కర్ణయోర్మూదీన్యస్థ
నక్షత్రాణి దక్షిణాయనాని వామపార్శ్వవంక్రిషు
యుంజీత తతైవ మృగశీర్షాదీన్యదగయనాని
దక్షిణపార్శ్వ వంక్రిషు ప్రాతిలోమ్యేన ప్రయుంజీత
శతభిషా జ్యేష్ఠే స్కంధయోర్దక్షిణ వామయోర్వృశేత్ | 6

ఉత్తరాహనావగస్తీరధరాహనౌ యమోముఖేషు
వాంగారకః శనైశ్చర ఉపస్థే బృహస్పతిః కకుది

వక్షస్యాదిత్యో హృదయే నారాయణో మనసి
చంద్రో నాభ్యాముశనా స్తనయోరశ్వినౌ బుధః
ప్రాణాపానయో రాహుర్గలే కేతవః సర్వాంగేషు
రోమసు సర్వే తారాగణాః | 7

వీతదుహైవ భగవతో విష్ణోః సర్వ
దేవతామయం రూపమహరహః సంధ్యాయాం
ప్రయతో వాగ్యతో నిరీక్షమాణ ఉపతిష్ఠేత నమో
జ్యోతిర్లోకాయ కాలాయనాయానిమిషాంపతయే
మహాపురుషాయాభిధీమహీతి | 8

గ్రహార్క్షతారామయమాధిదైవికం
పాపాపహం మంత్రకృతాం త్రికాలమ్ |
నమస్యతః స్మరతో వా త్రికాలం
నశ్యేత తత్కాలజమాషు పాపమ్ | 9

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే త్రయోవింశోఽధ్యాయః (23)

24 - అథ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

శ్రీ శుక ఉవాచ

అథస్తాత్ సవితుర్యోజనాయుతే స్వర్చానుర్వక్షత్ర-
వచ్చరతిత్యేకే యోఽసావమరత్వం గ్రహత్వం
చాలభత భగవదనుకంపయా స్వయమసురాపశదః
సైంహికేయో హ్యతదర్తః తస్య తాత జన్మ
కర్మాణి చోపరిష్టాద్వక్ష్యామః | 1

యదదస్తరణేర్మండలం ప్రతపతస్తద్విస్తరలో
యోజనాయుతమాచక్షతే ద్వాదశసహస్రం సోమస్య
త్రయోదశసాహస్రం రాహోర్యః పర్వణి తద్వ్యవధాన
కృద్వైరానుబంధః సూర్యాచంద్రమసావభిధావతి | 2

తన్నిశమ్యోభయత్రాపి భగవతా రక్షణాయ
ప్రయుక్తం సుదర్శనం నామ భాగవతం
దయితమస్త్రం తత్తేజసా దుర్విషహం ముహుః

పరివర్తమానమభ్యవస్థితో ముహూర్త-
ముద్విజమానశ్చకితహృదయ ఆరాదేవ నివర్తతే
తదుపరాగమితి వదంతి లోకాః | 3

తతోఽథస్తాత్ సిద్ధచారణవిద్యాధరాణాం సదనాని
తావన్మాత్ర ఏవ | 4

తతోఽథస్తాత్ యక్షరక్షః పిశాచప్రేత
భూతగణానాం విహారాజిరమంతరిక్షం యావద్వాయుః
ప్రవాతి యావన్నేఘా ఉపలభ్యంతే | 5

తతోఽథస్తాచ్చత్రయోజనాంతరే ఇయం
పృథివీ యావద్దంసభాస శ్యేన సుపర్ణాదయః
పతత్రిప్రవరా ఉత్పతంతీతి | 6

ఉపవర్ణితం భూమేర్యథాసన్నివేశావస్థానమ్
అవనేరప్యథస్తాత్ నప్త భూవివరా వీకైకశో

యోజనాయుతాంతరేణాయామవిస్తారేణోపక్లుప్తః
అతలం వితలం సుతలం తలాతలం మహాతలం
రసాతలం పాతాళమితి | 7

ఏతేషు హి బిలస్వర్గేషు స్వర్గాదప్యధికకామ
భోగైశ్చర్యానందభూతివిభూతిభిః సుసమ్పద్యభవనోద్యానాక్రీడవిహారేషు
దైత్యదానవకాద్రవేయాః నిత్యప్రముదితామరక్తకలత్రాపత్య బంధు-
సుహృదనుచరా గృహపతయ ఈశ్వరాదప్య-
ప్రతిహతకామా మాయావినోదా నివసంతి | 8

యేషు మహారాజ మయేన మాయావినా
వినిర్మితాః పురో నానామణిప్రవరప్రవేక-
విరచిత విచిత్రభవనప్రాకారగోపుర-
సభాచైత్యచత్వరాయతనాదిభిర్నాగా సురమిథున-
పారావత శుకశారికాకీర్ణ కృత్రిమభూమిభిర్వివరేశ్వర-
గృహోత్తమైః సమలంకృతాశ్చకాసతి | 9

ఉద్యానాని చాతితరాం మన ఇంద్రియానందిభిః
కుసుమఫలస్తబక సుభగ కిసలయావనత
రుచిరవిటపవిటపినాం లతాంగాలింగితానాం శ్రీభిః సమిథున-
వివిధవిహంగమ జలాశయానామమలజలపూర్ణానాం
ర్ముషకులోల్లంఘనక్షుభిత నీర నీరజ కుముద-
కువలయ కల్తార నీలోత్పలలోహితశత-
పత్రాదివనేషు కృతనికేతనానామేకవిహారాకుల-
మధురవివిధ స్వనాదిభిరింద్రియోత్పవైరమర-
లోకశ్రీయమతిశయితాని | 10

యత్ర హ వావ న భయమహోరాత్రాదిభిః
కాలవిభాగైరుపలక్ష్యతే | 11

యత్ర హి మహాహిప్రవరశిరోమణయః సర్వం
తమః ప్రబాధంతే | 12

న వా ఏతేషు వసతాం దివ్యోషధిరసరసాయనాన్న-
పానస్నానాదిభిరాధయో వ్యాధయో వలీపలిత
జరాదయశ్చ దేహవైవర్ణ్యం దౌర్గంధ్య స్వేద క్షమ
గ్లానిరితి వయోఽవస్థాశ్చ భవంతి | 13

న హి తేషాం కల్యాణానాం ప్రభవతి కుతశ్చన
మృత్యుర్వినా భగవత్తేజసశ్చక్రాపదేశాత్ | 14

యస్మిన్ ప్రవిష్టేఽసురవధూనాం ప్రాయః
పుంసవనాని భయాదేవ స్రవంతి పతంతి చ | 15

అథాతలే మయపుత్రోఽసురో బలో నివసతి
యేన హ వా ఇహ సృష్టాః షణ్ణవతిర్మాయాః
కాశ్చనాద్యాపి మాయావినో ధారయంతి యస్య
చ జృమ్భమాణస్య ముఖతస్త్రయః స్త్రీగణాః
ఉదపద్యంత స్వెరిణ్యాః కామిన్యః పుంశ్చల్య
ఇతి యా వై విటాయనం ప్రవిష్టం పురుషం రసేన
హాటకాభ్యేన సాధయిత్వా స్వవిలాసావలోకనాను-
రాగ స్మితసల్లాపోపగూహనాదిభిః స్వెరం కిల
రమయంతి యస్మిన్నుపయుక్తే పురుషః
ఈశ్వరోఽహం సిద్ధోఽహమిత్యయుత-
మహాగజబలమాత్మానమభిమన్యమానః కత్తలే
మదాంధ ఇవ | 16

తతోఽధస్తాద్వితలే హరో భగవాన్
హాటకేశ్వరః స్వపార్షద భూతగణావృతః ప్రజాపతి
సర్గోపబృంహణాయ భవో భవాన్యా సహ
మిథునీభూత ఆస్తే యతః ప్రవృత్తా సరిత్రవరా
హాటకీ నామ భవయోర్వీర్యేణ యత్తచ్చిత్ర-
భానుర్మాతరిశ్వనా సమిధ్యమాన ఓజసా పిబతి
తన్నిష్యూతం హాటకాఖ్యం సువర్ణం భూషణేనా-
సురేంద్రావరోధేషు పురుషాః సహపురుషీర్ధారయంతి | 17

తతోఽధస్తాత్ సుతలే ఉదారశ్రవాః
పుణ్యశ్లోకో విరోచనాత్మజో బలిర్బగవతా
మహేంద్రస్య ప్రియం చిక్రీర్షమాణేనాదితేర్లబ్ధకాయో
భూత్వా వటువామన రూపేణ పరాక్షిప్త
లోకత్రయో భగవదనుకంపయైవ పునఃప్రవేశిత-
ఇంద్రాదిష్వవిద్యమానయా సుసమ్పద్యయా
శ్రీయాభిజుష్టః స్వధర్మేణారాధయంస్తమేవ
భగవంతమారాధనీయమపగతసాధ్వస ఆస్తే
అధునాపి | 18

నో ఏవైతత్ సాక్షాత్కారో భూమిదానస్య
యత్తద్బగవత్యశేషజీవనికాయానాం జీవభూతాత్మభూతే

పరమాత్మని వాసుదేవే తీర్థతమే పాత్ర ఉపపన్నే
 పరయా శ్రద్ధయా పరమాదర సమాహితమనసా
 సప్రతిపాదితస్య సాక్షాదపవర్గద్వారస్య
 యద్విలనిలయైశ్వర్యమ్ | 19

యస్య హ వావ క్షుత్పతనప్రస్థలనాదిషు
 వివశః సకృన్నామాభిగృణన్ పురుషః కర్మబంధనమంజసా
 విధునోతి యస్య హైవ ప్రతిబాధనం
 ముముక్షువోఽన్యత్తైవోపలభంతే | 20

తదృక్తానామాత్మవతాం సర్వేషామాత్మన్యాత్మదః
 ఆత్మతయైవ | 21

న వై భగవాన్ నూనమముష్యానుజగ్రాహ యదుత
 పునరాత్మానుస్మృతి మోషణం మాయామయ-
 భోగైశ్వర్యమేవాతనుతేతి | 22

యత్తదృగవతానధిగతాన్యోపాయేన యాచ్ఛాచ్ఛలేనా-
 పహృతస్వశరీరావశేషితలోకత్రయో వరుణపాశైః
 చ సంప్రతి ముక్తో గిరిదర్యాం చాపవిద్ధ ఇతి
 హోవాచ | 23

నూనం బతాయం భగవానర్థేషు న నిష్లేతో
 యోఽసావింద్రో యస్య సచివో మంత్రాయ
 వృత ఏకాంతతో బృహస్పతిస్తమతిహోయ
 స్వయముపేంద్రేణాత్మానమయాచత ఆత్మనశ్చాశిషో
 నో ఏవ తద్దాస్యమతిగంభీరవయసః కాలస్య
 మన్వంతర పరివృత్తం కియల్లోక త్రయమిదమ్ | 24

యస్యానుదాస్యమేవాస్మత్ప్రతామహః కిల
 వప్రే న తు స్వం పిత్ర్యం యదుతాకుతోభయం
 పదం దీయమానం భగవతః పరమితి
 భగవతోపరతే ఖలు స్వపితరి | 25

తస్య మహానుభావస్యానుపథమమృజిత-
 కషాయః కో వాస్మద్విధః పరిహీనభగవదనుగ్రహః
 ఉపజిగమిషతీతి | 26

తస్యానుచరితముపరిష్టాద్విస్తరిష్యతే యస్య
 భగవాన్ స్వయమఖిల జగద్గురుర్నారాయణో ద్వారి
 గదాపాణిరవతిష్ఠతే నిజజనానుకమ్పితహృదయః
 యేనాంగుష్ఠేన పదా దశకంధరో యోజనాయుతాయుతం
 దిగ్విజయ ఉచ్ఛాటితః | 27

తతోఽధస్తాత్ తలాతలే మయో నామ
 దానవేంద్రస్త్రిపురాధిపతిర్భగవతా పురారిణా త్రిలోకీశం
 చికిర్షుణా నిర్లగ్గుపురత్రయస్తత్రప్రసాదాల్లబ్ధపదో
 మాయావినామాచార్యో మహాదేవేన పరిరక్షితో
 విగతసుదర్శనభయో మహీయతే | 28

తతోఽధస్తాన్మహాతలే కాద్రవేయాణాం
 సర్పాణాం నైకశిరసాం క్రోధవశో నామ గణః
 కుహకతక్షకకాళియసుషేణాదిప్రధానా మహాభోగవంతః
 పతత్రి రాజాధిపతేః పురుషవాహోదనవరత-
 ముద్విజమానాః స్వకలత్రాపత్య సుహృ-
 త్కుటుంబ సంగేన క్వచిత్ ప్రమత్తా విహరంతి | 29

తతోఽధస్తాద్రసాతలే ధైతేయా దానవాః
 పణయో నామ నివాతకవచాః కాలేయాః
 హిరణ్యపురనివాసినః ఇతి విబుధప్రత్యనీకాః
 ఉత్పత్యా మహాజసో మహాసాహసినో భగవతః
 సకలలోకానుభావస్య హరేరేవ తేజసా ప్రతిహతః
 బలావలేపా బిలేశయా ఇవ వసంతి యే వై
 సరమయేంద్రదూత్యా వాగ్భిర్మంత్రవర్ణా-
 భిరింద్రాద్భిభ్యతి | 30

తతోఽధస్తాత్ పాతాళే నాగలోకపతయో
 వాసుకి ప్రముఖాః శంఖకులిక మహాశంఖ శ్వేత
 ధనంజయ ధృతరాష్ట్ర శంఖచూడకంబళాశ్వతర
 దేవదత్తా దయో మహాభోగినో మహామర్షా నివసంతి
 యేషాముహా వై పంచసప్తదశ శతసహస్రశీర్షాణాం
 ఫణాసు విరచితా మహామణయో రోచిష్ణవః
 పాతాళవివర తిమిరనికరం స్వరోచిషో విధమంతి | 31

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, చతుర్వింశోఽధ్యాయః (24)

25 - అథ పంచవింశోఽధ్యాయః

శ్రీ భుక ఉవాచ

తస్య మూలదేశే త్రింశద్వ్యోజన సహస్రాంతరే
ఆస్తే యా వై కళా భగవతస్తామసీ సమాఖ్యాతా
అనంత ఇతి సాత్వతీయా ద్రష్టుద్భాష్యయోః
సంకర్షణమహామిత్యభిమానలక్షణం యం
సంకర్షణమిత్యాచక్షతే

1

యస్యేదం క్షీతిమండలం భగవతోఽనంతమూర్తేః
సహస్రశిరస ఏకస్మిన్నేవ శీర్షణి ధ్రియమాణం
సిద్ధార్థ ఇవ లక్ష్యతే

2

యస్య హ వా ఇదం కాలేనోపసంజిహీర్షలో
లమర్షదిరచిరరుచిర భ్రమద్భ్రువోరంతరేణ సాంకర్షణో
నామ రుద్ర ఏకాదశవ్యూహస్త్రిక్షస్త్రిశిఖం
చూలముత్తమ్బయన్ముదతిష్ఠత్

3

యస్యాంఘ్రికమలయుగళారుణవిశదనభమణిషం
డ మండలే ష్టహిపతయః సహ సాత్వతర్షభైరేకాంత
భక్తియోగేనావసమంతః స్వవదనాని పరిస్ఫురయ్యుండల-
ప్రభామండిత గండస్తలాన్యతిమనోహరాణి ప్రముదిత-
మనసః ఇలు విలోకయంతి

4

యస్యైవ హి నాగరాజకుమార్య ఆశిషః
అశాసాసోఽర్చ్యంగవలయ విలసిత విశదవిపుల-
భవళసుభగరుచిరభుజరజతస్త్రమ్భేష్వగురుచందన
కుంకుమపంచాసులేపేనావలిమ్బుమానాస్తదభిమర్షణో
న్మథిత హృదయమకరభృజావేశరూచిరలలిత
స్మిలాః తదనురాగ మదముదితమదవిఘ్నూర్లితారుణ-
కరుణావలోక నయనవదనారవిందం సప్రీడం
కిల విలోకయంతి

5

స ఏవ భగవాననంతోఽనంతగుణార్ణవః
అదిదేవ ఉపసంఖ్యతామర్షతోషవేగో లోకానాం
స్తస్తయ ఆస్తే

6

ధ్యాయమానః సురాసురోరగసిద్ధగంధర్వవిద్యాధరముని
గణైరనవరతమద ముదిత వికృతవిహ్వలలోచనః
సులలితముఖితామృలేనాప్యాయమానః స్వపార్షద

విబుధయూధపతీనపరిష్లాన రాగనవ-
తులసికామోదమధ్వానవేన మాద్యన్మధుకర-
వ్రాతమధురగీతశ్రియం వైజయంతీం స్వాం
వనమాలాం నీలవాసా ఏకకుండలో హలకకుది
కృతసుభగసుందరభుజో భగవాన్ మాహేంద్రో
వారణేంద్ర ఇవ కాంచనీం కక్షాముదారలీలో బిభర్తి

7

య ఏష ఏవమనుశ్రుతో ధ్యాయమానో
ముముక్షూణామనాది కాలకర్మవాసనా-
గ్రథితమవిద్యామయం హృదయగ్రంథిం
సత్త్వరజస్తమోమయమంతర్బుదయం గత ఆఘ
నిర్భినత్తి తస్యానుభావాన్ భగవాన్ స్వాయంభువో
నారదః సహ తుంబురుణా సభాయాం బ్రహ్మణః
సంశ్లోకయామాస

8

ఉత్పత్తి స్థితిలయహేతవోఽస్య కల్పాః
సర్వ్యాద్యాః ప్రకృతిగుణా యదీక్షయాఽఽనన్
యద్రూపం ధృవమకృతం యదేకమాత్మన్
నానాథాత్ కథముహ వేద తస్య వర్త్య

9

మూర్తిం నః పురుకృపయా బభార సత్త్వమ్
సంశుద్ధం సదసదిదం విభాతి యత్ర
యల్లీలాం మృగపతిరాదదేఽనవద్యామ్
ఆదాతుం స్వజనమనాంస్యదారవీర్యః

10

యన్నామ శ్రుతమనుకీర్తయేదకస్మాత్
ఆర్తో వా యది పతితః ప్రలమ్బనాద్వా
హంత్యంహః సపది నృణామశేషమన్యమ్
కం శేషాద్భగవత ఆశ్రయేన్ముముక్షుః

11

మూర్తన్యర్పితమణువత్ సహస్రమూర్త్యో
భూగోళం సగిరిసరిత్సముద్రసత్త్వమ్

ఆనంత్యాదనిమితవిక్రమస్య భూమ్నః
కో వీర్యాణ్యధిగణయేత్ సహస్రజిహ్వాః | 12

ఏనం ప్రభావో భగవాననంతో
దురంతవీర్యోరుగుణానుభావః |
మూలే రసాయాః స్థిత ఆత్మతంత్రో
యో లీలయా క్షౌం స్థితయే బిభర్తి | 13

ఏతా హ్యేవేహ నృభిరుపగంతవ్యా గతయో
యథాకర్మ వినిర్మితా యథోపదేశమనువర్ణితాః
కామాన్ కామయమానైః | 14

ఏతావతీర్తి రాజన్ పుంసః ప్రవృత్తిలక్షణస్య
ధర్మస్య విపాకగతయ ఉచ్చావచా విసదృశాః
యథాప్రశ్నం వ్యాచఖ్యే కిమన్యత్ కథయామ ఇతి | 15

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే, పంచవింశోఽ ధ్యాయః (25)

26 - అథ షడ్వింశోఽ ధ్యాయః

రాజోవాచ

మహర్ష ఏతద్వైచిత్ర్యం లోకస్య కథమితి | 1

ఋషిరువాచ

త్రిగుణత్వాత్ కర్తుః శ్రద్ధయా కర్మగతయః
పుథగ్విధాః సర్వా ఏవ సర్వస్య తారతమ్యేన
భవంతి | 2

అథేధానీం ప్రతిషిద్ధలక్షణస్యాధర్మస్య తదైవ
కర్తుః శ్రద్ధాయా వైసాదృశ్యాత్ కర్మఫలం విసదృశం
భవతి యా హ్యనాద్యవిద్యయా కృతకామానాం
తత్పరిణామలక్షణాః స్మృతయః సహస్రశః
ప్రవృత్తాస్తాసాం ప్రాచుర్యేణానువర్ణయిష్యామః | 3

రాజోవాచ

నరకా నామ భగవన్ కిం దేశవిశేషో అథవా
బహిష్ఠిలోక్యా ఆహోస్విదంతరాళ ఇతి | 4

ఋషిరువాచ

అంతరాళ ఏవ త్రిజగత్యాస్తు దిశి
దక్షిణస్యామధస్తాద్భూమేరుపరిష్యాచ్చ జలాద్యస్యామగ్నిష్యాత్పాదయః
పితృగణా దిశి స్వానాం గోత్రాణాం పరమేణ
సమాధినా సత్యా ఏవాశిష ఆశాసానా నివసంతి | 5

యత్ర హ వాచ భగవాన్ పితృరాజో వైవస్వతః
స్వవిషయం ప్రాపితేషు స్వపురుషైర్జన్తుషు
సంపరేతేషు యథాకర్మావద్యం దోషమేవానుల్లంఘిత
భగవచ్ఛాసనః సగణో దమం ధారయతి | 6

తత్ర హైకే నరకానేకవింశతిం గణయంతి
అథ తాంస్తే రాజన్ నామరూప లక్షణతోఽ
నుక్రమిష్యామః తామిస్రోఽంధతామిస్రో రారవో
మహారౌరవః కుమ్భీపాకః కాలసూత్రమసిపత్రవనం
సూకరముఖమంధ కూపః కృమిభోజనః
సందంశస్తవ్తశూర్మిర్వజ్రకంటకశాలమలీ వైతరణీ
పూయోదః ప్రాణరోధో విశసనం లాలాభక్షః
సారమేయాదనమవీచిరయఃపానమితి | కించ
క్షారకర్ణమో రక్షోగణభోజనః శూలప్రోతో
దందశూకోఽవటనిరోధనః పర్యావర్తనః
సూచీముఖమిత్యష్టా వింశతిర్నరకా
వివిధయాతనాభూమయః | 7

తత్ర యస్తు పరవిత్తాపత్యకలత్రాణ్యపహరతి
స హి కాలపాశబద్ధో యమపురుషైరతిభయానకైః
తామిస్ర నరకే బలాన్నిపాత్యతే అనశనాను-
దపానదండతాడనసంతర్జనాదిభిర్యాతనాభిర్యాత్యమానో
జంతుర్యత్ర కశ్మలమాసాదిత ఏకదైవ
మూర్ఖాముపయాతి తామిస్రప్రాయే | 8

వీవమేవాంధతామిస్రే యస్తు వంచయిత్వా
 పురుషం దారాదీనుపయుంక్తే యత్ర శరీరీ
 నిపాత్యమానో యాతనాస్థో వేదనయా
 నష్టమతిర్నష్టదృష్టిశ్చ భవతి యథా హి వనస్పతిః
 వృశ్యమాన మూలస్తస్మాదంధతామిస్రం
 తము పదిశంతి | 9

యస్త్విహ వా వీతదహమితి మమేదమితి
 భూతద్రోహేణ కేవలం స్వకుటుంబమేవానుదినం
 ప్రపుష్ణాతి స తదిహ విహాయ స్వయమేవ
 తదశుభేన రారవే నిపతతి | 10

యే త్విహ యథైవామునా విహింసితాః
 జంతవః పరత్ర యమయాతనాముపగతం తే
 వీవ రురవో భూత్వా తథా తమేవ విహింసంతి
 తస్మాద్రౌరవమిత్యాహుః | రురురితి
 సర్పాదతిక్రూరసత్వస్యాపదేశః | 11

వీవమేవ మహారౌరవో యత్ర నిపతతం
 పురుషం క్రవ్యాదా నామ రురవస్తం క్రవ్యేణ
 భూతయంతి యః కేవలం దేహమ్భరః | 12

యస్త్విహ వా ఉగ్రః పశూన్ పక్షిణో వా ప్రాణతః
 ఉపరంధయతి తమపకరుణం పురుషాదైరపి
 విగర్జితమముత్ర యమానుచరాః కుమ్భిపాకే
 తప్తలైలై ఉపరంధయంతి | 13

యస్త్విహ పితృవిప్ర బ్రహ్మధ్రుక్ స
 కాలసూత్రసంజ్ఞకే నరకేఽయుతయోజన
 పరిమండలే తామ్రమయే తప్తేఖలే
 ఉపర్యధస్తాదగ్న్వర్కాభ్యామభితప్యమానేఽభినివేశితః
 క్షుత్ప్రిపాసాభ్యాం చ దహ్యామానాంతర్బహిః శరీరః
 ఆస్తే శేతే చేష్టతేఽవతిష్ఠతి పరిధావతి చ
 యావంతి పశురోమాణి తావద్వర్ష సహస్రాణి | 14

యస్త్విహ వై నిజవేదపథాదనాపద్యపగతః
 పాషండం చోపగతస్తమసిపత్రవనం ప్రవేశ్య కశయా

ప్రహరంతి తత్ర హా అసౌ ఇతస్తతో ధావమాన
 ఉభయతో ధారైస్తాలవనాసిపత్రైశ్చిద్యమానసర్వాంగో
 హా హతోఽస్మీతి పరమయా వేదనయా
 మూర్చితః పదే పదే నిపతతి స్వధర్మహా
 పాషండానుగతం ఫలం భుంక్తే | 15

యస్త్విహ వై రాజా రాజపురుషో వాఽదండ్యే
 దండం ప్రణయతి బ్రాహ్మణే వా శరీరదండం స
 పాపీయాన్ నరకేఽముత్ర సూకరముఖే నిపతతి
 తత్రాతి బలైర్వినిష్ఠిష్యమాణావయవో
 యథైవేహిక్షుఖండ ఆర్తస్వరేణ స్వనయన్ క్వచి-
 న్మూర్చితః కశ్మలముపగతో
 యథైవేహాదృష్టదోషాః ఉపరుద్ధాః | 16

యస్త్విహ వై భూతానామీశ్వరోప కల్పితవృత్తినాం
 అవిదిక్తపరవ్యథానాం స్వయం పురుషోపకల్పితవృత్తిర్విక్తపరవ్యథో
 వ్యథామాచరతి స పరత్రాంధకూపే తదభిద్రోహేణ
 నిపతతి తత్ర హాసౌ తైర్జంతుభిః పశుమ్భుగ-
 పక్షిసరీస్ప సైర్మృశక యూకామతుకణమక్షికాదిభిర్యే
 కే చాభిద్రుగ్దాస్తై సర్వతోఽభిద్రుహ్యామాణస్తమసి
 విహతనిద్రానిర్వృతిరలబ్ధావస్థానః పరిక్రామతి
 యథా కుశరీరే జీవః | 17

యస్త్విహ వా అసంవిభజ్యాశ్నాతి యత్కించనోప-
 నతమనిర్మిత పంచయజ్ఞో వాయససంస్తుతః స పరత్ర
 కృమిభోజనే నరకాధమే నిపతతి తత్రశతసహస్ర-
 యోజనే కృమికుండే కృమిభూతః స్వయం కృమిభిరేవ
 భక్ష్యమాణః కృమిభోజనో యావత్
 తదప్రత్యాప్రహుతాదోఽనిర్వేశమాత్మానం యాతయతే | 18

యస్త్విహ వై స్తేయేన బలాద్వా హిరణ్యరత్నాదీని
 బ్రాహ్మణస్య వాపహరత్యన్యస్య వానాపది
 పురుషస్తమముత్ర రాజన్ యమపురుషాః
 అయస్మయైరగ్నిపిండైః సందంశై స్త్యచి నిష్కుషంతి | 19

యస్త్విహ వా అగమ్యాం స్త్రియం
 పురుషోఽగమ్యం వా పురుషం యోషిదభిగచ్ఛతి
 తావముత్ర కశయా తాడయంతస్తిగ్మయా
 సూర్యా లోహమయ్యా పురుషమాలింగయంతి
 స్త్రియం చ పురుషరూపయా సూర్యా | 20

యస్త్విహ వై సర్వాభిగమస్తమముత్ర నిరయే
 వర్తమానం వజ్రకంటక శాల్మలీమారోప్య
 నిష్కర్షంతి | 21

యే త్విహ వై రాజన్యా రాజపురుషాః
 వాఽపాషండా ధర్మసేతూన్ భిందంతి తే
 సంపరేత్య వైతరణ్యాం నిపతంతి భిన్న-
 మర్యాదాస్తస్యాం నిరయపరిభా భూతాయాం
 నద్యాం యాదోగణైరితస్తతో భక్ష్యమాణా ఆత్మనా
 న వియుజ్యమానాశ్చానుభిరూహ్యామానాః
 స్వాఘేన కర్మపాకమనుస్మరంతో విణ్మాత్ర
 పూయశోణిత కేశనభాస్థిమేదో
 మాంసవసావాహిన్యాముపతప్యంతే | 22

యే త్విహ వై వృషలీపతయో నష్టశౌచాచార-
 నియమాస్త్యక్తలజ్ఞాః పశుచర్యాం చరంతి తే చాపి
 ప్రేత్య పూయవిణ్మాత్ర శ్లేష్మమలాపూర్ణార్ణవే
 నిపతంతి తదేవతిబీభత్సితమశ్నంతి | 23

యే త్విహ వై శ్యగర్హభపతయో బ్రాహ్మణాదయో
 మృగయావిహారా అతిర్థే చ మృగాన్ నిఘ్నంతి
 తానపి సమృతేతాన్ లక్ష్యభూతాన్ యమపురుషా
 ఇషుభిర్విధ్యంతి | 24

యే త్విహ వై దామ్బికా దమ్భయజ్ఞేషు పశూన్
 విశసంతి తానముష్మిన్ లోకే వైశసే నరకే పతితాన్
 నిరయపతయో యాతయిత్వా విశసంతి | 25

యస్త్విహ వై సవర్ణాం భార్యాం ద్విజో రేతః

పాయయతి కామమోహితస్తం పాపకృతమముత్ర
 రేతఃకుల్యాయాం పాతయిత్వా రేతః
 సంపాయయంతి | 26

యే త్విహ వై దస్యవోఽగ్నిదా గరదా గ్రామాన్
 సార్థాన్ వా విలుమ్పంతి రాజానో రాజభటా వా
 తాంశ్చాపి హి పరేత్య యమదూతా వజ్రదంష్ట్రాః
 శ్వానః సప్తశతాని వింశతిశ్చ సరభసం భాదంతి | 27

యస్త్విహ వా అన్యతం వదతి సాక్ష్యే
 ద్రవ్యవినిమయే దానే వా కథంచిత్ స వై ప్రేత్య
 నరకేఽపీచిమత్యధఃశిరా నిరవకాశే యోజనశతో-
 బ్రాహ్మయాద్గిరిమూర్త్యః సంపాత్యతే యత్ర జలమివ
 స్థలమశ్మప్యష్టమవభాసతే తదపీచిమత్ తిలశో
 విశీర్యమాణశరీరో న మ్రియమాణః
 పునరారోపిత్ నిపతతి | 28

యస్త్విహ వై విప్రో రాజన్యో వైశ్యో వా
 సోమపీథస్తత్యలత్రం వా సురాం వ్రతస్థోఽపి వా
 పిబతి ప్రమాదతస్తేషాం నిరయం నీతానామురసి
 పదాఽఽక్రమ్యాస్యే వహ్నినా ద్రవమాణం
 కార్ణాయసం నిషించంతి | 29

అథ చ యస్త్విహ వా ఆత్మసంభావనేన
 స్వయమథమో జన్మతపోవిద్యాచారవర్ణాశ్రమవతో
 వరీయసో న బహుమన్యేత స మృతక వీవ
 మృత్యా క్షారకర్ణమే నిరయే అవాక్శిరా నిపాతితో
 దురంతా యాతనా హ్యాశ్నుతే | 30

యే త్విహ వై పురుషాః పురుషమేధేన
 యజంతే యాశ్చ స్త్రియో నృపశూన్ భాదంతి
 తాంశ్చ తే పశవ ఇవ నిహతా యమసదనే
 యాతయంతో రక్షోగణాః సౌనికా ఇవ
 స్వధితినావదాయాస్పక్ పిబంతి నృత్యంతి చ
 గాయంతి చ హృష్యమాణా యథేహ పురుషాదాః | 31

యే త్విహ వా అనాగసోఽరణ్యే గ్రామే వా
 వైస్రమ్భకైరుపశ్రితానుపవిస్రంభయ్య జిజీవిషూన్
 శూలసూత్రాదిషు ఉపప్రోతాన్ క్రీడనకతయా
 యాతయంతి తేఽపి చ ప్రేత్య యమయాతనాసు
 శూలాదిషు ప్రోతాత్మానః క్షుత్త్యద్భ్యాం చాభిహతాః
 కంకవటాదిభిశ్చేతస్తతస్తిగ్మతుండైరాహన్యమానాః
 ఆత్మశమలం స్మరంతి | 32

యే త్విహ వై భూతాన్యద్యేజయంతి నరాః
 ఉల్పణ స్వభావా యథా దందశూకాస్తేఽపి
 ప్రేత్య నరకే దందశూకాభ్యే నిపతంతి యత్ర
 నృప దందశూకాః పంచముఖాః సప్తముఖా
 ఉపస్పృత్య గ్రసంతి యథా బిలేశయాన్ | 33

యే త్విహ వా అన్తావటకుశూలగుహోదిషు
 భూతాని నిరుంధంతి తథాముత్ర తేష్వేవోపవేశ్య
 సగరేణ వహ్నినా ధూమేన నిరుంధంతి | 34

యస్త్యిహ వా అతిథీనభ్యాగతాన్ వా గృహపతిః
 అసకృదుపగతమన్యర్థిధక్షురివ పాపేన చక్షుషా
 నిరీక్షతే తస్య చాపి నిరయే పాపదృష్టైరక్షణీ
 వజ్రతుండాగృధ్రాః కంకకాకవటాదయః
 ప్రసహ్యోరుబలాదుత్పాటయంతి | 35

యస్త్యిహ వా ఆధ్యాభిమతిరహంకృతిః తిర్యక్రేక్షణః
 సర్వతోఽభివిశంకీ అర్థవ్యయవినాశచింతయా
 పరిశుష్యమాణ హృదయవదనో నిర్వృతిమనవగతో
 గ్రహ ఇవార్థమభిరక్షతి స చాపి ప్రేత్య

తదుత్పాదనోత్కర్షణసంరక్షణశమలగ్రహః సూచీముఖే
 నరకే నిపతతి యత్ర హ విత్తగ్రహం
 పాపపురుషం ధర్మరాజపురుషా వాయుకా ఇవ
 సర్వతోఽంగేషు సూత్రైః పరివయంతి | 36

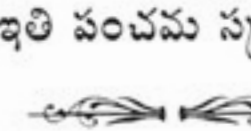
ఏవంవిధా నరకా యమాలయే సంతి శతశః
 సహస్రశస్త్రేషు సర్వేషు చ సర్వ ఏవాధర్మవర్తినో
 యే కేచిదిహోదితా అనుదితాశ్చావనిపతే పర్యాయేణ
 విశంతి తథైవ ధర్మానువర్తిన ఇతరత్ర ఇహ తు
 పునర్భవే తే ఉభయశేషాభ్యాం నివిశంతి | 37

నివృత్తిలక్షణమార్గః ఆదావేవ వ్యాభ్యాతః |
 వీతావానేవాండకోశో యశ్చతుర్దశధా పురాణేషు
 వికల్పిత ఉపగీయతే | యత్తద్భగవతో నారాయణస్య
 సాక్షాన్మహోపురుషస్య స్తవిష్టం రూపమాత్మమాయా
 గుణమయమనువర్ణితమాదృతః పతతి శృణోతి
 శ్రావయతి స ఉపగీయం భగవతః పరమాత్మ
 నోఽగ్రాహ్యమపి శ్రద్ధాభక్తివిశుద్ధబుద్ధిర్వేద | 38

శ్రుత్వా స్థూలం తథా సూక్ష్మం రూపం భగవతో యతిః |
 స్థూలే నిర్జితమాత్మానం శనైః సూక్ష్మం ధియా నయేదితి | 39

భూద్వీపవర్ష సరిదద్రినభః సముద్ర-
 పాతాలదిబ్జురకభాగణలోకసంస్థా |
 గీతా మయా తవ నృపాద్భుతమీశ్వరస్య
 స్థూలం వపుః సకలజీవనికాయథామ | 40

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే వైయాసిక్యాం అష్టాదశసహస్రికాయాం పారమహంస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే
 నరకానువర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః (26)

శ్రీమద్భాగవత మహాపురాణమ్

షష్ఠస్కంధః

1 - అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

రాజోవాచ

నివృత్తిమార్గః కథితః ఆదౌ భగవతా యథా ।
క్రమయోగోపలబ్ధేన బ్రహ్మణా యదసంస్కృతిః । 1

ప్రవృత్తిలక్షణశ్చైవ త్రైగుణ్యవిషయో మునే ।
యోఽసావలీనోప్రకృతేర్గుణసర్గః పునః పునః । 2

అధర్మలక్షణా నానానరకాశ్చానువర్ణితాః ।
మన్వంతరశ్చ వ్యాఖ్యాతః ఆద్యః స్వాయంభువో యతః । 3

ప్రియవ్రతోత్తానపదోర్వంశస్తచ్చరితాని చ ।
ద్వీపవర్షసముద్రాద్రినద్యుద్యానవనస్పతీన్ । 4

ధరామండలసంస్థానం భాగలక్షణమానతః ।
జ్యోతిషాం వివరాణాం చ యథేదమస్మజద్విభుః । 5

అధునేహ మహాభాగ యథైవ నరకాన్నరః ।
వానోగ్రయాతనాన్ నేయాత్ తన్నే వ్యాఖ్యాతు మర్హసి । 6

శ్రీశుక ఉవాచ

న చేదిహైవాపచితిం యథాంహసః
కృతస్య కుర్యాన్మన ఉక్తిపాణిభిః ।
ధ్రువం స వై ప్రేత్య నరకానుపైతి
యే కీర్తితా మే భవతస్తిగ్మయాతనాః । 7

తస్మాత్పురైవాశ్విహా పాపనిష్కృతౌ
యతేత మృత్యోరవిపద్యతాఽఽ త్మనా ।

దోషస్య దృష్ట్వై గురులాఘవం యథా
భిషక్ చికిత్సేత రుజాం నిదానవిత్ । 8

రాజోవాచ

దృష్టశ్రుతాభ్యాం యత్ప్రాపం జానన్నస్యాత్మనోఽహితమ్ ।
కరోతి భూయో వివశః ప్రాయశ్చిత్తమథో కథమ్ । 9

క్వచిన్నివర్తతేఽభద్రాత్ క్వచిచ్చరతి తత్ పునః ।
ప్రాయశ్చిత్తమథోఽపార్థం మన్యే కుంజరశౌచవత్ । 10

శ్రీ శుక ఉవాచ

కర్మణా కర్మనిర్దారో న హ్యోత్యంతిక ఇష్యతే ।
అవిద్యదధికారిత్వాత్ ప్రాయశ్చిత్తం విమర్శనమ్ । 11

నాశ్చతః పథ్యమేవాన్నం వ్యాధయోఽభిభవంతి హి ।
వీచం నియమకృద్రాజన్ శనైః క్షేమాయ కల్పతే । 12

తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శమేన చ దమేన చ ।
త్యాగేన సత్యశౌచాభ్యాం యమేన నియమేన చ । 13

దేహవాగ్బుద్ధిజం ధీరాః ధర్మజ్ఞాః శ్రద్ధయాన్వితాః ।
క్షిపంత్యఘం మహదపి వేణుగుల్మమివానలః । 14

కేచిత్ కేవలయా భక్త్యా వాసుదేవపరాయణాః ।
అఘం ధున్వంతి కార్ష్యేన నీహారమివ భాస్కరః । 15

న తథా హ్యఘవాన్ రాజన్ పూయేత తప ఆదిభిః ।
యథా కృష్ణార్చితప్రాణస్తత్పూరుషనిషేవయా । 16

సద్ధీచీనో హ్యయం లోకే పంథాః క్షేమోఽ కుతోభయః ।
సుశీలాః సాధవో యత్ర నారాయణపరాయణాః । 17

ప్రాయశ్చిత్తాని చీర్ణాని నారాయణపరాజ్ఞుభిమ్ ।
న నిష్పునంతి రాజేంద్ర సురాకుమ్యమివాపగాః । 18

సకృన్మనః కృష్ణపదారవిందయోః
నివేశితం తద్గుణరాగి యైరిహ ।
న తే యమం పాశభృతశ్చ తద్భటాన్
స్వప్నేఽపి పశ్యంతి హి చీర్ణనిష్క్యతాః । 19

అత్ర చోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనమ్ ।
దూతానాం విష్ణుయమయోః సంవాదస్తం నిబోధ మే । 20

కాన్యకుభ్యే ద్విజః కశ్చిద్దాసీపతిరజామిళః ।
నామ్నా నష్టసదాచాలో దాస్యాః సంసర్గదూషితః । 21

బంద్యక్షైః కైతవైశ్చౌర్యైర్గర్హితాం వృత్తిమాస్థితః ।
బిభ్రత్కుటుంబమశుచిర్యాతయామాస దేహినః । 22

ఏవం నివసతస్తస్య లాలయానస్య తత్పుత్రాన్ ।
కాలోఽత్యగాన్మహాన్ రాజన్నష్టాశీత్యాయుషః సమాః । 23

తస్య ప్రవయసః పుత్రా దశ తేషాం తు యోఽవమః ।
బాలో నారాయణో నామ్నా పిత్రోశ్చ దయితో భృశమ్ । 24

స బద్ధహృదయస్తస్మిన్నర్చకే కలభాషిణి ।
నిరీక్షమాణస్తల్లీలాం ముముదే జరతో భృశమ్ । 25

భుంజాసః ప్రపిబన్ ఖాదన్ బాలకస్నేహయంత్రితః ।
భోజయన్ పాయయన్ మూఢో న వేదాగతమంతకమ్ । 26

స ఏవం వర్తమానోఽజ్ఞో మృత్యు కాల ఉపస్థితే ।
మతిం చకార తనయే బాలే నారాయణాహ్వయే । 27

స పాశహస్తాన్ త్రీన్ దృష్ట్వా పురుషాన్ భృశదారుణాన్ ।
వక్రతుండానూర్వరోష్ణ ఆత్మానం నేతుమాగతాన్ । 28

దూరే క్రీడనకాసక్తం పుత్రం నారాయణాహ్వయమ్ ।
ప్లావితేన స్వరేణోచ్చైరాజుహోవాకులేంద్రియః । 29

నిశమ్య మ్రియమాణస్య బ్రువతో హరికీర్తనమ్ ।
భర్తుర్నామ మహారాజ పార్షదాః సహసాఽపతన్ । 30

వికర్షతోఽంతర్హృదయాద్దాసీపతిమజామిళమ్ ।
యమప్రేష్యాన్ విష్ణుదూతా వారయామాసురోజసా । 31

ఊచుర్నిషేధితాస్తాంస్తే వైవస్వతపురస్సరాః ।
కే యూయం ప్రతిషేద్దారో ధర్మరాజస్య శాసనమ్ । 32

కస్య వా కుత ఆయాతాః కస్మాదస్య నిషేధథ ।
కిం దేవా ఉపదేవా వా యూయం కిం సిద్ధసత్తమాః । 33

సర్వే పద్మపలాశాక్షాః పీతకౌశేయవాససః ।
కిరీటినః కుండలినో లసత్పుష్కరమాలినః । 34

సర్వే చ నూత్నవయసః సర్వే చారుచతుర్బుజాః ।
ధనుర్నిషంగాసిగదాశంఖచక్రాంబుజశ్రియః । 35

దిశో వితిమిరాలోకాః కుర్వంతః స్వేన తేజసా ।
కిమర్థం ధర్మపాలస్య కింకరాన్ నో నిషేధథ । 36

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇత్యుక్తే యమదూతైస్తైః వాసుదేవోక్తకారిణః ।
తాన్ ప్రత్యూచుః ప్రహస్యేదం మేఘనిర్ద్రాదయా గిరా । 37

విష్ణుదూతా ఊచుః

యూయం వై ధర్మరాజస్య యది నిర్దేశకారిణః ।
బ్రూత ధర్మస్య నస్తత్త్వం యచ్ఛ ధర్మస్య లక్షణమ్ । 38

కథం స్విద్ధ్రియతే దండః కిం వాస్య స్థానమీప్పితమ్ ।
దంద్యాః కిం కారిణః సర్వే ఆహోస్విత్కతిచిన్స్యణామ్ । 39

యమదూతా ఊచుః

వేదప్రణిహితో ధర్మో హ్యధర్మస్తద్విపర్యయః ।
వేదో నారాయణః సాక్షాత్ స్వయంభూరితి శుశ్రుమ । 40

యేన స్వధామ్బుమీ భావా రజస్సత్త్వతమోమయాః ।
గుణనామక్రియారూపైర్విభావ్యంతే యథాతథమ్ । 41

సూర్యోఽగ్నిః ఖం మరుద్గవః సోమః సంధ్యాహనీ దిశః ।
కం కుః కాలో ధర్మ ఇతి హ్యేతే దైహ్యాస్య సాక్షిణః । 42

ఏతైరధర్మో విజ్ఞాతః స్థానం దండస్య యుజ్యతే ।
సర్వే కర్మానురోధేన దండమర్హంతి కారిణః । 43

సంభవంతి హి భద్రాణి విపరీతాని చానఘాః ।
కారిణాం గుణసంగోఽస్తి దేహవాన్ న హ్యకర్మకృత్ । 44

యేన యావాన్ యథాధర్మో ధర్మో వేహ సమీహితః ।
స ఏవ తత్ఫలం భుంక్తే తథా తావదముత్ర వై । 45

యథేహ దేవప్రవరాస్సైవిధ్యముపలభ్యతే ।
భూతేషు గుణవైచిత్ర్యాత్ తథాన్యత్రానుమీయతే । 46

వర్తమానోఽన్యయోః కాలో గుణాభిజ్ఞాపకో యథా ।
ఏవం జన్మాన్యయోరేతద్దర్మాధర్మనిదర్శనమ్ । 47

మనసైవ పురే దేవః పూర్వరూపం విపశ్యతి ।
అనుమీమాంసతేఽపూర్వం మనసా భగవానజః । 48

యథాజ్ఞస్తమసా యుక్త ఉపాస్తే వ్యక్తమేవ హి ।
స వేద పూర్వమపరం నష్టజన్మస్మృతిస్తథా । 49

పంచభిః కురుతే స్వార్థాన్ పంచ వేదాథ పంచభిః ।
ఏకస్తు షోడశేన త్రీన్ స్వయం సప్తదశోఽశ్నుతే । 50

తదేతత్ షోడశకలం లింగం శక్తిత్రయం మహత్ ।
ధర్తేఽనుసంస్మృతిం పుంసి హర్ష శోకభయార్తిదామ్ । 51

దేహ్యాజ్ఞోఽజితషడ్వర్గో నేచ్ఛన్ కర్మాణి కార్యతే ।
కోశకార ఇవాత్మానం కర్మణాఽఽ చ్చాద్య ముహ్యతి । 52

న హి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతే హ్యవశః కర్మ గుణైః స్వాభావికైర్బలాత్ । 53

లబ్ధ్యా నిమిత్తమవ్యక్తం వ్యక్తావ్యక్తం భవత్యుత ।
యథాయోని యథాబీజం స్వభావేన బలీయసా । 54

ఏష ప్రకృతినంగేన పురుషస్య విపర్యయః ।
ఆసీత్స ఏవ న చిరాదీశసంగాద్విలీయతే । 55

అయం హి శ్రుతసంపన్నః శీలవృత్తగుణాలయః ।
ధృతవ్రతో మృదుర్దాంతః సత్యవాన్మంత్రవిచ్ఛుచిః । 56

గుర్వగ్న్వతిథివృద్ధానాం శుశ్రూషుర్నిరహంకృతః ।
సర్వభూతసుహృత్సాధుర్మితవాగనసూయకః । 57

ఏకదాసౌ వనం యాతః పితృసందేశకృద్విజః ।
ఆదాయ తత ఆవృత్తః ఫలపుష్పసమిత్కుశాన్ । 58

దదర్శ కామినం కంచిచ్ఛూద్రం సహ భుజిష్యయా ।
పీత్వా చ మధు మైరేయం మదాఘూర్ణిత నేత్రయా । 59

మత్తయా విశ్లథన్నీవ్యా వ్యపేతం నిరపత్రపమ్ ।
క్రీడంతమనుగాయంతం హసంతమనయాంతికే । 60

దృష్ట్వా తాం కామలిప్తేన బాహునా పరిరమ్భితామ్ ।
జగామ హృచ్చయవశం సహసైవ విమోహితః । 61

స్తంభయన్నాత్మనాఽఽత్మానం యావత్పత్త్యం యథాశ్రుతమ్ ।
న శశాక సమాధాతుం మనో మదన వేపితమ్ । 62

తన్నిమిత్తస్మరవ్యాజగ్రహగ్రస్తో విచేతనః ।
తామేవ మనసా ధ్యాయన్ స్వధర్మాద్విరరామ హ । 63

తామేవ తోషయామాస పిత్ర్యేణార్థేన యావతా ।
గ్రామ్యైర్మనోరమైః కామైః ప్రసీదేత యథా తథా । 64